

Úřední věstník

Evropské unie

C 376

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 54
22. prosince 2011

Oznámení č.

Obsah

Strana

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

474. plenární zasedání ve dnech 21. a 22. září 2011

2011/C 376/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Podpora energie z obnovitelných zdrojů a evropská politika sousedství: případ evropsko-středomořského regionu (průzkumné stanovisko)	1
2011/C 376/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Metropolitní oblasti a městské regiony ve strategii Evropa 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)	7
2011/C 376/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu LEADER jako nástroj pro místní rozvoj (stanovisko z vlastní iniciativy)	15
2011/C 376/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Budoucnost mladých zemědělců v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)	19
2011/C 376/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rozvoj venkova a zaměstnanost na západním Balkáně (stanovisko z vlastní iniciativy)	25
2011/C 376/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora zastupitelských občanských společností v evropsko-středomořském regionu (stanovisko z vlastní iniciativy)	32

CS

Cena:
7 EUR

(Pokračování na následující straně)

2011/C 376/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jednotné evropské nebe II (stanovisko z vlastní iniciativy)	38

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

474. plenární zasedání ve dnech 21. a 22. září 2011

2011/C 376/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch“ KOM(2010) 352 v konečném znění	44
2011/C 376/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum iniciativy „Small Business Act“ pro Evropu KOM(2011) 78 v konečném znění	51
2011/C 376/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz některých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy KOM(2011) 259 v konečném znění – 2011/0111 (CNS)	58
2011/C 376/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (ochranné známky a průmyslové vzory) svěřují určité úkoly související s ochranou práv duševního vlastnictví, včetně sdružování zástupců veřejného a soukromého sektoru v podobě evropského střediska pro sledování padělání a pirátství KOM(2011) 288 v konečném znění – 2011/0135 (COD)	62
2011/C 376/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití osířelých děl KOM(2011) 289 v konečném znění – 2011/0136 (COD)	66
2011/C 376/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské normalizaci a změně směrnic Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a směrnic Evropského parlamentu a Rady 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 98/34/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/105/ES a 2009/23/ES KOM(2011) 315 v konečném znění – 2011/0150 (COD)	69
2011/C 376/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Strategie účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií KOM(2010) 573 v konečném znění	74

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

474. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 21. A 22. ZÁŘÍ 2011

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Podpora energie z obnovitelných zdrojů a evropská politika sousedství: případ evropsko-středomořského regionu (průzkumné stanovisko)

(2011/C 376/01)

Zpravodaj: **pan COULON**Spoluzpravodaj: **pan BUFFETAUT**

Dne 28. ledna 2011 se Evropská komise v souladu s článkem 262 Smlouvy o fungování Evropské unie rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Podpora energie z obnovitelných zdrojů a evropská politika sousedství: případ evropsko-středomořského regionu (průzkumné stanovisko).

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 164 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení: od kakofonie k harmonii

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor naléhavě volá po návratu k míru ve středomořských zemích a po budoucnosti evropsko-středomořského regionu ve znamení stability.

1.2 Nedávné události v zemích severní Afriky a Středního východu potvrzují, že již není možné nechávat věcem volný průběh a že je třeba začít budovat udržitelnější budoucnost, jejímž středobodem bude prosperita jednotlivců a sociální rozvoj.

1.3 V této souvislosti je nutné, aby podpora obnovitelných zdrojů energie, zejména sluneční, vycházela z regionální spolupráce založené na společném rozvoji.

1.4 EHSV vítá regionální iniciativy orientované na rozvoj energií z obnovitelných zdrojů ve Středomoří ve velkém měřítku (středomořský solární program, Dii, Medgrid atd.) a vyzývá k rychlému, účinnému a koordinovanému zavádění těchto iniciativ.

1.5 Vedle těchto iniciativ se EHSV vyslovuje pro zřízení „zeleného nového údělu“ v celém regionu, orientovaného na

energetickou úspornost a vedoucího k radikální změně našich způsobů spotřeby a výroby.

1.6 V oblasti energetiky a emisí oxidu uhličitého má Středomoří značný potenciál úspor. Jeho využití závisí zčásti na prosazování určitých technologií a zčásti na podporování nového chování. Zlepšení energetické účinnosti je nepostradatelným doplňkem rozvoje obnovitelných energií.

1.7 Vybudování energetického systému s nízkou spotřebou uhlíku nespočívá jen na odvětví energetiky v každé jednotlivé zemi. Vyžaduje silnou solidaritu v regionu a velký objem finančních prostředků v rámci přístupu přínosného pro severní i jižní pobřeží.

1.8 Vzhledem k tomu, že se situace v jednotlivých středomořských zemích se značně liší, pokud jde o dostupné zdroje, potřeby a množství emisí skleníkových plynů, mají třetí středomořské země společnou odpovědnost, která však nabývá různých podob. Potřebujeme tedy pro celý region vizi založenou na stabilních národních strategiích uzpůsobených potřebám jednotlivých zemí.

1.9 Na úrovni států je zapotřebí zavést programy pro vytvoření příznivých podmínek k podpoře obnovitelných energií (legislativní programy, daňové pobídky, normy). Jejich součástí by měl být dlouhodobý program mající za cíl trvalé zrušení nezdravých podpor pro energii z fosilních zdrojů.

1.10 Vítáme iniciativu Evropské komise, která na svůj přístup ke Středomoří pohlíží z nového úhlu a vyjadřuje se pozitivně o strukturované a posílené spolupráci se zeměmi tohoto regionu, v níž hrají klíčovou úlohu energie z obnovitelných zdrojů⁽¹⁾. Tento přístup by měl být založen na prosazování „zeleného nového údělu“ (Green New Deal) v celém regionu.

1.11 Máme však zato, že tato ochota ke spolupráci by se měla rychle konkretizovat formou akcí a programů. EHSV trvá na tom, že součástí každého započatého dialogu by od počátku měly být sociální aspekty.

1.12 Potvrzujeme výzvu, která zazněla ve stanovisku EHSV z března 2011 *Dodávky energie – jaký druh politiky sousedství potřebujeme k zabezpečení dodávek pro EU*⁽²⁾, týkající se požadavku na rozšíření energetického společenství (Energetického společenství pro jihovýchodní Evropu – balkánské země) o země na jižním pobřeží Středozemního moře, jehož specifickým úkolem by bylo napomáhat rozvoji energetické účinnosti, energie z obnovitelných zdrojů, vzájemného propojení sítí a jejich interoperability.

1.13 Počínaje zeměmi severní Afriky, toto společenství by mělo obsahovat některé vhodné prvky unijních právních předpisů. Kromě toho by cílem nového společenství mělo být prosazení nové energetické charty a nového protokolu o energetické účinnosti a rozvoji energie z obnovitelných zdrojů.

1.14 V této souvislosti Výbor rovněž připomíná význam vytvoření sociálního fóra podobného fóru, jež bylo zřízeno pro energetické společenství pro jihovýchodní Evropu. Rozvoj obnovitelných energií by se neměl omezovat pouze na projekty čistě průmyslového charakteru.

1.15 EHSV se domnívá, že je nutností technická pomoc vedoucí k vytváření místních odborných zdrojů na téma obnovitelných energií a energetické účinnosti, jež budou schopny přispívat k rozvoji energie z obnovitelných zdrojů, stejně jako spolupráce na linii jih-jih. Je třeba nejprve zjistit, jaké potřeby existují v oblasti vzdělávání o technologiích týkajících se obnovitelných energií, a vytvořit na míru šitý evropsko-středomořský akční plán.

1.16 Důrazně doporučujeme posílit podporu činností v oblasti výzkumu a vývoje s cílem zlepšit ekonomickou návratnost projektů orientovaných na energii z obnovitelných zdrojů. Přenos technologií by mohl probíhat formou společné regionální platformy pro výzkum a vývoj, jejíž součástí budou vysoké školy a výzkumná střediska.

1.17 V této souvislosti EHSV doporučuje vytvořit středomořský ERASMUS v oblasti energetiky, jenž studentům z celého regionu (ze severu, jihu, východu, západu) umožní obeznámit se s technickými aspekty obnovitelných a udržitelných energií.

1.18 Je třeba vytvořit nové podpůrné prostředky a pobídky pro obnovitelné energie. Ty by měly umožnit zajištění finanční vyváženosti projektů, mj. projektů podle článku 9 evropské směrnice o obnovitelných energiích.⁽³⁾

1.19 EHSV podporuje návrh na založení evropsko-středomořské investiční banky a nedávna sdělení Evropského parlamentu a Evropsko-středomořského parlamentního shromáždění k této problematice.

1.20 EHSV považuje za nutné vytvoření inovačních a přizpůsobených podpůrných mechanismů na podporu obnovitelných energií. Nalezení těchto mechanismů by mělo probíhat v evropsko-středomořském rámci a mělo by vést k zahájení pilotních projektů s podporou evropsko-středomořské investiční banky, s cílem postoupit směrem k „zelenému novému údělu“.

1.21 Zásadní význam má též v rámci obchodních jednání podpora liberalizace obchodu se zbožím a službami příznivými pro obnovitelné energie.

1.22 Klíčovým nástrojem pro podporu státních a regionálních energetických cílů ve dvoustranných vztazích jsou akční plány evropské politiky sousedství.

1.23 EHSV rovněž zdůrazňuje, že nová směrnice o systému pro obchodování s povolenkami na emise (ETS, Emissions Trading System)⁽⁴⁾ by v oblasti financování emisí uhlíku mohla znamenat ztrátu určitého počtu finančních příspěvků na projekty započaté v jižním Středomoří, nepřistoupí-li Komise k zahájení jednání se třetími státy, jak bylo ve směrnici uvedeno.

1.24 Je na místě konstatovat, že zahájení středomořského solárního programu mělo katalyzační účinek na několik iniciativ orientovaných na rozvoj obnovitelných energií v tomto regionu, čehož si ceníme. Avšak bez dobré koordinace mezi jednotlivými iniciativami a mezi institucemi, jež je řídí a podporují (Evropskou komisí, Unii pro Středomoří atd.) výsledky nemusí splnit očekávání. Prostřednictvím programů technické pomoci pro země na jihu a podporou různých iniciativ může EU přispět k efektivnímu a koordinovanému využívání obnovitelné energie v tomto regionu a nyníjší nesoulad přeměnit v harmonii.

1.25 Z hlediska energetických sítí by decentralizovaná produkce sluneční energie znamenala účinné a hospodářsky udržitelné řešení v odlehklých oblastech, jež nejsou napojeny na síť. Je zvláště užitečná v rozsáhlých územích s nízkou hustotou obyvatelstva.

⁽¹⁾ KOM(2011) 200 v konečném znění a KOM(2011) 303 v konečném znění.

⁽²⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 15.

⁽³⁾ Úř. věst. L 140, 5.6.2009, s. 16–62.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 140, 5.6.2009, s. 63–87 (čl. 11 a, odst. 5).

1.26 Na úrovni Unie by bylo vhodné vytvořit nástroj poskytující záruku pro případ politického rizika v zemích jižního Středomoří (např. formou obligací garantovaných EU). Bude rovněž třeba zajistit, aby se v budoucnu členské státy zavázaly k odkoupení minimálního objemu elektrické energie od jižních zemí.

1.27 Zásadní význam nabývá informování všech stran, včetně občanské společnosti, a to o všech iniciativách. Součástí národních programů podpory obnovitelných energií by měly být informační kampaně o energetické účinnosti a obnovitelných energiích. Významnou oporou této mobilizace se mohou stát sociální sítě a nové informační a komunikační technologie.

2. Úvod

2.1 V posledních desetiletích region Středomoří zaznamenává velký socioekonomický růst a rychlou urbanizaci, a to především podél pobřeží. Tento trend bude nepochybně pokračovat. Společným působením těchto faktorů se ze Středomoří stává křehký ekosystém, jehož stav se stále zhoršuje ⁽⁵⁾.

2.2 Pro Středomoří je v oblasti energetiky charakteristická zjevná a zásadní nerovnost dvojího druhu: nerovnost mezi severními zeměmi, které jsou bohatší a spotřebovávají více energie, a zeměmi jižními, a dále nerovnost v rozložení energetických zdrojů.

2.3 I když v regionu došlo k určitému pokroku, současná tendence v energetice nejsou udržitelné. Je třeba je společně koordinovaným způsobem změnit, aby rozvoj nevedl k příliš vysokým emisím uhlíku a k plýtvání energií. V nových odvětvích vyplňujících mezery na trhu, jako jsou energetická účinnost, ekologické stavebnictví, přístup k základním službám nebo odvětví a technologie spojené s obnovitelnými zdroji, mohou vznikat nová pracovní místa.

2.4 I když je možné uvést některé příklady osvědčených postupů, jako je např. přijetí specifického zákona o obnovitelných energiích v Alžírsku nebo realizace několika projektů, zaměřených převážně na sluneční a větrnou energii, zejména v Egyptě, Maroku a Tunisku, bohužel se většinou nevěnuje dost úsilí tomu, aby tyto postupy byly dlouhodobě rozvíjeny a rozšiřoval se jejich rozsah.

2.5 Je však třeba říci, že po dlouhém období skepse či nezájmu začíná rozvoj obnovitelné energie ve Středomoří v různé míře ovlivňovat postupy podniků, místních orgánů a států i postupy v rámci spolupráce.

3. Energetické výhledy Středomoří: potenciál a přínos obnovitelných energií a zvýšené energetické účinnosti

3.1 Mohlo by dojít k výraznému nárůstu energetické závislosti ve Středomoří a v EU. V roce 2007 dosahovala energetická závislost regionu 42 %. Podle výzkumu, který provedlo Středomořské monitorovací středisko pro energetiku, by se

tento podíl měl do roku 2030 stabilizovat a dokonce poklesnout na 40 % (40 % u ropy, 30 % u zemního plynu a 70 % u uhlí), přičemž v severních zemích bude vyšší: 97 %. Z alternativního scénáře vypracovaného monitorovacím střediskem však vyplývá, že by bylo možné napětí uvolnit a míru závislosti regionu do roku 2030 snížit na 18 %. I v takovém případě nicméně mezi jednotlivými zeměmi zůstanou značné rozdíly. V důsledku toho se zřejmě prudce zvýší sociální a hospodářská rizika spojená se zvýšením ceny dodávek a s dopadem tohoto zvýšení na státy, domácnosti i podniky.

3.2 Bez ohledu na to, jaký scénář se naplní, emise CO₂ vznikající spotřebou energie z fosilních zdrojů v regionu se oproti roku 1990 zvýší alespoň o 30 %. Kromě toho by emise na obyvatele v zemích jižního a východního Středomoří, i když budou o 40 % nižší než emise zemí severního Středomoří, mohly v roce 2030 celkově představovat okolo 55 % emisí středomořské oblasti, v porovnání s 36 % v roce 2007.

3.3 Dalším nebezpečím, jež nabývá na významu, je stále větší nedostatek vody v regionu. Odsolování, které se již v několika zemích používá, je takřka nevyhnutelné, což jen zvyšuje napětí způsobené vzájemnou závislostí mezi vodou a energií.

3.4 Snaha o hospodářský a sociální rozvoj je legitimní a neobejde se bez energie. Čistě z energetického hlediska je hospodářský a sociální rozvoj vážně ohrožen, což se netýká pouze těch „nejzranitelnějších“ zemí.

3.5 V novém energetickém paradigmatu tak „energetický systém“ bude zahrnovat nejen energetiku (nabídku), ale také spotřebu energie (poptávku), a rozvoj se bude zajišťovat tak, aby energetické služby byly získávány za optimálních podmínek z hlediska zdrojů, ekonomických i sociálních nákladů a ochrany životního prostředí na místní i celosvětové úrovni. To staví do popředí nové aktéry: podniky, orgány místní samosprávy, domácnosti, zástupce stavebního odvětví, dopravy, průmyslové nebo zemědělské výroby i odvětví služeb.

3.6 V oblasti energetiky a emisí CO₂ má Středomoří značný potenciál úspor. Podle několika spolehlivých odhadů je v příštích dvaceti letech možné 20 % snížení spotřeby (i více, pokud budou ceny energie nadále růst).

3.7 Nepostradatelným doplňkem rozvoje obnovitelných energií je zlepšení energetické účinnosti. Je třeba poznamenat, že energetická účinnost a úspory energie závisejí především na činnosti občanů, podniků a pracovníků a na změně jejich chování ⁽⁶⁾.

3.8 Rozvoji tohoto potenciálu však brání řada překážek. Jedná se o překážky povahy institucionální a regulatorní, technické, finanční, vzdělávací, informační apod. Je třeba říci, že energie z obnovitelných zdrojů je ve většině případů méně konkurenceschopná než energie konvenční, tím spíše v současné situaci, kdy nejsou internalizovány externí náklady.

⁽⁵⁾ Informační zpráva EHSV: Klimatická změna a Středomoří – environmentální a energetické výzvy, CESE 682/2009 ze dne 30. září 2009.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV Plán energetické účinnosti 2011, CESE Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 155.

3.9 K odstranění tohoto rozdílu je na úrovni států zapotřebí zavést programy k vytvoření příznivých podmínek pro podporu obnovitelných energií, jež by měly zahrnovat státní legislativní předpisy podporující rozvoj obnovitelných energií, daňové pobídky a normy. Ze stejného důvodu je vhodné zavést dlouhodobé národní plány s cílem snížit či trvale zrušit nezdravé dotace energií z fosilních paliv, což je součástí rozvoje obnovitelných energií. Tyto plány by měly zohlednit situaci nejzranitelnějších skupin obyvatelstva.

3.10 Také je třeba vytvořit jasný regulační rámec a rovněž nové podpůrné prostředky a pobídky pro obnovitelné energie umožňující zajistit finanční vyváženost projektů, v souladu s článkem 9 evropské směrnice o obnovitelných energiích.

3.11 Klíčovým aspektem rozvoje obnovitelných energií je podpora decentralizované výroby elektřiny, zejména solární, a to právními předpisy, financováním a vhodnou odbornou přípravou.

3.12 Podstatnou překážku představuje také vnímání obnovitelné energie jednotlivými aktéry. Zásadního významu nabývá úsilí informovat všechny strany, včetně občanské společnosti. Součástí státních programů podpory obnovitelných energií by mohly být informační kampaně zaměřené jak na energetickou účinnost, tak na obnovitelné energie.

4. Problematika energetiky, životního prostředí a spolupráce ve Středomoří: regionální rozměr

4.1 Vzhledem k tomu, že se situace v jednotlivých středomořských zemích značně liší, mají tyto země společnou odpovědnost, která však nabývá různých podob. Společnou odpovědnost mají za plánování udržitelné energetické budoucnosti, vytyčení hlavních směrů a vytvoření společných základů (zdrojů, mechanismů financování, sdílení osvědčených postupů, vzdělávání, budování kapacit, přenos technologií apod.). Různit se v jednotlivých zemích bude realizace, při níž bude třeba zohlednit zvláštnosti každé země (nejen ty v oblasti technologií). Potřebujeme tedy pro celý region vizi založenou na stabilních národních strategiích uzpůsobených potřebám jednotlivých zemí.

4.2 Trendy naznačující prudký nárůst poptávky po energii v regionu, rozsah otázek spojených s udržitelným socioekonomickým rozvojem, otázky energetické bezpečnosti a nutnost přechodu na hospodářství s nízkými emisemi CO₂ v kontextu adaptace na změnu klimatu v těchto souvislostech jasně ukazují, že je nutné začít v regionu urychleně v mnohem větší míře provádět vzájemně se doplňující politiky úspor energie.

4.3 Této výzvě lze dostát jediné evropsko-středomořskou spoluprací založenou na novém modelu energetických systémů slučitelných s udržitelným rozvojem – jen tak můžeme uspokojit své dnešní potřeby, aniž bychom znemožnili uspokojování potřeb budoucím generacím. Pro vytvoření konkurenceschopného trhu se zelenou energií na regionální úrovni má zásadní význam harmonizace právních předpisů a přijetí flexibilních nástrojů.

4.4 EHSV oceňuje, že Evropská komise v kontextu evropské politiky sousedství klade důraz na potenciál spolupráce v oblasti výroby a řízení obnovitelných energií. Rovněž kladně hodnotí přání Komise posílit spolupráci v oblasti energetiky intenzivnějším dialogem se zeměmi Středomoří.

4.5 EHSV se nicméně domnívá, že tato ochota ke spolupráci by se měla rychle konkretizovat formou akcí a programů. Zdůrazňuje, že součástí každého započatého dialogu by od počátku měly být sociální aspekty, aby bylo zajištěno, že rozvoj obnovitelných energií je v souladu s širším plánem hospodářského a sociálního rozvoje. K plnému zhodnocení tohoto procesu bude nutné věnovat zvýšenou pozornost sociálním partnerům. Podobně je žádoucí zapojit širokou občanskou společnost a média k dosažení toho, aby se s úsilím vynakládaným na plnění „specifických společných zájmů“ mezi zeměmi na jihu a na severu ztotožnilo obyvatelstvo.

4.6 Výbor potvrzuje výzvu, která zazněla ve stanovisku EHSV z března 2011 k tématu Dodávky energie – jaký druh politiky sousedství potřebujeme k zabezpečení dodávek pro EU (7), a souhlasí s návrhem Komise, aby byly zemím jižního Středomoří nabídnuty spolehlivé perspektivy postupné a diferencované integrace do vnitřního trhu s energií EU, či dokonce vytvoření určitého „energetického společenství“ mezi EU a jižním Středomořím, nebo rozšíření smlouvy o Energetickém společenství o sousedy, kteří k němu doposud nepřistoupili.

4.7 EHSV se domnívá, že cílem nového společenství by mělo být prosazení nové energetické charty a nového protokolu o energetické účinnosti a rozvoji energie z obnovitelných zdrojů. V této souvislosti Výbor rovněž připomíná význam vytvoření sociálního fóra podobného fóru, jež bylo zřízeno v rámci Energetického společenství pro jihovýchodní Evropu (balkánské země).

4.8 EHSV vyzývá ke zřízení „zeleného nového údělu“ v regionu, orientovaného na energetickou úspornost a vedoucího k radikální změně našich způsobů spotřeby a výroby.

4.9 Obzvláště velkého významu nabývá otázka financování. K usnadnění soukromého financování je zejména třeba vyřešit otázku politického rizika. Např. v souvislosti se středomořským solárním programem II by na úrovni Unie bylo vhodné vytvořit nástroj poskytující záruku pro případ politického rizika (např. formou obligací garantovaných EU).

4.10 Výbor podporuje návrh na založení evropsko-středomořské investiční banky a podporuje nedávná sdělení Evropského parlamentu (8) a Evropsko-středomořského parlamentního shromáždění k této problematice (9). Výbor věří, že Evropská investiční banka se ujme iniciativy při zakládání této evropsko-středomořské banky, zejména v partnerství s finančními institucemi na jihu středomořského regionu.

(7) Úř. věst. C 132, 3.5.2011.

(8) Usnesení EP ze dne 17. února 2011, P7_TC1-COD(2010) 0101.

(9) Doporučení výboru pro politické záležitosti, bezpečnost a lidská práva Evropsko-středomořského parlamentního shromáždění, Řím, 4. března 2011.

5. Aspekty výzkumu, přenosu technologií, budování kapacit, vzdělávání, obchodu a zapojení občanské společnosti

5.1 Zásadní změna energetického paradigmatu, kdy se prioritou namísto nabídky stává poptávka, od základu mění vztahy občanů k energetickým systémům. V této souvislosti Výbor vyzývá k tomu, aby vysoké školy na obou březích Středozemního moře spolupracovaly formou sítě, a k podpoře iniciativ, jež umožňují sdílení zkušeností a osvědčených postupů mezi všemi zúčastněnými stranami po vzoru letní středomořské univerzity o udržitelné energetice ve Středomoří.

5.2 Důrazně doporučujeme zintenzivnit podporu činností v oblasti výzkumu a vývoje, jež podněcují technologické inovace, a mohou tak vést k dosažení významného zlepšení produktivity, což by mohlo zlepšit ekonomickou návratnost projektů obnovitelné energie na úroveň, jež by byla zajímavá pro investory. Je třeba usnadnit přenos technologií mezi oběma břehy Středozemního moře, což by mohlo probíhat formou společné regionální platformy pro výzkum a vývoj, jejíž součástí budou vysoké školy a výzkumná střediska, která bude slučovat různé aspekty související s realizací a využíváním instalací.

5.3 V této souvislosti EHSV doporučuje vytvořit středomořský ERASMUS v oblasti energetiky, jenž studentům z celého regionu (ze severu, jihu, východu, západu) umožní obeznámit se s technickými aspekty obnovitelných a udržitelných energií.

5.4 Existuje celá řada vzájemně souvisejících důvodů, proč pracovat na alternativních scénářích a proč v rámci budoucích strategií udržitelného rozvoje Středomoří v oblasti energetiky klást stále větší důraz na partnerství mezi podniky, územními celky a vzdělávacími institucemi.

5.5 EHSV zastává názor, že nutností je technická pomoc vedoucí k vytváření místních odborných zdrojů, jež budou schopny přispívat k rozvoji energie z obnovitelných zdrojů, stejně jako spolupráce na linii jih-jih. Je třeba nejprve zjistit, jaké potřeby existují v oblasti vzdělávání, a vytvořit na míru šitý evropsko-středomořský akční plán.

5.6 S rozvojem energií z obnovitelných zdrojů by měla vznikat důstojná pracovní místa, jež budou nicméně vyžadovat regionální a meziregionální úsilí formou počáteční odborné přípravy a jejího průběžného doplňování. To lze účinně zajistit pouze v rámci organizované sociální spolupráce.

5.7 K podpoře obnovitelných energií v rámci probíhajících a budoucích obchodních jednání bude vhodné liberalizovat obchod se zbožím a službami podporujícími obnovitelné energie.

5.8 Klíčovým nástrojem pro podporu státních a regionálních energetických cílů ve dvoustranných vztazích jsou mimo jiné akční plány evropské politiky sousedství. EHSV vyzývá Komisi, aby tyto akční plány aktualizovala a dbala na to, aby rozvoj

obnovitelných energií byl prezentován v příznivějším světle. Proto je třeba zajistit, aby akční plány byly z hlediska obnovitelných energií vzájemně koherentní.

5.9 Důležitým aspektem je zapojení občanské společnosti (nevládních organizací, sdružení, občanských organizací, odborů atd.) do programů podporujících obnovitelné energie. Pro úspěch těchto programů má zásadní význam kolektivní uvědomění občanů, ale také co nejširší informování k co nejlepší mobilizaci veřejného mínění a všech zainteresovaných stran.

6. Regionální iniciativy podporující rozvoj obnovitelné energie

6.1 Středomořský solární program: katalyzátor udržitelného rozvoje v regionu

6.1.1 Hlavním cílem středomořského solárního programu je uspokojit energetické potřeby jihu a vést část vyrobené elektřiny do evropských zemí, což má značný význam pro ekonomickou a finanční návratnost projektů. Vývoz zelené elektřiny do Evropy umožňuje článek 9 evropské směrnice o energii z obnovitelných zdrojů. Takový vývoz je však podmíněn existencí vzájemně propojených sítí a předpokládá zavedení zvláštní regulace, aby se předešlo spekulacím a narušení trhu.

6.1.2 Z kvantitativního hlediska počítá středomořský solární program do roku 2020 s instalací 20 GW nových kapacit z obnovitelných zdrojů (především slunečních a větrných) a s rozvojem elektrických sítí a vzájemného propojení sever/jih a jih/jih. Energetická účinnost a přenos technologií jsou prozatím považovány za doplňková opatření, což je vzhledem k výše zmiňovanému potenciálu a problémům regionu škoda. Vezmeme-li v úvahu prognózu Středomořského monitorovacího střediska pro energetiku pro rok 2020, lze cíl středomořského solárního programu přiblížit tak, že pokud by se věcem nechal volný průběh, bylo by nutné instalovat navíc 11 GW kapacit z obnovitelných zdrojů, zatímco v případě alternativního scénáře pouze 1 GW. V rámci podpory tohoto projektu bude rovněž vhodné, aby se členské státy zavázaly k odkoupení minimálního objemu elektrické energie od zemí na jihu.

6.1.3 Problémy, na které středomořský solární program naráží, jsou dvojího druhu: jde jednak o to, zlepšit návratnost projektů využíváním domácích i vývozních nákupních cen elektřiny a využíváním slev, dotací nebo emisních povolenek, a jednak o to, zajistit financování jak z vlastních prostředků, které by při dostatečné ziskovosti a kontrole rizik mělo být zaručeno, tak z půjček nejprve od rozvojových finančních institucí (EIB, AFD, KfW, EBRD, Světové banky, Africké rozvojové banky a Islámské rozvojové banky) a poté od bank komerčních.

6.1.4 Iniciativa, kterou středomořský solární program představuje, přesahuje rámec spolupráce, jak jsme ji doposud znali. Zapojí se do něj společně státy Unie pro Středomoří, Evropská komise, podniky, výzkumné instituce i neziskové organizace z tohoto odvětví a řada veřejných i soukromých investorů a finančních institucí.

6.1.5 EHSV vyzývá Evropskou komisi k intenzivní spolupráci se sekretariátem Unie pro Středomoří, jenž je pověřen realizací středomořského solárního programu, především jeho hlavního plánu. Pro usnadnění provádění hlavního plánu je zapotřebí vytvořit sdílený referenční rámec, jenž bude zejména prosazovat společný přístup ke klíčovým otázkám, jako jsou nástroje financování nebo přenos technologií.

6.2 *Medgrid, projekt společného rozvoje zaměřený na obchod s elektřinou ve Středomoří*

6.2.1 Jak již bylo zmíněno, k největším výzvám patří dokončení a posílení vzájemně propojených elektrických sítí mezi zeměmi na obou březích Středozemního moře. V současnosti existuje jediné propojení mezi Španělskem a Marokem s přenosovou kapacitou 1 400 MW. Podle asociace MEDELEC (sdružující ve Středomoří všechna odvětví související s elektřinou) je na základě již existujících investičních plánů možné dosáhnout v síti maximální přenosové kapacity 5 GW. K naplnění cílů středomořského solárního programu je tedy zapotřebí značně posílit propojení sítí mezi jižními zeměmi navzájem i mezi jižními a severními zeměmi.

6.2.2 Cílem projektu Medgrid je vytvoření plánu středomořské sítě pro rok 2020, prosazování institucionálních a regulačních rámců pro obchod s elektřinou, posuzování přínosu investic do síťové infrastruktury, rozvoj technické a technologické spolupráce se středomořskými zeměmi na jihu i na východě a podpora pokročilých přenosových technologií.

6.3 *Dii GmbH – Obnovitelná energie spojující kontinenty*

6.3.1 Dii se zaměřuje na vzdálenější horizont než středomořský solární program. Vychází z toho, že do roku 2050 by 15 % poptávky evropských zemí po elektřině mohly uspokojovat solární elektrárny postavené v poušti v zemích jižního Středomoří. Od svého zahájení v roce 2009 však projekt Dii přešel k cíli společného rozvoje založeného na rozvoji všech obnovitelných zdrojů energie, nejen energie sluneční, a nesoustředí se již jen na vývoz z jihu na sever. Projekt nyní v podstatě sdílí vizi středomořského solárního programu, jen v delším časovém horizontu a bez kvantitativních cílů.

6.4 *Další iniciativy*

6.4.1 Je třeba připomenout i další iniciativy, například projekt EU zaměřený na technickou pomoc „Paving the Way for the Mediterranean Solar Plan“ (Příprava podmínek pro středomořský solární program), určený na rozvoj obnovitelných energií v tomto regionu, jakož i evropské financování pro země jižního Středomoří: investiční facilitu sousedství a nástroj pro evropsko-středomořské investice a partnerství (FEMIP), z nichž by mohly být financovány projekty obnovitelné energie, a také zprávu Komise *Priority energetických infrastruktur do roku 2020 a na další období – návrh na integrovanou evropskou energetickou síť* (KOM(2010) 677 v konečném znění), která se týká obchodu s elektřinou mezi severem a jihem a nutného posílení vzájemných propojení, které tento obchod usnadní. Některé země také spustily vlastní národní programy, jako je například marocký solární program nebo tuniský solární program, jejichž součástí jsou různé národní projekty rozvoje obnovitelné energie.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Metropolitní oblasti a městské regiony ve strategii Evropa 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 376/02)

Zpravodaj: **pan VAN IERSEL**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 svého jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Metropolitní oblasti a městské regiony ve strategii Evropa 2020.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 142 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá, že evropské instituce – Rada, Komise, Evropský parlament a Výbor regionů – stále více uznávají význam rozvoje metropolí v Evropě v rámci Územní agendy 2020. Tento narůstající význam je v souladu s konzistentními názory, jež Výbor za poslední desetiletí vyjádřil.

1.2 Metropolitní oblast není jen velké město. EHSV ji definuje buď jako velké město nebo jako polycentrickou skupinu měst. Obě kategorie zahrnují okolní menší obce a venkovské oblasti. Metropolitní oblast má kritický počet nejméně 500 000 obyvatel (nebo podstatně víc). Metropolitní oblasti jsou funkční regiony tvořící rozsáhlé hospodářské oblasti a trhy práce. Zpravidla se nekryjí s (dlouhodobými) administrativními celky, jako jsou provincie a okresy. Metropolitní oblasti jsou hlavními uzly transevropské dopravní sítě TEN-T a zároveň samy představují složité dopravní sítě.

1.3 EHSV je zastáncem kreativního přístupu k obrodě měst ve 21. století a odolných a konkurenceschopných metropolitních oblastí. Hospodářské, sociální, environmentální a územní tendence, stejně jako neradostné finanční vyhlídky vyžadují bezodkladné přijetí koherentní městské agendy EU úzce provázané se strategií Evropa 2020. Názory EHSV na městskou agendu a na dopad strategie Evropa 2020 jsou rozpracovány v částech 5 a 6 níže.

1.4 V současnosti není příliš jasné, jak se touto problematikou zabývat na úrovni EU a často také na úrovni jednotlivých států. Příčinou jsou částečně problémy související se správou a vlastní odpovědností a částečně roztržitost přístupů. Konkrétně vzniká napětí způsobené konfliktními názory na žádoucí přístupy shora dolů a zdola nahoru, a také problémy mezi velkými městy a menšími (příměstskými) obcemi

a venkovskými oblastmi. Dalším významným problémem je, že se rozvoj metropolitních oblastí často neshoduje s hranicemi správních oblastí.

1.5 EHSV se domnívá, že vyvážené a silné metropolitní oblasti stimulované v rámci strategie Evropa 2020 se stanou průkopníky dalšího rozvoje, každá z nich se svou vlastní identitou a rysy. Pro Evropu budou mít také kladný makroekonomický dopad. Politiky rozvoje metropolitních oblastí by měly být vedeny souběžně s orientací na snížení regionálních nerovností.

1.6 EHSV doporučuje ustavit skupinu na vysoké úrovni nebo pracovní skupinu pro rozvoj metropolitních oblastí fungující souběžně s meziútvárovou skupinou pro rozvoj měst existující v Komisi. Tato pracovní skupina by měla být interdisciplinární a obsahovat řadu zástupců z členských států, metropolitních oblastí, veřejných a soukromých zainteresovaných subjektů a občanské společnosti. Měla by být zajištěna strukturální výměna mezi zástupci z praxe a vědeckými pracovníky, např. v evropském institutu pro metropolitní sítě, v iniciativě společného plánování Urban Europe a síti METREX.

1.7 Účelem pracovní skupiny by měla být příprava dlouhodobé vize metropolitní Evropy bez ohledu na hranice států. Koherentní a účinná Evropská městská agenda 2050 by měla roztržitý přístup nahradit celkovou koncepcí a zaměřit se na ucelený program strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

1.8 Agenda by se měla opírat o hloubkové analýzy současných (a budoucích) tendencí doplněné o statistiky Eurostatu a o údaje a výzkum sítě ESPON a další řádně definované zdroje.

1.9 Lisabonská smlouva a strategie Evropa 2020 s sebou rovněž nesou změnu ve správě. Víceúrovňová správa by v této fázi již měla být brána vážně a nikoli zůstat pouhou mrtvou literou. Metropolitní oblasti by měly být uznány za plnohodnotné aktéry regionálního rozvoje. V Komisi by městské a metropolitní záležitosti měly být lépe koordinovány a vhodně prezentovány. Politika pro metropolitní oblasti je skutečně součástí evropské, vnitrostátní (týká se přece nejdůležitějších oblastí v Evropě a v dané zemi), regionální a místní politiky. Všechny tyto aspekty by měly koordinovat orgány metropolitního regionu.

1.10 Rozvoj metropolí v Evropě je v plném proudu. EHSV je přesvědčen, že platforma EU – pracovní skupina a meziútvarová skupina – s orientací na budoucnost může fungovat jako katalyzátor při řízení diskuse o probíhajících procesech, při určování přístupů shora dolů a zdola nahoru, při pobízení místních a regionálních orgánů a občanské společnosti k přípravě vhodných modelů, při propagaci vzájemných propojení a při podpoře přeshraničních iniciativ.

1.11 Celá problematika nabývá na dynamice. V tomto stanovisku EHSV pojednává o analýzách, argumentech a návrzích na podporu žádoucích přístupů. Žádá Komisi a Radu, aby je s cílem posílit městský rozměr zohlednily při přípravě legislativního balíčku pro politiku soudržnosti v souvislosti s úvahami Komise o „městech zítřka“.

2. Analytické poznámky

2.1 Vtah mezi Evropskou unií a městy a metropolitními oblastmi je nesnadný a komplikovaný. Komplexnost vzájemných vztahů mezi EU a městy a metropolemi je způsobena řadou příčin, od chybějící účinné správy věcí veřejných po široké spektrum situací a aspektů vývoje.

2.2 Historické souvislosti na úrovni Komise a Rady

2.2.1 Evropská rada v roce 1972 prohlásila evropskou regionální politiku za zásadní faktor pro posílení Společenství. Byla zahájena finanční podpora znevýhodněným regionům prosazující vyvážený a harmonický rozvoj v Evropě. V roce 1986 bylo odstranění regionálních nerovností považováno za významný vedlejší cíl vytvoření jednotného trhu.

2.2.2 V osmdesátých a devadesátých letech byla posílena účinnost politik a programů. Smlouva o EU z roku 1992 a jednání o rozšíření Unie, která proběhla o několik let později, měla za následek podstatné navýšení strukturálních fondů.

2.2.3 Města jako taková vstoupila do vytváření politiky EU později, ačkoli pilotní programy s městskou tematikou byly spuštěny již počátkem devadesátých let minulého století. Mezi velkými a malými městy se nečinily téměř žádné rozdíly. Hlavním spatřovaným a projednávaným rozdílem dlouhou

dobu zůstaly nerovnosti mezi bohatými a chudými částmi EU, tzv. modrým banánem západní Evropy na jedné straně a ostatními částmi na straně druhé.

2.2.4 V roce 1998 Komise zahájila zajímavou iniciativu sdělením *Udržitelný rozvoj měst: rámec činnosti*. Vliv tohoto sdělení na jednání v Radě a na každodenní fungování však zůstal velmi omezený.

2.2.5 GŘ pro regionální politiku, GŘ pro výzkum, GŘ pro mobilitu a dopravu, GŘ pro energetiku a GŘ pro zaměstnanost mezitím ve městech rozvíjely programy a projekty. Ty se neřídily žádným určitým geografickým klíčem. Za cílené studie regionálního a metropolitního rozvoje nesla odpovědnost síť ESPON s podporou programu INTERREG.

2.2.6 Rada se začala příměji angažovat v problematice měst od roku 2004. Dvakrát do roka se začaly konat neformální schůzky ministrů odpovědných za územní plánování a územní rozvoj, na kterých je městský rozměr hlavním tématem. Vzhledem k neexistenci formálních pravomocí ukotvených ve Smlouvě mohly Komise a Rada podnikat konkrétní kroky jen v omezeném rozsahu.

2.2.7 Na neformálních schůzkách ministrů byla přijata řada prohlášení. Mezi nimi je velmi důležitá Lipská charta z roku 2007, jež měla stanovit městskou agendu. Vymezila řadu městských témat, včetně otázky velkých měst, jež je třeba řešit společným evropským rámcem v souladu se subsidiaritou. Tento dokument byl zárodkem strukturovanějšího přístupu. Za zmínku stojí také navazující závěry ze schůze ministrů⁽¹⁾ o přínosu architektury a kultury k udržitelnému rozvoji. Cíle a polemiky byly dále rozvíjeny, zejména na neformálních ministerských schůzkách v Marseille a Toledu⁽²⁾. Závěry a prohlášení z Gödöllő z května 2011 dokazují, že uzrává doba pro integrovaný přístup napříč odvětvími k vyváženému metropolitnímu rozvoji⁽³⁾.

2.2.8 I když jsou města ve sděleních Evropské komise a v programech EU zmiňována, celkový stav městské agendy a dosažený pokrok nejsou oslňující. Důvodem není jen absence formálních pravomocí, ale také neexistence jasných cílů a přijatelné orientace. Od projednávání městských záležitostí na úrovni EU členské státy odrazují domácí politické důvody a subsidiarita.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 319/05, 13.12.2008, s. 13.

⁽²⁾ Tato prohlášení byla přijata v Marseille během francouzského předsednictví v roce 2008 a v Toledu během španělského předsednictví v roce 2010.

⁽³⁾ Viz závěry maďarského předsednictví a Územní agendu Evropské unie 2020, které byly dohodnuty na neformální schůzce ministrů v Gödöllő, 19. května 2011.

2.3 Předchozí postoje EHSV

2.3.1 V roce 2004 EHSV navrhl⁽⁴⁾ zintenzivnit pozornost věnovanou v EU metropolitním oblastem a velkým městům s kritickým počtem obyvatel zejména ze dvou důvodů: na jedné straně se svými kladnými i zápornými stránkami představují „laboratoře světového hospodářství“, na druhé straně mají aglomerace tendenci růst. V posledním desetiletí obě tyto tendence zesílily. Nedávno byly plně uznány neformálními schůzkami ministrů.

2.3.2 EHSV prosazoval, aby se souběžně se snižováním regionálních nerovností věnovala stejná pozornost silným metropolitním oblastem, jež mají být považovány za průkopníky budoucího rozvoje.

2.3.3 Velké městské aglomerace v Evropě stejně jako jinde ve světě obvykle přitahují činnosti vyznačující se vysokou kvalitou, mezinárodní společnosti a výzkumná střediska, služby, aspekty kreativního vývoje všeho druhu a vzdělávací instituce. S globalizací se rozostřují státní hranice, a tyto jevy tak ještě více vystupují do popředí: moderní dopravní prostředky a digitální spojení umožňují mezinárodní propojení a současně nabízejí vhodný kontext pro koncentraci talentů.

2.3.4 Nelze popřít, že jakožto centra přitahující nejrůznější typy lidí z EU i přistěhovalce se metropolitní oblasti a městské regiony vyznačují také poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti a značným počtem málo kvalifikovaných obyvatel. Pro tyto jevy neexistuje snadné řešení a současně bývají často zdrojem (značných) sociálních, kulturních a hospodářských problémů. Environmentální problémy jsou četné a zřejmé.

2.3.5 Ve svém stanovisku z roku 2008 EHSV přinesl stručný přehled dosavadního vývoje v členských státech. I přes existující tendenci postupovat pravomoci a bez ohledu na celoevropskou diskusi o vhodných přístupech a opatřeních, jež je třeba k metropolitnímu rozvoji zaujmout, má každá země svůj vlastní program, který bezprostředně souvisí s historickým a legislativním vývojem. Proto EHSV doporučoval zřídit skupinu EU na vysoké úrovni, která by projednala a stanovila městskou agendu pro metropolitní oblasti⁽⁵⁾ orientovanou na konkurenceschopný a udržitelný růst podporující začlenění. Z tohoto pohledu by metropolitní oblasti měly být pobízeny k tomu, aby si ve spolupráci s vládami členských států určily vlastní Lisabonskou agendu. Tento proces včetně osvědčených postupů by měl být projednán na úrovni EU, přičemž Komise by měla mít aktivní a monitorovací roli.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV z vlastní iniciativy k tématu *Metropolitní oblasti: sociálně-hospodářské dopady na budoucnost Evropy*, Úř. věst. C 302/20, 7.12.2004, s. 101. V roce 2007 EHSV rozpracoval řadu konkrétních otázek v návazném stanovisku ke stanovisku z vlastní iniciativy *Evropské metropolitní oblasti – socioekonomické důsledky pro budoucnost Evropy*, Úř. věst. C 168/02, 20.7.2007, s. 10.

⁽⁵⁾ Průzkumné stanovisko EHSV k tématu *Na cestě k vyváženému vývoji městského prostředí – úkoly a příležitosti*, zpravodaj pan van Iersel, Úř. věst. C 77/27, 31.3.2009, s. 123.

2.3.6 Takový přístup dosud nebyl uveden do praxe. Zůstává nejasné, kdo za co nese odpovědnost za jakých okolností a v jakém kontextu.

3. Současný stav

3.1 Dnes význam metropolitních oblastí nikdo nepochybuje⁽⁶⁾. Celosvětové tendence rovněž analyzuje OECD a Světová banka. Výzkumná střediska po celé Evropě ve své činnosti vycházejí z podobných předpokladů jako toto stanovisko. Přetrvávají však značné nejasnosti ohledně způsobu, jak tuto problematiku řešit na úrovni EU a často také na vnitrostátní úrovni. To lze částečně přičíst problémům souvisejícím se správou a vlastní odpovědností a částečně také roztržitosti přístupů. Zde je několik příkladů:

- urbanisté odpovědní za územní rozvoj, infrastrukturu, bydlení a všeobecné služby ve velkých metropolitních oblastech často nekomunikují s těmi subjekty, jež podporují hospodářský rozvoj, dynamiku a tvorbu pracovních míst; jinými slovy často nedochází ke kontaktu myšlenek;
- roste počet užitečných případových studií o městských aglomeracích, jejichž autoři jsou akademičtí pracovníci a výzkumné instituty, avšak účinná komunikace s veřejnými správními orgány je doposud omezená;
- správní orgány vnitrostátní, regionální a místní úrovně nebývají obvykle ochotny sdílet názory se soukromým sektorem, např. s pozemkovými projektanty a investory;
- města a regiony, ale také vlády, se s žádostí o finanční pomoc obracejí v první řadě na Brusel a zpravidla přitom přehlédnou možnost jednat o vhodných politikách nebo potřebu projednat dopady právních předpisů EU na metropolitní oblasti.

3.2 Výraznější zapojení Komise a Rady se projevilo širokou škálou programů. Vzhledem k odlišným uplatňovaným odvětvovým přístupům se tyto programy liší co do orientace a bývají obvykle založeny na nejednotném vymezení jednotlivých témat. Proto tyto přístupy většinou znesnadňují viditelnost a poškozují účinnost pro nezasvěcené a koncové uživatele.

3.3 Lisabonská strategie nepochybně přispěla k začlenění rozvoje měst do širšího evropského rámce a ambicí. Nežádka nicméně naráží na neochotu členských států, jež málokdy hoří touhou po tom, aby jim „nadnárodní aktéři“ nahlíželi pod pokličku jejich domácích urbanistických záležitostí. Proto evropské financování projektů ve městech zahrnuje často také vnitrostátní správu místo toho, aby šlo pouze o záležitost mezi Komisí a místní úrovní bez zásahů shora dolů.

⁽⁶⁾ Ke známým dílům patří: Richard Florida „*Cities and the creative class*“, Charles Landry „*The Creative City*“ a Edward Glaeser „*Triumph of the City*“.

3.4 Přestože existují názorné osvědčené postupy, v členských státech a také na evropské úrovni obecně vzato panují nejasnosti ohledně toho, jaký druh přístupů zdola nahoru a shora dolů je zapotřebí. Pak ovšem metropole spíše individuálně tržně propagují města, místo aby uplatňovaly strukturovanější přístup.

3.5 A konečně, jednání často ztěžují kontraproduktivní střety zájmů mezi venkovskými a městskými oblastmi (včetně příměstských oblastí).

3.6 Úspěšné víceúrovňové správě věcí veřejných se v mnoha případech staví do cesty historické a kulturní překážky, které zpomalují kladnou odezvu na skutečné problémy.

3.7 Stručně lze říci, že členské státy a městské aglomerace se i nadále často soustřeďují pouze na každodenní fungování namísto úsilí o otevřený přístup k integrovaným strategiím či dlouhodobým cílům. Přidaná hodnota EU není dobře definována, částečně z toho důvodu, že členské státy nesouhlasí s mandátem Komise ani s přesnou úlohou (neformální) Rady, částečně pak proto, že v současnosti není v pravomoci Komise reagovat na rozcházející se názory členských států na její vlastní roli.

4. Proaktivní přístup k obrodě měst ve 21. století

4.1 Přestože sdělení Komise a programy EU pro města získávají přesnější zaměření, v celkovém náhledu převládá roztržitost. Hospodářské, sociální, územní a environmentální požadavky umocněné neradostnými finančními vyhlídkami vyžadují bezodkladné přijetí koherentní a funkční městské agendy. Tato agenda by podpořila existující a skrytý hospodářský, sociální, kulturní a technologický potenciál celého kontinentu.

4.2 EHSV v dřívějších stanoviskách uvedl pádné důvody pro vytvoření takové agendy EU v reakci na mezinárodní politickou a akademickou diskusi o podpoře obrody měst ve 21. století. V diskusi o metropolitním rozměru se jako podstatné jeví tyto prvky:

- změna paradigmatu směrem k orientaci na metropolitní oblasti a městské regiony, což je následek globalizace, pro niž je charakteristické vytváření mezinárodních sítí a hodnotových řetězců a rozostření státních hranic;
- restrukturalizace průmyslově orientovaných regionů a jejich přechod k nově specializovaným výrobním odvětvím a službám a následný vliv na hospodářská území a metropolitní oblasti;
- specializace měst jako základ pro klastry přitahující investice;
- blízkost univerzit, výzkumných středisek, kvalifikovaných pracovníků, regionálně rozvinutých hodnotových řetězců v průmyslu a vysoce vyvinutých služeb;

- mezinárodní propojení fungující souběžně s inteligentní interní mobilitou a dopravními systémy;
- zelené město: změna klimatu, nízkooenergetické a environmentální požadavky vyžadující posílené a cílené místní a regionální řízení a partnerství veřejného a soukromého sektoru;
- výrazně pocítovaná potřeba koncentrovaného městského osídlení namísto živelného růstu měst;
- lepší interakce mezi městskými a venkovskými oblastmi;
- sociální udržitelnost, demografická změna, kvalita práce na všech úrovních společnosti podporovaná vhodným vzděláváním a školením v regionu;
- naléhavá potřeba překlenout kulturní rozdíly, jejímž cílem je vytváření vhodných příležitostí pro menšiny, jež budou prospěšné pro celou společnost;
- potřeba zlepšit kvalitu způsobu života a bydlení, zejména v souvislosti s migrací;
- důraz na umění urbanistického plánování, které zajišťuje podmínky pro optimální rozvoj metropolitních oblastí jako celků, což zahrnuje zapojení urbanistů a architektů;
- záruky pro interní a externí jistotu a bezpečnost;
- volný čas.

4.3 V neposlední řadě musí účinná správa metropolitních oblastí a měst vycházet z kombinace přístupů shora dolů a zdola nahoru. Na úrovni metropolitních oblastí musí být zajištěno zapojení všech zainteresovaných stran: nejlepších výsledků bude dosaženo, jestliže všechny zapojené úrovně společnosti ponesou odpovědnost. Čím lepší interakce mezi úrovněmi rozhodování a provádění, tedy čím lepší víceúrovňová správa, tím efektivnější bude výsledek.

4.4 Volení regionální a místní zástupci mají klíčový význam pro převzetí odpovědnosti. Kromě toho lze rozvíjet nové formy participativní demokracie občanské společnosti. Tendence zjištěné na úrovni EU mohou být podporou.

4.5 Smlouva o Evropské unii výslovně uznává „územní soudržnost“ jako obecný cíl po boku hospodářské a sociální soudržnosti⁽⁷⁾. Všechny tři aspekty jsou uváděny jako politické oblasti pravomocí sdílených mezi EU a členskými státy. Proto také politiky týkající se regionů nemají být nadále považovány za výlučnou doménu členských států z titulu „subsidiarity“. Tento názor se také odráží v ustanoveních o transevropských sítích⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Viz článek 3.3 Smlouvy o EU.

⁽⁸⁾ Viz čl. 170 až 172 SFEU.

4.6 Zásada subsidiarity je navíc rozšířena na regionální a místní úroveň, neboť Smlouva výslovně zdůrazňuje místní a regionální autonomii⁽⁹⁾, což je naprosto v souladu s realitou, neboť realizace politik v oblasti vnitřního trhu, průmyslu, V&V, energetiky, životního prostředí a zdraví do značné míry závisí na provádění v regionech, zejména v metropolitních oblastech.

5. Městská agenda a rozvoj metropolí

5.1 Evropská společnost se musí připravit na budoucnost. Územní soudržnost je jedním z nástrojů, které má k dispozici. Z pohledu EHSV je ucelený přístup k metropolitním oblastem jakožto centrům dění a k procesům, jež jsou součástí rozvoje metropolí, v souladu s jedinečnou městskou strukturou v Evropě a podporuje socioekonomickou odolnost.

5.2 Rozvoj metropolí by s sebou měl přinést nový možný způsob nahlížení na mapu Evropy. Ta by již neměla být prezentována pouze jako soubor spolupracujících členských států ani definována kontrasty velký-malý či venkovský-městský. Mapa by spíše měla odrážet rozvoj metropolí, a to v rámci zemí i rozvoj přeshraniční, jako prostorové adaptace na společenský, hospodářský a technologický rozvoj současnosti a blízké budoucnosti. V tomto kontextu by agenda pro rozvoj metropolí měla evropské společnosti pomoci s optimální adaptací.

5.3 EHSV je přesvědčen, že rozvoj metropolí by měl skutečně pomoci odstranit polarizaci na venkovské oblasti a města. Tato otázka je předmětem zanícených diskusí. Existuje řada argumentů hovořících pro podporu pozitivní interakce mezi oběma stranami. Musí být vytvořeny nové nástroje na podporu vzájemných přínosů. Síť METREX připravuje zajímavou iniciativu pro spolupráci měst a venkova v metropolitních oblastech (URMA – *urban-rural cooperation in metropolitan areas*), v níž budou představeny metody a konkrétní projekty ke zlepšení této spolupráce. Dalšíh pragmatických zlepšení lze dosáhnout vhodným využitím polycentrismu a také vytvářením projektů založených na nových formách správy. Osvědčené postupy by měly být šířeny.

5.4 Kromě dílčích výsledků, které EHSV zmínil v roce 2008, lze zaznamenat zintenzivnění úsilí, jak uvést rozvoj metropolí do pohybu. Většinou mu dodává impuls hospodářství. Významnou roli však mohou hrát také územní, sociální a kulturní důvody. Z mnoha různých příkladů a modelů stojí za zmínku následující:

— spolupráce mezi německými „Metropolregionen“ nabírá na intenzitě v rámci „Initiativkreis Europäische Metropolregionen“;

— „pôles métropolitaines“ existující ve Francii souběžně s „pôles d'excellence“;

— *Grand Paris* (včetně budoucího spojení s Atlantickým oceánem a se severem);

— očekávané rozšíření regionu Öresund a posílení Velkého Stockholmu;

— zvýšená intenzita projektů v nizozemském Randstadu (okolo Amsterdamu a budoucího dvojměstí Rotterdam – Haag);

— budování metropolitních oblastí Barcelony, Valencie a Bilbao;

— vznikající zkušenosti s místním partnerstvím podniků (*local enterprise partnership*) v některých větších anglických městech;

— metropolitní rozvoj městských regionů Varšavy, Gdaňsku a Katovic ve Slezsku; u obou posledně zmíněných příkladů se usiluje o výrazný přeshraniční dopad (Baltské moře a Česká republika);

— metropolitní rozvoj okolo Prahy a Budapešti;

— vznikající dvojměstí Vídeň – Bratislava;

— metropolitní ambice okolo Lipska se společným kulturním jmenovatelem „Lutherovo desetiletí“ v souvislosti s 500. výročí luteránské reformace z roku 1517.

5.5 Rozvoji metropolí může potenciálně dodat zvláštní impuls budování makroregionů jako Pobaltí, Podunají a regionu severozápadní Evropy (ačkoli se nejedná o formální region, v literatuře bývají Nord-Pas-de-Calais, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko a Severní Porýní-Vestfálsko označovány za makroregion).

5.6 Z evropské perspektivy si zasluhují zvláštní pozornost přeshraniční iniciativy, někdy podporované vládami členských států, často však nikoli. Za zmínku stojí německá iniciativa „Initiativkreis Metropolitane Grenzregionen“. Kromě existujících modelů, k nimž patří Öresund a Lille-Courtrai, probíhá řada nových iniciativ. Pro příklad uveďme Oberrhein (Basilej, Štrasburk, Karlsruhe), Niederrhein (Porýní-Falc, Lucembursko, Nancy), Katovice, Savojsko-Aosta atd. Hamburk plánuje posílit vazby s regionem Öresund zlepšením vzájemných spojení. Zájímavé příklady spolupráce poskytují rozvoj vztahů mezi ruským Kaliningradem a metropolitní oblastí Gdaňsk.

5.7 Z řádně definovaných přeshraničních iniciativ mohou mít nejvýraznější prospěch menší členské státy jako Slovinsko. Od roku 2007 jsou tyto nové přeshraniční iniciativy podněcovány právním nástrojem evropské seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).

⁽⁹⁾ Viz čl. 5 odst.3 Smlouvy o EU.

5.8 EHSV doporučuje, aby využívání ESÚS nebylo omezeno na sousedící přeshraniční regiony. Evropské metropolitní regiony, které mají v úmyslu vybudovat Evropu konkurenceschopnější vůči třetím zemím (Čína), by měly být povzbuzovány k vytváření intenzivnější spolupráce na základě hodnotových řetězců, doplněné o „superstrukturu“ tradiční spolupráce v oblasti kultury, vzdělávání, administrativní spolupráce atd., jež hospodářskou spolupráci učiní odolnější vůči krizím. Pro ilustraci lze uvést ESÚS Hamburk-Toulouse, kde se obě města specializují v leteckém průmyslu.

5.8.1 EHSV doporučuje, aby se přezkum nařízení o ESÚS v roce 2011 zabýval problémy zjištěnými zástupci stávajících a připravovaných ESÚS a oznamujícími orgány, které jsou zmíněny ve Zprávě o monitorování ESÚS za rok 2010.

5.9 EU potřebuje podrobnou analýzu rozvoje metropolí v současných socioekonomických podmínkách. Taková analýza vyžaduje aktuální geografickou, hospodářskou, sociální a technologickou mapu Evropy. ESPON může v této oblasti velmi pomoci. Eurostat zůstává vzhledem ke své funkci poskytovatele spolehlivých údajů nepostradatelný. Kromě toho by měly být lépe využívány projekt Urban Audit a program Urbact tak, aby bylo zajištěno šíření výsledků výzkumu a praktických zkušeností.

5.10 EHSV se domnívá, že by měla být ustavena skupina na vysoké úrovni nebo pracovní skupina pro rozvoj metropolitních oblastí na základě strategie Evropa 2020 fungující souběžně s existující meziútvárovou skupinou pro rozvoj měst. Tato skupina na vysoké úrovni by měla být interdisciplinární a obsahovat řadu zástupců z členských států, metropolitních oblastí, veřejných a soukromých zainteresovaných subjektů a občanské společnosti.

5.11 Pracovní skupina by měla mít za cíl vypracovat dlouhodobou vizi metropolitní Evropy včetně přeshraničních metropolitních oblastí, jak se rovněž nastiňuje v iniciativě společného plánování Urban Europe, s dlouhodobou perspektivou Evropy v roce 2050.

5.12 V návaznosti na prvky rozvoje metropolí jako ty, jež jsou zmíněny v odstavci 4.2, by s ohledem na následující faktory mohla jako katalyzátor fungovat evropská platforma:

- k vymezení společných jmenovatelů mezi aspekty rozvoje metropolí i přes velkou různorodost mezi metropolitními oblastmi a k šíření osvědčených postupů;
- k uplatňování strategie Evropa 2020, jejího uceleného přístupu a jejího důrazu kladeného na zapojení co největšího počtu zainteresovaných subjektů k dosažení cílů EU orientovaných na inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění v metropolitních oblastech;

- k projednání rozvoje a významných otázek týkajících se vedení a správy;
- k využívání vědomostí sdílených mezi výzkumnými subjekty a veřejnými správními orgány;
- k nalezení racionálních reakcí na trvající období finančních škrtů, jež v každém případě vyžaduje účinnější využití dostupných zdrojů;
- k vytěžení maximálního přínosu z trojúhelníku vzdělávání–výzkum–inovace, jenž je hnací silou metropolizace v celé Evropě;
- k projednání a zahájení, v rámci koncepce udržitelného města budoucnosti, inteligentních pilotních projektů orientovaných na Obyvatelná města, Propojená města, Podnikatelská města a Průkopnická města;
- k měření dopadu evropské agendy v oblasti změny klimatu na města (energetika, doprava, budovy) a k formulování žádoucích přístupů;
- pro přispění k odstranění polarizace mezi venkovskými oblastmi a městy;
- pro poskytování přidané hodnoty ke stále intenzivnějším vnitrostátním jednáním o rozvoji metropolí a vytváření příležitostí pro odolnější regiony;
- pro určení významu metropolitních oblastí jako funkčních regionů v širším (celosvětovém) kontextu.

5.13 K dnešnímu dni zůstávají strukturální výměny zkušeností a „získaná ponaučení“ omezené. Pracovní skupina EU by mohla hrát velmi podnětnou roli a šířit osvědčené postupy a praktické zkušenosti. Ty mohou být rovněž přínosné při formulování evropských politik a orientovat zaměření evropských fondů na projekty orientované na nejnižší úroveň.

5.14 Studií a analýz městského rozvoje v Evropě je celá řada. Evropský rámec by měl pomoci odstranit roztříštěnost a posílit spolupráci. Výzkumná střediska orientovaná na specializované znalosti a univerzity mohou být v celé Evropě lépe propojeny.

5.15 Příkladem evropského pilotního projektu by mohlo být zřízení imaginárních „živých laboratoří“ (praktických komunit) ke specifickým tématům, jako jsou např. ekonomické klustry, znalostní trojúhelník, udržitelný rozvoj, inkluzivní partnerství veřejného a soukromého sektoru, sociální bydlení, vedení v projektech (nižšího než národního) územního rozvoje atd. Každou „laboratoř“ by koordinovala jedna metropolitní oblast a byla by složena z různých veřejných a soukromých zainteresovaných subjektů.

5.16 Byl by zde i prostor pro iniciativy orientované na poptávku, kde metropolitní oblasti představují na úrovni EU určité výzvy a problémy. Pak by měly být po celé Evropě hledány cesty a způsoby, jak je vhodně řešit. V pozdější fázi lze shromáždit politická doporučení, zkušenosti a přehledy osvědčených a neosvědčených postupů.

5.17 Z dalších možných iniciativ uvedme evropský výukový systém pro města a metropolitní oblasti, jenž zajišťuje spolehlivé údaje o budoucích projektech, které se již jinde realizují; každoroční konferenci o dosavadním vývoji týkající se rozvoje metropolitní; a především ponaučení pro dokončení jednotného trhu nabytá z městských zkušeností.

5.18 EHSV se domnívá, že rozvoj interaktivních metod, skutečné funkční víceúrovňové správy a zapojení měst a metropolitních oblastí do evropské integrace umožní otevřít zcela nové přístupy plně skrytého potenciálu a pravděpodobně dá prostor vytváření nepředpojatých postojů.

6. Strategie Evropa 2020 jako pevný základ pro městskou agendu EU

6.1 EHSV zastává názor, že strategie Evropa 2020 nabízí užitečné nástroje pro rozvoj nevyužitých možností a nepředpojatých postojů. Patřičné zaměření na rozvoj metropolitní vytvoří lepší sociální a hospodářské podmínky a stejně tak i zvýší vnitrostátní a mezinárodní publicitu.

6.2 EHSV sdílí názor komisaře Hahna, jenž považuje města a metropolitní oblasti za klíčové partnery strategie Evropa 2020. Na neformální ministerské schůzce o městském rozvoji v Toledu (v červnu 2010) prohlásil, že *při řešení problémů souvisejících s rychle postupující globalizací a překotnými strukturálními změnami mají města vedoucí postavení při realizaci inovací a uskutečňování hospodářského pokroku.*

6.3 Ve svém stanovisku z roku 2008 EHSV prosazoval agendu pro metropolitní oblasti založenou na Lisabonské strategii⁽¹⁰⁾. Zejména ucelené programování strategie Evropa 2020, jež Lisabonskou strategii obohacuje o nové prvky, nabízí speciální příležitosti pro metropolitní oblasti a také pro zlepšení víceúrovňové správy věcí veřejných, která po léta zůstává velmi slabým místem.

6.4 V metropolitních oblastech jsou komunikační kanály kratší než na vnitrostátní úrovni. Rozhodovací procesy a plánování bývají zpravidla snáze proveditelné. Správní orgány a další subjekty – sociální partneři a občanská společnost, zejména vzdělávání na všech úrovních, urbanisté, pozemkoví projektanti a soukromí investoři – obvykle jednají cílevědoměji.

Úspěšné příklady ukazují, že zvláštními hnacími silami pokroku v metropolitních oblastech jsou cílevědomost, společné uvědomění a dokonce hrdost.

6.5 Účelných plánů inspirovaných úspěšnými příklady je stále víc. Ve většině případů tyto plány vděčí za úspěch vedení vizionářských starostů a široce sdílené vizi. Pro příklad uvedme Velké Bilbao, Kodaň-Malmö, Vídeň a Birmingham.

6.6 Městská agenda by byla přínosná pro obě strany: strategie Evropa 2020 může této agendě poskytnout užitečnou strukturu, zatímco úspěšné metropolitní oblasti budou přínosem pro realizaci strategie Evropa 2020⁽¹¹⁾. K hlavním prvkům patří následující.

6.6.1 Strategie Evropa 2020 s sebou nese potřebu účinnější koordinace v Komisi v užší spolupráci s Radou. Přípravu politik a programů EU je třeba racionalizovat. EHSV je zastáncem slučování projektů v Komisi. Významným vedlejším účinkem bude lepší zviditelnění činností Komise a (evropská) koordinace.

6.6.2 Dobře definovaný celkový přístup musí pomoci kompenzovat nevyhnutelné finanční škrt, které při současném hospodářském útlumu zasáhly města ve všech členských státech.

6.6.3 Doposud stála realizaci městské agendy v cestě zásada subsidiarity. EHSV se domnívá, že strategie Evropa 2020 vyžaduje užší koordinaci mezi EU a členskými státy s flexibilnějším přístupem k subsidiaritě a méně přísným rozlišováním mezi pravomocemi EU a členských států.

6.6.4 Je zásadně důležité, aby tato flexibilita připravila půdu pro zapojení regionálních, metropolitních a místních orgánů jako zodpovědných subjektů do rámce EU. Po léta se o víceúrovňové správě rozsáhle diskutuje bez jakéhokoli konkrétního výsledku. Nastal čas zanechat řečí, přejít k víceúrovňové správě a posílit funkční interaktivní závazky mezi veřejnými a soukromými subjekty a také občanskou společností.

6.6.5 Městská agenda strategie Evropa 2020 by rovněž vyžadovala zvýšené monitorování ze strany Komise v otázkách přímo souvisejících s městy a metropolitními oblastmi. To znamená, že města a metropolitní oblasti včetně zainteresovaných subjektů a občanské společnosti musí být přijímána jako spoluaktéři při provádění politik a programů EU.

⁽¹⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 5.

⁽¹¹⁾ Několik zajímavých komentářů v tomto smyslu lze nalézt ve Zprávě o evropské městské agendě a její budoucnosti v politice soudržnosti, Evropský parlament A7-0218/2011, zpravodaj Oldřich Vlasák, přijata v červnu 2011.

6.6.6 Podobným způsobem strategie Evropa 2020 doporučuje užší vazbu mezi jednotlivými členskými státy. V této oblasti lze rozlišit dva důležité aspekty:

- členské státy mají mezi sebou pozorněji sledovat postupy a výsledky těch ostatních;
- užší vazba mezi členskými státy by byla prospěšná pro hraniční regiony a jejich potenciál stát se metropolitními oblastmi. Dvojstranné a třístranné závazky vlád členských států by prohloubení přes-hraniční spolupráce nesmírně napomohly.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu LEADER jako nástroj pro místní rozvoj (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 376/03)

Zpravodaj: **pan HAKEN**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

LEADER jako nástroj pro místní rozvoj

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro a 15 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Metoda LEADER prokázala životaschopnost v průběhu uplynulých 20 let. Proto je třeba uvažovat o dalším rozšíření metody LEADER jako osvědčeného nástroje rozvoje, za zachování jejích základních hodnot, jako je přímá účast občanské společnosti prostřednictvím jejích zástupců v místním partnerství a neustálá komunikace s místními obyvateli o prioritách dalšího rozvoje.

1.2 Pro operační programy v období po roce 2013 je zapotřebí uvažovat o podstatném posílení partnerských přístupů (zejména místních a regionálních mezisektorových partnerství samostatně ve venkovských, ale i městských regionech) s potřebnou standardizací procesů a partnerství a s vysokými požadavky na přidanou hodnotu, účelnost a účinnost jejich projektů. Partnerství musí vždy vycházet odspodu (bottom-up approach).

1.3 Metodu LEADER a její rozšíření v podobě partnerství odspodu Výbor doporučuje pro využívání prostředků z jiných fondů EU zaměřených na oblast venkova a výslovně doporučuje použít metodiky pod jiným názvem také ve městech při řešení rozvojových strategií a investic. Partnerství se mohou podílet na provádění aktivit místní správy, místních podniků, neziskových organizací a obyvatel, které se realizují na principech udržitelnosti. Znamenalo by to ovšem překonat současné „odvětvové myšlení“ mezi EZFRV a strukturálními fondy, omezit sklon k přísnému rozlišování mezi fondy a zároveň nastavit shodné předpisy pro využívání rozdílných fondů se společným systémem kontrol i indikátorů.

1.4 Pro období po roce 2013 Výbor navrhuje:

- a) společný přístup k místnímu rozvoji pro venkovské regiony kombinující finanční prostředky z různých fondů v jediném rozpočtu, založený na možnosti využívání Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, Evropského

fondu pro regionální rozvoj, Fondu soudržnosti, Evropského rybářského fondu a Evropského sociálního fondu a jiných fondů, s použitím zjednodušeného postupu a bez jakékoli další byrokracie;

- b) projednat a schválit jednotnou definici venkovského prostoru, požadovat integrovaný přístup při tvorbě místní rozvojové strategie;

- c) použít metodu LEADER jako vhodný model utváření a provozování partnerství (bottom – up approach) odspodu;

- d) vytvořit ve všech fondech finanční prostor pro přípravu a provádění integrované rozvojové strategie při využití kapacit a dovedností místních partnerství;

- e) jasně a citlivě definovat konflikt zájmů pro členy místních akčních skupin, a tím odstranit významnou část kritiky implementace iniciativy LEADER; ke zlepšení transparentnosti, veřejné kontroly a informovanosti obyvatelstva se zaměřit na rozšíření publikování o tom, co jsou to vlastně místní akční skupiny, jaká je jejich činnost, čeho se dosáhlo konkrétně v jednotlivých obcích apod.; využít konference, semináře, publikace, relace v místních médiích – rozhlase, televizi, tisku atd.

1.5 Klíčovým pojmem Barcovy zprávy ⁽¹⁾ je „place-based development model“, čili místně orientovaný model rozvoje, který má zdůraznit integrovaný územní, resp. regionální přístup k řešení problémů. Strategie „založená na místě“ (place-based policy) má za cíl snížit přetrvávající nevyužívání potenciálu. To

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/barca_en.htm.

je ovšem v plném souladu s podstatou a účelem metody LEADER: přístup „zdola nahoru“ (*bottom-up*) založený na speci-
fičnosti místních problémů, řešený spojením sil místních aktérů,
kteří společně lépe využijí vnitřní potenciál regionu. V diskusích
se často připomíná fakt, že Lisabonská smlouva přinesla nové
pojetí subsidiarity spojené s posílením úlohy regionálních
a místních subjektů.

1.6 Výbor doporučuje podstatně snížit administrativu
a byrokracii zejména u malých projektů (např. snížením množ-
ství předkládaných dokladů a zpráv) a zařadit metodu LEADER
do procesu ZJEDNODUŠENÍ, a tím umožnit větší flexibilitu
a zavádění inovací v regionech. U projektů Výbor doporučuje
plošně zavést systém zálohového financování ze strany EU
anebo průběžného financování. To významně zvýší absorpční
kapacitu v území a neohrozí to cash-flow malých subjektů,
které jsou předkladateli, konečnými příjemci a následně
i realizátory projektů. Zároveň doporučuje zvážit možnost
náhrady státního spolufinancování vlastním nefinančním
vkladem (*in-kind*) – např. dobrovolnickou prací.

1.7 Při přechodu na větší objem prostředků, vícefondové
využití a přenesení metodiky do měst Výbor doporučuje
znovu se formou „učícího se procesu“ vrátit do období, kdy
byla metoda LEADER vnímána jako laboratoř, přitom ovšem
navázat na dvacetiletou nezpochybnitelnou dobrou zkušenost,
kterou jsme získali od zahájení implementace metody a iniciativ
Společenství ve venkovských oblastech. Výbor navrhuje větší
flexibilitu ve využití inovativního přístupu. Výsledkem bude
rychlejší rozvoj regionů.

2. Úvod do problematiky

2.1 Nástroj LEADER a jeho vznik – historie, dopady

2.1.1 Metoda LEADER byla dlouhodobě připravována
v několika fázích od roku 1991 jako iniciativa Společenství
rozvíjená Komisí. Nejdříve jako Leader I – „experiment“, pak
jako Leader II – „laboratoř“ a následně Leader+ do roku 2006
– „maturita“. V letech 2004–2006 byla metoda experimentálně
implementována do programů v nových členských státech. Od
současného programovacího období 2007 je LEADER jednou
ze čtyř os ve II. pilíři SZP jako „mainstream tool“ společné
zemědělské politiky. V současnosti je iniciativa LEADER finan-
cována z EZFRV jako součást programů členských států zamě-
řených na rozvoj venkova a spolufinancována členskými státy
v souladu se zásadou sdíleného řízení mezi Evropskou komisí
a členskými státy. Od roku 1991 bylo do různých iniciativ
Společenství LEADER a současné osy IV fondu EZFRV celkem
investováno 9,75 miliardy EUR. Nyní v EU působí více než
2 200 „místních akčních skupin“. Za posledních dvacet let
přispělo unijní financování iniciativy LEADER k vytvoření
unikátní sítě venkovských subjektů napříč všemi 27 státy EU.

2.1.2 Vznikla tak unikátní inovativní metoda partnerství
a spolupráce. Tato metoda umožňuje financovat projekty

transparentní cestou i v nejdlehlších částech EU-27
a umožňuje i jim přístup k evropským fondům.

2.2 Současný stav v EU – místní akční skupiny

2.2.1 LEADER jako nástroj financování i metoda je ve
venkovských oblastech oblíben, a to nejen členy místních
akčních skupin, ale zejména samosprávami obcí a dalšími
subjekty působícími na území venkovských obcí. Místní akční
skupiny jsou utvořeny ve všech 27 státech EU a v Rumunsku
a Bulharsku budou brzy funkční. LEADER hraje významnou roli
v předvstupní strategii pro kandidátské a potenciální kandi-
dátské země na vstup do EU.

2.2.2 V EU-27 bylo dosud vybráno 2 192 místních akčních
skupin s celkovým rozpočtem EZFRV pro období 2007–2013
okolo 5,5 miliardy EUR.

2.2.3 Iniciativa LEADER se stala nosnou pro osu IV fondu
EZFRV v období 2007–2013. Celkové výdaje včetně spolufinan-
cování státy a privátním sektorem v tomto programu dosáhly
13,9 miliardy EUR z veřejných rozpočtů a 5 miliard EUR
z privátních zdrojů.

2.2.4 V nových členských státech EU je iniciativa LEADER
využívána více nežli v EU-15. V některých státech místní akční
skupiny pokrývají téměř celou rozlohu členského státu a jsou
účinným nástrojem politiky pro venkovský prostor i pro malá
města na venkově. Tato struktura vhodně doplňuje místní
veřejnou správu/samosprávu.

2.2.5 Místní akční skupiny vytvořily administrativní kapacitu,
která je v místě schopna transparentně distribuovat finanční
prostředky EU.

2.2.6 V současné době hospodářské krize je možné prostřed-
nictvím těchto místních flexibilních „intermediate body“ efek-
tivně podpořit zvyšování zaměstnanosti na místní úrovni.

2.3 Vyhodnocení LEADER+

2.3.1 Provádění iniciativy Společenství LEADER+ bylo zkou-
máno Evropským účetním dvorem. Účetní dvůr učinil 6 základ-
ních doporučení směrem k Evropské komisi a členským státům.
V doporučeních byly shrnuty slabiny metody, na které Evropská
komise odpověděla, a po zbývajících část současného období a v
podobě iniciativy LEADER v budoucím programovacím období
byla kritika Účetního dvora zohledněna.

2.3.2 Do iniciativy Společenství LEADER+ bylo zapojeno 893 místních akčních skupin v EU-15. V roce 2004 začalo provádět opatření typu LEADER i 250 místních akčních skupin v šesti nových členských státech. Celkově byla iniciativa Společenství financována 2,1 miliardy EUR.

2.3.3 Metoda LEADER přinesla do venkovských regionů partnerství veřejného a soukromého sektoru. S pomocí metody LEADER se výrazně zvýšila absorpční kapacita pro fondy EU.

2.3.4 LEADER+ inicioval nárůst místních akčních skupin v současném období až na jejich současný počet přesahující 2 200.

2.3.5 I přes kritiku Evropského účetního dvora je používání metody LEADER funkční a plně zohledňuje politiku Evropské unie tím, že je efektivní, způsobuje pozitivní změnu, je cílená, plošná a transparentní. Proto má metoda LEADER svoje místo v evropské politice rozvoje venkova a v programech rozvoje venkova členských států a zasluhuje si vyšší podpory nejen ve společné zemědělské politice. Metoda LEADER podporuje vytváření místních meziodvětvových partnerství, působí jako místní finanční nástroj na základě zásady subsidiarity a podporuje projekty, které představují rozvoj podle přání místních obyvatel a zvyšují životní úroveň na venkově.

2.3.6 Stanovisko by mělo vyvolat větší zájem o metodu LEADER a usnadnit strukturální využití místních akčních skupin, a to i pro jiné nástroje financování mimo kontext rozvoje venkova. Mělo by kromě toho pomoci odůvodnit potřebu zachovat alespoň stejnou výši finančních prostředků pro LEADER přidělovaných z celkového rozpočtu SZP, a zaručit tak, že metoda LEADER bude mít v rámci společné zemědělské politiky významnou roli.

2.3.7 Samotná metoda LEADER je využitelná i pro programy v jiných fondech EU. Metoda LEADER ve venkovském prostoru posílila i soudržnost venkovských komunit.

3. Doporučení pro venkovský prostor

3.1 V metodě LEADER se skrývá potenciál k urychlení rozvoje venkovských aglomerací a osvědčila se natolik, že by měla být rozšiřována na pokud možno celé území venkovského prostoru v EU. Výbor doporučuje, aby metoda LEADER byl ve společné zemědělské politice zachován a zároveň aby přes tuto metodu mohly být zapojeny i fondy z politiky soudržnosti a z oblasti životního prostředí. To by umožnilo komplexní přístup k rozvoji venkova a efektivnější intervence, pokud jde o integrovaný udržitelný rozvoj venkovských oblastí. Umožnilo by to také zlepšit vztahy a vzájemné působení mezi městem

a venkovem.⁽²⁾ Metoda LEADER v EZFRV je vhodným mostem mezi venkovským a městským prostorem. Pro městský prostor je nutné princip metody modifikovat a oddělit od iniciativy LEADER, např. do programu Propojení aktivit rozvíjejících ekonomiku měst – Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie des Villes – LEADEV.

3.2 Výbor navrhuje, aby se metodou LEADER realizovalo více finančních prostředků nejen budoucích programů rozvoje venkova. Již v současnosti se metoda využívá v rámci Evropského rybářského fondu. Výbor navrhuje, aby všechny ostatní operační programy, které plní cíle na venkově a mohou zde mít příjemce (malé obce, venkovské školy, mikro/malé/střední podniky, zemědělské subjekty, neziskové organizace apod.), obsahovaly možnost zapojení do příslušného programu metodou LEADER uplatněnou v EZFRV a vyčlenily na ni 5–25 % prostředků. Tím se zajistí podíl integrovaných a inovativních projektů realizovaných koordinovaným úsilím komunity ve venkovském prostoru.

3.3 Výbor navrhuje považovat metodu LEADER za inovativní přístup odspodu a proto ji minimálně omezovat byrokracií a tématy. Lidé v místě ví, co nejvíce potřebují – to je základní zásada subsidiarity. Výbor navrhuje využít princip veřejné kontroly v partnerství na základě iniciativy místních obyvatel.

3.4 Významná přidaná hodnota místních akčních skupin a partnerství spočívá v animaci a facilitaci mezi lidmi v území. Tato hodnota není dostatečně vnímána při hodnocení provádění iniciativy Společenství LEADER+, a proto Výbor navrhuje zvýšit důraz na význam animace členů místních akčních skupin v území. Tím se dosáhne otevřeného přístupu k formulaci strategie místního rozvoje, koordinace na místní úrovni i zapojení všech, kteří o to mají zájem, do udržitelného a pestrého rozvoje ve prospěch vyšší kvality života. Dále Výbor doporučuje, aby dobrovolné partnerské svazky obcí mohly být členy místních akčních skupin i předkladateli projektových záměrů. Zároveň je ale jasné, že LEADER nemůže sloužit jako náhrada za nedostatečné příjmy obecních rozpočtů, a tím i financování služeb ve veřejném zájmu na místní úrovni v jednotlivých členských zemích EU.

3.5 Velmi důležitá je i meziúzemní a nadnárodní spolupráce mezi místními akčními skupinami při aplikaci metody LEADER. Z předchozího dvacetiletého období je ne zcela doceněn vysoce pozitivní dopad metody LEADER v aplikaci při meziregionální (mezi více místními akčními skupinami) a mezinárodní spolupráci a partnerství. V EU, v zemích s diametrálně odlišnou úrovní, s diametrálně rozdílnými venkovy (i uvnitř jednoho státu) je to aktivita nanejvýš potřebná a pro venkov nezbytná, schopná výrazně ovlivnit rozvoj venkova.

⁽²⁾ Viz http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/pdf/pawel_samecki_orientation_paper.pdf (str. 10).

4. Doporučení pro městský prostor

4.1 Bude-li možné využít partnerských metod ve všech fondech EU, je možné použít princip metody LEADER aplikovaný na venkově i v městských aglomeracích a jejich částech samostatně pro tvorbu „místních partnerství“ – na začátek například na přechodné období, které bude vyhodnoceno. Výbor doporučuje najít pro tento partnerský přístup vhodné pojmenování programu pro městský prostor a tuto možnost začlenit do všech rozvojových fondů v gesci rozdílných GR. Integrace zdrojů zvýší jejich využitelnost.

4.2 Výbor doporučuje využít princip metody LEADER rovněž pro příměstské oblasti, ale samostatně a odděleně od iniciativy LEADER s tím, že města napomáhají metodě v příměstském prostoru tak, aby se postupně snižoval rozdíl mezi rozvojem venkovského prostoru a městského prostoru.

4.3 Výbor doporučuje propojení a integraci aktivit bývalé iniciativy Společenství URBAN, programu LIFE a dalších

s principy metody LEADER a tím zvýšení celkové přidané hodnoty.

4.4 Pro přípravu a realizaci projektů se jeví jako nanejvýše vhodné, aby se partnerství v městských aglomeracích buď přímo účastnila místní samospráva, nebo aby s ní byly jednotlivé aktivity konzultovány. Tím by se zamezilo případné protichůdnosti jednotlivých projektů a naopak by se mohlo dosáhnout synergie mezi projekty realizovanými samosprávou a místním partnerstvím, případně podpory partnerských projektů. Nejvhodnější metodou pro vznik synergií je vytváření integrovaných plánů rozvoje konkrétních měst, městských oblastí a městských aglomerací.

4.5 Metodika LEADER by se v městském prostoru mohla uplatnit na základě vytvoření partnerství pro určitou subregionální městskou oblast obdobně jako nyní ve venkovském prostoru, dle předem stanovených parametrů.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Budoucnost mladých zemědělců v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 376/04)

Zpravodaj: **pan Pedro NARRO**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Budoucnost mladých zemědělců v Evropě

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. června 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 22. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 136 hlasy pro, 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Statistické údaje jasně dokazují obecný pokles počtu mladých zemědělců a postupné opouštění zemědělské činnosti. Tváří v tvář tomuto nezvratnému jevu, který je v příkrém rozporu s nutností čelit výzvám v oblasti potravin, vyjadřuje EHSV přání, aby se politika podporující mladé zemědělce stala pro evropské i státní instituce skutečnou prioritou.

1.2 EHSV uznává, že zemědělství nabízí nové možnosti, které mohou prospívat mladým na venkově. Činnosti probíhající v zemědělství jsou čím dál tím komplikovanější, techničtější a vyžadují lepší přípravu. Výhoda mladých spočívá v tom, že zemědělskou činnost mohou vnímat jako podnikatelský a moderní koncept uzpůsobený novým technologiím. Zemědělství s větším podílem mladých se může, pokud bude mít k dispozici vhodné nástroje a legislativní rámec, nejkvalitivnějším způsobem postavit výzvě zabezpečení potravin a produkovat kvalitní potraviny za racionálního využití přírodních zdrojů.

1.3 Hlavní problémy mladých zemědělců pramení z obtížného přístupu k půdě a k úvěrům. V tomto ohledu je naléhavě nutné podporovat nové systémy přístupu k půdě a zajistit přístup k úvěrům pomocí evropského systému záruk.

1.4 EHSV navrhuje zřízení evropského střediska pro sledování této problematiky, které by analyzovalo a vyhodnocovalo problémy související se zahájením činnosti, přebíráním (zemědělských) podniků a obecně se všemi otázkami generační obměny v zemědělství.

1.5 Podpora mladých zemědělců se nemůže omezovat pouze na oblast rozvoje venkova. V aktuálním kontextu reformy SZP

by se v jejím prvním pilíři měla vytvořit nová linie podpory specificky zaměřená na mladé lidi. V rámci druhého pilíře SZP je nutné, aby se z podpory na zahájení činnosti stalo povinné opatření v celé Evropské unii.

1.6 Jeden z nevyřešených úkolů Evropy spočívá v tom, že je nutné usnadnit mladým lidem přebíraní zemědělských podniků. EHSV se domnívá, že k úspěchu těchto politik by nadmíru přispělo zlepšení starobních důchodů umožňující zemědělcům důstojným způsobem opustit toto povolání.

1.7 Odborná příprava a nové technologie, jež mají mladí zemědělci k dispozici, jsou základem pro rozvoj podnikatelského ducha. Teoretická a nepříliš aktualizovaná odborná příprava nestačí – mladí si zaslouží průběžné, odborné konzultace, které budou uzpůsobené skutečným potřebám jejich činnosti. EHSV navrhuje vytvořit nový program výměn mezi mladými zemědělci „Erasmus farmer“ a upravit program Leonardo. Dále vzhledem k rostoucímu věkovému průměru v tomto odvětví vyzývá k vytvoření nových linií účasti mladých v zemědělských družstvech a organizacích. Je třeba podporovat speciální odbornou přípravu a vzdělávání pro děti z venkovských oblastí, a to včetně letních táborů a různých aktivit.

1.8 Pokud jde o mladé zemědělce, má vůči nim Evropská unie velkou odpovědnost. Je však nevyhnutelné, aby členské státy v rámci výkonu svých pravomocí poskytovaly daňové úlevy, snižovaly byrokracii, investovaly do infrastruktur a veřejných služeb ve venkovských oblastech, podporovaly krátké odbytové kanály a diverzifikaci a konečně se podílely na zatraktivňování venkovského prostředí pro život a práci.

2. Mladí zemědělci v Evropě

2.1 Od té doby, co EHSV vypracoval své poslední stanovisko k tématu mladých zemědělců, uběhlo již 10 let. ⁽¹⁾ Bohužel se ukázalo, že obavy vyjádřené v tomto stanovisku byly opodstatněné. Nejen že pokračuje prudký pokles počtu mladých zemědělců, ale ti, kdo se zuby nehty v tomto sektoru udržují, mají po deseti letech před sebou spíše chmurné vyhlídky.

2.2 Na evropské úrovni je na každých 9 zemědělců starších 55 let pouze jeden mladší 35 let. V některých státech, jako jsou Portugalsko, Španělsko, Itálie, Spojené království či Bulharsko, je podíl mladých zemědělců skutečně nízký (na každých 20 zemědělců starších 55 let pouze jeden mladý zemědělec). Na druhou stranu v zemích jako Polsko, Rakousko či Německo je tomu jinak – 1 mladý zemědělec na každé 3 starší 55 let. Tyto rozdíly jsou do velké míry způsobeny tím, že některé státy mají výhodné legislativní rámce, které umožnily generační výměnu v zemědělství prostřednictvím pobídek na převod podniků.

2.3 Z analýzy zemědělských struktur vyplývá – i když v různé intenzitě – systematické snižování počtu zemědělců a mnohem vyšší míra stárnutí než v jiných hospodářských odvětvích. Od roku 2000 došlo ke snížení celkového počtu zemědělců o 9 % a ke snížení počtu mladých zemědělců o 45 %.

2.4 Ztrátu aktivních zemědělců nelze dlouhodobě nahradit zvýšením produktivity. V situaci značné nestability cen surovin získávají zvláště na významu strategické koncepce, jako jsou potravinová soběstačnost a zajišťování potravin ⁽²⁾, kterým se EHSV při různých příležitostech ve svých stanoviscích již věnoval. Ochrana životního prostředí a dalších veřejné statky představují globální zájmy, jež nelze dovážet. Z tohoto důvodu funkce zemědělců přesahuje úlohu pouhé hospodářské činnosti. Strategie Evropa 2020 založená na zeleném, inteligentním a udržitelném růstu by bez zemědělců byla pouhou utopií.

2.5 Strategický charakter zemědělství není zpochybňován, ale zdá se, že postupné utlumování zemědělské činnosti nebere konce, protože je naléhavě nutné v rámci reformy SZP zahájit hlubokou reflexi o tom, jakou orientaci zvolit pro zatraktivnění zemědělství a podporu jeho ziskovosti. Tento stav je zvláště závažný v odvětví chovu dobytka. Pokud mladí lidé nenajdou příznivé prostředí pro rozvoj této profese, budou všechna specifická a dobře míněná opatření na zahájení činnosti, odbornou přípravu, převod majetku a daňová zvýhodnění apod. zbytečná.

⁽¹⁾ Nová ekonomika, znalostní společnost a rozvoj venkova. Vyhlídky mladých zemědělců, Úř. věst. C 36, 8.2.2002, s. 29–35.

⁽²⁾ Zabezpečení dodávek v zemědělství a potravinářství v EU, Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 20–23.

3. Výzvy stojící před mladými zemědělci v Evropě

3.1 Unijní zemědělství prochází změnou; pro mnohé se jedná o přechod na nový zemědělský model. Právě mladí zemědělci budou muset přijmout nové výzvy a nasměrovat svou zemědělskou činnost na stanovené cíle. Absence stabilních a dlouhodobých politik vyvolala v odvětví takovou nejistotu a nestabilitu, že ovlivnila ekonomické plánování zemědělců.

3.2 Zemědělci se nalézají v paradoxní situaci – přijímají více rizik, provádějí více investic, vypořádávají se s vyššími výrobními náklady, mají lepší odbornou přípravu, a přesto za své produkty inkasují nejnížší ceny v dějinách. Diskuze o konkrétních nástrojích a politikách pro mladé zemědělce se nemůže schovávat před skutečností, že pokud se nepodaří zemědělcům garantovat minimální zisk a spravedlivé ceny za jejich produkty, dojde k omezení zemědělské činnosti v Evropě. Aby mohli zemědělci žít z výsledků své práce, EHSV doporučuje regulovat zemědělské trhy na základě transparentnosti trhů se zemědělskými produkty, jelikož organizace obchodu s potravinami umožňuje potravinovou soběstačnost díky vytvoření velkých zemědělských regionů zaměřených na výrobu a obchod. Pravidla Světové obchodní organizace nejsou uzpůsobena zemědělství, a proto je třeba uvažovat o specifických organizacích, jak doporučuje zejména MOMAGRI (Mouvement pour l'Organisation Mondiale de l'Agriculture – Hnutí za světovou organizaci zemědělství).

3.3 Nerovnováha v potravinovém řetězci zásadním způsobem odrazuje mladé lidi od podnikání v zemědělství. Pro fungování tohoto řetězce je charakteristický právě nepoměr mezi cenami, které jsou vypláceny zemědělci, a konečnými spotřebitelskými cenami, nedostatek transparentnosti a nekalé praktiky ⁽³⁾.

3.4 EU se podílí na ambiciózním procesu liberalizace obchodu ve Středomoří, Mercosuru, Kanadě apod. Mladí zemědělci se ptají, jak budou moci sladit výrobu za vyšších jakostních, environmentálních a sociálních standardů s levnými dovozy výrobků velmi vzdálených unijním výrobním normám. Tento proces nahrává koncentraci výroby v konkurenceschopnějších oblastech a velmi významnou část venkovského prostoru odsuzuje k zanechání ladem ⁽⁴⁾.

3.5 Reforma SZP je další příležitostí k nastavení pomoci na potřeby mladých zemědělců a k jejímu zaměření na výrobu zemědělských komodit. Podpora mladých neznamená vytěsňování starších – jde o nalezení jednotného rámce pomoci, který by umožnil životaschopnost zemědělské činnosti.

⁽³⁾ Lepší fungování potravinového řetězce v Evropě, Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 145–149.

⁽⁴⁾ Obchod a zajišťování potravin, Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 1–9.

3.6 Politika týkající se zahájení činnosti v zemědělství tradičně soustřeďovala úsilí unijního zákonodárského orgánu na problematiku mladých zemědělců. Přišel čas zvážit nová opatření, která by podpořila činnost mladých lidí prostřednictvím prvního a druhého pilíře SZP. Základem nového modelu musí být stanovení priorit při poskytování podpor.

3.7 Veřejná moc se musí rozhodným způsobem zapojit do uznání a podpory zemědělské činnosti. Vedle ohromného počtu předpisů týkajících se označování, kvality a propagace panuje obrovská míra neznalosti a rostoucí lhostejnosti ve vztahu k tomu, co znamená výroba zdravých a kvalitních potravin. ⁽⁵⁾ Evropská spotřebitelé na potraviny vydávají pouze 14 % svých rozpočtů. EHSV si cení důležité práce profesních zemědělských organizací na vnitrostátní a evropské úrovni, které pedagogickým způsobem dělají práci zemědělce a strategické roli odvětví potravin osvětu a reklamu.

3.8 Unijní heslo „od zemědělce až na stůl“ či tzv. „sledovatelnost“ se musí spotřebitelé vysvětlovat jednotným způsobem. Strategie jakosti produktů je velmi důležitá pro konkurenceschopnost podniků i pro zdraví spotřebitelů. Měla by se tudíž účinně rozšířit i na produkty dovážené do EU z třetích zemí, aby bylo možné potírat a znemožňovat nekalé obchodní praktiky.

3.9 Rozpočet je vždy základním prvkem každé strategie. EHSV přesto uznává, že mnohá nezbytná opatření přispívající k životaschopnosti zemědělství vyžadují nikoli dodatečné prostředky, ale politickou vůli pustit se do změn a vypracovat jednotnou, dlouhodobou strategii, která by atraktivněovala venkovské prostředí. ⁽⁶⁾

4. Oblasti opatření

Rozvoj venkova – zahájení činnosti

4.1 Evropská diskuse o budoucnosti mladých zemědělců a chovatelů hospodářských zvířat se tradičně soustřeďovala na analýzu politiky týkající se zahájení činnosti v zemědělství. Statistiky (i přes svůj malý počet a neúplnost) jasně ukazují, jak velmi nesorodě jsou priority a intenzita podpor mladým po celé Evropě. Zatímco v zemích, jako je Francie, se na podporu zahájení činnosti mladých zemědělců vynakládá kolem 10 % rozpočtu na rozvoj venkova, v jiných zemích jako v Holandsku, na Maltě, v Irsku, na Slovensku atd. taková podpůrná opatření z různých důvodů neexistují. Celkem se v zemích EU ve finančním období 2007–2013 na mladé zemědělce vyčlení 3 % prostředků určených na rozvoj venkova. Průměrný věk mladých zemědělců, kteří zahajují činnost, dosahuje 28 let. EHSV je toho názoru, že vzhledem ke strategické povaze zahajování zemědělské činnosti pro celou EU by bylo vhodné z tohoto opatření v rámci plánů rozvoje venkova učinit povinnost a stanovit minimální povinnou procentuální hranici podpory.

⁽⁵⁾ Model Společenství v oblasti zemědělství – jakost produkce a informování spotřebitelů jako součást konkurenceschopnosti, Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 5–10.

⁽⁶⁾ Budoucnost SZP do roku 2020: Řešení problémů v oblasti potravin a přírodních zdrojů a územní problematiky, Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 63–70.

4.2 EHSV je názoru, že unijní režim pro zahájení činnosti v zemědělství musí být pružný – zejména co do lhůt –, a to s cílem stimulovat mladé lidi ke vstupu do tohoto odvětví. Složitost a enormní byrokracie systému představují brzdu. V některých případech by členské státy měly připravit různé plány zahájení činnosti o různé délce, a tím pádem s různým způsobem financování. V mnoha zemích způsobuje mladým lidem fakt, že je nutné zavázat se k zemědělské činnosti na minimálně 5 let, obtíže v rozhodování o vstupu do tohoto odvětví. Podpora na zahájení činnosti se musí strukturovat na různých úrovních – bylo by vhodné tuto podporu dělit na podporu pro mladé zemědělce, pro něž je zemědělství hlavní činností, a ty, pro něž je činností vedlejší. Stejně tak musí nový legislativní rámec EU vzít v úvahu nejenom mladé lidi, kteří vstoupí do odvětví po roce 2014, ale také ty, kteří to učinili již dříve.

Úloha mladých zemědělců v rámci prvního pilíře SZP

4.3 Probíhající reforma SZP by měla věnovat zvláštní pozornost situaci mladých zemědělců v rámci nového modelu přímé podpory. Nový přístup Komise v oblasti přímých plateb by měl hájit podporu prioritně pro mladé zemědělce. Tato podpora by mohla být vyjádřena dodatečným procentním podílem podpor určitým prioritním zemědělcům, mezi nimiž by byli mladí zemědělci. Další z možností by mohla spočívat ve vytvoření specifické platby pro mladé zemědělce. Tato platba by nevycházela z plochy zemědělské půdy, ale modulovala by se podle kritérií, jako jsou zaměstnanost, druh zemědělského podniku či realizované investice. EHSV podporuje probíhající úvahy o konceptu aktivního zemědělce coby příjemce podpory a poukazuje na nutnost formulovat koncept aktivního družstva.

Úloha mladých zemědělců v rámci druhého pilíře SZP

4.4 Podobně jako první pilíř musí druhý pilíř SZP zásadním způsobem poskytovat mladým zemědělcům podporu a motivaci při výkonu jejich činnosti.

4.4.1 Opatření v rámci druhého pilíře SZP mohou a musí vytvářet předpoklady umožňující mladým zemědělcům jejich využití, aby byli zohledněni všichni žadatelé v případě, že budou chybět rozpočtové prostředky.

4.4.2 V rámci druhého pilíře se pro mladé zemědělce musejí vytvořit potřebné podpůrné struktury – mimo jiné např. poradenské a asistenční služby zemědělským podnikům zaměřeným na živočišnou výrobu. Vzhledem k tomu, že živočišná výroba vyžaduje každodenní péči a pozornost chovatelů, měly by členské státy přijmout příslušná politická opatření a vytvořit organizace zajišťující zemědělci v případě pracovní neschopnosti či dovolené zástup. Existence asistenční služby pro zemědělské podniky je zásadním faktorem při rozhodování mladých zemědělců, zda zachovat rodinný podnik či nikoli. V současnosti nejsou mladí lidé připraveni převzít řízení zemědělského podniku s vědomím, že budou muset po zbytek života pracovat 365 dní v roce bez dovolené. Vzhledem k tomu, že v mnoha členských státech dosud neexistuje asistenční služba tohoto typu, by se v rámci druhého pilíře SZP měla zavést závazná opatření umožňující zemědělcům zabývajícím se živočišnou

výrobou využít takové služby v době nemoci (včetně mateřské dovolené před porodem i po něm), jakož i ve dnech volna a/nebo během řádné dovolené.

Odborná příprava – nové technologie

4.5 Jednou ze základních složek úspěchu zemědělské činnosti je odborná příprava budoucích zemědělců. Zatímco však v některých státech existuje vhodná odborná příprava, v jiných jsou propastné rozdíly mezi odbornou přípravou, kterou nabízejí orgány veřejné správy, a skutečnými potřebami zemědělců. Při odborné přípravě mladých zemědělců je nutné vzít do úvahy zemědělské organizace. Jde o to poskytnout mladým lidem kvalitní odbornou přípravu, zprostředkovanou vysoce kvalifikovanými vyučujícími a založenou na aktuálních osnovách odvozených od potřeb mladých zemědělců. Někdy se kurzy odborné přípravy mění na byrokratickou formalitu k získání podpor a nejsou dostatečně podporovány. Nedostatek motivace, který z toho plyne, je problémem – tím spíše, když existují nezbytné podmínky pro to, aby se z odborné přípravy stal v rukou mladých zemědělců velmi užitečný nástroj. Odborná příprava má nepostradatelný praktický účel – dánskému modelu se podařilo úspěšně spojit teoretickou i praktickou výuku v zemědělských podnicích. K získání „zelené karty“ jsou zapotřebí 3 roky a 8 měsíců.

4.6 EU by měla podporovat evropské programy odborné přípravy zaměřené na zemědělce či zemědělské podniky, jež si na nejméně jeden rok přiberou mladé lidi s odbornou přípravou ukončenou za poslední dva roky. Příjemce podpory by se musel zavázat, že vypracuje plán odborné přípravy pro tohoto mladého zemědělce, který by jednou mohl podnik převzít a který by během této odborné přípravy zároveň do podniku mohl přinést své vědomosti a novou, více inovační mentalitu. Jednalo by se ve stručnosti o podporu a pokrytí potřeb, které se mezi mladými a staršími lidmi často doplňují. Zároveň by bylo vhodné, aby se v rámci určitých unijních programů, jako je Leonardo, 7. rámcový program pro výzkum či program Mládež v pohybu apod., zřídily specifické položky týkající se mladých zemědělců. Podle EHSV by se měl program Erasmus, který je zacílený na studenty a mladé podnikatele, upravit tak, aby se jej mohli zúčastnit mladí zemědělci, a doplnit si tak vzdělání v jiných zemědělských a chovatelských podnicích v rámci EU.

4.7 Ekologické zemědělství představuje pro lidi vstupující do tohoto odvětví zajímavou alternativu, nikoli však jedinou. Integrovanou produkci a udržitelné zemědělství by také bylo třeba podporovat na evropské úrovni. Odborná příprava se musí zaměřit na nové výrobní systémy, které zvýší výnosy a zlepší udržitelné využívání přírodních zdrojů. Mladým zemědělcům by nové příležitosti do Evropy mohla přinést také biotechnologie. (7)

(7) Evropská unie a řešení globální výzvy v otázce výživy, Úř. věst. C 100, 30.4.2009, s. 44–52.

V jednotě je síla

4.8 Aktivní zapojení mladých v zemědělských organizacích a družstvech je nezbytné k tomu, aby se jim dodalo nových nápadů, inovací a většího podnikatelského ducha. Vzhledem k tomu, že poptávka se soustřeďuje v rukou hrstky mocných distribučních řetězců, je naléhavě nutné poskytnout družstvům nový impuls k tomu, aby zlepšila komercializaci. EHSV tedy navrhuje zřízení ústředních prodejních subjektů řízených zemědělci, aby byla nastolena rovnováha sil vůči rozsáhlým ústředním nákupním subjektům velkých distribučních řetězců. Z tohoto hlediska by se měla podporovat přítomnost mladých v orgánech vedení družstev, jakož i jejich účast na rozhodování s využitím jejich odborné přípravy a podnikatelské vize. Nejvýznamnější zemědělské družstvo ve Francii, Terrena, disponuje různými výbory, v nichž se mladí učí o zemědělství a je jim poskytována odborná příprava na komplexní svět zemědělského družstevnictví.

Další evropské politiky

4.9 EU musí využívat fondy různých unijních politik zaprvé k vytvoření atraktivního rámce pro život na venkově a zadruhé k umožnění konsolidace hospodářských činností, které – podobně jako zemědělství – tvoří socioekonomickou páteřní síť ve venkovských oblastech. Tímto způsobem musí unijní projekty v oblasti životního prostředí, výzkumu či podnikání vytvářet konkrétní linie pomoci mladým lidem obecně a mladým zemědělcům zejména. Některým pozitivním zkušenostem EU v této oblasti bude nutné znovu věnovat pozornost – za všechny např. výměnný projekt PEJA, který mladým zemědělcům z celé Evropy umožňoval strávit určitou cennou část odborné přípravy v jiných zemědělských podnicích v EU, a vzdělávací program Tellus (výsledek spolupráce mezi CEJA a Evropskou komisí), jehož cílem bylo seznámit žáky s prací zemědělce.

Generační výměna v zemědělství musí být zřetelným cílem EU. V tomto ohledu by zřízení evropského střediska pro sledování této problematiky, které by analyzovalo situaci mladých zemědělců a jejich potřeby, mohlo být dobrým základem pro podporu nových legislativních iniciativ. Nejde o to vytvářet nové byrokratické orgány, ale jasné a konkrétní nástroje, které by umožnily analýzu, poskytování informací a vhodných statistik souvisejících s generační výměnou v evropském zemědělství.

Vnitrostátní iniciativy

4.10 Evropské politiky týkající se mladých zemědělců je třeba doplnit o konkrétní iniciativy, jejichž provádění spadá do vnitrostátní oblasti. Hlavní obavy mladých zemědělců se týkají úspěchu, přístupu k majetku či daňových otázek. Je nutné podpořit účinná opatření, která by byla pobídkou k zahájení činnosti v zemědělství. Je však možné obecně konstatovat, že v různých zemích EU panuje složitá byrokracie, na které závisí úspěch mnoha z těchto opatření.

4.11 Členské státy by své úsilí měly zaměřit na vytvoření mechanismů, které by usnadnily přístup mladých zemědělců k půdě a zároveň zaručovaly bezpečnost rozsáhlých investic. Ty jsou nezbytné a zároveň představují jednu z největších překážek při zahájení zemědělské činnosti. Některé vnitrostátní iniciativy nabízejí konkrétní cestu – ve Francii dostala společnost SAFER za úkol omezit scelování pozemků a usnadnit přístup mladých zemědělců k půdě.

V Bruselu dne 22. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy získaly při hlasování více než čtvrtinu odevzdaných hlasů, avšak při rozpravě byly zamítnuty:

Odstavec 3.2

Upravit následovně

~~„Zemědělci se nalézají v paradoxní situaci – přijímají více rizik, provádějí více investic, vypořádávají se v vyšších výrobních nákladech, mají lepší odbornou přípravu, a přesto za své produkty inkasují nejnižší ceny v dějinách. Diskuze o konkrétních nástrojích a politikách pro mladé zemědělce se nemůže schovávat před skutečností, že pokud se nepodaří zemědělcům garantovat nebudou mít vyhlídky na minimální zisk a spravedlivé ceny za jejich své produkty, jejichž výše by byla v proporčním poměru k výrobním nákladům, dojde k definitivnímu zániku omezení zemědělské činnosti v Evropě. Aby mohli zemědělci žít z výsledků své práce, EHSV doporučuje regulovat zemědělské trhy na základě transparentnosti trhů se zemědělskými produkty, jelikož organizace obchodu s potravinami umožňuje potravinovou soběstačnost díky vytvoření velkých zemědělských regionů zaměřených na výrobu a obchod. Světové obchodní organizace nejsou uzpůsobena zemědělství, a proto je třeba uvažovat o specifických organizacích, jak doporučuje zejména MOMAGRI (Mouvement pour l'Organisation Mondiale de l'Agriculture – Hnutí za světovou organizaci zemědělství).“~~

Výsledek hlasování

Hlasů pro	36
Hlasů proti	66
Hlasování se zdrželo	27

Odstavec 4.7

Upravit následovně

~~„Aktivní zapojení mladých v zemědělských organizacích a družstvech je nezbytné k tomu, aby se jim dodalo nových nápadů, inovací a většího podnikatelského ducha. Vzhledem k tomu, že poptávka se soustřeďuje v rukou hrstky mocných distribučních řetězců, je naléhavě nutné poskytnout družstvům nový impuls k tomu, aby zlepšila komercializaci. EHSV tedy navrhuje zřízení ústředních prodejních subjektů řízených zemědělci, aby byla nastolena rovnováha sil vůči rozsáhlým ústředním nákupním subjektům velkých distribučních řetězců. Z tohoto hlediska by se měla podporovat přítomnost mladých v orgánech vedení družstev, jakož i jejich účast na rozhodování s využitím jejich odborné přípravy a podnikatelské vize. Nejvýznamnější zemědělské družstvo ve Francii, Terrena, disponuje různými výbory, v nichž se mladí učí o zemědělství a je jim poskytována odborná příprava na komplexní svět zemědělského družstevnictví.“~~

Výsledek hlasování

Hlasů pro	47
Hlasů proti	60
Hlasování se zdrželo	17

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rozvoj venkova a zaměstnanost na západním Balkáně (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 376/05)

Zpravodaj: **pan STANTIČ**

Na plenárním zasedání ve dnech 19. a 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Rozvoj venkova a zaměstnanost na západním Balkáně.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 166 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Údaje o socioekonomických charakteristikách venkovských oblastí v EU i v zemích západního Balkánu ⁽¹⁾ jsou nesourodé a nesrovnatelné, částečně proto, že neexistuje jednotná definice venkovských oblastí. EHSV proto podporuje myšlenku stanovit na úrovni EU *harmonizovaná kritéria pro definici venkovských oblastí*, jež by umožnila lepší srovnání venkovských oblastí a také používaných politik a opatření.

1.2 Venkovské oblasti západního Balkánu čelí řadě strukturálních a socioekonomických problémů, jejichž řešení lze nalézt v rámci politiky rozvoje venkova EU a společné zemědělské politiky (SZP). EHSV důrazně doporučuje zemím západního Balkánu, aby na základě specifických vnitrostátních problémů a priorit využily odborných poznatků EU při tvorbě politik rozvoje venkova.

1.3 Rozsáhlé venkovské oblasti západního Balkánu se vylidňují a jejich zdroje zůstávají nevyužity, zatímco ve městech se koncentruje neúměrně velký podíl obyvatelstva a ekonomické činnosti. Tento trend má negativní dopady z ekonomického, sociálního, prostorového a ekologického hlediska. Je proto třeba vytvořit a provádět opatření specifická pro určitou oblast, aby se v těchto oblastech nastartoval udržitelný hospodářský růst.

1.4 Ekonomiky venkovských oblastí západního Balkánu charakterizuje dominance samozásobitelského či částečně samozásobitelského zemědělství, skrytá nezaměstnanost a malá mobilita pracovní síly. Jedinými konkurenčními výhodami venkovských oblastí jsou nízké náklady na pracovní sílu a kvalitní přírodní zdroje. Rozvoj podnikání je ve venkovských oblastech omezen faktory, jako je např. málo rozvinutá

infrastruktura, nedostatek kvalifikované pracovní síly, omezený přístup na trhy a k financování, malá investiční podpora a nízký podnikatelský potenciál.

1.5 Nejdůležitější hnací silou ekonomiky a hlavním zdrojem zaměstnanosti ve venkovských oblastech na západním Balkáně je stále ještě extenzivní zemědělství. Je však třeba ho modernizovat a zvýšit jeho produktivitu, což povede k přebytkům zemědělské pracovní síly. Řešení spočívá v diverzifikaci venkovské ekonomiky s cílem snížit nejistotu příjmů venkovských domácností.

1.6 Politiky rozvoje venkova, jež by měly napomoci diverzifikovat venkovské ekonomiky, jsou stále neadekvátní a nejsou v souladu s politikami rozvoje venkova EU. I v případě, kdy byly zavedeny určité národní politiky, brání jejich kontinuitě a provádění politická nestabilita a časté změny ve vládě. Ve většině zemí jsou prostředky na rozvoj venkova, ale ve srovnání s EU jsou stále ještě malé.

1.7 Hlavním zdrojem finanční pomoci zůstává ve venkovských oblastech i nadále IPARD (nástroj předvstupní pomoci na rozvoj venkova). Většina zemí má potíže se zavedením současného modelu rozvoje venkova EU vzhledem k jeho složitosti a náročným prováděcím postupům. EU by proto měla uvážit možnost zjednodušit zásady a postupy řízení a kontroly nástroje IPARD, aby usnadnila účinnější využívání dostupných finančních prostředků a opatření.

1.8 Velkou potíží s přístupem k nástrojům IPARD se zdá být neodpovídající správní a institucionální kapacita na státní a místní úrovni a nízká kapacita potenciálních příjemců. Od národních vlád se požaduje, aby investovaly více úsilí do budování institucí a budování kapacit potenciálních příjemců.

⁽¹⁾ Albánie, Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo (podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1244/99) a Srbsko.

1.9 EHSV by rovněž doporučil zvýšit flexibilitu ve využívání předvstupní podpory na rozvoj venkova, zejména zrušením rozlišování mezi kandidátskými a potenciálními kandidátskými zeměmi při přístupu k pomoci v zemědělství a rozvoji venkova. Jelikož se situace v jednotlivých zemích liší, mělo by mít větší váhu individuální posouzení administrativy a absorpční kapacity.

1.10 Pro zvýšení účinnosti boje proti nezaměstnanosti, chudobě a vyloučení na venkově je zapotřebí lepší koordinace mezi různými politikami a různými dostupnými fondy. Významnou doplňkovou podporu politiky rozvoje venkova mlže představovat regionální politika, pokud budou tyto dvě politiky náležitě kombinovány a důsledně uplatňovány.

1.11 Do národních politik, které by se měly posílit a lépe koordinovat, patří:

- *politiky aktivního začleňování*: lepší přístup k informacím a poradenství ohledně veřejných výhod;
- *politiky trhu práce*: Vyšší míry zaměstnanosti a menších rozdílů mezi regiony by bylo možné dosáhnout zvýšením aktivních opatření na trhu práce;
- *vzdělávání a odborná příprava*: zajištění vzdělávání na všech úrovních, řešení předčasného ukončování školní docházky, posilování dovedností a kvalifikací mladých lidí a zajištění cílené odborné přípravy ke snížení neshody mezi pracovními místy a dovednostmi;
- *politika rozvoje venkova*: Měla by se věnovat větší pozornost osám II a III, opatření osy I již ve většině zemí existují⁽²⁾.

1.12 Občanská společnost nehraje ve venkovských oblastech důležitou úlohu, a to v důsledku nedostatku podnikatelských a organizačních dovedností, demografických problémů a nízké kvality sociální infrastruktury ve srovnání s městy. Možným řešením by mohlo být vytvoření sítí místních organizací občanské společnosti, které by pokryly nezbytně nutný podíl obyvatel a rozlohy. Potenciálně užitečným nástrojem na zlepšení zapojení občanské společnosti je v tomto směru přístup LEADER⁽³⁾.

1.13 Ke zlepšení kvality života a ke stimulaci mladých lidí k tomu, aby zůstávali ve venkovských oblastech, je zapotřebí diverzifikovanější venkovská ekonomika. Největšími výzvami při dosahování tohoto cíle jsou i nadále investice do venkovské infrastruktury, zemědělství založené na znalostech a propojené s potravinářským průmyslem, kvalitnější lidský kapitál, dobré

podnikatelské prostředí a lepší sociální služby. Jako dobrá příležitost se rovněž jeví agroturistika a ekoturistika založená na bohatém kulturním, historickém a přírodním dědictví.

2. Úvod a souvislosti

2.1 Definice venkovských oblastí

2.1.1 Jedním z problémů souvisejících s daným tématem je fakt, že na úrovni EU neexistuje jednotná definice venkovských oblastí. Jednotlivé země mají odlišné oficiální definice, v nichž se používají různá kritéria, jako např. hustotu zalidnění, hospodářství založené na zemědělství, odlehlost, nedostatečný přístup k nejdůležitějším službám atp. Pro účely mezinárodních srovnání se často používá definice venkova podle OECD. Také země západního Balkánu v poslední době přizpůsobují své statistiky této metodice.

2.1.2 EHSV proto podporuje myšlenku harmonizovat kritéria definice venkovských oblastí na úrovni EU. Lépe by se tak srovnávala a monitorovala účinnost různých prováděných opatření a politik.

2.2 Rozvoj venkova v EU jako důležitá součást společné zemědělské politiky (SZP) a budoucí reforma SZP

2.2.1 Vzhledem k tomu, že 60 % obyvatelstva EU žije ve venkovských oblastech, které tvoří 90 % rozlohy EU, je rozvoj venkova pro EU životně důležitou oblastí politiky. Rozvoj venkova lze financovat prostřednictvím široké škály opatření. Současný model EU se zakládá na čtyřech osách politiky a ponechává členských státům a regionálním správním orgánům dostatečnou flexibilitu pro přizpůsobení politik jejich konkrétním potřebám.

2.2.2 Jedním z hlavních cílů budoucí reformy SZP je vyvážený územní rozvoj. EHSV je v této souvislosti přesvědčen, že pokud bude budoucí evropská zemědělská politika a budoucí evropská politika rozvoje venkova zaměřena na inovace a konkurenceschopnost, mohou vytvářet nové příležitosti pro podnikání a více pracovních míst a umožnit diverzifikaci příjmů ve venkovských oblastech⁽⁴⁾.

2.3 Význam politik rozvoje venkova pro národní ekonomiky zemí západního Balkánu

2.3.1 Vzhledem k velikosti venkovských oblastí, podílu obyvatelstva, který v nich žije⁽⁵⁾, a vysokému významu zemědělství pro národní ekonomiky je jasné, že se rozvoj venkova musí rovněž stát zásadně důležitou oblastí politik na západním Balkáně.

⁽²⁾ Osa 1 – zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, osa 2 – podpora životního prostředí a územního plánování, osa 3 – stimulování diverzifikace ekonomických činností a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a osa 4 – přístup LEADER.

⁽³⁾ Program EU, jehož název je zkratkou francouzského výrazu *Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale* – tj. vazby mezi opatřeními na rozvoj venkovské ekonomiky.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 63, odstavec 3.3.4, Budoucnost SZP.

⁽⁵⁾ Celková rozloha zemí na západním Balkáně je 264 462 km² (to odpovídá 6 % rozlohy EU). Počet obyvatel dosahuje 26,3 milionů, z nichž 50 % žije ve venkovských oblastech. Průměrná hustota zalidnění (89,2 obyv./km²) je mnohem nižší než v EU (114,4 obyv./km²).

2.3.2 Venkovské oblasti na západním Balkáně se potýkají s řadou specifických strukturálních a socioekonomických problémů, jako jsou např. nízké úrovně příjmů, malé pracovní příležitosti, klesající kvalita života, postupné vyhladňování atp., které lze úspěšně řešit pomocí vhodné politiky rozvoje venkova na základě komplexního rámce EU pro rozvoj venkova.

3. Některé společné charakteristiky venkovských oblastí západního Balkánu – hlavní určující faktory jejich ekonomického potenciálu

3.1 Západní Balkán je se svou mimořádnou různorodostí rostlinných a živočišných druhů jednou z nejbohatších částí Evropy, co se týče biologické rozmanitosti. Na západním Balkáně se vyskytuje široká škála přírodních stanovišť, od pobřežních lagun a mokřadů po lesy středomořského typu, horské louky a pastviny, sladkovodní mokřady a krasové oblasti.

3.2 Pokles počtu obyvatel, zejména v odlehlých a méně úrodných oblastech, a stárnutí populace (kromě Albánie a Kosova) mají negativní dopad na trh práce na venkově. Společným trendem je ve všech zemích stěhování z venkovských oblastí do městských a pobřežních oblastí a rovněž do zahraničí. Do venkovských oblastí se stěhují zejména důchodci nebo uprchlíci.

3.3 Budoucnost venkovské ekonomiky vážně omezuje nepříznivá vzdělanostní struktura, nízké kvalifikace a malé dovednosti ekonomicky aktivního obyvatelstva. Trh práce charakterizuje malá mobilita pracovní síly, z níž vyplývá málo alternativních zaměstnání a příležitostí k výdělku.

3.4 Převládající činností je ve většině venkovských oblastí i nadále zemědělství založené na extenzivním pastevectví a chovu dobytka. Podíl obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství je ve srovnání se zeměmi EU mezi nejvyššími.

3.5 Venkovské domácnosti, zejména ty s omezenými finančními prostředky, mají omezený přístup k zemědělským trhům, trhům práce a finančním trhům a také k informacím a poznatkům. Jejich šance na překonání rizika chudoby se tím tedy výrazně snižují.

3.6 Hlavními problémy venkovských oblastí jsou malá diverzifikace ekonomických činností a příjmů a nízká zaměstnanost v soukromém sektoru. Ekonomické služby a sociální infrastruktura jsou špatné a málo rozvinuté. To má vliv na kvalitu života venkovských obyvatel a také na konkurenceschopnost a sociální strukturu venkovských oblastí.

4. Zemědělství je stále nejdůležitější hnací silou venkovské ekonomiky na západním Balkáně

4.1 Ačkoliv podíl zemědělství na hospodářství západního Balkánu od roku 2000 klesá, je stále mnohem vyšší než průměr EU, ať už se jedná o přidanou hodnotu či zaměstnanost.

4.2 Obecnou charakteristikou zemědělství ve většině zemí západního Balkánu, zejména na jihu, je i nadále malá velikost soukromých zemědělských podniků a jejich fragmentace. Průměrná velikost podniku se pohybuje od 1,2 ha v Albánii do 4 ha v Srbsku. Dalšími faktory, jež brání rozvoji zemědělství, jsou: slabě rozvinuté tržní struktury, neadekvátní infrastruktura, malý podíl na tržní produkci, malé poznatky a dovednosti a neplnění norem pro bezpečnost potravin.

4.3 Zemědělská produkce klesala v důsledku přechodu a dokonce války v některých zemích, od roku 2000 ale zemědělské produkce začala opět růst, zejména v důsledku investic do výrobních technologií. Její objem je však v mnoha zemích stále nižší než v období před přechodem. I přes určité nedostatky má většina zemí západního Balkánu dost vysoký přirozený potenciál pro zemědělství (relativně levná pracovní síla, půdní a vodní zdroje a vhodné klimatické podmínky pro určité plodiny, např. tabák, některé ovoce a zeleninu, vinnou révu a obilniny, či pro produkci masa).

4.4 V severní části Balkánského poloostrova se rovněž nacházejí vysoce produktivní zemědělské regiony s dobře integrovaným hospodářstvím (Sávská nížina, Podunajská nížina či Panonská pánev). Tato oblast má příznivé půdní a klimatické podmínky pro kapitálově náročnou zemědělskou výrobu. Má navíc odpovídající lidský kapitál, rozvinuté podnikání, dostatečně diverzifikovaný průmysl a dobře rozvinutou infrastrukturu.

5. Řešení problému rozvoje venkova mimo zemědělství

5.1 Vysoký podíl pracovní síly pracující v zemědělství se přímo neprojevuje v příspěvku, který má zemědělství k HDP. Budoucí venkovské ekonomiky by tedy měly být schopny absorbovat nadbytečnou zemědělskou pracovní sílu do alternativních pracovních příležitostí.

5.2 Jako velmi účinné se při vytváření nových pracovních příležitostí a poskytování dodatečných příjmů často ukázalo vybudování průmyslových odvětví na venkově. Zkušenosti z minulosti navíc ukazují, že pozitivní dopad na zvyšování zaměstnanosti a snižování skryté nezaměstnanosti v zemědělských podnicích mají investice do zemědělských podniků, jejich modernizace, odborná příprava v těchto podnicích a environmentální opatření. Mezi odvětví s velkým růstovým potenciálem patří: odvětví zpracovatelského průmyslu, produkty s chráněným zeměpisným označením, ekologické potraviny, venkovský cestovní ruch, řemesla, výrobky ze dřeva, výroba obnovitelné energie či široká škála zdravotních a sociálních služeb.

5.3 Aby se venkovský sektor rozvíjel rychleji, je zapotřebí vyšších a lepších výdajů na veřejné statky a služby: lepší silnice a zavlažovací systémy, lepší podnikatelské prostředí a účinný přenos informací, poznatků a technologií.

6. Zemědělské politiky a politiky rozvoje venkova s ohledem na přistoupení k EU

6.1 Všechny země regionu velmi usilují o vstup do EU. V této souvislosti se všechny setkávají se stejnými problémy, když provádějí transformaci a modernizaci svého vysoce fragmentovaného zemědělsko-potravinářského sektoru, aby si zajistily konkurenceschopnost na trzích EU.

6.2 Podle posledních zpráv Komise o pokroku v zemědělství a rozvoji venkova ⁽⁶⁾ musí většina zemí západního Balkánu vyvinout další úsilí o zajištění lepšího souladu s *acquis* EU v oblasti zemědělství a s politikou rozvoje venkova EU.

6.3 Veřejné prostředky na podporu zemědělství jsou na západním Balkáně ve srovnání s EU stále relativně malé. Na západním Balkáně se používá široká škála opatření a podpůrných mechanismů. Hlavním prvkem převodů z rozpočtu do zemědělství je v posledních letech přímá podpora producentů.

6.4 Finanční pomoc EU

6.4.1 Předvstupní podpora zemědělství a rozvoje venkova IPARD ⁽⁷⁾ je pátou složkou IPA, širšího nástroje EU na přípravu a pomoc před rozšířením. Způsobilé pro financování prostřednictvím IPARD jsou pouze země s kandidátským statutem (Chorvatsko, Bývala jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora a Turecko).

6.4.2 EHSV by rád upozornil na konkrétní překážky, se kterými se země západního Balkánu setkávají při provádění předvstupní pomoci na rozvoj venkova. Je obtížné používat investiční opatření v rámci IPARD, neboť vyžadují existenci úplných místních struktur pro provádění a kontrolu (řízení a vlastnictví IPARD je plně decentralizované, instituce EU provádějí pouze kontrolu ex-post). Důsledkem toho je vysoká míra zamítání projektů a potřeba, aby jak daná země, tak potenciální příjemci výrazně investovali do přípravné fáze.

6.4.3 Zásady a postupy řízení a kontroly IPARD by se mohly zjednodušit, aby se země západního Balkánu stimulovaly k lepšímu využívání opatření, která by měla přímý dopad na rozvoj venkova, jako je např. zlepšení venkovské infrastruktury, diverzifikace ekonomických činností a odborná příprava (osa 3 IPARD).

6.4.4 Jedním z hlavních důvodů pomalé absorpce fondů EU je rovněž *malá administrativní kapacita a chybějící příslušné instituce*

na celostátní a zvláště místní úrovni, což snižuje celkovou kapacitu absorbovat předvstupní fondy. K malé míře úspěšnosti posledních výběrových řízení pro projekty rozvoje venkova rovněž přispěl nedostatek obecných služeb (získávání stavebních povolení, katastr nemovitostí, nepostačující rostlinolékařské a veterinární služby atp.).

6.4.5 Další překážkou lepšího využívání fondů EU se zdá být *nízká kapacita potenciálních příjemců*. Tu by bylo možné překonat rozvojem efektivnějších doplňkových a poradenských služeb.

6.4.6 Situace se v jednotlivých zemích liší a nesouvisí vždy s pokrokem na cestě k přistoupení nebo kandidátským statutem. EHSV by proto doporučil zvýšit flexibilitu ve využívání předvstupní podpory na rozvoj venkova, zejména *zrušením rozlišování mezi kandidátskými a potenciálními kandidátskými zeměmi při přístupu k pomoci* a umožněním toho, aby mělo větší váhu individuální posouzení administrativy a absorpční kapacity v jednotlivých zemích.

7. Venkovské trhy práce na západním Balkáně

7.1 Venkovské trhy práce se ve většině zemí západního Balkánu vyznačují těmito společnými charakteristikami:

- Odvětvím s největším počtem zaměstnanců je zemědělství, zatímco podíl zaměstnanců ve službách a samostatně výdělečně činných (kromě zemědělství) je vysoce podprůměrný.
- Jediným zdrojem příjmů je pro většinu obyvatel venkova velmi často práce na částečný úvazek a sezónní zaměstnání.
- Nepříznivá vzdělanostní struktura a nedostatečné dovednosti a znalosti jsou výsledkem stárnutí populace a rostoucího počtu osob předčasně ukončujících školní docházku.
- Mimo zemědělství není dostatek pracovních příležitostí, což vede k vysoké závislosti na sezónním zaměstnání a ke skryté nezaměstnanosti.
- Nejzranitelnějšími skupinami, které jsou ohroženy vyloučením z trhu práce, jsou mladí lidé, ženy, starší lidé, etnické menšiny (Romové) a váleční uprchlíci. Některé z těchto kategorií nejsou vždy registrovány jako nezaměstnané (tzv. skrytá nezaměstnanost).
- Venkovští pracovníci se zřídka účastní různých programů zaměstnanosti, které poskytují vlády. Je třeba tyto programy lépe propagovat a poskytovat v jejich souvislosti adekvátní poradenské služby.

⁽⁶⁾ Zprávy Evropské komise o pokroku, listopad 2010: http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_nov_2010_cs.htm.

⁽⁷⁾ IPARD – nástroj předvstupní pomoci na rozvoj venkova – obsahuje devět opatření v rámci tří prioritních os: 1 – zlepšování účinnosti trhu a zavádění norem EU, 2 – přípravné kroky pro provádění zemědělsko-envIRONMENTÁLNÍCH opatření a LEADER, 3 – rozvoj venkovské ekonomiky. Na období 2007–2013 na něj byla vyčleněna zhruba 1 miliarda eur, celkové prostředky na IPA na období 2007–2013 přesahují 10 miliard eur.

8. Strategie a politiky rozvoje venkova a zaměstnanosti

8.1 Hlavními charakteristikami současných národních politik venkova jsou: slabé politické povědomí, malé pochopení koncepce rozvoje venkova EU – žádný integrovaný přístup nebo programovací struktury, chybějící vertikální a horizontální koordinace mezi politikami a špatná spolupráce mezi ministerstvy v oblasti rozvoje venkova.

8.2 Národní politiky rozvoje venkova nezohledňují odpovídajícím způsobem určité klíčové problémy ani rozvojové příležitosti: Neexistují dostatečné pobídky pro ekologicky hospodařící podniky, genetické zdroje, lesnictví, cestovní ruch atp. Pozornost se nevěnuje ani znevýhodněným oblastem a částečně samozásobitelskému zemědělství.

8.3 Politiky rozvoje venkova mohou v kombinaci s regionálními politikami a náležitými odvětvovými operačními programy výrazně přispět ke zvýšení zaměstnanosti a k lepšímu sociálnímu začlenění ve venkovských oblastech. Dobrá regionální politika může být důležitou doplňkovou podporou s cílem posílit chudší venkovské regiony.

8.4 Národní regionální politika ve většině zemí ve srovnání s EU zaostává ještě více než politika rozvoje venkova. Proto je třeba uplatňovat soudržnější přístup, politiky a dostupné fondy mezi sebou lépe koordinovat a slučovat různé zdroje (vnitrostátní finanční prostředky, finanční prostředky EU, finanční prostředky dárců).

8.5 Ve většině zemí v regionu chybí v důsledku politické nestability a častých změn ve vládě kontinuita v provádění různých politik a opatření na rozvoj venkova.

9. Úloha organizací občanské společnosti v rozvoji venkova

9.1 EHSV ve stanovisku *Občanská společnost ve venkovských oblastech* ⁽⁸⁾ upozornil na několik problémů a výzev v oblasti rozvoje organizací občanské společnosti ve venkovských oblastech, zejména v nových členských státech. Do těchto výzev patří překážky přístupu ke poznatkům a informacím, nedostatek podnikatelských dovedností, demografické problémy a nízká kvalita sociální infrastruktury ve srovnání s městy.

9.2 Postavením a úlohou občanské společnosti na západním Balkáně a výzvami, před nimiž stojí občanská společnost, se EHSV již zabýval v mnoha stanoviscích ⁽⁹⁾. Ačkoliv jednotlivé země řeší v oblasti legislativy pro ně specifické otázky – např.

veřejné financování a daňové postavení organizací občanské společnosti, úroveň občanského a sociálního dialogu, vyskytují se v celém regionu, zejména ve venkovských oblastech, společné otázky:

- Obecně neexistuje silná tradice občanské společnosti.
- Veřejné financování organizací občanské společnosti je ve většině případů nedostatečné a málo transparentní.
- Byla zavedena nová technická podpora organizací občanské společnosti západního Balkánu ⁽¹⁰⁾, financovaná EU, dosud však nepřináší kýžené výsledky.
- Obecně je potřeba budovat kapacity a rozvíjet specifické poznatky a dovednosti v různých oblastech.
- Na místní a regionální úrovni panuje mezi místními orgány obecné neporozumění výhod, které přináší práce v partnerství s občanskou společností.
- Propast mezi městy a venkovem: Většina organizací občanské společnosti se koncentruje buď do hlavního města nebo dvou až tří jiných měst, a venkov tak zůstává v nevědomosti, co se týče úlohy a aktivit občanské společnosti.
- Většina organizací občanské společnosti, včetně organizací zemědělců, je roztříštěná a doplácí na kontraproduktivní konkurenci, namísto toho aby spolupracovaly. To jim znemožňuje zakládat silné nátlakové skupiny.

9.3 Tradičními formami organizací občanské společnosti jsou ve venkovských oblastech západního Balkánu náboženské skupiny a sdružení národnostních menšin, hasičské, lovecké a rybářské spolky, kulturní a umělecká sdružení, sportovní kluby, ženské organizace atp. Jejich zeměpisné rozšíření je nerovnoměrné, nicméně nejlépe organizované jsou náboženské a etnické menšiny, které rovněž nejlépe hájí své zájmy.

9.4 Tvůrci rozhodnutí ne vždy náležitě uznávají možnost aktivnějšího zapojení těchto organizací do programů ochrany nehmotného kulturního dědictví a životního prostředí. Jejich vliv na rozvojové iniciativy je nepatrný a nepřesahuje úzké hranice místní komunity (vesnice). Sdružování do sítí na vyšší úrovni neexistuje.

9.5 Nové formy organizací občanské společnosti vznikly pomocí dárcovských projektů. Zaměřují se hlavně na přenos informací a poznatků týkajících se politiky přistoupení, zemědělství, životního prostředí, ochrany lidských práv atp. Mnohé z těchto organizací zanikly následkem krácení prostředků dárců.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 37, *Občanská společnost ve venkovských oblastech*.

⁽⁹⁾ Stanoviska Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 11, Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 15, Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 130, Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 120, Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 140, Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 121.

⁽¹⁰⁾ Nástroj na podporu občanské společnosti (Civil society facility).

9.6 Úloha organizací zemědělců: Starý družstevní systém z dob socialismu se během přechodu v podstatě rozpadl. Později mnoho dárcovských projektů zaměřených zejména na modernizaci zemědělské výroby podpořilo či dokonce podmiňovalo proces sdružování zemědělců. V současnosti je skutečný dopad různých sdružení zemědělců a producentů na politiky rozvoje venkova relativně malý. Většina z nich však hraje významnou úlohu v přenosu poznatků, v různých poradenských službách a v propagaci zemědělských výrobků.

9.7 Přístup LEADER k rozvoji venkova ukazuje, jak může vytváření sítě a propagace dialogu na místní úrovni pomoci zlepšit účast občanské společnosti na přípravě a provádění místních rozvojových strategií. Jeho partnerský přístup zdola nahoru, včetně různých místních zainteresovaných stran, má v mnoha státech EU povzbudivé výsledky a je považován za užitečný nástroj stimulace zaměstnanosti ve venkovských oblastech.

10. Otázky, jež je třeba řešit za účelem dosažení diverzifikované venkovské ekonomiky

10.1 Diverzifikované zemědělství založené na znalostech

10.1.1 Intenzifikace a technologická zlepšení v zemědělství otevírají nové příležitosti pro zaměstnání v různých doprovodných činnostech, jako je např. doprava, balení, skladování, prodej a údržba strojního zařízení, kontrola kvality atp.

10.1.2 Nové příležitosti pro budoucí rozvoj a snížení skryté nezaměstnanosti může rovněž přinést diverzifikace v samotném zemědělství směrem k přidané hodnotě zemědělských výrobků (ekologické zemědělství, produkce kvalitních potravin a masa, výrobky nesoucí chráněné zeměpisné označení, domácí tradiční potraviny atp.).

10.2 Investice do venkovské infrastruktury

Kvalitní infrastruktura, např. silnice, voda, elektřina, informační a telekomunikační služby, může stimulovat rozvoj jak zemědělských, tak nezemědělských podniků. Kvalitní infrastruktura zároveň zlepšuje životní úroveň venkovských domácností tím, že zvyšuje mobilitu a přístup k sociálním službám, včetně zdravotnictví a vzdělávání.

10.3 Budování lidského kapitálu

Vzdělanější a přizpůsobivější venkovská pracovní síla bude mít větší šance při hledání pracovního místa mimo zemědělství. Je obzvláště důležité zajistit, aby programy odborné přípravy odpovídaly potřebám programů diverzifikace venkovské

ekonomiky. Obzvláště důležité jsou programy celoživotního učení, předběžné kvalifikace a posílení manažerských schopností a dovedností.

10.4 Vytváření podnikatelsky příznivého prostředí

10.4.1 K diverzifikaci ekonomických činností a k předcházení tomu, aby mladí lidé odcházeli, by rovněž přispěla stimulace podnikání a rychlejší zřizování malých a středních podniků ve venkovských oblastech. Neatraktivní daňové systémy, neúčinné postupy zápisu podniků, špatná infrastruktura a nedostatek vzdělaných mladých lidí jsou všechno faktory, jež vytvářejí překážky novým investicím a novým podnikům.

10.4.2 Konkrétním problémem je i nadále přístup k úvěrovým facilitám šitým na míru venkovským obyvatelům. Je třeba podnítit banky a jiné finanční instituce, aby usnadnily půjčky do zemědělství. To je důležité i v souvislosti s pravidly spolufinancování z prostředků IPARD.

10.5 Budování účinných doplňkových a poradenských služeb

Doplňkové a poradenské služby by měly přejít od poskytování technického poradenství zemědělcům k inovativnějšímu přenosu poznatků a informací řízenému poptávkou. Moderní doplňkové služby by měly naplňovat potřeby podstatné části venkovského obyvatelstva (spotřebitelů, podnikatelů, zemědělců, chudých atp.) a rovněž pomáhat obyvatelům venkova přijímat nové zásady a pravidla politiky.

10.6 Oživení družstev zlepšením institucionálního rámce a posílením jejich lidských zdrojů a podpůrných programů

Družstva jsou tradiční organizace venkovské společnosti, které mají potenciál hrát klíčovou úlohu v rozvoji sociálního kapitálu ve venkovských oblastech. Mohou vytvářet nové pracovní příležitosti, být zdrojem dodatečných příjmů a umožnit lidem aktivně se podílet na rozvoji jejich komunit.

Nové pracovní příležitosti, zejména nezranitelnějším skupinám, jimiž jsou ženy a mladí lidé, může rovněž přinést rozvoj **sociálních podniků**.

10.7 Podpora přístupů vycházejících zdola (např. program LEADER)

Je zapotřebí lepšího propojení mezi různými subjekty na venkově a jejich lepší koordinace, jak vertikálně (vládní a správní orgány na různých úrovních – státní, regionální a místní), tak horizontálně (podnikatelé, profesní sdružení, zemědělci atp.). Místní rozvojové politiky by se měly provádět ve větší koordinaci mezi příslušnými institucemi a s využitím rozhodovacího procesu jdoucího zdola nahoru.

10.8 Cestovní ruch a agroturistika

10.8.1 Venkovský cestovní ruch může představovat významnou výzvu pro rozvoj venkovských oblastí. Region západního Balkánu nabízí zachovalé přírodní, kulturní a historické dědictví a vysoce kvalitní potraviny a je relativně blízko turistickým trhům EU. Ekoturistika a nové trendy udržitelného rozvoje propagující zdravé životní prostředí a zdravý životní styl (včetně výrobků šetrných k životnímu prostředí a ekologických potravin, jako je např. hovězí maso, léčivé rostliny, lesní plody, houby atp.) se výborně slučují s kulturním a přírodním dědictvím regionu.

10.8.2 Moderní, aktivní turisté navštěvující venkovské oblasti však vyžadují služby vysoké kvality, pohodlné ubytování a rozmanité zábavní a kulturní aktivity. Rozvoji venkovského cestovního ruchu stále brání řada překážek: slabá infrastruktura, nedostatečně rozvinuté značky regionálních výrobků (suvenýry),

malá ubytovací kapacita a nízká kvalita ubytování, špatné označení turisticky zajímavých lokalit, nedostatečná správa turistických destinací atp.

10.9 Dobrým prostředkem pro lepší využívání místního rozvojového potenciálu v budoucnosti mohou rovněž být **přeshraniční projekty** (společná silniční infrastruktura, energetické sítě, turistická zařízení, místní značky atp.).

10.10 *Obnovitelná energie – potenciální zdroj zaměstnanosti a příjmů*

Ve venkovských oblastech bude umístěna většina nových elektráren využívajících obnovitelné zdroje, tj. energetické plodiny, zařízení na výrobu bioplynu, výroba biopaliv, výroba pelet či briket, větrné elektrárny atp. Tato zařízení nebudou pouze postavena, ale bude rovněž třeba je udržovat a opravovat po dobu provozu, což zajistí další pracovní místa a příjem.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora zastupitelských občanských společností v evropsko-středomořském regionu (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 376/06)

Zpravodaj: **pan DIMITRIADIS**

Dne 16. června 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Podpora zastupitelských občanských společností v evropsko-středomořském regionu

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 163 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 17 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí a závěry

1.1 Země severní Afriky a Blízkého východu zažívají od konce roku 2010 bezprecedentní a historickou proměnu svých politických systémů v důsledku prudkých lidových bouří, do nichž se energicky zapojily všechny sociální vrstvy a řada organizací občanské společnosti.

1.2 EHSV naprosto odsuzuje používání síly proti protestujícím lidem, zaznamenané v některých zemích jižního a východního Středomoří (zejména v Sýrii a Libyi), a vyzývá evropské a mezinárodní organizace, aby podnikly veškerá vhodná opatření k tomu, aby bylo zastaveno porušování lidských práv, včetně práv odborových organizací.

1.3 Politikám EU před arabským povstáním chyběla nápaditost a porozumění specifikům místních společností a nebraly zřetel na místní obyčeje, tradice a zvyklosti. Instituce EU nevyužívaly služeb EHSV ani VR, jež mohly být významnou cestou pro uplatňování vlivu EU na organizace místní občanské společnosti nebo na místní orgány.

1.4 Vzhledem k dynamice místní občanské společnosti je možné, že v evropsko-středomořském regionu vznikne nová společnost, což bude vyžadovat diverzifikovanou, flexibilní a inteligentní odpověď ze strany EU. V této souvislosti EHSV vítá přezkum a aktualizaci evropské politiky sousedství a především důraz, který je nyní kladen na zásady podmíněnosti a diferenciaci a na opatření na podporu občanské společnosti. ⁽¹⁾

1.5 EU, která je v regionu největším dárce, musí trvat nejen na začlenění doložek týkajících se ochrany demokratických svobod a práv jednotlivce do svých bilaterálních dohod, ale především i na jejich uplatňování. V minulosti byla politika EU v tomto směru nedostatečná. EHSV dále požaduje zahrnout měřítko pro zacházení s občanskou společností (legislativní rámec, budování kapacit, dialog atd.), lidská práva a pro hospodářská, sociální a kulturní práva do hodnocení veřejné správy v jednotlivých zemích.

1.6 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby podporovala místní právní instituce a vyvíjela školicí a vzdělávací programy pro soudce a právníky. Transparentní soudní systém je předpokladem pro demokracii.

1.7 EHSV považuje za klíčový subregionální rozvoj a rozvoj spolupráce jižních států, podporovaný ze strany EU. Vyzývá proto Komisi, aby neprodleně zahájila procesy a předložila praktické návrhy vycházející z jejich zkušeností v evropských zemích nebo v jiných částech světa.

1.8 EHSV rovněž souhlasí s novým vymezením úlohy a poslání Unie pro Středomoří. Unie pro Středomoří se jako regionální subjekt ukáže být užitečná, pouze pokud bude mít k dispozici konkrétní a transparentní programy zaměřené na konkrétní beneficienty/příjemce, což byl původní záměr, při zapojení místní občanské společnosti, a pokud bude zodpovědná za koordinaci různých regionálních evropských politik a za financování ve spolupráci s veřejným a soukromým sektorem a finančními institucemi na místní úrovni. Musí také v rámci své iniciativy zajišťovat trvalé mechanismy pro zapojení občanské společnosti. EHSV vyzývá k okamžitému přijetí rozhodnutí týkajícího se úlohy, poslání, organizace a financování Unie pro Středomoří.

⁽¹⁾ Společné sdělení Evropské radě, Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu s jižním Středomořím (KOM(2011) 200, 8.3.2011) a společné sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Nový přístup k sousedství, jež prochází změnami (KOM(2011) 303, 25.5.2011).

1.9 Stěžejní úlohu v procesu, jenž vedl k těmto historickým proměnám, hráli ženy a mladí lidé, kteří za pomoci nejmodernějších nástrojů sociálních sítí účinným způsobem pomohli povzbudit a mobilizovat tamní společnost. Je důležité uchovat tuto dynamiku a zajistit, aby obě tyto skupiny mohly nejenom plně užívat svá politická, občanská, hospodářská a sociální práva, ale aby také mohly hrát v plném rozsahu svou úlohu ve všech rovinách společnosti.

1.10 EHSV vyzývá k efektivnosti projektů financovaných EU a k tomu, aby byla podpora ze strany EU posílena tak, aby mohlo být v budoucnosti dosaženo většího pokroku. Složitost postupů financování EU vylučuje řadu nestátních aktérů, kteří mají největší potenciál, ale také největší potřebu podpory, avšak v současnosti jim chybí odborné znalosti potřebné k vypracování žádosti o financování. Jedním z cílů iniciativy by mělo být napomáhat organizacím získávat finanční prostředky, například prostřednictvím odborných školení zajišťovaných delegacemi EU.

1.11 EHSV v zásadě souhlasí s politikami Komise v oblasti přistěhovalectví, azylu a volného pohybu osob, domnívá se však, že jsou nezbytná konkrétní přísná opatření k boji proti nelegálnímu přistěhovalectví a obchodování s lidmi. To by mělo zahrnovat opatření na podporu regionálního rozvoje a sociální soudržnosti v partnerských zemích.

1.12 EHSV vyzývá členské státy, aby projevily svou solidaritu se středomořskými státy EU, jež čelí migračním tlakům.

1.13 EHSV se domnívá, že přistěhovalectvo vlnu do zemí EU je možné utlumit pouze poskytováním praktické pomoci společností severní Afriky a Blízkého východu, založené na konkrétních programech hospodářské a sociální pomoci zacílených na zvyšování konkurenceschopnosti jejich ekonomik a podporu malým a středním podnikům a zemědělství, regionálním rozvoji a sociální soudržnosti a otevírání vzdálených regionů.

1.14 EHSV se rovněž domnívá, že v rámci ekonomik jižních partnerských zemí hraje zemědělský sektor – a rozvoj venkova obecně – při poskytování řešení pro místní rozvoj a vytváření pracovních míst pro mladé pracovníky zásadní roli. Odvětví je také důležité pro řešení stávající potravinové krize v těchto zemích, a mělo by být proto řešeno jako prioritní. Odvětví zdrojů obnovitelné energie je oblastí s velkým potenciálem, která by mohla být prospěšná v rámci zaměstnanosti, sociálního rozvoje a zmírnění klimatické změny na obou pobřežích Středomoří.

1.15 EHSV se domnívá, že by měl být v oblasti Středomoří posílen sociální dialog mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, a že by k dosažení tohoto cíle mohly přispět skupiny Zaměstnavatelé a Zaměstnanci. Kromě toho EHSV vyzývá k tomu, aby byl strukturovaný sociální dialog posílen prostřednictvím sociálního fóra. EHSV bude nadále úzce spolupracovat s MOP s cílem podpořit sociální dialog v tomto regionu.

1.16 EHSV vítá plán Komise poskytnout do roku 2013 další prostředky ve výši přesahující 1 miliardu eur k řešení naléhavých potřeb v regionu. Žádá rovněž Komisi, aby navázala financování na konkrétní politický a společenský rámec v přijímajících zemích, jenž bude podporovat zásady demokracie, politické svobody a svobody odborových organizací, rozvoj vzdělávání a celoživotního učení, ochranu životního prostředí a rozšiřování a prohlubování politické spolupráce se středomořskými zeměmi EU.

1.17 EHSV zdůrazňuje, že v rámci tohoto úsilí hrají významnou úlohu sociální partneři, organizace občanské společnosti a hospodářské a sociální rady členských států, pokud jde o sdílení zkušeností a znalostí, šíření informací, srovnávání, předávání know-how a administrativní zdroje. EHSV je připraven zaštitit konkrétní projekty s cílem podpořit a posílit občanskou společnost ve spolupráci s Komisí a vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku/místopředsedkyní Komise.

1.18 Jako instituce zastupující občanskou společnost na úrovni EU může hrát EHSV aktivní úlohu v novém evropském rámci pro spolupráci se středomořskými společnostmi v těchto oblastech:

- dokumentace situace občanské společnosti v regionu prostřednictvím otevřeného, demokratického a pravidelného dialogu se širokým spektrem aktérů;
- pomoc při definování konkrétních kritérií a procesů pro uznání organizace jako skutečného zástupce určité části společnosti;
- podpora úsilí o budování kapacit nezávislé a zastupitelské občanské společnosti prostřednictvím odborných znalostí v široké škále oblastí, jako sociální dialog a hospodářská a sociální práva;
- nápomoc místním hospodářským a sociálním radám sdílením odborných znalostí o participativní demokracii a
- účast na programech Komise s cílem posílení sociálně-ekonomických organizací.

1.19 EHSV věří, že je nutné spolupracovat s ostatními institucemi EU při podpoře vznikajících organizací občanské společnosti v zemích jižního Středomoří. EHSV uzpůsobí svoji síť evropsko-středomořských hospodářských a sociálních rad a podobných institucí, bude pokračovat v podpoře regionální spolupráce prostřednictvím této sítě a bude při tom respektovat zásady podmíněnosti a diferenciací stanovené v revidované evropské politice sousedství.

2. Lekce z minulosti

2.1 Kritická analýza dřívějších aktivit Evropské unie

2.1.1 Kromě několika výjimek naprostá absence demokratického prostředí přiměla EU, aby – ne vždy oprávněně – přizpůsobovala své politiky pragmatickým hlediskům a akceptovala jako prostředníky osoby, jež by nemohly být v žádném případě označeny za demokratické zástupce svého lidu.

2.1.2 EHSV, omezen formálními evropskými politikami a postoji, jež zaujímaly k vládnoucím režimům v severní Africe a na Blízkém východě ostatní instituce EU, a politikami a hospodářskými pokyny barcelonského procesu a při velmi omezeném rozpočtu, zaujal pragmatický přístup a spolupracoval s hospodářskými a sociálními radami a oficiálními organizacemi občanské společnosti, jež neměly vždy dostatečnou demokratickou legitimitu a nezastupovaly dostatečně občanskou společnost.

2.1.3 V průběhu celého barcelonského procesu EU velmi málo komunikovala a spolupracovala s organizacemi občanské společnosti, jež nebyly uznány vládami, a tím ztratila možnost ovlivňovat politický a společenský vývoj. EU nicméně zůstává jedinou hlavní mocností, do níž místní společnosti vkládají své naděje související s dosažením míru, zavedením a zakotvením demokratických svobod a podporou místního hospodářství.

2.1.4 Před arabským povstáním měli političtí představitelé v členských státech EU o zemích severní Afriky a Blízkého východu pragmatické, avšak roztržité a různorodé povědomí. Nemohli proto porozumět kritickému vývoji na politické, hospodářské a společenské úrovni a byli naprosto překvapeni intenzitou a rozsahem událostí, jež vedly k těmto nepředvídaným změnám.

2.1.5 V důsledku těchto událostí musí EU komunikovat s místními společnostmi, poučit se z minulosti, pochopit místní obyčeje, zvyklosti a tradice, poznat kulturu jednotlivých společností (které jsou v každé zemi velmi rozdílné) a spolupracovat s cílem podpořit vlády, jež vzejdou ze skutečných a svobodných demokratických procesů.

3. Současná situace a výhled

3.1 EHSV má za to, že na řadu otázek – stížností místních společností, které vyplouvaly na povrch po mnoho let – se musí reagovat ihned: využívání výrobní infrastruktury (výrobních prostředků) zemí severní Afriky a Blízkého Východu určitými zájmovými skupinami napojenými na předchozí režimy, které neměly demokratickou legitimitu, nerovnoměrné nebo nerovné rozložení bohatství a prosperity, prudký nárůst cen základních potravin, které se časem staly pro běžné obyvatelstvo nedostupné, nutnost ochránit individuální a sociální práva a práva odborových organizací a požadavek na hospodářský a sociální blahobyt a vzdělání.

3.2 Současnou politickou situaci ve většině středomořských zemí severní Afriky a Blízkého východu charakterizuje:

- i. naděje ve vytvoření demokratických států;
- ii. nezbytnost podpory při obnově ekonomik;
- iii. první náznaky, že fungují některé – stávající i nové – svobodné organizace občanské společnosti a socioekonomické subjekty;
- iv. nutnost koordinované a dobře organizované mezinárodní pomoci, a to jak ze strany EU (jež má po Lisabonské smlouvě nástroje potřebné k provádění společné zahraniční politiky) s vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku/místopředsedkyní Komise a s Evropskou službou pro vnější činnost, tak ze strany dalších mezinárodních organizací (OSN, MOP, MMF, EIB apod.). K tomuto účelu by byly užitečné kontakty s výzkumnými institucemi specializujícími se na evropsko-středomořský region (např. IPED, FEMISE).

EHSV věří, že EU musí promluvit jednotným hlasem.

3.3 Společným motivem v celé oblasti jižního Středomoří je vytvoření a upevnění demokracie, rychlejší hospodářský a sociální pokrok a zajištění odborné přípravy a práce mladším generacím.

3.4 Většina zemí severní Afriky a Blízkého východu čelí výzvě převažujícího mladého obyvatelstva, což znamená, že musí naléhavě nalézt řešení pro tuto vysoce produktivní část své společnosti, a to podporou zaměstnanosti. Za tímto účelem by měly být podporovány vhodné programy odborné přípravy a vzdělávání a zároveň posilována občanská práva a rovnost pohlaví.

3.5 Vytvořit demokratické hodnoty a procesy bude možné jedině prostřednictvím přijetí zásad zastupitelské demokracie založené na svobodných volbách a nezávislých politických stranách a prostřednictvím podpory a posilování občanské společnosti a socioekonomických organizací, fungujících v bezpečném, svobodném a nezávislém prostředí.

3.6 EHSV vyzývá členské státy, aby projevily svou solidaritu se středomořskými státy EU, jež čelí migračním tlakům:

- a) spoluprací s agenturou FRONTEX;
- b) přijímáním zvláštních hospodářských opatření a jejich podporou;
- c) pomáháním partnerským zemím v regionu zmírnit lidské utrpení v cílových zemích a regionech.

3.7 EHSV vítá, že Rada v reakci na události arabského povstání jmenovala španělského diplomata pana Bernardina Leona Grosse zvláštním zástupcem EU pro jižní Středomoří. Jeho jmenování je jasným signálem, že si EU přeje udržet iniciativu v regionu. EHSV vyzývá zvláštního zástupce, aby úzce spolupracoval s občanskou společností, která v tomto regionu hraje zásadní roli, a aby za tímto účelem použil všech dostupných prostředků EU.

4. Nová evropská politika sousedství

4.1 EHSV vítá dvě společná sdělení Komise a ESVČ⁽²⁾, jež hodnotí dosavadní pokrok dosažený v evropsko-středomořských vztazích a poprvé nastiňují příležitosti a perspektivy, jež se otevřely po arabském povstání. EHSV by rád zdůraznil především dva body:

4.1.1 EU nesmí zůstat za žádných okolností pasivním pozorovatelem dění.

4.1.2 EHSV podrobně prostudoval společná sdělení Evropské komise a Vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a schvaluje všechna rozvojová opatření navržená v uvedeném dokumentu a zároveň upozorňuje, že EU proměškala spoustu času po zahájení barcelonského procesu v roce 1995 před tím, než došlo k hodnocení a rozplánování těchto opatření.

4.1.3 EU musí ve Středomoří neprodleně zavést nové „partnerství pro demokracii a společnou prosperitu“.

4.1.4 Pro každou zemi je nutné v rámci nového partnerství přijmout odlišný přístup, odrážející politický a sociální vývoj. Země, jež učiní větší pokrok, musí mít přístup k více finančním prostředkům a možnost prohloubit svou politickou a hospodářskou spolupráci s EU. Vztahy se všemi zeměmi by měly být založeny na explicitním souboru zásad (demokracie, ochrana práv jednotlivce atd.) a na konkrétních pobídkách spojených s určitými politickými cíli (potírání korupce, nezávislost soudnictví, informačních médií atd.). Musí být rovněž zavedeny konkrétní bezpečnostní mechanismy, jež umožní v případě nedodržování závazků nebo termínů příslušným způsobem snížit nebo zrušit finanční pomoc.

4.1.5 První, základní a nezpochybnitelnou podmínkou pro uzavření partnerství je konání svobodných a spravedlivých voleb.

4.1.6 Základním předpokladem stabilizace nových, demokratických vlád, zajištění hospodářských a sociálních práv, ochrany životního prostředí a společenského a hospodářského rozvoje je podpora ze strany místní občanské společnosti. EHSV je připraven přispět k tomuto úsilí svými zkušenostmi získanými díky aktivitám po celém světě, jakož i odbornými znalostmi

svých členů, a to prostřednictvím konkrétních podpůrných opatření ve spolupráci s Komisí, Evropským parlamentem a Výborem regionů.

4.1.7 Arabské povstání vděčí za mnoho mladým lidem a ženám, kteří při protestech sehráli klíčovou úlohu. Proto by měl být věnován zvláštní důraz na zabezpečení jejich práv a posílení jejich úlohy v nových demokratických státech. Za tímto účelem EHSV vyzývá všechny státy evropsko-středomořského regionu, aby ratifikovaly Umluvu o odstranění všech forem diskriminace žen.

4.1.8 Při upevňování demokracie a zabezpečování práv odborových organizací bude hrát velmi důležitou úlohu otevřený sociální dialog mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, který je podmínkou udržení hospodářské a sociální stability.

4.1.9 Boj proti korupci, zajištění řádné správy a vytváření účinné veřejné správy, to jsou vhodné a nutné podmínky pro hospodářskou prosperitu a pro přilákání naprosto zásadních přímých zahraničních investic, jež posílí demokratické vlády a vytvoří nová pracovní místa.

4.1.10 Vytvoření partnerství v oblasti mobility a infrastruktury ve středomořských zemích, pokud jde o hraniční kontroly, přistěhovalectví a azyl, posílí bezpečnost v regionu.

4.1.11 Zakládání malých a středních podniků ve středomořských zemích je důležitým předpokladem hospodářského růstu a vytváření pracovních míst ve zdravém regulačním rámci a konstruktivním finančním prostředí. Klíčovou roli by zde měl sehrát nástroj pro evropsko-středomořské investice a partnerství (FEMIP) a Evropský investiční fond (EIF).

4.1.12 Jedním z nejpálčivějších společenských problémů v zemích severní Afriky a Blízkého východu je negramotnost. Boji proti ní je třeba věnovat vytrvalé úsilí. Evropská unie zde může a musí sehrát podpůrnou úlohu. Měla by také poskytnout podporu v rámci odborného školení v oblasti podnikání a rozvoje dovedností.

4.1.13 EHSV podporuje vytvoření Evropské nadace pro demokracii, jež bude provádět cílená opatření na podporu demokratických procesů v zemích jižního Středomoří, a to prostřednictvím podpory zakládání politických stran a svobodných sdělovacích prostředků, a především posilováním občanské společnosti (sdružení zaměstnavatelů a zaměstnanců, nevládní organizace, zemědělci, organizace žen a další sociální partneři). Na základě své vlastní zkušenosti považuje EHSV za nezbytný zvláštní mechanismus na podporu občanské společnosti, jako je navrhovaný nástroj na podporu rozvoje občanské společnosti „evropský nástroj sousedství a partnerství“, a požaduje navýšit prostředky na jeho financování. EHSV je plně ochoten se do něj společně s ostatními evropskými institucemi zapojit a podělit se o své odborné znalosti. EHSV také vyzývá Komisi, aby uznala zvláštní úlohu, jakou mohou

(2) Viz poznámka pod čarou č. 1.

hrát socioprofesionální organizace v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství, konkrétněji v mechanismu na podporu občanské společnosti, který musí být vytvořen.

4.1.14 EHSV souhlasí s institucemi EU, že oblast Středomoří je vzhledem k izraelsko-palestinskému konfliktu již po velmi dlouhou dobu místem trvalého napětí, což ochromuje každý pokus o dialog nebo společnou akci, a vyzývá proto vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku/místopředsedkyni Komise, aby pokračovala v intenzivním úsilí o nalezení vzájemně přijatelného řešení. Je nutné, aby EU v této vysoce citlivé otázce hovořila jednotným hlasem.

4.1.15 EHSV souhlasí s názorem Komise ohledně vízové liberalizace pro vybrané partnery ve Středomoří a ohledně výhledové vízové liberalizace pro ty země, jež mohou s EU těsněji spolupracovat v otázkách týkajících se mobility, azylu, navracení do země původu, boje proti nedovolenému přístěhovalectví a obchodování s lidmi.

4.1.16 EHSV považuje dodržování náboženských a občanských svobod za základní lidská práva, která by měla být plně ochráněna v regionu, který je charakteristický náboženskou a politickou různorodostí, a vyzývá státy, které ještě neratifikovaly stávající všeobecné a regionální úmluvy a dohody týkající se politických, občanských a kulturních svobod a hospodářských a sociálních práv, která se zakládají na Všeobecné deklaraci lidských práv, aby tak bezodkladně učinily.

4.1.17 Sdělovací prostředky v evropsko-středomořském regionu hrají klíčovou úlohu v rámci informování o vývoji změn, ke kterým dochází, a jeho předpovídání. Podpora ze strany EU se musí zaměřit na iniciativy zacílené na posílení profesionality a nezávislosti existujících médií a zlepšení podmínek, ve kterých může docházet k rozvoji diverzity a svobody médií.

5. Posilování spolupráce eu s občanskou společností v oblasti středomoří

5.1 Po arabském povstání všechny evropské instituce – zaskočené vývojem a bez jakékoliv alternativní strategie pro okamžitou reakci kromě poskytnutí humanitární pomoci – připustily, že se v budoucnu musí EU zaměřit zejména na organizace občanské společnosti a další nezávislé společenské a profesní subjekty.

5.2 Zmíněná dvě sdělení Komise a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku/místopředsedkyně Komise již obsahují zvláštní kapitoly o opatřeních na podporu občanské společnosti prostřednictvím evropské politiky sousedství a Unie pro Středomoří.

6. Úloha komise

6.1 Zemím jižního Středomoří musí být poskytnuta pomoc při vytváření konsolidovaných mechanismů, jež budou podporovat správnou organizaci a fungování občanské společnosti a sociálně-ekonomických organizací (legislativa, stanovování zásad fungování, posilování institucí, uplatňování otevřeného a začleňujícího demokratického dialogu atd.).

6.2 Spolupráce s členskými státy je zásadní a je nutné nově definovat úlohu a poslání Unie pro Středomoří⁽³⁾ a organizovat aktivní účast uznaných organizací občanské společnosti na jejich programech.

7. Konkrétní úloha ehsv

7.1 Jako instituce zastupující evropskou občanskou společnost se EHSV může aktivně účastnit nového evropského rámce pro spolupráci se středomořskými společnostmi prostřednictvím provádění následujících opatření:

- dokumentace situace občanské společnosti v zemích jižního Středomoří prostřednictvím otevřeného, demokratického a pravidelného dialogu se širokým spektrem aktérů;
- pomoc při definování konkrétních kritérií a procesů pro uznání organizace jako skutečného zástupce určité části společnosti, jenž působí demokraticky a nezávisle a zároveň spolupracuje s dalšími institucemi;
- podpora úsilí o budování kapacit nezávislé a zastupitelské občanské společnosti prostřednictvím odborných znalostí v oblastech jako sociální dialog, hospodářská a sociální práva, odborná příprava, dobrá správa, rovné podmínky na pracovním trhu, udržitelný rozvoj, sociální soudržnost, ochrana spotřebitelů, družstva, malé a střední podniky, kapacity v oblasti advokacie, přistěhovalectví, rozvoj venkova a práva žen;
- nápomoc místním hospodářským a sociálním radám sdílením odborných znalostí o participativní demokracii a
- účast na programech Komise s cílem posílení sociálně-ekonomických organizací.

7.2 EHSV se domnívá, že by měl být v oblasti Středomoří posílen sociální dialog mezi zaměstnavateli a zaměstnanci; k dosažení tohoto cíle by mohly přispět skupiny Zaměstnavatelé a Zaměstnanci vytvořením komunikační sítě se zainteresovanými stranami. Kromě toho vyzývá, aby byl strukturovaný sociální dialog posílen prostřednictvím sociálního fóra.

⁽³⁾ Viz usnesení Výboru regionů Řešení dopadu a důsledků revolucí ve Středomoří z 12. května 2011 (Úř. věst. C 192, 1.7.2011, s. 1–3).

7.3 EHSV věří, že je nutné spolupracovat s ostatními institucemi EU při podpoře vznikajících organizací občanské společnosti v zemích jižního Středomoří, obzvláště těch, které se přímo zapojily do revolučních protestů, a zajistit jim politické uznání a finanční podporu, kterou potřebují k dalšímu plnění své role v demokratických procesech.

7.4 EHSV již zahájil řadu misí do zemí v jižním Středomoří (Tunisko a Maroko) a připravuje pořádání sympózia s evropsko-středomořskými nevládními organizacemi (v září 2011) a každoročního summitu za široké účasti občanské společnosti (v listopadu 2011 v Istanbulu). Formuloval také svá doporučení ve stanoviscích a usneseních týkajících se evropsko-středomořské spolupráce⁽⁴⁾ a ve svém závěrečném prohlášení evropsko-středomořského summitu hospodářských a sociálních rad a podobných institucí, který se konal v Římě v roce 2010. Toto prohlášení obsahuje několik doporučení ohledně

záležitostí, jež jsou pro občanskou společnost evropsko-středomořského regionu aktuální, zejména vytvoření shromáždění hospodářských a sociálních rad a podobných institucí v rámci institucionální struktury Unie pro Středomoří. Dalšími záležitostmi na programu byly: důstojné pracovní podmínky a udržitelný rozvoj ve středomořském regionu, odborná příprava jako hnací síla konkurenceschopnosti a tvorby pracovních míst, vytvoření spravedlivější společnosti v evropsko-středomořském regionu a zemědělská politika zemí Unie pro Středomoří. EHSV také úzce spolupracuje s národními hospodářskými a sociálními radami členských států EU ve středomořském regionu.

7.5 EHSV uzpůsobí svoji síť evropsko-středomořských hospodářských a sociálních rad a podobných institucí a bude rovněž pokračovat v podpoře regionální spolupráce prostřednictvím této sítě, jež může fungovat jako fórum pro výměnu mezi partnery občanské společnosti ze severu a jihu.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Usnesení EHSV k situaci v zemích jižního Středomoří (Úř. věst. C 132, 3.5.2001, s. 1–2); stanovisko k tématu *Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR)* (Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 13–18); stanovisko k tématu *Svoboda sdružování ve středomořských partnerských iniciativách* (Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 77–81).

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jednotné evropské nebe II
(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2011/C 376/07)

Zpravodaj: **pan KRAWCZYK**

Dne 20. ledna 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 svého jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy

Jednotné evropské nebe II.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. června 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání ze dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský systém uspořádání letového provozu (air traffic management, ATM) se již desítky let potýká s fragmentací a nedostatky. Vytvořením jednotného evropského nebe (Single European Sky, SES) lze zvýšit bezpečnost a zlepšit efektivitu letů. Tento krok by výrazně snížil emise CO₂ na jeden let, značně zmírnil další dopady na životní prostředí (emise CO₂ související s leteckým provozem by bylo možné snížit o 12 % na jeden let) a zároveň by přinesl podstatnou úsporu nákladů.

1.2 Vytvoření jednotného evropského nebe (SES II) je zásadní také pro zajištění konkurenceschopnosti leteckého průmyslu EU na globálním trhu. Je nezbytné, aby při provádění SES II hrála klíčovou úlohu Evropská komise. Pouze silné a nezpochybnitelné vedení ze strany Komise umožní úspěšně překonat nejruznější překážky a politické problémy, které se objevily v předchozích letech.

1.3 Klíčovým faktorem pro dosažení jednotného evropského nebe je úspěšné provedení systému sledování výkonu založeného na realistických, ale ambiciózních cílech v oblasti bezpečnosti, nákladové efektivnosti, kapacity/zpoždění letů a efektivity letů. EHSV se obává, že současná úroveň úsilí členských států EU o zavedení jednotného evropského nebe není dostačující.

1.4 Je třeba rozvíjet funkční bloky vzdušného prostoru (functional airspace blocks, FAB) na základě provozních potřeb a s ohledem na bezpečnost, kapacitu vzdušného prostoru, cíle zlepšení nákladové účinnosti a zlepšení životního prostředí prostřednictvím větší efektivity letů. Evropská komise by měla stanovit a podrobně sledovat výkonové parametry, které mají být dosaženy různými iniciativami FAB využitím rámce výkonnosti SES II.

1.5 EHSV se domnívá, že při posilování funkcí evropské sítě uspořádání letového provozu, jako je navrhování sítě tratí, centrální řízení toku a řízení omezených zdrojů, by mohla hrát roli agentura Eurocontrol, avšak pouze pod podmínkou,

že bude působit podle práva EU, bude úspěšně dokončena její reforma a bude dále racionalizována její nákladová základna. EHSV vítá rozhodnutí Evropské komise ustanovit Eurocontrol manažerem evropské sítě.

1.6 EHSV se domnívá, že cíle v oblasti bezpečnosti a výkonu a také interoperabilita se systémy uspořádání letového provozu v zemích mimo EU (jako je například iniciativa USA NextGen) by měly být nadále hnací silou programu výzkumu ATM pro jednotné evropské nebe (Single European Sky ATM Research, SESAR). EHSV se proto domnívá, že je potřeba řešit následující problémy související s nasazením programu SESAR:

- zajistit synchronizované nasazení modernizovaných prvků palubní a pozemní infrastruktury,
- zajistit včasné a dostatečné finanční zdroje pro nasazení programu SESAR,
- vytvořit řádnou správu pro nasazení programu SESAR.

1.7 Bezpečnost přesahuje rámec bezpečnostních předpisů. Zahrnuje také lidské schopnosti, kulturu bezpečnosti, kvalifikaci a vzdělávání a řízení zdrojů v týmech. V této souvislosti je důležité:

- respektovat lidskou výkonnost jako prvek proaktivního řízení bezpečnostních rizik
- zajistit odpovídající úroveň kvalifikace a školení odborného personálu,
- podporovat zapojení sociálních partnerů při provádění jednotného evropského nebe na všech úrovních,
- vytvořit spolehlivou kulturu bezpečnosti integrující otevřené informování a kulturu spravedlivého posuzování (*just culture*) jako základ pro výkonnost v oblasti bezpečnosti.

1.8 EHSV konstatuje, že balíček SES II rozšiřuje působnost systému Evropské agentury pro bezpečnost letectví (EASA) na regulaci bezpečnosti systému ATM na úrovni EU, čímž bude zajištěn integrovaný přístup k regulaci bezpečnosti systému ATM a dohledu v EU od zahájení poježdění pro vzlet až po ukončení poježdění po přistání (*gate-to-gate*).

2. Úvod

2.1 Vytvořením jednotného evropského nebe lze zvýšit bezpečnost a zlepšit efektivitu letů. Tento krok by výrazně snížil emise CO₂ na jeden let, značně zmírnil další dopady na životní prostředí (emise CO₂ související s leteckým provozem by se mohly snížit o 12 % na jeden let) a zároveň přinesl podstatnou úsporu nákladů.

2.2 Vytvoření jednotného evropského nebe je také zásadní pro zajištění konkurenceschopnosti leteckého průmyslu EU na globálním trhu. Stávající systém ATM navíc nebude schopen zvládnout předpokládanou poptávku po dopravě v období od současnosti do roku 2030 (podle nejnovější dlouhodobé předpovědi agentury Eurocontrol se provoz do roku 2030 zvýší na 16,9 milionů letů, což je 1,8násobek současné úrovně provozu).

2.3 Úvodní balíček programu jednotného evropského nebe EU (SES I) vstoupil v platnost v roce 2004. V té době byly největším problémem v oblasti uspořádání letového provozu kongesce ve vzdušném prostoru a následné zpoždění letů, což společně s bezpečností bylo proto v centru pozornosti programu SES I.

2.4 V posledních letech se situace týkající se ATM poněkud změnila, a i když hlavními cíli jsou stále bezpečnost a kapacita, celkový obraz této situace je mnohem pestřejší s větším důrazem na životní prostředí (efektivitu letů) a efektivnost nákladů. Vzhledem k žádostem členských států a zúčastněných stran o méně normativní přístup („lepší regulace“) byl navíc změněn regulační přístup.

2.5 Přestože bylo dosaženo některých cílů SAS, členské státy měly potíže se splněním některých cílů SES I, a jelikož byly aktualizovány některé cíle, například týkající se životního prostředí a výkonnosti, byl vytvořen balíček jednotné evropské nebe II (SES II). Byl přijat zákonodárci EU v roce 2009 a zveřejněn v Úředním věstníku dne 14. listopadu 2009. Tento balíček poskytuje základní nástroje, právní rámec a stavební bloky umožňující provádět balíček jednotného evropského nebe od roku 2012.

2.6 Dále byl spuštěn program SESAR jakožto technické a provozní doplnění institucionálních reforem plánovaných v rámci SES II.

2.7 Přesto nadále existují zásadní problémy. K překonání těchto problémů je potřeba provést značné provozní zlepšení spolu s průběžnými politickými opatřeními s cílem zajistit rychlé zavedení balíčku SES II na základě ambiciózních výkonnostních cílů a s konečným cílem odstranit výkonnostní rozdíly mezi systémem ATM v EU a systémy ATM mimo EU.

2.8 EHSV zdůraznil potřebu jednotného evropského nebe již v dřívějších stanoviscích, zejména ve stanoviscích TEN 354–355 o zlepšování výkonnosti evropského leteckého systému prostřednictvím SES II. Toto stanovisko z vlastní iniciativy chce poskytnout výhled na vysoké úrovni pro provádění balíčku SES II a pro nasazení programu SESAR a zabývá se následujícími aspekty:

- provádění systému sledování výkonnosti SES II s ambiciózními cíli v oblasti výkonnosti,
- zavedení FAB, které jsou založeny na těchto ambiciózních výkonnostních cílech,
- posílení funkcí sítě ATM na základě reformované agentury Eurocontrol,
- reforma agentury Eurocontrol při podpoře SES a se sníženou nákladovou základnou,
- SESAR jako technický a provozní prvek SES s veřejnými prostředky na podporu fáze provádění,
- Evropská agentura pro bezpečnost letectví (EASA) jako jediný regulační orgán v oblasti bezpečnosti s bezpečnostními pravidly založenými na bezpečnostních zásadách a vycházejícími ze stávajících pravidel.

Klíčovým prvkem, který by měl být oporou všech těchto aspektů, je princip lidských činitelů, potřeba sociálního dialogu s pracovníky v provozu a řádné konzultace všech zúčastněných stran.

3. Provádění systému sledování výkonnosti SES II s ambiciózními výkonnostními cíli

3.1 Klíčovým faktorem pro dosažení jednotného evropského nebe je úspěšné provedení systému sledování výkonnosti založeného na ambiciózních cílech v oblasti bezpečnosti, nákladové efektivnosti, kapacity/zpoždění a efektivity letů. K rychlé realizaci jeho výhod bude potřeba přijmout pevný politický závazek. V této souvislosti EHSV zdůrazňuje, že je důležité, aby členské státy EU splnily svůj závazek urychlit realizaci jednotného evropského nebe, jak bylo rozhodnuto na zasedání Rady ve složení pro dopravu v květnu 2010. Výbor se obává, že nynější úroveň úsilí členských států EU o provádění programu jednotného evropského nebe je nízká.

3.2 EHSV se domnívá, že je nezbytné zajistit soulad mezi výkonnostními cíli celého Společenství a cíli týkajícími se vnitrostátních funkčních bloků vzdušného prostoru. Bude proto potřeba vytvořit systém pro řešení nesrovnalostí mezi těmito cíli. V praxi to znamená, že pro ty, kdo budou dosahovat nejhorších výsledků, bude potřeba stanovit náročnější cíle než pro ty, kdo budou dosahovat lepších výsledků. Pro stanovení podrobných cílů pro jednotlivé poskytovatele ATM by měly být použity zprávy výkonnostních měření ATM Komise Eurocontrolu pro ověřování výkonnosti. Měly by být vytvořeny a zavedeny cíle bezpečnostních standardů, aby byl zajištěn vyvážený přístup ve spojení s ostatními výkonnostními cíli. V této souvislosti by neměly být činěny žádné kompromisy týkající se úrovně bezpečnosti a bezpečnost by měla být nadále zlepšována.

3.3 EHSV zdůrazňuje, že je důležité zajistit ochranu nezávislosti národních orgánů dohledu (NSA) na poskytovatelích letových navigačních služeb (ANSP) i na politických intervencích. Je to naprosto nezbytné pro zajištění úspěšné realizace programu. Pro národní orgány dohledu by proto měly být zajištěny adekvátní zdroje. Pomocí dostupných nástrojů v rámci balíčku SES II by Evropská komise měla pozorně sledovat, zda jsou tyto principy striktně dodržovány. Kromě toho by národní orgány dohledu měly lépe koordinovat činnost intenzivním využíváním vytvořené platformy NSA a v případě potřeby by měla být navržena konsolidace v rámci FAB tak, aby bylo dosaženo úspor z rozsahu a zabráněno vyšším nákladům na dohled. V této souvislosti by měla být posílena role koordinátora FAB.

3.4 Systém sledování výkonnosti by se měl zabývat poplatky za traťové navigační služby i za letištní a přiblížovací služby. Je to nezbytné proto, aby byly zajištěny smysluplné přínosy pro letecké dopravce a cestující založené na výše zmíněném principu *gate-to-gate*. V dlouhodobém horizontu by měl být vytvořen jasný plán postupu, jenž by vedl ke snížení přímých a nepřímých nákladů systému ATM v EU a tím ke snížení poplatků za řízení letového provozu účtovaných uživatelům vzdušného prostoru, tedy cestujícím a uživatelům nákladní dopravy.

3.5 EHSV se domnívá, že systém sledování výkonnosti SES II by měl být provázán s dobře vytvořeným režimem pobídek. Největší pobídkou bude zrušení systému úplné úhrady nákladů v ATM, jak již bylo dohodnuto v rámci balíčku SES II, a jeho nahrazení systémem fixních nákladů.

3.6 Síťové funkce, jako je centrální jednotka řízení dopravního toku agentury Eurocontrol (Central Flow Management Unit, CFMU) nebo její centrální úřad zpoplatnění letů (Central Route Charges Office, CRCO) by měly být založeny na jasných výkonnostních cílech, ale měly by také obsahovat pojistky, které zajistí, že orgán EU pro kontrolu výkonnosti bude na těchto síťových funkcích zcela nezávislý.

4. Zavádění funkčních bloků vzdušného prostoru na základě těchto ambiciózních výkonnostních cílů

4.1 Cílem nadále zůstává směřování k minimálnímu počtu funkčních bloků vzdušného prostoru, vycházející především z

požadavků na plynulost dopravy, kapacitu a nákladovou efektivnost. Pro všechny FAB by měly platit stejné bezpečnostní opatření a postupy. FAB jsou základním nástrojem umožňujícím jednotlivým poskytovatelům letových navigačních služeb plnit od roku 2012 náročné výkonnostní cíle.

4.2 Funkční bloky vzdušného prostoru je třeba rozvíjet na základě provozních potřeb a s ohledem na bezpečnost, kapacitu vzdušného prostoru, cíle zlepšení nákladové účinnosti a zlepšení životního prostředí prostřednictvím větší efektivity letů. Dosažení tohoto cíle vyžaduje politický závazek a sledování na nejvyšší úrovni. Evropská komise by měla stanovit a podrobně sledovat výkonové parametry, které mají být dosaženy různými iniciativami bloků vzdušného prostoru využitím rámce výkonnosti SES II.

4.3 Funkční bloky vzdušného prostoru musí zajistit postupnou technickou integraci fragmentovaného evropského systému ATM na základě plánu postupu s jasnými cíli. Pro splnění tohoto úkolu je potřeba jasná koordinace a spolupráce mezi funkčními bloky vzdušného prostoru.

4.4 Z hlediska změn pracovních postupů mají zásadní význam dobré vztahy mezi sociálními partnery v odvětví. Je možné k nim dospět pouze řádnými a průběžnými konzultacemi v pravém smyslu slova. Při postupu vpřed je kvalitní sociální dialog nutností, chceme-li těmto problémům předejít v budoucnu. Pracovníci v odvětví jsou klíčovou hodnotou a změny pracovních postupů mohou vést k narušení vztahů v odvětví, pokud nejsou prováděny uvážlivě.

4.5 Na základě požadavků nařízení SES musí mít poskytovatelé letových navigačních služeb pohotovostní plány pro všechny poskytované služby pro případ, že by došlo k výraznému zhoršení nebo přerušení jejich služeb. Poskytovatelé letových navigačních služeb se musí zaměřit na účinnější a nákladově efektivnější řešení a při tom nejprve hledat rezervy v rámci stávající vnitrostátní infrastruktury (např. jiná oblastní řídicí střediska či zařízení ozbrojených sil) a v rámci vytváření funkčních bloků vzdušného prostoru musí připravit pro takové nenadálé situace opatření.

4.6 Pro zajištění dalšího rozvoje SES a odstranění nejvýznamnějších kapacitních překážek v evropském vnitrozemí má zásadní význam spolupráce mezi civilními a vojenskými poskytovateli služeb. Členské státy a Evropská komise musí v rámci funkčních bloků vzdušného prostoru usilovat o civilně-vojenskou spolupráci, která pragmatickým a nepolitickým způsobem sladí civilní a vojenské potřeby. Protože se tato záležitost týká také států mimo EU a USA, je nezbytné nutná užší spolupráce s NATO. EHSV vítá přemístění některých vojenských výcvikových prostorů do oblastí vzdálených od hlavních proudů civilního letového provozu, jak předpokládají některé bloky vzdušného prostoru, a toto by mělo být aktivně prosazováno všemi iniciativami funkčních bloků vzdušného prostoru. Zavedení noční sítě tratí ATM, jak předpokládají některé bloky vzdušného

prostoru, by měly prosazovat také všechny funkční bloky vzdušného prostoru jako prostředek pro zlepšení efektivity letů v noci, kdy nejsou využívány vojenské výcvikové prostory.

4.7 EHSV se rovněž domnívá, že je nezbytné rozšířit funkční bloky vzdušného prostoru a princip jednotného evropského nebe za hranice EU, zejména do zemí sousedících s Evropou. To bude vyžadovat další spolupráci na mezinárodní úrovni.

4.8 Je nezbytné zajistit politický závazek, aby funkční bloky vzdušného prostoru přinesly koncovým uživatelům skutečné výhody. Komise EU a koordinátor funkčních bloků vzdušného prostoru EU by měli i nadále připomínat členským státům jejich povinnost splnit cíl provádění SES a funkčních bloků vzdušného prostoru.

5. Ustavení manažera evropské sítě pro provádění funkcí sítě ATM

5.1 EHSV souhlasí s tím, že nezbytným prvkem balíčku SES II je posílení funkcí evropské sítě ATM, jako je navrhování sítě tratí, centrální řízení toku a řízení omezených zdrojů (kmitočtů a kódů radarových odpovídačů).

5.2 EHSV se domnívá, že agentura Eurocontrol by mohla hrát v těchto funkcích určitou roli, ale pouze pod podmínkou, že bude působit podle práva EU, bude úspěšně dokončena její reforma a bude dále racionalizována její nákladová základna. To bude vyžadovat od všech členských států agentury Eurocontrol plné politické odhodlání prosadit její restrukturalizaci. EHSV vítá rozhodnutí Evropské komise ustanovit Eurocontrol manažerem evropské sítě.

5.3 EHSV proto žádá Evropskou komisi, aby při udělování mandátu agentuře Eurocontrol zajistila přísné dodržování tohoto základního prvku.

5.4 EHSV vyjadřuje obavy ohledně předpokládaného nárůstu zpoždění služeb řízení letového provozu během léta 2011. EHSV vyzývá agenturu Eurocontrol jakožto správce sítě SES, aby ve spolupráci s poskytovateli letových navigačních služeb a uživateli vzdušného prostoru našla krátkodobá řešení umožňující zmírnit dopad této situace na letecký provoz a cestující.

5.5 Nakonec by chtěl EHSV připomenout, že erupce sopky Eyjafjallajökull na Islandu v roce 2010 vedly k uzavření vzdušného prostoru, což způsobilo výrazné problémy leteckým provozovatelům a cestujícím. Mělo to obrovský dopad na náklady jak u leteckých společností, tak v hospodářství EU jako celku. Po těchto událostech bylo dohodnuto, že Evropa

musí přezkoumat své postupy. V této souvislosti EHSV zdůrazňuje, že je nutné, aby Evropa přizpůsobila své postupy osvědčeným postupům používaným v jiných částech světa, například v USA. Evropa je jedinou oblastí na světě, kde odpovědnost za řešení potenciálních rizik sopečného popela neleží na leteckých společnostech. Poslední cvičení Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) související se sopečným popelem (duben 2011) poukázalo na to, že ačkoli bylo dosaženo jistého pokroku, je potřeba mít jednoznačnější pokyny, aby se v budoucnu zamezilo roztržitému přístupu. EHSV naléhá na agenturu EASA, aby stanovila jasné pokyny pro všechny členské státy EU při přijímání revidované politiky.

6. Reforma agentury Eurocontrol při podpoře SES a se sníženou nákladovou základnou

6.1 EHSV velmi vítá významný pokrok, kterého pod vedením generálního ředitele dosáhla agentura Eurocontrol při své restrukturalizaci, čímž se stala štihlejší organizací podporující SES. Tento probíhající proces by měl být urychlen a bude vyžadovat plné odhodlání všech členských států agentury Eurocontrol.

6.2 EHSV gratuluje agentuře Eurocontrol k tomu, že v rámci své organizace vytvořila pilíř SES s cílem poskytnout programu SES technickou podporu. Je potřeba, aby jednotlivé funkce agentury Eurocontrol, požadované zdroje pro tyto funkce a způsob jejich financování byly plně transparentní. Letecké společnosti by jednoznačně neměly platit za funkce na straně vlády, jako je pilíř SES. Bude proto nutné dále pracovat na tom, aby byly vytvořeny řádné zásady správy agentury Eurocontrol, což umožní plné ztotožnění s cíli SES.

6.3 EHSV také zdůrazňuje, že je důležité nadále používat panevropský přístup, který přesahuje hranice Evropské unie. Evropská komise by proto měla rozšířit společný evropský letecký prostor na všechny sousední země Evropské unie.

7. SESAR jako technický a provozní prvek SES s veřejnými prostředky na podporu fáze provádění

7.1 Program SESAR byl vytvořen jako technický a provozní doplněk SES II. Evropská komise očekává, že program SESAR „zajistí budoucí evropský systém ATM pro rok 2020 a další roky, který může v porovnání se stávající výkonností:

— umožnit až trojnásobný nárůst počtu letů a zároveň omezit zpoždění,

— zvýšit bezpečnost o faktor 10,

- umožnit 10 % snížení dopadů letů na životní prostředí,
- poskytovat uživatelům vzdušného prostoru služby uspořádání letového provozu za ceny nižší nejméně o 50 %.

7.2 EHSV věří, že tyto cíle, stejně jako interoperabilita se systémy uspořádání letového provozu mimo EU (jako je například americká iniciativa NextGen), by měly být nadále hnací silou programu SESAR. EHSV vítá memorandum o spolupráci, které bylo podepsáno zástupci SESAR a NextGen v Budapešti dne 3. března 2011, jako krok k lepší synchronizaci dvou nejdůležitějších rozvojových projektů v globálních systémech ATM.

7.3 EHSV se domnívá, že je nezbytné, aby do rozvoje programu SESAR byli nadále zapojováni pracovníci z provozu. V této souvislosti je za zásadní považována potřeba vyškolení pracovníky k využívání nových technologií a nových provozních přístupů.

7.4 EHSV by chtěl zdůraznit, že i přes dlouhodobé přínosy programu SESAR pro uživatele vzdušného prostoru, občany EU a životní prostředí se tento program potýká s mnoha složitými problémy souvisejícími s jeho nasazením. Včasná a účinná realizace projektu SESAR je klíčová. Kromě výrazného zapojení ze strany přepraveců bude nezbytná rozsáhlá politická a finanční podpora v rámci partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Nasazení programu SESAR by proto mělo být nedílnou součástí strategie EU 2020, aby tak byla zajištěna pevná hospodářská správa na základě jasného obchodního modelu a vzájemné spolupráce a harmonizace s americkým systémem NextGen.

7.5 EHSV se proto domnívá, že je nutné se zabývat následujícími problémy souvisejícími s nasazením programu SESAR:

7.5.1 Zajistit synchronizované nasazení modernizovaných prvků palubní a pozemní infrastruktury.

- Aktualizovat hlavní plán stanovující jasný plán postupu, kterým se Komise, členské státy, poskytovatelé letových navigačních služeb a uživatelé vzdušného prostoru zavazují zajistit větší soudržnost s rámcem SES včetně funkčních bloků vzdušného prostoru. Prioritní záležitostí pro společný podnik SESAR by nyní mělo být provedení přezkumu dosud provedených činností a zjištění, jak jednotlivé hlavní prvky podílející se na SES přispívají k výkonnostním cílům na úrovni EU, na úrovni funkčních bloků vzdušného prostoru a na vnitrostátní úrovni.
- Technologie SESAR by měly být nasazeny na základě zavedeného spolehlivého obchodního modelu, který zahrnuje důvěryhodné zajištění bezpečnosti a spolehlivou a věrohodnou analýzu nákladů a přínosů, na jejímž základě jsou dohodnuty a stanoveny potřeby zlepšení výkonnosti. V případě technologií, u nichž nelze prokázat, že přispívají k celounijním cílům (včetně cílů týkajících se bezpečnosti) nebo umožňují bezpečný a včasný přechod, by se nemělo pokračovat v činnosti.

- Realizace hlavního plánu SESAR bude vyžadovat plné odhodlání všech členských států EU.

7.5.2 Zajistit včasné a dostatečné finanční zdroje pro nasazení programu SESAR.

7.5.2.1 Realizace programu SESAR přinese významnou ekonomickou, environmentální a strategickou hodnotu pro Evropu jako celek. Desetileté zpoždění realizace programu SESAR představuje přímý negativní dopad na HDP ve výši přesahující 150 miliard EUR pro EU-27 a ztrátu energetické účinnosti přes 150 milionů tun CO₂.

7.5.2.2 Avšak nasazení programu SESAR vyžaduje celkové investice přesahující 30 miliard EUR, přičemž počáteční financování a vybavení programu SESAR (palubními a pozemními zařízeními) je velkou výzvou pro dosažení výsledků očekávaných v oblasti co nejrychlejšího zavedení nových technologií.

7.5.2.3 Problémy s financováním nasazení programu SESAR vyplývají z částečného oddělení investic a přínosů během přechodného období: pokud letecká společnost investuje do nových palubních zařízení, nic tím nezíská, dokud neučiní odpovídající investice i poskytovatelé letových navigačních služeb. Na druhou stranu pro poskytovatele letových navigačních služeb (kteří budou muset investovat do prostředí řízeného výkonností, aby dosáhli přínosu) nemusí být tento obchodní krok pozitivní, dokud nebude vybaven značný počet letadel. V neposlední řadě mohou být provedeny určité změny s přínosem pro celou síť a s kladným obchodním modelem, které nicméně vyžadují investice od některých zúčastněných stran, jež pro ně zůstanou čistými náklady. V těchto případech by mělo být poskytnuto financování.

7.5.2.4 Finanční prostředky poskytnuté EU na podporu zavedení programu SESAR by proto byly využity k synchronizovanému a rychlému přijetí technologie SESAR ze strany provozovatelů (poskytovatelů letových navigačních služeb, uživatelů vzdušného prostoru, letišť). Pro zajištění dalších investic do výzkumu, vývoje a inovací pro období 2014–2020 v oblasti ATM budou kromě prostředků, které jsou k dispozici pro aktuální fázi výzkumu a vývoje, navíc potřeba další finanční prostředky.

7.5.2.5 Pro dosažení tempa, které je nezbytné pro splnění výkonnostních cílů ATM, se odhaduje, že nasazení programu SESAR by vyžadovalo prostředky EU ve výši přibližně 3 miliardy EUR. Tato částka by byla tvořena kombinací různých finančních nástrojů, které jsou nyní předmětem diskusí. Například se jedná o vlastní zdroje z tohoto průmyslového odvětví, projektové dluhopisy EU, záruky, půjčky EIB atd. Pro období 2014–2020 lze konstatovat, že:

je nepravděpodobné, že bez efektivní alokace zdrojů EU na podporu programu SESAR by byl tento program zaveden včas.

7.5.3 Vytvořit řádnou správu pro nasazení programu SESAR.

- Vytvoření nezávislého subjektu pro nasazení programu SESAR, který bude integrovat financování a nasazení v jediném rámci řízení.

- Tento subjekt pro nasazení programu by měl být řízen subjekty tohoto průmyslového odvětví a jeho strukturu správy by měli tvořit uživatelé vzdušného prostoru, letiště a poskytovatelé letových navigačních služeb jako hlavní skupiny nesoucí riziko spojené s investicemi. Vše by mělo být řádně konzultováno s dalšími zúčastněnými stranami z odvětví leteckého průmyslu.
- Během celé fáze provádění SESAR by měli být řádně konzultováni zástupci zaměstnanců v odvětví letecké dopravy.
- Role výrobců (zařízení) ve fázi zavádění spočívá především v tom, že budou leteckým společnostem, letištím a poskytovatelům letových navigačních služeb prodávat zařízení vyhovující programu SESAR. Na rozdíl od nynější správy společného podniku SESAR by výrobci proto neměli být zapojeni do správy nasazení programu SESAR, aby se tak předešlo střetu zájmů.
- Zajistit na evropské úrovni koordinaci synchronizovaného zavádění technologií SES v souladu se závaznými cíli sítě. Při realizaci tohoto úkolu by mohla být vydávána doporučení pro účely financování.

7.6 Závěrem by chtěl EHSV upozornit, že program SESAR bude možné realizovat pouze v případě, že politické a institucionální problémy uvedené v předchozích odstavcích budou řešeny bez dalšího odkladu a že bude k dispozici požadované financování z veřejných prostředků pro provádění tohoto programu.

8. Jediný bezpečnostní regulační orgán EU založený na systému EASA

8.1 EHSV konstatuje, že balíček SES II rozšiřuje působnost systému Evropské agentury pro bezpečnost letectví (EASA) na regulaci bezpečnosti systému ATM na úrovni EU, čímž bude zajištěn integrovaný přístup k regulaci bezpečnosti systému ATM a dohledu v EU podle konceptu *gate-to-gate*.

8.2 Dosažení SES napomohou zesílené funkce dohledu vykonávané agenturou EASA, např. funkce zaměřené na inspekce výkonu NSA, aby se zajistilo plnění jednotných požadavků ze strany ANSP.

8.3 EHSV podporuje tuto koncepci, ale zároveň považuje za nezbytné pozorně sledovat praktické provádění těchto nových pravomocí EASA. Je důležité, aby bezpečnostní pravidla EASA týkající se uspořádání letového provozu byla postavena na stávajících pravidlech SES a aby se EASA nesnažila „objevovat Ameriku“ nasazením těžkopádných pravidel, pro která by neexistoval žádný důvod z hlediska bezpečnosti.

8.4 EHSV se domnívá, že krátkodobé zdroje a odborné znalosti agentury Eurocontrol by měly být využívány jako technická podpora pro činnosti EASA týkající se regulace bezpečnosti uspořádání letového provozu.

8.5 Závěrem by EHSV rád zopakoval důležitost kultury spravedlivého posuzování (*just culture*), jak již bylo uvedeno ve stanovisku TEN/416 k nařízení o vyšetřování a prevenci nehod a incidentů v civilním letectví. V zájmu bezpečnosti leteckého provozu je nezbytné stanovit právní rámec, na jehož základě mohou všichni účastníci nehody nebo incidentu sdílet a svobodně a důvěrně si sdělovat informace. EHSV zdůrazňuje, že na úrovni EU je potřeba provést další kroky s cílem zajistit, aby všechny členské státy provedly ve svém vnitrostátním systému trestního práva příslušné změny zajišťující spravedlivé posouzení. EHSV zdůrazňuje zejména vytvoření charty EU o kultuře spravedlivého posuzování (*just culture*).

9. Bezpečnost a lidský faktor

Bezpečnost přesahuje rámec bezpečnostních předpisů. Zahrnuje také lidské schopnosti, kulturu bezpečnosti, kvalifikaci a vzdělávání a řízení zdrojů v týmech.

V této souvislosti je důležité:

- respektovat lidskou výkonnost, zejména dopady faktoru únavy, jako prvek proaktivního řízení bezpečnostních rizik,
- zajistit odpovídající úroveň kvalifikace a školení odborného personálu,
- podporovat zapojení sociálních partnerů při provádění jednotného evropského nebe na všech úrovních,
- vytvořit spolehlivou kulturu bezpečnosti integrující otevřené informování a kulturu spravedlivého posuzování (*just culture*) jako základ pro výkonnost v oblasti bezpečnosti.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

474. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 21. A 22. ZÁŘÍ 2011

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch“

KOM(2010) 352 v konečném znění

(2011/C 376/08)

Zpravodaj: **pan GKOFAS**

Dne 30. června 2010 se Komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch

KOM(2010) 352 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 30. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 121 hlasy pro, 14 hlasů bylo proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor oceňuje sdělení Komise Evropskému parlamentu *Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch* a zdůrazňuje, že ačkoliv má návrh několik závažných mezer, obsahuje řadu pozitivních prvků, jimž bude třeba dodat konkrétní podobu, a předkládá následující návrhy k posílení a obohacení této iniciativy.

1.2 Vzhledem k různým aktérům (správy, instituce, subjekty, sociální partneři), úrovním (místní, regionální, vnitrostátní a evropská) a oblastem (doprava, ubytování, doplňkové nabídky atd.) odvětví cestovního ruchu v Evropě by plánované iniciativy měly zahrnovat všechny aktéry v odvětví. EHSV za tímto účelem opakovaně navrhuje vytvořit evropskou agenturu pro cestovní ruch, která by účinně sledovala údaje podporující předložená opatření a soustřeďovala úsilí, jež by vedlo směrem ke globální evropské politice cestovního ruchu, která by zohlednila rozmanitost a pluralitu evropské identity z hlediska cestovního ruchu.

1.3 EHSV se domnívá, že je třeba poukázat na následující opatření a přijmout je s cílem splnit výzvy předložené ve sdělení a vlastní opatření v něm obsažená:

- podporovat vytvoření evropské platformy ve všech jazycích EU, kde by mohli cestovatelé v elektronické podobě sdělovat své připomínky a dojmy a jejímž cílem by bylo lépe hodnotit a využívat produkty, aby bylo možné účinněji přilákat turisty a rovněž využívat nové technologie (elektronické rezervace);
- být zodpovědná za průzkum, strukturování a podporu provádění politického rámce v různých oblastech a zároveň prosazovat priority, jako je propagace turistického produktu v rámci Evropy, služby a zařízení v celé Evropě např. tím, že by motivovala stávající orgány a podniky ke spolupráci s cílem zlepšit poskytované služby a zařízení (harmonogramy);

- podporovat v EU zlepšení silničních a dálničních spojů, železničních spojů, leteckých spojů, ale také pobřežních spojů, spolu s informováním a šířením nových informací na internetu a se zvláštní pozorností věnovanou málo frekventovaným linkám;
- povzbuzovat propagaci cestovního ruchu za účelem zlepšení zdraví a pohody či s terapeutickým cílem, za účelem školení, kultury – zejména regionálních festivalů a představení (operních, divadelních, tanečních, koncertních apod.) a kulturních akcí, např. výstav či přednášek nebo také z oenologicko-gastronomických, historických a náboženských důvodů, nebo za účelem pobytu na venkově či u moře s tím, že bude zhodnoceno a zachováno kulturní dědictví a gastronomie;
- podporovat kvalitu poskytovaných služeb prostřednictvím odborné přípravy a stálého zaměstnání;
- motivovat národní vlády k tomu, aby v odvětví cestovního ruchu podporovaly rozvoj malých podniků a mikropodniků, které odrážejí sociální, environmentální, historické a kulturní tradice místa, kde jsou usazeny, nebo jejich regionu, a to s lepším řízením nabídek „all inclusive“;
- se zasazovat o to, aby senioři nebo osoby se zdravotním postižením a se specifickými potřebami volili destinace v rámci Evropy díky tomu, že budou zlepšeny infrastruktury a služby, ale také díky lepší podpoře služeb, které jim jsou poskytovány v EU;
- povzbuzovat podpůrnou politiku, jejímž cílem je, aby letecké společnosti propagovaly destinace v rámci Evropy tak, aby spotřebitelům nebyly nabízeny za vyšší ceny, než destinace mimo EU, ale také usilovat o to, aby tyto destinace v rámci Evropy měly podporu velkých cestovních agentur;
- podporovat a propagovat bezpečnost, která je již oproti jiným destinacím pro dovolené v EU zajištěna a je pevnou součástí nabídky cest, pobytu, práv občanů nebo lékařské péče, léků či nemocniční péče nebo právního rámce;
- přispívat k vypracování přesnějšího systému statistického sledování a harmonizace odvětví cestovního ruchu a jeho složek, aniž by však došlo k nárůstu administrativní zátěže (byrokracie) pro podniky a občany;
- podporovat reklamní kampaň ve prospěch destinací v EU;
- podporovat kvalitu odborných služeb prostřednictvím vzdělávání a stabilní zaměstnanosti.

1.4 Je třeba, aby na úrovni členských států začala analýza dopadů změny klimatu na cestovní ruch, a musí být přijata vhodná adaptační opatření v souladu s prognózami dopadů klimatické změny na konkurenceschopnost.

1.5 Je třeba pokračovat v rozvoji specifických nabídek cestovního ruchu, jako je sociální, kulturní či gastronomický cestovní ruch, agroturistika či cestovní ruch za účelem sportu, ze zdravotních důvodů, bezbariérový cestovní ruch, cestovní ruch z důvodu účasti na konferenci či z náboženských pohnutek atd., jako součásti evropské politiky zaměřené na rozmanitost nabídky a pozornost vůči novým vznikajícím trhům.

1.6 EHSV se domnívá, že projekty na evropské úrovni, jako je např. Calypso, prokázaly účinnost spolupráce mezi evropskými institucemi a ostatními úrovněmi správy, sociálními partnery a subjekty tohoto odvětví, a měly pozitivní sociální a hospodářský dopad. EHSV vyzývá Komisi a Evropský parlament, aby nadále podporovaly zejména z rozpočtového hlediska rozvoj tohoto druhu iniciativ.

1.7 Je třeba mít na paměti potřebu bezpečnosti, víza však mohou být zdrojem obtíží pro turisty přijíždějící ze zemí mimo prostor Schengenské úmluvy. V některých případech je to důsledkem nadměrně byrokratických postupů používaných v jednotlivých členských státech. Výbor vyzývá Komisi, aby přijala specifická opatření pro odstranění těchto překážek.

1.8 Výbor vyzývá národní vlády, aby vystavily evropské osvědčení o odborné přípravě pro profese cestovního ruchu, které by bylo uznáváno ve všech zemích EU. Podle názoru Výboru je nezbytné, aby výuka v oblasti cestovního ruchu byla nejen uznávána v celé Unii, ale byla poskytována rovněž na vysoké úrovni, aby byli školeni skuteční profesionálové v tomto odvětví, a to v souladu s pokyny Evropské komise a Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop), se zvláštním důrazem na výsledky učení a jejich potvrzení, ale také se zvýšením hodnoty studia v oblasti cestovního ruchu díky jeho začlenění do univerzitní úrovně vždy tehdy, kdy je tento pokrok možný. Strategie Evropa 2020 by měla pokrývat oblast cestovního ruchu a výslovněji zmiňovat nové dovednosti pro nová pracovní místa a další plánované iniciativy, k nimž patří uznání odborné zkušenosti a informálního a neformálního vzdělávání, jakož i dopady, které by na oblast cestovního ruchu mělo mít komuniké ze zasedání v Bruggách týkající se odborného vzdělávání a přípravy, jež přijali ministři školství EU a sociální partneři.

1.9 Výbor zdůrazňuje, že neexistuje jediný model v oblasti cestovního ruchu, a uznává, že každá destinace má své vlastní potřeby a přitahuje specifické tržní příležitosti. Z toho důvodu bude muset rámec politiky cestovního ruchu zohlednit tyto nutné odlišnosti tak, aby byly uzpůsobeny dané situaci (v okrajových regionech, na kontinentu, v regionech, pobřežních oblastech, venkovských oblastech, na ostrovech, v odlehlých oblastech atd.).

1.10 Cílem je vypracovat, dokončit a provést strategické plánování pro společnou evropskou politiku cestovního ruchu na úrovni regionů, která by posílila její udržitelnou konkurenceschopnost a její kvalitu a zajistila vysokou míru ochrany spotřebitelů, přičemž by zároveň doplňovala činnost členských států. Vzhledem k rozmanitosti členských států však bude třeba jim uložit, aby každý z nich předložil strategické plánování své národní politiky cestovního ruchu stanovující konkrétní činnosti, které mají provést jednotlivé regiony a které pokrývají časový rozsah nejméně jednoho desetiletí.

1.11 Výbor vyzývá národní vlády, aby upravily místní daně a vynaložily úsilí na snížení DPH, která zatěžuje turistické produkty sociálního charakteru, aby získaly na přitažlivosti, přičemž výhledovým dlouhodobým cílem je rozvoj služeb souvisejících s cestovním ruchem a usnadnění jejich dostupnosti. Je třeba zajistit existenci místních infrastruktur a

služeb, jež budou schopné poskytovat kvalitní služby cestovního ruchu, což přispěje jak ke zlepšení kvality života místních obyvatel, tak ke zlepšení podmínek pro turisty.

1.12 EU potřebuje komunikační strategii, jež zachová dobrý image Evropy a oblasti cestovního ruchu a současně odstraní problém špatné reputace.

1.13 Je třeba přijmout opatření za účelem odstranění strukturální nezaměstnanosti v podnicích cestovního ruchu z důvodu zlepšení kvality a stability pracovních míst, jakož i ziskovosti podniků.

1.14 Komise bude muset znásobit úsilí vyvíjené na šíření skutečného pojetí kvalitního cestovního ruchu ve všech rozměrech, který by byl zkušeností zahrnující fyzický odpočinek i duševní vzpruhu při kontaktu s kulturními a společenskými mistrovskými díly. Tato činnost bude muset být naplánována na úrovni regionů a její propagace a komunikace na regionální a vnitrostátní úrovni, ale rovněž na úrovni EU.

1.15 EHSV upozorňuje na to, že chybí jasná zmínka o právním rámci pro spotřebitelská práva v odvětví cestovního ruchu a rovněž odůvodnění nepřijatelného odložení přezkumu směrnice 90/314/EHS ze dne 13. června 1990, jenž byl původně ohlášen na konec roku 2010, později v rámci pracovního programu Komise plánován na začátek roku 2011, a dodnes nezrealizován.

1.16 ESHV oceňuje podnět, který dali Komise, Evropský parlament a evropští sociální partneři k vytvoření evropské politiky cestovního ruchu. V tomto smyslu se EHSV bude i dále angažovat a bude spolupracovat při dosahování cílů a hodnot, které předává ve svých stanoviscích na cestě k evropskému modelu cestovního ruchu.

2. Úvod

2.1 Nová politika cestovního ruchu se zaměřuje na tři hlavní cíle, které jsou páteří nového rámce. Tyto cíle jsou:

— konkurenceschopnost;

— udržitelnost;

— propagace cestovního ruchu.

Pokud se budou tyto tři pilíře opírat o odpovídající struktury a zdroje, zajistí pevné základy velmi spolehlivé a přínosné politiky cestovního ruchu.

2.2 Komise upřesňuje řadu výzev, jimž musí čelit evropský cestovní ruch a které se v posledních letech objevily či vzrostly. Hlavní výzvy však v průběhu let zůstaly tytéž: sozónnost

typická pro toto odvětví, skutečnost, že toto odvětví není uznáno jako důležitá oblast činnosti, která se rychle vyvíjí, nejisté pracovní podmínky zaměstnanců, převládající strukturální nezaměstnanost, nedostatečný přístup malých a středních podniků k odpovídajícímu financování, které by jim pomohlo přizpůsobit se neustálým změnám a vývoji, stejně jako inovacím, které v tomto odvětví probíhají. Komise se musí těmito výzvami nutně zabývat. Výbor mnohokrát ve svých stanoviscích zdůraznil, že je třeba tyto výzvy řešit, a vyzdvihl opatření, která je třeba přijmout. ⁽¹⁾

2.3 Cestovní ruch je velice důležitou činností, jejíž vliv na rozvoj hospodářství, udržitelný rozvoj a zaměstnanost je v Evropě zvláště pozitivní. Představuje důležitý aspekt života evropských občanů.

2.4 Od roku 2008 byla poptávka po službách cestovního ruchu negativně ovlivněna. Pokud si však Evropa přeje zachovat pozici hlavní světové turistické destinace a využít bohatství a rozmanitost regionů, z nichž se skládá, musí vypracovat společnou politiku cestovního ruchu.

2.5 Pokud hodlá Evropská komise prosazovat nový rámec činnosti pro posílení konkurenceschopnosti cestovního ruchu v EU a její schopnosti trvalého růstu, je podle názoru Výboru třeba, aby upřesnila své návrhy a uznala, že pro každou zemi je důležité rozvinout model a dynamiku cestovního ruchu, které jí jsou vlastní. Vzhledem k přeshraniční povaze odvětví cestovního ruchu je nesporné, že je potřebný unijní politický rámec, který však poskytuje členským státům EU veškerý prostor k tomu, aby mohly vyvíjet vlastní vnitrostátní politiky. Je třeba si uvědomit, že událost, k níž dojde v určité části Evropské unie, může mít důsledky na cestovní ruch v jiné zemi EU.

2.6 Například země jižní Evropy nebyly postiženy uzavřením evropského letového prostoru vyhlášeného na jaře 2010 z důvodu mraku sopečného popela, avšak přesto se zde snížila aktivita v oblasti cestovního ruchu kvůli negativním informacím, jež vyvolaly nepříznivé klima pro to, aby si tyto země turisté zvolili za svou destinaci.

2.7 Výbor se dále domnívá, že politický rámec pro evropský cestovní ruch musí vycházet z jasného právního rámce pro práva a povinnosti všech jeho zúčastněných stran, který sdělení naprosto opomíjí a pro jehož vymezení má zvláštní význam přezkum směrnice 90/314/EHS ze dne 13. června 1990; ten byl původně ohlášen na konec roku 2010, později v rámci pracovního programu Komise plánován na začátek roku 2011 a dodnes nezrealizován, navzdory tomu, že je směrnice naprosto zastaralá a že toto zpoždění ponechává spotřebitele bez ochrany, narušuje jejich důvěru, znemožňuje rozvoj cestovního ruchu a je základním chybějícím prvkem právního rámce, kterým by se zrealizovaly pravomoci, jež Smlouva v této oblasti nově uděluje EU.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 32, 5.2.2004, s. 1.

3. Zvláštní připomínky

3.1 Evropská unie musí přispět a podpořit stanovení důrazné politiky pro urychlení růstu a vytvoření podmínek, které posílí přitažlivost Evropy. Stanovení společného plánování a konkrétních kroků již nesmí být v pravomoci Komise a musí jej uskutečňovat jiný orgán spolu s politikou, která nebude obsahovat nepřesnosti a opakovat stále stejné myšlenky, ale zajistí účast a status členů všem zainteresovaným stranám v oblasti cestovního ruchu, jako jsou profesní konfederace a jednotlivé subjekty působící v profesích cestovního ruchu či odbory pracovníků z tohoto odvětví, regiony a turistické informační kanceláře jednotlivých států. Důležitou úlohu by při tom pro podporu evropských institucí mohla mít evropská agentura pro cestovní ruch, kterou EHSV již navrhl v předchozích stanoviscích.

3.2 Je zásadně důležité, aby Komise, stejně jako ostatní instituce EU, prosazovala zásadu tvorby inteligentní legislativy a všechny legislativní návrhy EU zahrnovaly řádné posouzení dopadu navrhovaných opatření, která se dotknou cestovního ruchu. Navrhovaný akční rámec cestovního ruchu se nezmiňuje o potřebě řádného posuzování dopadu, které by hodnotilo potenciální dopad na toto odvětví a bylo by součástí každého nově předloženého legislativního návrhu EU. To je zvláště potřebné v řadě případů, například v navrhovaném označování potravin nebo legislativě v oblasti práv cestujících a spotřebitelů.

3.3 Cestovní ruch nesmí být chápán jako politika sama o sobě, ale jako horizontální tematika, kterou ovlivňují různé jiné politiky přijaté EU, zvláště politika dopravy, vzdělávání, zaměstnanosti, výzkumu a inovací, změny klimatu, jednotného trhu, bezpečnosti, spotřebitelů atd. Ve skutečnosti se politika cestovního ruchu netýká pouze jednoho generálního ředitelství pro podniky, ale musí být zohledňována v rámci všech ostatních politik prováděných EU.

3.4 Podpora a rozvoj služeb cestovního ruchu v celé EU nejsou ve své současné podobě dostatečně koordinovány a organizovány, a vytvářejí tak problémy občanům, kteří chtějí cestovat. Vykonat cestu po celém území EU s využitím veřejných dopravních prostředků je náročné a vyžaduje to zkombinovat různé jízdní řady vlaků, trajektů, autobusů atd., takže není možné zaručit jistý pobyt.

3.5 Odvětví cestovního ruchu čelí stále silnější světové konkurenci ze strany nově se rozvíjejících zemí nebo rozvojových zemí, které přitahují stále více turistů. Aby Evropa byla konkurenceschopná, musí navrhnout udržitelnou politiku a zdůraznit své četné přednosti, jako je bezpečnost, kterou zajišťuje:

- ve společnosti a v životním prostředí;
- v rámci dopravy a spolehlivého cestování;
- při všestranně bezpečném pobytu;
- při zabezpečených transakcích, ať bankovních, obchodních či jiných;

- v otázkách zdraví a hygienických předpisů;
- v oblasti lékařské péče;
- v oblasti policejních služeb a bezpečnosti;
- v možnostech přístupu a v infrastrukturách pro osoby se zdravotním postižením či osoby se zvláštními potřebami;
- v oblasti zdravotní péče;
- v oblasti kvality;
- z hlediska profesionality a kvality přímých a nepřímých osobních služeb;
- v oblasti práv občanů.

3.6 Lze říci, že při cestách v EU jako turisté často zapomínáme, že máme zajištěny základní potřeby, jako je všude dostupná pitná voda, možnost najíst se bez toho, aniž bychom se otrávil, a jezdit po silnicích a cestovat bez ochranného doprovodu. Proto je třeba propagovat tyto prosté výhody, které Unie poskytuje turistům. Zvláště takové přednosti by měly být zdůrazňovány, jelikož dodávají turistům pocit bezpečnosti a nejsou zajištěny prakticky v žádné z hlavních světových turistických destinací, ačkoli představují srovnatelnou výhodu pro volbu a propagaci určitého místa pro dovolenou.

3.7 Evropa by se měla rozvíjet a posilovat svůj image na světových trzích a podporovat spolupráci s Čínou, Ruskem, Indií, Brazílií, Japonskem, Spojenými státy a středomořskými zeměmi. Aby byl tento proces možný, bude však třeba podněcovat podnikatelského ducha a inovace, zlepšovat kvalitu nabídky produktů, aby naše služby a zařízení svou úrovní odpovídaly těm, které poskytuje mezinárodní konkurence. Je třeba omezit sezónnost a velké výkyvy poptávky upevněním a zpestřením nabídky služeb cestovního ruchu. EU musí zlepšit a potvrdit na základě osvědčení o odborné přípravě jednotlivých a platných na celém svém území profesní dovednosti všech osob, které jsou zapojeny do cestovního ruchu, se zvláštním důrazem na výsledky učení a jejich potvrzení. Tato společná a uznaná osvědčení, jež jsou nezbytná, budou užitečná jak pro podniky, tak pro pracovníky v celé EU.

3.8 Současné metody shromažďování a analýzy statistických údajů jsou nedostačující. Nedostatky v nashromážděných údajích vedou k tomu, že při vypracování pokynů jsou přijímána neúplná či chybná rozhodnutí. V tomto ohledu dokument zdůrazňuje význam lepšího zpracování statistik a analýz ve vztahu k cestovnímu ruchu. Komise tomu přikládá zásadní význam za účelem upevnění základny socioekonomických znalostí o cestovním ruchu na evropské úrovni. Strukturovaný sběr statistických informací umožní nejen podávat informace a racionálně vybírat, ale povzbudí též mezioborovou spolupráci mezi výzkumnými pracovníky a výměnu názorů a zkušeností. Je nezbytné zlepšit statistické metody a jejich výsledky, přičemž rovněž platí, že sběr těchto údajů nemůže zvýšit administrativní zátěž (byrokracii) pro podniky a občany.

3.9 Více než polovina členských států EU používá satelitní účty v oblasti cestovního ruchu, které se osvědčily jako velice efektivní nástroj. Komise by měla hledat možnosti, jak podnitit zbývající země a pomoci jim, aby tuto metodu přijaly, což by také posloužilo ke srovnávacímu hodnocení podrobných výkonnostních údajů. To je nezbytně nutné vzhledem k významným změnám trendů a vzorců chování subjektů v cestovním ruchu, k nimž nyní v Evropě dochází.

3.10 Pestrost je magickým klíčem evropského cestovního ruchu. Široká škála zkušeností, jež lze prožít v každém evropském státě, přispívá k jeho atraktivitě pro turisty, kteří si je vybírají jako turistickou destinaci. Bohatá paleta jejich kulturního dědictví, přírodního prostředí, gastronomie, vín a historie poskytuje jednotlivým návštěvníkům různé vjemy. Zachování těchto odlišností je důležité a představuje zásadní argument propagace Evropy ve světě.

3.11 Vzhledem k tomu, že malé a střední podniky představují většinu podniků působících v oblasti cestovního ruchu, je nutné také využít dynamického přístupu těchto podniků, pomoci jim s rozvojem jejich podnikatelské činnosti a zaměřit se na jejich přispění k zachování kulturního dědictví a rozvíjení místních komunit. Právě tyto podniky vstřebávají základní nezaměstnanost (ekonomických migrantů a nekvalifikovaných osob) a vhodně ji snižují tím, že zaměstnávají značnou část aktivní populace, čímž navíc snižují sociální vyloučení. Soukromý sektor musí být aktivně zapojen do oblastí, jako je propagace cestovního ruchu či podpora zaměstnanosti, a dále je třeba usnadňovat vytváření sítí mezi podniky v tomto sektoru.

3.12 Pro politiku cestovního ruchu je charakteristická její transversálnost. Má vliv zvláště na dopravní politiku (práva a bezpečnost cestujících a kvalita dopravy), veřejné podpory, vnitřní trh (svoboda usazování a svoboda poskytování služeb souvisejících s cestovním ruchem, podpora kvalitních služeb, rozvoj elektronického obchodu) i daňovou politiku, která má často negativní dopad (daňové překážky dobrého fungování vnitřního trhu, daňové režimy pro malé a střední podniky působící v tomto odvětví, daňové úlevy). Tuto oblast je tedy nutné podporovat specifickou finanční pomocí a naopak, bude vhodné, aby se podniky cestovního ruchu zavázaly, že budou investovat, podporovat zaměstnanost a zvyšovat ji.

3.13 Výbor je přesvědčen, že je třeba podporovat mechanismus, který zlepší a posílí turistické výměny mezi členskými státy a umožní cestovat především některým skupinám, jako je mládež, pro niž by bylo také třeba zkoordinovat školní prázdniny, dále starší osoby, lidé se sníženou pohyblivostí a ekonomicky slabé rodiny, a to zejména během nízké sezóny. Členské státy, jejichž hospodářství není soustředěno na cestovní ruch, budou muset podpořit země, které jsou v této situaci, a to tím, že budou u svých občanů propagovat destinace v rámci Evropy. Evropské letecké společnosti musí pochopit, že nepodporují cestovní ruch a vnitřní trh, pokud občanům ze severní Evropy nabízejí letenky do Asie za ceny, které jsou často výhodnější než ceny letenek do jihovýchodní Evropy.

3.14 Výbor se domnívá, že je třeba vytvořit společnou specifickou politiku s inovujícími prvky pro starší osoby a důchodce, jejichž podíl v populaci by měl v roce 2020 představovat 20 %, osoby se zdravotním postižením a osoby se specifickými potřebami a sníženou mobilitou, jejichž současný počet se odhaduje na 127 milionů, aby bylo možné vzbudit jejich zájem poskytnutím turistického produktu ušitého na míru těmto společenským kategoriím. Musí být poskytnuta specifická odborná příprava zaměřená na naplnění potřeb těchto specifických skupin. Vzhledem k tomu, že ve společnosti jsou skupinu osob, které v některých případech mají kupní sílu, zájem o kulturu a volný čas a představují velmi silný potenciál pro trh, je třeba, aby se EU se soustředila především na podporu společné politiky, která by jim byla určena a pomohla jim získat práva v oblasti cestovního ruchu, aby mohly využívat těchto aktivit, aniž by při tom byly diskriminovány. Toto zaměření však musí provázet také úsilí soukromého sektoru s cílem zajistit použití vhodné infrastruktury pro poskytování služeb v této části trhu.

3.15 Výbor je přesvědčen, že je třeba povzbuzovat mezinárodní spolupráci, zvláště na trzích, které jsou pro EU důležité. Je třeba vytvořit podmínky nutné pro zjednodušení vydávání společného evropského víza s cílem zvýšit počet návštěvníků ze zemí, které nejsou signatáři Schengenské dohody. Turisté by měli mít možnost cestovat z jedné země EU do druhé, a za tímto účelem bude třeba zjednodušit právní předpisy a směrnice.

3.16 Na úrovni regionů je vhodné jako evropský turistický produkt lépe propagovat kulturní trasy, současné kulturní památky, chráněné přírodní oblasti či ochranu a zhodnocení tradičních budov a podniků, zdravotní turistiku a wellness nebo turistiku z lékařských důvodů, vzdělávací turistiku, oenologicko-gastronomickou, historickou nebo duchovní turistiku, agroturistiku či turistiku zaměřenou na moře, a to se zohledněním a zachováním kulturních tradic a gastronomie (tradiční restaurace a podniky přímo související s regionální historií), včetně podvodního kulturního dědictví. Není vždy nutné zvyšovat počet volných lůžek, ale je třeba spíše investovat do zlepšení kvality služeb a infrastruktury zařízení, inovovat novými nabídkami, například v oblasti lázeňských středisek a relaxačních center atd. Návrh Komise se ani jednou nezmiňuje o tom, jak by bylo možné konkretizovat výše uvedené činnosti, ani neuvádí priority a samozřejmě ani plán, kterým by se mělo řídit jejich provádění v jednotlivých státech se zohledněním regionů, aby tyto činnosti vytvořily evropskou politiku cestovního ruchu. Neplánuje se společná reklamní propagace, i když by tato iniciativa byla skutečně nezbytná.

3.17 Výbor souhlasí s vytvořením známky „evropské kulturní dědictví“ a navrhuje, aby byla rovněž vytvořena známka „evropské gastronomické dědictví“, jež by souběžně s dalšími akcemi, jako jsou Dny evropského dědictví a Cena Evropské unie pro kulturní dědictví, posuzovala restaurační zařízení a přidělovala jim na základě jednotného a harmonizovaného přístupu „hvězdičky“ a certifikace, spolu s vhodným využitím různých národních a evropských programů. Výbor navrhuje harmonizovat systém udělování hvězdiček hotelům v EU a jejich certifikaci. EHSV vybízí Komisi, aby nadále pořádala Evropské fórum cestovního ruchu jako

místo pro setkávání a analýzu všech aktérů tohoto odvětví, zodpovědných osob z jednotlivých států, místních a regionálních orgánů a sociálních aktérů, za účelem podpory evropské identity cestovního ruchu, jež zohlední rozmanitost a pluralitu.

3.18 Rámec také navrhuje vytvořit evropskou značku kvality cestovního ruchu a známku „Kvalitní turistika“ vyžadující zvýšení standardů služeb v tomto odvětví, které je třeba podpořit. Znamka kvality však musí být podpořena také odpovídajícími finančními mechanismy pro aktéry v cestovním ruchu, aby mohli zlepšit nabídku produktů a investovat do modernizace zařízení a standardů služeb, odborné přípravy a rekvalifikace zaměstnanců.

3.19 Vazby, které by měly být vytvořeny mezi gastronomií, stravováním a cestovním ruchem, jsou zjevně originální možností kvalitní turistické nabídky, jelikož díky ní se turisté dostávají do přímého kontaktu s gastronomickou kulturou jednotlivých členských států. Mohou tak posoudit rozdíly mezi různými poskytovanými službami. Stále více osob cestuje po EU s cílem kvalitní stravy. Kuchařské umění se tak stává nástrojem propagace evropských potravin a kulinárních požitků. Je nutné propagovat potraviny a nápoje, recepty a poznávací cesty za jídlem a vínem a podporovat koordinovanou spolupráci, která nabízí alternativní druhy přidané hodnoty za účelem posílení vazby mezi cestovním ruchem a stravováním.

3.20 **Odborná příprava pracovníků v odvětví cestovního ruchu** je jistě důležitou investicí pro evropský cestovní ruch a zvláště pro malé a střední podniky. Se zavedením nových technologií a pracovních metod vznikla poptávka po specializovaných zaměstnancích. Rozšíření programů EU určených na zdokonalování a odbornou přípravu zaměstnanců v oblasti cestovního ruchu, které již byly zavedeny v jiných odvětvích, je vítaným krokem, jenž usnadní přizpůsobení technologickému pokroku, který se v tomto sektoru prosazuje. Je třeba vytvořit evropské osvědčení o odborné přípravě, které by bylo založeno na výsledcích učení, spočívalo by ve společných povinných kritériích a bylo by možné jej využívat svobodně a nezávisle díky potvrzování na národní či místní úrovni, přičemž by zároveň odkazovalo na rámce, které existují pro osvědčení o odborné přípravě na úrovni jednotlivých států. Odvětví cestovního ruchu by mělo povinně poskytovat zaměstnancům školení s osvědčením o odborné přípravě. Pro odbornou přípravu v odvětví cestovního ruchu považuje EHSV za důležitý podnět komunikace ze zasedání v Bruggách týkající se odborného vzdělávání a přípravy v EU. Bude-li odvětví cestovního ruchu nabízet stále a vysoce kvalitní pracovní podmínky, stane se velice přitažlivým.

3.21 Projekt odborné přípravy a rozvíjení způsobů chování budou muset povinně zahrnovat učení cizích jazyků pro pracovníky v odvětví cestovního ruchu se zohledněním kulturních specifík. Zároveň je třeba zřídít vydávání osvědčení o odborné přípravě odpovídající pokynům Evropské komise a Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop). Zvláštní pozornost bude třeba věnovat profesím cestovního ruchu, které přímo souvisejí s kulturním dědictvím, jako jsou turističtí průvodci, kteří budou muset mít diplom a prokázat schopnost prosazovat kvalitu tohoto dědictví, jelikož

budou mít osvědčení vydané místními orgány, budou znát památky daného regionu, kde hodlají pracovat, což platí i pro zaměstnání na dobu dočasnou, a budou mít nezbytnou znalost jazyka, jímž se zde mluví, stejně jako osob, jež budou provádět, jak je pro období před rokem 1975 stanoveno v normě CEN (EN 13809 z roku 2003) a jak od té doby rovněž stanovily směrnice 75/368/ES a 92/51/ES. Související osvědčení se musí týkat všech odvětví profesí cestovního ruchu, např. číšníků, kuchařů, kulturních referentů a obecně všech osob, které jsou ve styku s turisty.

3.22 Výbor je přesvědčen o tom, že bude třeba náležitě zohlednit skutečnost, že strategie „all inclusive“, kterou v mnoha členských státech řada podniků zavedla, nakonec dosáhla naprosto opačných výsledků, než se očekávalo. Je bohužel zcela zřejmé, že model klubů „all inclusive“ a rozsáhlých hotelových zařízení zhoršil problémy, s nimiž se střetávají malé a střední podniky působící v oblastech, jež jsou v jejich blízkosti.

3.23 Tvrdé podmínky, v nichž probíhá hospodářská soutěž mezi velkými zahraničními cestovními agenturami na straně jedné a na straně druhé hotely, které se snaží zaplnit svá zařízení na základě nabídky „all inclusive“, způsobily zhoršení kvality poskytovaných služeb, přičemž jedním z důsledků je, že některé turistické oblasti si v zahraničí získaly špatnou pověst. Vlivem tohoto tlaku jsou malé a střední podniky nuceny poskytovat služby za ceny nižší, než jsou jejich náklady, což vede k ukončení jejich činnosti či ke krizovým situacím v těchto podnicích.

3.24 Nesmíme kategoricky odmítat systém „all inclusive“, jelikož je možné, že odpovídá jisté části poptávky v tomto odvětví, musí však podléhat jako ostatní produkty v oblasti cestovního ruchu právním předpisům a spravedlivé hospodářské soutěži s jinými nabídkami a být kontrolován a uplatňován na základě vlastních prostředků a bez veřejné podpory. Příjmy z cestovního ruchu musí být co nejvíce rozdělovány, aby se okolí v sousedství luxusních hotelů rozvíjelo. Návštěvník musí mít možnost volby, kolik utratí v hotelu a mimo něj. Jedná se však o jeden z mála tržních segmentů, který zaznamenal růst navzdory poklesu, ke kterému došlo během posledních let v tradičním cestovním ruchu. Není možné ustupovat od požadavků na kvalitu, ale je důležité ocenit, že existují celá střediska cestovního ruchu, která během let úspěšně rozvíjela podnikání v této části trhu. Je podstatné formulovat jasnou definici trhu „all inclusive“, která by popisovala kvalitní produkt a vyloučila by produkty a služby pokleslé kvality, které se nabízejí pod rouškou akcí typu „all inclusive“.

3.25 **Sezónnost cestovního ruchu**, která vyplývá z turistické poptávky příliš soustředěné na červenec a srpen, brzdí možnosti rozvoje tohoto odvětví a brání šíření jejich účinků v celé ekonomice, takže ovlivňuje tok příjmů a způsobuje, že stávající zařízení a zaměstnanci nejsou využíváni optimálním způsobem. Opatření zaměřená na zaměstnatelnost pracovníků a ziskovost infrastruktur mimo hlavní sezónu napomohou vytvořit potenciál aktivnějších a produktivnějších lidských zdrojů, přičemž koordinace s cílem využít infrastruktury pro jisté kategorie obyvatel nebo školy i v obdobích s minimální návštěvností povede ke zřetelnému prodloužení turistické sezóny se všemi výhodami, jež

z toho vyplynou. Jedním z hlavních způsobů, jak lze docílit zmírnění sezónnosti, by bylo lépe časově rozložit dovolenou zaměstnanců prostřednictvím vhodných pobídek. Větší využití stávajících turistických infrastruktur i pracovníků mimo hlavní sezónu by podnikům umožnilo lépe využít jejich zařízení a zvýšit produktivitu díky stabilnější a podnikavější pracovní síle. EHSV hodnotí pozitivně, že iniciativa „Calypso“ byla prvním krokem tímto směrem, a vybízí Evropskou komisi a Evropský parlament, aby podporovaly zejména z rozpočtového hlediska rozvoj této iniciativy z důvodu jejího sociálního dopadu a dopadu na odvětví evropského cestovního ruchu.

3.26 Výbor soudí, že cestovní ruch představuje zásadní parametr pro životní prostředí a že je oprávněné jej chránit a propagovat. Neničí památky, nevyčerpává zdroje ani nenarušuje přírodní procesy, vyžaduje však přiměřené plánování a provádění vhodné politiky cestovního ruchu. Je to právě cestovní ruch, díky kterému vešly ve známost a byly zhodnoceny celé čtvrti, jimž se dříve lidé spíše vyhýbali, jako například londýnská čtvrt Docklands nebo mořské pobřeží v Barceloně v okolí přístavu, máme-li uvést alespoň dva případy, a díky nim získaly práci miliony osob v Evropské unii.

3.27 Dlouhodoběji je výzva změny klimatu Komisí správně identifikována jako příčina podstatné restrukturalizace typických vzorců v oblasti cestovního ruchu a ubytování. Subjekty v tomto odvětví již zaznamenávají příznačný posun směrem k zeleným postupům v cestovním ruchu, který se projevuje v tom, jak jsou produkty v cestovním ruchu vyvíjeny, nabízeny v balíčcích a uplatňovány na trhu. Je třeba, aby na úrovni členských států začala analýza dopadů změny klimatu na cestovní ruch, a musí být přijata vhodná adaptační opatření v souladu s prognózami dopadů klimatické změny na konkurenceschopnost.

3.28 Kroky, které Komise hodlá uskutečnit za účelem zpestření turistických produktů, zohledňují dynamiku, již se vyznačuje cestovní ruch, který představuje odvětví citlivě reagující na osoby a jejich rozmanité požadavky. Podpora originálních typů cestovního ruchu systematictější propagací automaticky povede k lepšímu zhodnocení přirozených místních charakteristických prvků a komparativních výhod jednotlivých regionů.

3.29 EU musí též reagovat na problémy týkající se sociální oblasti, územní soudržnosti a jejího zachování.

3.30 **Opatření pro rozsáhlejší využití finančních zdrojů** v EU ve prospěch turistického rozvoje uvolní potenciál tohoto odvětví tím, že poskytnou prioritu regionům, které jsou postiženy deindustrializací hospodářství a jsou perspektivní z hlediska cestovního ruchu.

3.31 Mořský a pobřežní cestovní ruch má zásadní význam jakožto katalyzátor hospodářského rozvoje. Bude třeba zavést opatření na podporu rozvoje tohoto typu cestovního ruchu v rámci integrované námořní politiky EU. Pro mnoho pobřežních oblastí představuje hospodářská diverzifikace zaměřená na cestovní ruch prioritu, neboť pokles hospodářských aktivit spojených zejména s rybolovem, stavbou lodí, zemědělstvím či těžebním průmyslem vedl v těchto oblastech ke snížení příjmů a zvýšení nezaměstnanosti. Podniky v oblasti cestovního ruchu, zvláště malé podniky a mikropodniky, často působí na pobřeží či v podobných turistických oblastech, a proto mají nejen podnikatelský a sociální rozměr, ale také dlouhodobou historickou tradici, která v některých členských státech EU často trvá déle než půl století a pro obyvatelstvo těchto oblastí rovněž představuje skutečný kulturní odkaz. Proto je třeba dodržovat nařízení EU a soustředit se na zachování kulturního dědictví, kvality a historie každého místa, kde tyto rodinné podniky vznikly, a je oprávněné navrhnout některé iniciativy, jejichž cílem je chránit je tam, kde existují.

3.32 EU musí věnovat pozornost informacím šířeným o členských státech, neboť tyto informace vytvářejí u případných turistů ze třetích zemí negativní představu a nejistotu, zda je vhodné tyto země navštívit, což má velmi škodlivé dopady na propagaci jejich cestovního ruchu. Je vhodné, aby Unie zřídila specifický tým pro řízení krizové komunikace v oblasti evropského cestovního ruchu a stanovila, aby každá země, jež by v něm byla zastoupena, musela zřídit a provozovat podobný útvar.

3.33 Evropská politika a politiky jednotlivých států v oblasti cestovního ruchu budou muset zohledňovat všechny strukturální změny, přijímat opatření proti strukturální nezaměstnanosti a také zajišťovat účinné rozdělování investic do tohoto odvětví.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum iniciativy „Small Business Act“ pro Evropu

KOM(2011) 78 v konečném znění

(2011/C 376/09)

Zpravodaj: **pan LANNOO**

Dne 23. února 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum iniciativy „Small Business Act“ pro Evropu

KOM(2011) 78 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 30. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 155 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá, že revidovaný „Small Business Act“ pro Evropu (SBA) obsahuje mnoho opatření, která Výbor navrhoval. Uznává, že již několik let jsou malé a střední podniky ⁽¹⁾ a mikropodniky více zohledňovány při vytváření právních předpisů EU. Je si rovněž vědom podpory Parlamentu a členských států, aby bylo zajištěno efektivnější zohledňování potřeb těchto podniků. SBA představuje významný obrat v mentalitě Evropanů, kteří mají možnost zvolit si rozvoj řízení založeného na partnerství mezi orgány veřejné moci, místními a regionálními orgány, hospodářskými a sociálními partnery a organizacemi zastupujícími malé a střední podniky a mikropodniky.

1.2 Revidovaný SBA pro Evropu je novou rozhodující etapou politického uznání malých a středních podniků a především mikropodniků. EHSV vyzývá především Komisi, Parlament a Radu, ale také členské státy a regiony, aby zařadily hlavní zásadu SBA „Think Small First“ do jádra evropských, vnitrostátních a územních rozhodnutí. Doporučuje také členským státům a regionům, aby tuto zásadu přijaly jako základ svých politik ve prospěch malých a středních podniků a svých hospodářských a průmyslových politik. Zároveň se domnívá, že SBA by měl mít závaznější formu, zejména pro instituce EU.

1.3 Revidovaný SBA potvrzuje rostoucí význam malých a středních podniků. Provádění SBA a jeho zásady „Think Small First“ je však různorodé a v některých členských státech dokonce neexistuje. Totéž platí také pro úroveň EU v rámci legislativního a rozhodovacího procesu.

1.4 EHSV se domnívá, že jmenování vnitrostátních zmocněnců pro malé a střední podniky (SME Envoys) by mělo napomoci členským státům uplatňovat SBA. EHSV také doporučuje, aby byli jmenováni zmocněnci pro malé a střední podniky na úrovni regionů.

1.5 EHSV vítá návrhy na víceletý finanční rámec, jehož cílem je vytvořit program pro konkurenceschopnost malých a středních podniků a také přijmout opatření na podporu malých a středních podniků v nejdůležitějších programech po roce 2013. Konstatuje však, že Komise, zejména GŘ pro podniky, nemá k dispozici dostatečné lidské zdroje, aby mohla účinně uplatňovat SBA. Žádá evropské instituce, aby přijaly program pro konkurenceschopnost malých a středních podniků a zaměřily se v něm především na malé podniky a mikropodniky. Dále je vyzývá, aby na něj vyčlenily potřebné lidské a finanční zdroje.

1.6 Zbývá přistoupit k fázi „Act Small First“. SBA nebude úspěšný, pokud nebude zavedena skutečná „**víceúrovňová správa s více subjekty**“. Je třeba zajistit, aby byli již od počátku zahrnuti do politických úvah a do legislativního procesu hospodářští a sociální partneři a také všechny zastupitelské veřejné a soukromé subjekty. EHSV tedy požaduje, aby se zastupitelské organizace různých kategorií malých a středních podniků účinně zapojily do legislativního a rozhodovacího procesu na všech úrovních.

1.7 EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby se neprodleně zapojila do spolupráce s evropskými organizacemi zastupujícími různé kategorie malých a středních podniků s cílem definovat operační opatření, jež je třeba přijmout přednostně. Je nezbytné, aby EHSV podporoval takovou spolupráci mezi orgány veřejné moci a hospodářskými a sociálními partnery v členských státech a regionech.

⁽¹⁾ Doporučení Komise 2003/361 týkající se definice malých a středních podniků, Úř. věst. L 124, 20.5.2003, s. 36 (není k dispozici v českém jazyce).

2. Obecné připomínky

2.1 Přístup k realitám různých typů malých a středních podniků je stále příliš obecný

2.1.1 Slogan „Think Small First“ je stále chápán jako „mysli v prvé řadě na malé a střední podniky“, zatímco 92 % podniků představují mikropodniky, které působí na velmi různorodých trzích. Tyto podniky jsou důležitými zaměstnavateli a musí být tedy privilegiovaným cílem SBA a politik EU. Tyto mikropodniky však mají více potíží s uplatňováním legislativních opatření a politik EU a zaslouží si více pozornosti a také přizpůsobený a zjednodušený přístup.

2.1.2 Opatření vyplývající z SBA musí zohledňovat různé reality světa malých podniků, jako je mnohostrannost vedoucích podniku, řízení a převod know-how či zakotvení do blízkého prostředí. Je také třeba brát v úvahu skutečnost, že malé a střední podniky mají jen velmi omezený počet pracovníků k dosažení souladu s četnými unijními opatřeními; zcela odlišná je situace velkých podniků, které disponují početným personálem ve specializovaných vlastních odděleních.

2.1.3 Přezkum SBA dosvědčuje, že je třeba zohlednit reality různých kategorií malých a středních podniků v závislosti na jejich velikosti, specifických vlastnostech a struktuře (výroba, obchod, svobodná povolání atd.) i systému jejich fungování v závislosti na trzích. EHSV zastává mínění, že zvláštní pozornost je třeba věnovat rodinným podnikům a podnikům jednotlivců, a to na úrovni evropské, vnitrostátní a regionální. Vyzývá Komisi a členské státy, aby přijaly specificky zaměřená opatření v oblasti právní úpravy, administrativy, zdanění a odborné přípravy.

2.1.4 Nicméně vzhledem k tomu, že posouzení dopadu zůstávají i nadále zaměřena na malé a střední podniky obecně, je obtížné získat přesné informace o dopadech, překážkách a výhodách politik a programů EU vhodných pro každou z těchto kategorií. Pro zmírnění těchto nedostatků je zapotřebí, aby se ve všech programech EU stala prioritou realizace analýz a studií zaměřených na tyto různé kategorie.

2.1.5 Evropské politiky a programy a také činnosti SBA tedy musí podporovat rozvoj konkurenceschopnosti všech podniků, nikoli pouze podniků se silným potenciálem. Rovněž je zapotřebí pomáhat 95 % malých podniků a mikropodniků působících na místních trzích, které bez ohledu na svou velikost také poskytují značné příležitosti k rozvoji a vytváření nových pracovních míst na své úrovni. Současné statistické metody vycházející z výše obratu však ohrožují sociální a kulturní úlohu těchto malých podniků, zejména na regionální a místní úrovni. EHSV žádá Komisi, aby to zohlednila ve svých analýzách a vytvořila příslušné potřebné ukazatele.

2.1.6 EHSV vítá, že se SBA zmiňuje o mezinárodním rozměru malých a středních podniků. Zdůrazňuje však, že pro

většinu malých podniků je internacionalizace nejčastěji důsledkem jejich rozvoje a nikoli konečným cílem. Evropská unie by měla aktivněji doprovázet tyto podniky při jejich činnostech a zároveň podporovat iniciativy v členských státech a podněcovat programy spolupráce (INTERPRISE).

2.2 Skutečně hlavní politiky EU zohledňují SBA?

2.2.1 Navzdory odkazům ve specifických textech, jako je strategie Evropa 2020 a její různé stěžejní iniciativy, nejsou SBA a jeho zásady ve skutečnosti zohledňovány při přípravě hlavních politik EU. Malé podniky a mikropodniky se v průběhu legislativního procesu zdají být stále opomíjeny či podceňovány. Následující příklady toto zjištění potvrzují.

2.2.2 V rámci inovační politiky je tak prioritou kladena na podniky s výrazným růstem. Tato omezená vize neodpovídá realitě inovace v rámci malých podniků, kde je spíše zapotřebí získat doprovodné služby a nástroje přizpůsobené jejich zvláštnostem.

To také platí pro energetickou politiku. EHSV ve svém stanovisku k tématu Posílení účinnosti energetické politiky Evropské unie ve prospěch malých a středních podniků a zejména mikropodniků ⁽²⁾ zdůraznil, že tato politika, jež je pro budoucnost EU klíčová, se nikdy nezabývala otázkou provádění v malých podnicích a mikropodnicích.

Posouzení dopadu týkající se opatření na dokončení vnitřního trhu navíc nedostatečně zohledňují realitu malých podniků a problémy, se kterými se mohou setkat při přeshraničním obchodu nebo při svých činnostech na místní úrovni nebo ve své blízkosti.

2.2.3 EHSV žádá, aby všechny politické návrhy související s prioritami EU vycházely ze zásady „Think Small First“. Vyzývá evropské instituce, aby při provádění stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020 a Aktu o jednotném trhu zohlednily zájmy malých podniků a mikropodniků.

2.2.4 EHSV v tomto ohledu vítá, že sdělení Komise o dvanácti nástrojích pro povzbuzení jednotného trhu jako první klíčovou aktivitu uvádí usnadnění přístupu malých a středních podniků k rizikovému kapitálu jakožto součást řešení nejpálčivějšího problému, s nímž se tyto podniky potýkají, kterým je financování. Výbor žádá, aby tato klíčová iniciativa nebyla pojata izolovaně, ale byla doplněna dalšími opatřeními uváděnými v revizi SBA.

(2) Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 118.

2.3 Nedostatky SBA: doprovodné služby pro malé podniky a úloha organizací podniků

2.3.1 SBA uvádí, že je zapotřebí poskytnout malým podnikům doprovodné služby. EHSV často zdůrazňoval, že je třeba posílit doprovodná a poradenská opatření určená malým podnikům prostřednictvím upravených služeb zprostředkovaných veřejnými nebo soukromými organizacemi podle různých forem. Dále zdůrazňuje klíčovou roli organizací podniků, které jsou zprostředkovateli mezi tvůrci politik a podniky a které plní poradní úlohu jak vůči podnikům, tak vůči tvůrcům politik.

2.3.2 EHSV se tedy domnívá, že podpora této doprovodné činnosti prostřednictvím různých organizací malých a středních podniků a zlepšení dialogu mezi těmito organizacemi a tvůrci politik na všech úrovních jsou dva z hlavních klíčů konkurenceschopnosti malých podniků. Tyto organizace jsou nejčastěji jediné, které jsou přímo zapojeny do každého podniku na základě individuálního přístupu ke každému podniku podle jeho konkrétních potřeb. Jejich prostřednictvím mohou legislativní opatření využívat i ty nejmenší podniky, které tak mohou mít prospěch z finančních prostředků, zejména EU, a tvůrci politik se mohou seznámit se skutečnými potřebami těchto podniků a následně pak upravit své politiky.

2.3.3 EHSV tedy žádá, aby:

- programy EU byly snadněji dostupné těmto organizacím malých a středních podniků, aby mohly provádět kolektivní akce;
- evropské právní předpisy byly doplněny prostředky technické pomoci, které umožní těmto organizacím provádět své informační, doprovodné a vzdělávací činnosti;
- byla posouzena a posílena úloha jednotného kontaktního místa („one stop shop“), zejména v oblasti informování, uvedení v soulad a přístupu k evropským programům.

2.3.4 S ohledem na rozpočtové škrty a vzhledem k tomu, že je třeba vyčlenit prostředky na určité priority, se EHSV domnívá, že jednou z hlavních priorit je podpora poradenství, doprovodných služeb, informací a odborné přípravy malých a středních podniků, zejména malých podniků a mikropodniků. Požaduje, aby programy EU považovaly tuto podporu za prioritu a poskytly veškeré nezbytné služby zprostředkovatelským organizacím zastupujícím všechny kategorie malých a středních podniků.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Přístup k finančním prostředkům

3.1.1 S postupující hospodářskou krizí mají malé a střední podniky stále obtížnější přístup k finančním prostředkům. Za těchto okolností nabývají zásadního významu organizace poskytující malým a středním podnikům záruky a protizáruky proti přečerpání. EHSV věří, že Evropská komise uzná význam

těchto organizací coby základního nástroje pro usnadnění přístupu mikropodniků a malých a středních podniků k financování.

3.1.2 Finanční nástroje EU musí být určeny pro všechny malé a střední podniky včetně těch nejmenších. EHSV žádá, aby byly posíleny „záruční“ mechanismy, které by tak byly i nadále zaměřeny na všechny činnosti malých a středních podniků. Jedná se zejména o „záruční prostředky malých a středních podniků“, které se osvědčily a které by se měly stát prvním pilířem akčního programu pro malé a střední podniky po roce 2013. EHSV rovněž žádá, aby byl usnadněn přístup nebankovních finančních institucí, např. záručních nebo vzájemných záručních institucí, k těmto finančním nástrojům.

3.1.3 EHSV se domnívá, že opatření Basilejského výboru (Basilej III) umožní nezbytnou konsolidaci bankovních postupů. Je však znepokojen jejich dopadem, který může ztížit přístup malých podniků k financování prostřednictvím bank, a tedy výrazně omezit finanční zdroje malých a středních podniků a reálné ekonomiky obecně. Vyzývá evropské instituce, zejména v rámci budoucího nařízení o kapitálové přiměřenosti (CRD IV), aby dohlížely na to, že tyto nové požadavky na banky nebudou mít žádný dopad na financování malých a středních podniků. EHSV žádá, aby byla přijata opatření umožňující bankám, zejména blízkým bankám a vzájemným bankám, a také finančním institucím nabízejícím služby týkající se bankovní záruky, i nadále plnit svůj úkol související s financováním reálné ekonomiky.

3.1.4 Různé vzorce rizikového kapitálu by mohly být zajímavé pro inovační či jiné podniky, pokud budou přizpůsobeny jejich specifickým potřebám a skutečnostem. Evropská unie musí zjednodušit trh rizikového kapitálu, který funguje plynulým způsobem. Tyto vzorce však nemohou nahradit jiné nástroje, jako je např. záruka. Malé podniky musí mít možnost volby z co nejvhodnějších přizpůsobených nástrojů.

3.2 K inteligentní regulaci

3.2.1 EHSV zdůrazňuje mimořádně pozitivní vývoj, který představuje začlenění testu malých a středních podniků do posouzení dopadu, jež nyní obsahuje také hodnocení sociálních a environmentálních dopadů. Vyzývá Komisi, aby tyto testy zintenzivnila a zahrnula do nich ještě více malých podniků a mikropodniků. Kromě toho, že je třeba svěřit posuzování a testy zcela nezávislým subjektům, EHSV požaduje, aby byly při jejich přípravě konzultovány organizace malých a středních podniků a aby měly právo se k nim vyjádřit ještě před jejich konečným zveřejněním.

3.2.2 EHSV doufá, že budou sníženy administrativní překážky pro malé a střední podniky, a proto navrhuje, aby byla zásada „Only once“ propojena se zásadou „One in one out“, jež stanovuje, že zavedení nových administrativních překážek musí jít ruku v ruce se zrušením těch stávajících. Tato zásada by měla být uplatňována na evropské i místní úrovni.

3.2.3 Ochota obnoveného SBA efektivněji uplatňovat zásady „Think Small First“ a „Only once“ je chválná. V současnosti problém spočívá v jeho efektivním uplatňování na vnitrostátní úrovni a v rámci všech generálních ředitelství Evropské komise. EHSV tedy věnuje pozornost především:

- provádění řádného posouzení dopadu, jež nezávislým způsobem zohlední heterogenitu malých a středních podniků;
- úloze zmocněnce Komise pro malé a střední podniky (SME Envoy), který by byl jakýmsi rozhraním mezi Evropskou komisí a světem malých a středních podniků. Ten by měl přezkoumat všechny politiky, jež se mohou týkat malých podniků, posoudit jejich úhel pohledu a, bude-li to nutné, stavět se proti rozhodnutím přijatým v jejich neprospěch.

3.2.4 Je třeba upřednostňovat proporcionalitu při provádění opatření, aby malé podniky musely splňovat pouze zcela nutné formality. Pokud by ti, kdo činí rozhodnutí na úrovni EU, striktně uplatňovali dodržování zásady „Think Small First“, k čemuž se zavázali, nebylo by zapotřebí uvažovat o výjimkách.

3.2.5 Uznat rozdíly mezi mikropodniky nemusí nutně vést ke všeobecnému zproštění malých podniků od některých formalit. Budou-li takovéto výjimky nezbytné, měly by být dohodnuty se zástupci dotyčných podniků. V opačném případě by hrozilo, že by docházelo k negativnímu třídění na podniky, které uplatňují tyto právní předpisy, a podniky, které tak nečiní.

3.2.6 EHSV proto doporučuje, aby:

- zásady „Think Small First“ a „Only once“ byly uplatňovány ve všech částech strategie Evropa 2020;
- právní předpisy byly již od počátku sestavovány v partnerství se zástupci dotyčných malých podniků;
- zásada proporcionality byla systematicky uplatňována při provádění těchto právních předpisů;
- se při provádění či uplatňování textů na vnitrostátní či regionální úrovni zabránilo nadměrné regulaci;
- zmocněnec Komise pro malé a střední podniky byl zapojen do prací výboru pro posuzování dopadů, který je pověřen ověřováním kvality posouzení dopadu.

3.3 Přístup k veřejným zakázkám

3.3.1 SBA uznává, že je třeba usnadnit přístup malých a středních podniků k veřejným zakázkám. Pro podporu jejich

účasti na veřejných zakázkách je nutné nejen zjednodušit postupy, ale také vytvořit v členských státech politiky ve prospěch malých a středních podniků, k čemuž v současnosti v některých členských státech nedochází.

3.3.2 EHSV považuje za naléhavé, aby byl v celé míře zaveden „evropský kodex osvědčených postupů“⁽³⁾ pro veřejné zakázky. Vyzývá Komisi a členské státy, aby přijaly politiky ve prospěch malých a středních podniků pro usnadnění účinnějšího přístupu malých a středních podniků a mikropodniků k veřejným zakázkám.

3.4 Podnikání a vytváření pracovních míst

3.4.1 Malé podniky představují specifický způsob sociálních vztahů v rámci podniku a je pro ně obzvláště důležité, aby měly k dispozici kvalifikovanou pracovní sílu. EHSV také uznává, že zaměstnanci hrají klíčovou roli při rozvoji malých a středních podniků, neboť mohou být zdrojem inovace a sdílet provádění cílů podniku. Připomíná, že malé podniky mají privilegované postavení ve vztahu k učení a odborné přípravě, a dodává, že zastávají stěžejní úlohu, pokud jde o získávání dovedností a zlepšování znalostí.

3.4.2 EHSV lituje, že v SBA se téměř neřeší problémy související s trhem práce a zaměstnanosti ani otázka pravomocí zaměstnanců a vedoucích podniků, ačkoli tyto skutečnosti ovlivňují schopnost rozvoje podniků a jejich potenciál vytvářet nová pracovní místa.

3.4.3 EHSV podporuje úsilí Komise o posílení podnikání žen a doporučuje, aby byly sdíleny pokyny pro osvědčené postupy zahrnující činnosti realizované členskými státy a také činnosti prováděné organizacemi malých a středních podniků.

4. Co dělat, aby bylo zajištěno zohlednění SBA a jeho priorit?

4.1 Zajištění partnerského způsobu řízení: pravidla víceúrovňové správy s více subjekty

4.1.1 Sdělení upřesňuje, že silná správa je zásadní a že hlavní prioritní opatření SBA „budou mít odpovídající dopad pouze tehdy, pokud budou založena na dobrém řízení malých a středních podniků“. Politiky, programy a právní předpisy EU budou moci být efektivní pouze tehdy, jestliže budou sestavovány a prováděny se zprostředkovatelskými zastupitelskými organizacemi na všech úrovních. Jednou z hlavních priorit revidovaného SBA musí být zajištění tohoto partnerství v legislativním a/nebo rozhodovacím procesu na evropské, vnitrostátní a regionální úrovni.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/sme_code_of_best_practices_cs.pdf

4.1.2 EHSV se domnívá, že i když budou mít revidované panely malých a středních podniků síť Enterprise Europe Network kvalitní zdroje informací, nenahradí zkušenosti a kompetence orgánů, které zastupují malé a střední podniky. Návrh programu pro konkurenceschopnost malých a středních podniků víceletého finančního rámce nepočítá s opatřeními zaměřenými na tyto subjekty a klade důraz pouze na síť Enterprise Europe Network; jejím členem však v řadě členských států bohužel nejsou všechny organizace zastupující různé druhy malých a středních podniků. Tato síť by tedy měla být důkladně zhodnocena a měla by být zlepšena její metodika a pravidla fungování, aby byla lépe umožněna účast organizací různých druhů malých a středních podniků, jež existují v členských státech.

4.2 Přechod ze „Think Small First“ na „Act Small First“

4.2.1 EHSV vyzývá instituce EU, aby:

- se koordinovaly za účelem začlenění SBA a jeho zásady „Think Small First“ do svých rozhodnutí v závaznější podobě, což by povzbudilo vnitrostátní a místní a regionální orgány k tomu, aby jednaly stejným způsobem;
- pod vedením evropského zmocněnce pro malé a střední podniky zavedly zásadu předběžné opatrnosti po vzoru systému „Office of Advocacy“, který existuje v americkém SBA. Tento systém by zajišťoval, aby žádný právní předpis týkající se malých podniků nebyl v rozporu s jejich zájmy.

4.3 Jakými prostředky?

4.3.1 Úspěšnost obnoveného SBA a jeho účinnost budou záviset na lidských a finančních zdrojích, které budou vyčleněny na jeho provádění. EHSV vítá návrh nového programu pro konkurenceschopnost malých a středních podniků, jehož prioritami by měly být:

- monitorování a hodnocení provádění zásad SBA ve všech programech a právních předpisech EU a také v členských státech;
- provádění systému jednotné advokacie, aby byla posílena účinnost posouzení dopadu prostřednictvím studie potenciálních důsledků budoucích právních předpisů pro malé podniky a mikropodniky;
- zavedení nástrojů v oblasti konkurenceschopnosti, standardizace, informovanosti a spolupráce vytvořených podle zásady „Think Small First“;
- poskytnutí finančních nástrojů určených na rozvoj malých a středních podniků, především „záručních prostředků malých a středních podniků“;

— podpora doprovodných a poradních činností různých typů organizací malých a středních podniků a posílení partnerského způsobu řízení se zastupitelskými organizacemi;

— statistická a hospodářská analýza různých kategorií malých a středních podniků a zohlednění jejich heterogenity, realizace cílených studií a výzkumů v těchto podnicích, stejně jako šíření osvědčených postupů členských států a regionů v jejich prospěch.

4.3.2 EHSV je znepokojen tím, že na tematice malých a středních podniků a SBA v současnosti pracuje v rámci evropských institucí malý počet lidí. Je tedy zapotřebí vyčlenit dostatečné lidské zdroje odpovídající ambicím SBA, zejména v GR pro podniky, aby bylo možné provádět tento program pro malé a střední podniky a především na něj dohlížet.

4.3.3 EHSV vítá zavedení funkce vnitrostátních zmocněnců pro malé a střední podniky (SME Envoy), jejichž úkolem bude usnadnit provádění priorit SBA v členských státech a dohlížet na to, aby byl vyslyšen hlas malých a středních podniků a mikropodniků v politikách a právních předpisech jednotlivých členských států. Je však toho názoru, že účinnost tohoto systému bude záležet na schopnosti zmocněnců pro malé a střední podniky ovlivňovat politická rozhodnutí, vnitrostátní právní předpisy a kvalitu spolupráce s různými organizacemi malých a středních podniků.

4.3.4 EHSV zdůrazňuje význam této poradní skupiny jako místa pro dosažení dohody mezi Komisí, členskými státy a evropskými organizacemi malých a středních podniků. Tato poradní skupina by se mohla stát koordinačním subjektem, pokud jde o legislativní návrhy a operační programy všech generálních ředitelství Komise, která se zabývají malými podniky a mikropodniky. Vítá kroky některých regionů, které jmenovaly své regionální zástupce pro malé a střední podniky, a žádá, aby byly takovéto iniciativy podpořeny.

5. Politická opatření

5.1 EHSV požaduje, aby mu Evropská komise každý rok předkládala aktuální stav věcí, který:

- zdůrazní provádění SBA v rámci útvarů Komise, v členských státech a v regionech;
- analyzuje zohledňování zásad SBA v textech EU přijatých Parlamentem a Radou;
- zhodnotí rovněž aktuální situaci a dosažený pokrok poradní skupiny. Tato zpráva by rovněž měla být předložena Radě, Parlamentu a Výboru regionů.

5.2 EHSV rovněž žádá Radu, aby každoročně sestavila zvláštní radu pro konkurenceschopnost malých a středních podniků, mikropodniků a SBA.

5.3 EHSV přebírá zásadu trojstranné sociální vrcholné schůzky pro růst a zaměstnanost, o jejímž vytvoření rozhodla Rada dne 6. března 2003, a navrhuje Radě, aby zřídila Hospodářský dialog, který by se konal dvakrát do roka při příležitosti zasedání Rady ve složení pro konkurenceschopnost. V jeho rámci by se scházeli evropské organizace zastupující malé a střední podniky, ministři pro průmysl a malé a střední podniky trojky, členské státy, Komise a EHSV jako zástupce občanské společnosti a cílem by bylo zapojit představitele malých a středních podniků a nejvyšších politických kruhů do podpory provádění strategie Evropa 2020 malými a středními podniky.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh obdržel více než jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů, ale byl v průběhu rozpravy zamítnut (čl. 54 odst. 3 jednacího řádu):

Nový odstavec 1.7

Doplnit nový odstavec za odstavec 1.6

„1.7 Dále žádá Komisi a Radu, aby uskutečnily zásadu předběžné opatrnosti, a to formou zřízení „office of advocacy“, jež zajišťuje, že evropské právní předpisy týkající se malých a středních podniků nebudou v rozporu s jejich zájmy a v praxi zohlední jejich situaci.“

Výsledek hlasování:

Pro: 57

Proti: 66

Zdrželi se hlasování: 36

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz některých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy

KOM(2011) 259 v konečném znění – 2011/0111 (CNS)

(2011/C 376/10)

Hlavní zpravodaj: **pan HERNÁNDEZ BATALLER**

Dne 16. června 2011 se Rada, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz některých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy

KOM(2011) 259 v konečném znění – 2011/0111 (CNS).

Dne 20. září 2011 pověřilo předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru specializovanou sekci Jednotný trh, výroba a spotřeba přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Bernarda HERNÁNDEZE BATALLERA hlavním zpravodajem na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 22. září 2011), a přijal následující stanovisko 132 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV návrh podporuje, neboť je socioekonomicky relevantní a Unie je jasně oprávněná jej přijmout vzhledem k výlučnosti svých pravomocí v otázce cla.

1.2 Návrh se navíc týká určitého počtu produktů a typů zboží, které se již těší celním výhodám na základě nařízení Rady (ES) č. 704/2002 ze dne 25. března 2002 a jež se pouze doplňují o další čtyři produkty (kaučuk a některé polymerové deriváty).

1.3 Uložení kontrol konečného využití podle ustanovení celního kodexu Společenství a jeho prováděcích předpisů je v této souvislosti zavedeným postupem a nepředstavuje významnou dodatečnou administrativní zátěž pro regionální ani místní orgány a hospodářské subjekty.

1.4 Prodloužení pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz průmyslových výrobků se považuje za prospěšné pro ekonomiku Kanárských ostrovů, na něž krize dopadla razantněji než na ostatní regiony Unie a Španělského království.

1.5 EHSV opakuje⁽¹⁾, že zachování zvláštních hospodářských a daňových režimů je nezbytným prostředkem, jak pomoci nejvzdálenějším regionům překonat strukturální obtíže, se kterými se setkávají.

2. Úvod

2.1 Kanárské ostrovy o celkové rozloze přibližně 7 542 km² jsou souostrovím v Atlantickém oceánu, které leží dále než

1 000 km od nejbližšího výběžku Iberského poloostrova a spolu s Azorami, Madeirou, Divokými ostrovy a Kapverdami tvoří biogeografickou oblast zvanou Makaronézie; řadí se mezi tzv. nejvzdálenější regiony, mimo jiné z důvodu vzdálenosti a ostrovního charakteru území, což jsou regiony, jejichž problematice se EHSV vyjádřil při různých příležitostech⁽²⁾.

2.1.1 V současnosti má 2 118 519 obyvatel, přičemž dvěma nejzaldněnějšími ostrovy jsou Tenerife (906 854 obyvatel) a Gran Canaria (845 676 obyvatel)⁽³⁾, takže více než 80 procent obyvatel se soustřeďuje na těchto dvou ostrovech. Takto vysoké zalidnění způsobuje některé sociální problémy, jež souvisejí s vysokou mírou nezaměstnanosti a silnou emigrací.

2.1.2 Hospodářské subjekty čelí v důsledku odlehle polohy značným hospodářským a obchodním nevýhodám, které mají negativní dopad na demografické tendence, zaměstnanost a sociální a hospodářský vývoj. Zejména průmyslu a stavebnictví a přidružených odvětví se silně dotkla stávající hospodářská krize, jež způsobila nárůst nezaměstnanosti, která je vyšší, než je španělský průměr. Hrozí, že celková hospodářská situace bude nestabilnější, neboť mezinárodní turistický ruch, na němž jsou ostrovy stále závislejší, má nestálou povahu.

2.1.3 Jak již EHSV uvedl⁽⁴⁾, pro tyto regiony jsou charakteristická trvalá přírodní znevýhodnění, která je odlišují od regionů kontinentálních. Zmíněná přírodní znevýhodnění mají společné rysy, avšak rozdílně silný dopad: mimo jiné odloučení od pevniny; vysoké dodatečné náklady na námořní a leteckou

⁽¹⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 72.

⁽²⁾ Úř. věst. C 221, 17.9.2002, s. 37.

⁽³⁾ Údaje Španělského národního statistického ústavu.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 268, 19.9.2000, s. 32.

dopravu, spojení a infrastrukturu kvůli přírodním a klimatickým překážkám; omezená rozloha území; omezené rybolovné zdroje; nízká dostupnost vody; omezené zdroje energie; znečištění moře a pobřeží; obtíže při nakládání s odpady; úbytek populace, zejména mladých; eroze pobřeží; omezené zdroje specializované pracovní síly; chybějící hospodářské prostředí pro podniky a obtížný přístup ke vzdělávání a zdravotnictví.

2.1.4 EHSV se již vyjádřil⁽⁵⁾ ke koncepci „dodatečných nákladů“ nejvzdálenějších regionů a sestavil neúplný seznam, jenž začíná vyššími náklady na přepravu zboží, materiálů i osob a končí náklady na skladování, na obsazování pracovních míst a instalačními náklady, jež jsou rovněž zvýšeny.

2.1.5 Odvětví průmyslu na Kanárských ostrovech vyrábí hlavně pro místní trh a naráží na obrovské potíže, pokud jde o hledání zákazníků mimo ostrovy. Tato obtížná situace je zapříčiněna zejména nedostatečností dopravních prostředků a vysokými náklady na přepravu při nákupu a distribuci zboží. To má negativní dopad na náklady na výrobu hotových výrobků, které mohou být v závislosti na druhu výrobku v porovnání s výrobními náklady podobných společností v kontinentálním Španělsku vyšší.

3. Kanárské ostrovy a Evropské unie

3.1 Kanárské ostrovy se staly součástí Evropské unie přistoupením Španělského království v roce 1986. V aktu o přistoupení Španělska a Portugalska se uznává zvláštní a obtížná sociální a hospodářská situace souostroví. Kvůli specifickým potížím zůstaly Kanárské ostrovy v zásadě vyloučeny z celní zóny Společenství, společné obchodní politiky i společné zemědělské a rybářské politiky.

3.2 Evropská unie uznala jedinečné a specifické potíže tohoto regionu a jejich důsledky, aby zabezpečila zapojení ostrovů do Unie. V posledních letech byla zavedena opatření, jež s porozuměním vzala na vědomí okolnosti ostrovního charakteru a nejvzdálenějšího regionu a postupně vedla ke snížení míry a intenzity dopadu těchto odchylek tak, že se region plně zapojil do jednotného celního území Společenství dne 31. prosince 2000, kdy byl ve své úplnosti zaveden společný celní sazebník⁽⁶⁾.

3.3 V důsledku toho bylo přijato nařízení Rady (EHS) č. 1911/91 o uplatňování právních předpisů Společenství na Kanárské ostrovy⁽⁷⁾, jež bylo několikrát pozměněno. Podle nařízení č. 911/91 byla vypracována zvláštní opatření prostřednictvím rozhodnutí Rady č. 91/314/EHS, kterým se stanovuje

program možností specifických pro odlehlost a ostrovní povahu Kanárských ostrovů (POSEICAN)⁽⁸⁾. Tento program umožnil přizpůsobit některé společné politiky a přijmout určitá specifická opatření ve prospěch Kanárských ostrovů.

3.4 Nařízením Rady (ES) č. 704/2002 ze dne 25. března 2002 se dočasně pozastavují všeobecná cla společného celního sazebníku pro dovoz určitých průmyslových výrobků a reguluje se otevření a správa autonomních celních kvót Společenství pro dovoz určitých produktů rybolovu na Kanárské ostrovy; podle tohoto nařízení skončí platnost pozastavení cel společného celního sazebníku pro některé investiční prostředky určené pro obchodní a průmyslové využití dne 31. prosince 2011, a proto se předkládá právě projednávaný návrh, než vyprší platnost nařízení (ES) č. 704/2002.

3.5 Na druhou stranu, článek 349 SFEU řadí Kanárské ostrovy mezi nejvzdálenější regiony, bere ohled na strukturální sociální a hospodářskou situaci a uznává jejich odlehlost, ostrovní povahu, malou rozlohu, nepříznivý povrch a podnebí a hospodářskou závislost na malém množství produktů, přičemž neměnnost a spolupůsobení těchto faktorů vážným způsobem ohrožuje jejich rozvoj; proto umožňuje Radě, aby na návrh Komise přijímala zvláštní opatření, mimo jiné opatření týkající se celní a obchodní politiky, daňové politiky, svobodných pásem, zemědělské politiky a politiky rybolovu, podmínek pro zásobování surovinami a základním spotřebním zbožím, státních podpor a podmínek přístupu ke strukturálním fondům a horizontálním programům Unie.

4. Návrh nařízení Rady

4.1 Pro nejvzdálenější regiony Evropské unie umožňuje SFEU stanovit zvláštní opatření k překonání hospodářských znevýhodnění, kterým tyto oblasti čelí v důsledku zeměpisné polohy. Dlouhotrvající hospodářská a finanční krize prohloubila potíže s tvorbou pracovních míst a ztrátou konkurenceschopnosti Kanárských ostrovů.

4.2 Následně vláda Španělského království požádala o prodloužení stávajícího režimu, který pozastavuje všeobecná cla na dovoz některých průmyslových výrobků na tyto ostrovy, formou návrhu nařízení Rady. Návrh rovněž předpokládá dočasné pozastavení cla společného celního sazebníku pro čtyři nové výrobky.

4.3 Návrh se snaží být v souladu s ostatními politikami Unie, zejména v oblasti mezinárodního obchodu, hospodářské soutěže, podnikání, rozvoje a vnějších vztahů. Tento typ opatření se obvykle periodicky přijímá za účelem posílení hospodářských subjektů.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 72.

⁽⁶⁾ Akt o přistoupení, protokol 2.

⁽⁷⁾ Úř. věst. L 171, 29.6.1991, s. 1.

⁽⁸⁾ Úř. věst. L 171, 29.6.1991, s. 5.

4.3.1 Návrh umožňuje místním hospodářským subjektům těchto ostrovů bezcelně dovážet určité množství surovin, součástí, dílů a investičních prostředků, a to díky dočasnému pozastavení cel.

4.3.1.1 Konkrétně od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2021 se zcela pozastavují cla společného celního sazebníku pro dovoz investičních prostředků k obchodnímu a průmyslovému využití uvedených v příloze na Kanárské ostrovy.

4.3.1.2 Toto zboží musí být využíváno po dobu nejméně dvaceti čtyř měsíců poté, co je hospodářské subjekty nacházející se na Kanárských ostrovech propustí do volného oběhu.

4.3.1.3 Rovněž od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2021 se plně pozastavují cla společného celního sazebníku pro dovoz surovin, součástí a dílů, které spadají pod kódy KN uvedené v příloze II v aktualizovaném znění, na Kanárské ostrovy a které se na Kanárských ostrovech používají pro průmyslovou přeměnu a údržbu.

4.3.2 Aby se zabránilo zneužití nebo jakékoli změně tradičních obchodních toků, budou výrobky, na které se vztahuje pozastavení cla, podléhat kontrole konečného využití.

4.3.3 Pro suroviny, součásti a díly bude pozastavení cla platit pouze v případě, že se budou využívat na Kanárských ostrovech pro průmyslovou přeměnu a údržbu.

4.3.4 Kromě toho budou muset místní společnosti investiční prostředky využívat na ostrovech alespoň po dobu dvou let, než je budou moci volně prodat jiným společnostem nacházejícím se v jiných částech celního území Unie.

4.3.4.1 S cílem poskytnout investorům dlouhodobou perspektivu a umožnit hospodářským subjektům dosažení určité úrovně průmyslové a obchodní činnosti se na dobu deseti let plně prodlouží pozastavení cel společného celního sazebníku pro některé výrobky uvedené v příloze II a příloze III nařízení (ES) č. 740/2002.

4.3.4.2 Aby bylo zajištěno, že výhod těchto celních opatření budou využívat pouze hospodářské subjekty nacházející se na území Kanárských ostrovů, mělo by být pozastavení podmíněno konečným využíváním výrobků v souladu s ustanoveními celního kodexu Společenství; pro případ odklonu obchodu se Komisi svěřují prováděcí pravomoci, které jí umožní pozastavení cel dočasně zrušit.

5. Obecné připomínky

5.1 EHSV vítá návrh na změnu nařízení (ES) a domnívá se, že zvláštní opatření, jež obsahuje, mohou být přijata, aniž by to jakýmkoli způsobem ohrozilo celistvost a soudržnost právního řádu Unie včetně vnitřního trhu a společných politik.

5.2 Tato odůvodnění právní a ekonomické povahy potvrzují další okolnosti: pracovní skupina Komise pro hospodářské otázky celních sazeb nevznela proti navrhovanému přijetí daných opatření žádné námitky a k přípravě opatření nebylo třeba vypracovat posouzení dopadu z důvodu jejich univerzální použitelnosti.

5.3 Komise opírá návrh nařízení o článek 349 SFEU, ačkoli plné znění opatření se vztahuje k celní politice, jež spadá do výlučné pravomoci EU. Proto se předpokládá, že opatření budou postoupena vnitrostátním parlamentům, jeví jako příliš formalistický; tento předpoklad je zřejmě odvozen z příliš širokého výkladu prvního odstavce článku 2 protokolu číslo 1 příloženého ke Smlouvě o EU a SFEU (o úloze vnitrostátních parlamentů v EU).

5.4 Lze předpokládat, že důsledkem této okolnosti bude zpoždění procesu přijetí nařízení, jenž se možná neobjede bez vzniku interních polemik či sporů, jež často ohrožují celkový zájem EU nebo úspěšné dosažení některých specifických cílů, mezi něž patří i ochrana nejvzdálenějších území a regionů před nepříznivými ekonomickými podmínkami.

5.5 Bylo by rovněž vhodné kvantitativně i kvalitativně vymezit pojem „odklon obchodu“, jenž může oprávnit Komisi k tomu, aby prostřednictvím prováděcích aktů zrušila celní výjimky.

5.6 Zvláště vzhledem k vyhodnocení kvantitativní stránky těchto odklonů bude třeba vypracovat komplexní ekonomické analýzy trhu, jež určí, jaká je skutečná rovnováha mezi dovozem příslušných výrobků a potřebami odvíjejícími se od poptávky obchodního sektoru ostrova po těchto výrobcích.

5.7 Podobně by bylo třeba vyjasnit právní povahu aktů, jež přinesou konečné rozhodnutí o zachování či zrušení pozastavení, jakmile uplyne 12 měsíční lhůta, kterou stanovuje čl. 4 odst. 1 návrhu nařízení.

5.8 Vzhledem k tomu, že přijetí nařízení o dočasném pozastavení, o které se zde jedná, přísluší Radě, a to prostřednictvím zvláštního legislativního postupu, zdá se logické, aby tím, kdo přijme zmíněné konečné rozhodnutí a omezí tak svěřenou pravomoc Komise přijmout případně akty související se zmíněným dočasným odvoláním na dobu nanejvýše 12 měsíců, byla rovněž Rada.

5.9 EHSV se domnívá, že návrh pomáhá zaručit hospodářskou, sociální a územní soudržnost a rovnost příležitostí při účasti na hospodářské soutěži na celém území Evropské unie, protože vyrovnává trvalá znevýhodnění vyplývající ze zeměpisné polohy, přírodních podmínek a dále znevýhodnění ekonomické, sociální a strukturální povahy, jež jsou pro Kanárské ostrovy typická.

5.10 Předpokládané pozastavení cel je v souladu se zásadou proporcionality, pokud vezmeme v úvahu intenzitu znevýhodnění Kanárských ostrovů a tato znevýhodnění vyjádříme z hlediska míry přístupnosti, demografické situace a případně produktivity. EHSV je toho názoru, že cílem pozastavení cel je vyrovnat dodatečné náklady, které neoddělitelně souvisejí s polohou ostrovů, a že tato pozastavení nezpůsobují pokřivení trhu, ba naopak představují prvek rovnováhy.

6. Konkrétní připomínky

6.1 Protože nedošlo ke snížení deficitu přístupnosti k evropskému kontinentu, vytvoření zvláštního hospodářského a daňového režimu představuje nástroj, jenž posílí dynamiku hospodářství Kanárských ostrovů a jenž znamená pokus o vyrovnání strukturálních znevýhodnění, kterým čelí.

6.2 Velikost trhu kanárské ekonomiky a jejích podniků neumožnila vytvořit politiky zaměřené na součinnost mezi službami souvisejícími se surovinami, pokud jde o výrobní postupy, dopravu a prodej na vnitřním spotřebním trhu, a exportní kapacitou, takže podniky byly zbaveny možnosti dodat přidanou hodnotu udržitelným způsobem či prostřednictvím mezních nákladů vázaných na poptávku (využití úspor z rozsahu).

6.3 To vše jsou činitele spojené s ostrovním charakterem. „Dodatečné náklady“ způsobují ztrátu konkurenceschopnosti průmyslového odvětví oproti ostatním trhům, které ve stále globalizovanějším prostředí díky možnosti delokalizovat nabývají na důležitosti, a to s důsledky, jaké by měl pro kanárskou ekonomiku pokles v odvětví, jež vytváří stabilní a lépe kvalifikovaná pracovní místa a v němž lze snáze rozvíjet inovační postupy.

6.4 Daňové a celní mechanismy se pokusily kompenzovat „dodatečné náklady“ v nejvzdálenějším regionu, s nimiž se musí potýkat průmysl. Nedávná studie vyčíslila „dodatečné náklady“ nejvzdálenějšího regionu Kanárské ostrovy na 5 988 273 924 eur, z nichž více než 25 % jde na vrub průmyslu.

6.5 Kanárské odvětví průmyslu je toho názoru, že 32 % z „dodatečných nákladů“ odpovídá tomu, co se nazývá „nevytížená výrobní kapacita“, což jsou takové „dodatečné náklady“, jež vznikají neschopností využít výhody úspor z rozsahu, a to kvůli skutečnosti, že kanárské podniky se potýkají s omezeným místním trhem a mají potíže při snaze vstoupit na vnější trhy, neboť 25 % dodatečných nákladů souvisí s dopravou a 28 % „dodatečných nákladů“ s energiemi.

V Bruselu dne 22. září 2011

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (ochranné známky a průmyslové vzory) svěřují určité úkoly související s ochranou práv duševního vlastnictví, včetně sdružování zástupců veřejného a soukromého sektoru v podobě evropského střediska pro sledování padělání a pirátství

KOM(2011) 288 v konečném znění – 2011/0135 (COD)

(2011/C 376/11)

Zpravodaj: **pan McDONOGH**

Dne 15. června 2011 se Rada a dne 7. června Evropský parlament, v souladu s článkem 114 a čl. 118 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (ochranné známky a průmyslové vzory) svěřují určité úkoly související s ochranou práv duševního vlastnictví, včetně sdružování zástupců veřejného a soukromého sektoru v podobě evropského střediska pro sledování padělání a pirátství

KOM(2011) 288 v konečném znění – 2011/0135 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 30. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor vítá návrh Komise, které se týká nařízení o posílení evropského střediska pro sledování padělání a pirátství tím, že se jeho úkoly svěří Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM). Práce tohoto střediska je důležitá pro evropský systém ochrany duševního vlastnictví a je pro něj zapotřebí více zdrojů, aby mohlo vykonávat své funkce.

1.2 EHSV připravuje samostatné stanovisko k nedávnému sdělení Komise, v němž se navrhuje strategie pro jednotný trh duševního vlastnictví⁽¹⁾. Práva duševního vlastnictví jsou klíčovým předpokladem pro technologické a obchodní inovace, na nichž bude záviset oživení hospodářství a budoucí růst v Evropě⁽²⁾. Způsob správy práv duševního vlastnictví je rozhodující rovněž pro rozkvet evropské kultury a kvalitu života evropských občanů.

1.3 EHSV se domnívá, že cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění nelze dosáhnout bez vytvoření skutečného jednotného trhu duševního

vlastnictví. Výbor již řadu let vyzývá k harmonizaci evropských a vnitrostátních pravidel na podporu inovací, tvořivosti a dobrých životních podmínek občanů a podporuje také iniciativy zaměřené na zpřístupnění děl, zboží a služeb co největšímu počtu lidí⁽³⁾.

1.4 Výbor obecně souhlasí s navrženým nařízením, jímž se pověří Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu úkoly a činnostmi souvisejícími s řízením evropského střediska pro sledování padělání a pirátství, včetně těch, které se týkají autorského práva, práv s ním souvisejících a patentů. EHSV souhlasí, že návrh pověřit danými úkoly OHIM, jednu ze stávajících agentur EU, by středisku umožnil využít stávající odborné znalosti OHIM v oblasti duševního vlastnictví, jeho zdroje a financování a stát se rychle provozuschopným. Výbor je také potěšen tím, že v rozpočtovém vyjádření by se jednalo o nákladově efektivní řešení.

1.5 Výbor v zásadě souhlasí s návrhem rozšířit rozsah úkolů, které by měl OHIM provádět ve vztahu ke středisku, na vzdělávání veřejných orgánů a orgánů pověřených vymáháním práv o důležitosti práv duševního vlastnictví a o tom, jak je nejlépe

⁽¹⁾ KOM(2011) 287 v konečném znění *Jednotný trh práv duševního vlastnictví*; připravované stanovisko EHSV – INT/591, zpravodaj pan Meynent.

⁽²⁾ Viz strategie Evropa 2020 (KOM(2010) 2020 v konečném znění), *Roční analýza růstu pro rok 2011* (KOM(2011) 11 v konečném znění), *Digitální agenda pro Evropu* (KOM(2010) 245 v konečném znění), *Akt o jednotném trhu* (KOM(2011) 206 v konečném znění) a *Unie inovací* (KOM(2010) 546 v konečném znění).

⁽³⁾ Úř. věst. C 116, 28.4.1999, s. 35; Úř. věst. C 155, 29.5.2001, s. 80; Úř. věst. C 221, 7.8.2001, s. 20; Úř. věst. C 32, 2.2.2004, s. 15; Úř. věst. C 108, 30.4.2004, s. 23; Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 7; Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 3; Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 36; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8; Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 52; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 7; Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 105; Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 58.

chránit, na výzkum týkající se padělání a regulace práv duševního vlastnictví a na zkvalitnění výměny informací po internetu v zájmu posílení prosazování předpisů.

1.6 Výbor je však pevně přesvědčen, že by měl být zahrnut mezi organizace pozvané k účasti na zasedáních střediska, jak stanoví článek 4 nařízení.

1.7 Výbor důrazně požaduje, aby byl uveden spolu s Radou a Evropským parlamentem v článku 8 nařízení jako příjemce hodnotící zprávy o provádění nařízení.

1.8 Vnitrostátní úřady pro duševní vlastnictví mají zásadní roli při prosazování práv duševního vlastnictví. EHSV vítá doporučení Komise, aby tyto vnitrostátní úřady byly považovány za „zástupce orgánů veřejné správy, orgánů a organizací zabývajících se ochranou práv duševního vlastnictví“ (uvedených v čl. 4 odst. 1), kteří jsou zváni k účasti na zasedáních střediska.

1.9 Rychlé, nestranné a důsledné řešení sporů v oblasti padělání a pirátství by zvýšilo důvěru v právo duševního vlastnictví a zlepšilo podmínky pro jeho prosazování. Výbor proto vyzývá Komisi, aby OHIM přidělila v článku 2 konkrétní úkol napomáhat zlepšování znalostí osvědčených postupů týkajících se řešení sporů v oblasti práv duševního vlastnictví a zlepšování porozumění těmto postupům tím, že bude pozornost soustředit i na relevantní judikaturu členských států. Nemělo by se však bránit možnosti obrátit se na odpovědné soudy.

1.10 Výbor se v patřičnou dobu rád obšírněji vyjádří ke kolektivní správě práv v EU. OHIM by však mohl výrazně přispět ke zlepšení podmínek pro prosazování autorského práva tím, že bude shromažďovat informace o různých postupech autorských ochranných svazů v EU. Výbor vyzývá Komisi, aby zvážila zahrnutí tohoto zaměření do článku 2 nařízení.

2. Souvislosti

2.1 Práva duševního vlastnictví, mezi něž patří patenty, ochranné známky, průmyslové vzory, zeměpisná označení, autorské právo a práva s ním související (pro výkonné umělce, producenty a subjekty rozhlasového a televizního vysílání), jsou základním kamenem hospodářství EU a hlavní hnací silou jeho dalšího růstu.

2.2 Hodnota deseti největších značek v zemích EU v roce 2009 činila v průměru téměř 9 % HDP. Tvůrčí odvětví založená na autorských právech, jako je tvorba programového vybavení, vydávání knih a novin a hudební a filmový průmysl, se v roce 2006 podílela 3,3 % na HDP EU. Působí v nich zhruba 1,4 milionu malých a středních podniků a je v nich 8,5 milionu

pracovních míst. Zaměstnanost v odvětvích znalostní ekonomiky stoupla v letech 1996 až 2006 o 24 %, zatímco v jiných odvětvích došlo k 6 % nárůstu.

2.3 Různé studie zveřejněné výrobními odvětvími a mezinárodními organizacemi potvrzují stabilní nárůst obchodu s padělaným a pirátským zbožím a konstatují, že tento obchod:

— významně snižuje investice do inovací a ruší pracovní místa ⁽⁴⁾,

— ohrožuje zdraví a bezpečnost evropských spotřebitelů ⁽⁵⁾,

— vytváří vážné problémy pro evropské malé a střední podniky ⁽⁶⁾,

— vede ke ztrátě daňových příjmů z důvodu nižších vykazovaných tržeb ⁽⁷⁾,

— přitahuje organizovanou trestnou činnost ⁽⁸⁾.

2.4 Rada ⁽⁹⁾ a Komise ⁽¹⁰⁾ v roce 2009 zřídily evropské středisko pro sledování padělání a pirátství s cílem zlepšit povědomí o porušování práv duševního vlastnictví (dále jen „středisko“).

2.5 Středisko je centrem odborných znalostí pro shromažďování, monitorování a oznamování informací a údajů týkajících se veškerého porušování práv duševního vlastnictví a platformou pro spolupráci mezi zástupci vnitrostátních orgánů a zúčastněných stran pro výměnu názorů a odborných znalostí o osvědčených postupech a přípravu společných strategií prosazování práv a doporučení tvůrcům politiky.

⁽⁴⁾ TERA Consultants, „Building a Digital Economy“ (Budování digitální ekonomiky), březen 2010, <http://www.iccwbo.org/bascap/id35360/index.html>.

⁽⁵⁾ Evropská komise, Generální ředitelství pro daně a celní unii, „Zpráva o vynucování práv duševního vlastnictví celními orgány EU za rok 2009“, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/statistics_2009.pdf.

⁽⁶⁾ Technopolis (2007), „Effects of counterfeiting on EU SMEs“ (Dopady padělání na malé a střední podniky v EU), http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf.

⁽⁷⁾ Frontier Economics, (květen 2009), „The impact of counterfeiting on Governments and Consumers“ (Dopad padělání na vlády a spotřebitele): <http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/Impact%20of%20Counterfeiting%20on%20Governments%20and%20Consumers%20-%20final%20doc.pdf-%20Final%20doc.pdf>.

⁽⁸⁾ UNICRI, „Counterfeiting: a global spread“ (Padělání: celosvětové rozšíření), 2008, <http://counterfeiting.unicri.it/report2008.php>.

⁽⁹⁾ Usnesení Rady ze dne 25. září 2008 (Úř. věst. C 253, 4.10.2008, s. 1).

⁽¹⁰⁾ Sdělení Komise z 11. září 2009 Posílení dodržování práv duševního vlastnictví na vnitřním trhu, KOM(2009) 467 v konečném znění.

2.6 Přestože se stále zvyšuje potřeba, aby středisko dělalo více, nezbyváá prostor pro rozšíření jeho pravomocí a rozvíjení jeho operačních činností, neboť oboje vyžaduje udržitelnou infrastrukturu z hlediska lidských zdrojů, financování a vybavení IT, jakož i přístup k nezbytným odborným znalostem.

2.7 Komise navrhla novou komplexní strategii pro oblast práv duševního vlastnictví⁽¹¹⁾ jakožto součást souhrnného programu na podporu udržitelného růstu a pracovních míst na jednotném trhu a zlepšení evropské konkurenceschopnosti v celosvětovém měřítku. Tato strategie doplňuje strategii *Evropa 2020, Akt o jednotném trhu*⁽¹²⁾ a *Digitální agendu pro Evropu* a je jejich důležitou součástí.

2.8 V nedávném sdělení, k němuž EHSV připravuje samostatné stanovisko, Komise plánuje zavedení jednotného trhu práv duševního vlastnictví⁽¹³⁾. K prvním výsledkům této strategie pro oblast práv duševního vlastnictví patří navrhované nařízení o posílení evropského střediska pro sledování padělání a pirátství tím, že se jeho úkoly svěří Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM). Středisku to umožní rozšířit rozsah svých činností a využít odborné znalosti OHIM v oblasti duševního vlastnictví a jeho přesvědčivé výsledky v souvislosti s ochrannými známkami a průmyslovými vzory.

2.9 Článek 2 návrhu nařízení obsahuje vyčerpávající seznam úkolů a činností, které budou svěřeny OHIM. Tyto úkoly zahrnují posilování schopnosti prosazovat práva v celé EU, zlepšování povědomí veřejnosti o dopadu porušování práv duševního vlastnictví a podporování všeobecných podmínek pro účinné prosazování těchto práv.

2.10 Komise provedla posouzení dopadů různých možností, jak navýšit kapacitu střediska, aby vyhovovalo potřebám nové strategie práv duševního vlastnictví.⁽¹⁴⁾ Posouzení dopadů dospělo k závěru, že převedení střediska do OHIM by bylo upřednostňovanou možností vzhledem k tomu, že má tento úřad odpovídající finanční prostředky a struktury a bude schopen plnit cíle střediska, jakmile bude změněno jeho základní nařízení.

3. Připomínky

3.1 Výbor sjednocuje různé hospodářské a sociální zájmy v EU, včetně všech subjektů občanské společnosti, a spojením

různorodých pohledů a zkušeností svých členů má tato jedinečná instituce zásadní roli při projednávání a utváření politik. EHSV má kromě toho upřímný zájem o ochranu práv duševního vlastnictví – v uplynulých letech neúnavně pomáhal utvářet evropskou politiku v této oblasti. Výbor je proto velmi překvapen a zklamán, že nebyl zařazen mezi organizace pozvané k účasti na zasedáních střediska, jež jsou uvedeny v navrženém článku 4 nařízení. Toto opomenutí by mělo být napraveno, aby se zajistilo, že EHSV bude moci přispívat k práci střediska a ke znalostem, jež toto středisko rozvine.

3.2 Ve středisku by měly být zastoupeny různé organizace občanské společnosti včetně organizací zaměstnavatelů, odborů, autorských svazů a organizací spotřebitelů.

3.3 Výbor je také pevně přesvědčen, že by měl být uveden spolu s Radou a Evropským parlamentem v článku 8 nařízení jako příjemce hodnotící zprávy o provádění nařízení.

3.4 Mezi škody napáchané slabou správou práv duševního vlastnictví a jejich slabým prosazováním patří financování zločineckých a teroristických sítí; praní peněz a padělání jsou trestnými činnostmi, proti nimž se musí rázně bojovat. Je třeba, aby středisko do své práce zahrnulo studie o povaze a rozsahu trestné činnosti.

3.5 Důsledné prosazování práv duševního vlastnictví vyžaduje, aby byla posílena a rozšířena skutečná správní spolupráce v oblasti boje proti padělání a pirátství a aby bylo vytvořeno skutečné partnerství zaměřené na dokončení vnitřního trhu bez hranic. Za tímto účelem je nutné vytvořit účinnou síť kontaktních míst v celé EU.

3.6 Občané a podniky v každém členském státu potřebují vědět, na kterou organizaci se mají obrátit pro informace a podporu při prosazování práv duševního vlastnictví. Středisko by mělo propagovat vnitrostátní úřady pro duševní vlastnictví jako hlavní kontaktní místo, pokud jde o prosazování práv duševního vlastnictví v každém členském státu.

3.7 Členské státy by měly, s náležitým přihlédnutím k zásadě subsidiarity, zahrnout vnitrostátní úřady pro duševní vlastnictví mezi organizace pozvané k účasti na zasedáních střediska na základě navrženého čl. 4 odst. 1 nařízení. Jejich zapojení by posílilo praktické znalosti střediska a schopnost prosazovat práva v celé EU.

3.8 Všechny orgány pověřené vymáháním práv a vnitrostátní úřady pro oblast duševního vlastnictví budou muset mít přístup k elektronické síti pro rychlé a účinné sdílení informací o porušování práv duševního vlastnictví. Zprovoznění této sítě by mělo být pro středisko prioritou.

⁽¹¹⁾ KOM(2011) 287 v konečném znění *Jednotný trh práv duševního vlastnictví*.

⁽¹²⁾ KOM(2011) 206 v konečném znění *Akt o jednotném trhu – Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry – „Společně pro nový růst“*.

⁽¹³⁾ KOM(2011) 287 v konečném znění.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 614 final „Impact assessment accompanying the proposal for a regulation entrusting the Office for Harmonisation ...“ (Posouzení dopadu přiložené k návrhu nařízení, kterým se Úřadu pro harmonizaci ...).

3.9 Spory týkající se duševního vlastnictví a obvinění z padělání a pirátství je často obtížné rozhodnout. OHIM by na základě čl. 2 odst. 2 návrhu nařízení mohl shromažďovat judikaturu týkající se sporů v oblasti práv duševního vlastnictví a napomáhat lepšímu rozhodování sporů v celé EU, aniž by to bránilo podávání žalob k příslušným soudům.

3.10 OHIM by měl poskytovat pomoc konkrétně zaměřenou zejména na malé a střední podniky a odvětví, které jsou často obětmi padělání, aby se tak zajistila jejich lepší informovanost o jejich právech. Má-li strategie Evropa 2020 uspět, musíme se více zaměřit na péči o nově založené podniky a malé a střední podniky.

3.11 Nařízení, kterým se Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu svěřují určité úkoly související s právy duševního vlastnictví, obsahuje záměr zlepšit podmínky pro prosazování práv duševního vlastnictví v EU a shromažďovat relevantní informace, včetně judikatury, které mohou pomoci tohoto cíle dosáhnout. V této souvislosti je důležité, aby OHIM shromažďoval informace o postupech ochranných svazů a relevantní judikaturu týkající se sporů v oblasti autorských práv s cílem zvýšit porozumění problémům způsobeným nedostatečnou právní úpravou a povědomí o nich.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití osiřelých děl

KOM(2011) 289 v konečném znění – 2011/0136 (COD)

(2011/C 376/12)

Zpravodaj: **pan McDONOGH**

Dne 15. června 2011 se Rada a dne 7. června 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití osiřelých děl

KOM(2011) 289 v konečném znění – 2011/0136 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 30. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 131 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá návrh Komise týkající se směrnice o používání osiřelých děl. Úspěšné dovršení této iniciativy podpoří rozvoj digitálních knihoven, jako je např. Europeana⁽¹⁾, a dalších veřejných institucí uvedených v čl. 1 odst. 1 návrhu směrnice, jejichž posláním je veřejný zájem a díky nimž mají občané přístup k rozmanitému a bohatému evropskému kulturnímu dědictví.

1.2 EHSV připravuje zvláštní stanovisko k nedávnému sdělení Komise, v němž je navrhována strategie pro zavedení jednotného trhu práv duševního vlastnictví⁽²⁾. Práva duševního vlastnictví jsou klíčovým předpokladem pro technologické a obchodní inovace, na nichž bude záviset oživení hospodářství a budoucí růst v Evropě⁽³⁾. Způsob správy práv duševního vlastnictví je rozhodující rovněž pro rozkvět evropské kultury a kvalitu života evropských občanů.

1.3 EHSV se domnívá, že cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění nelze dosáhnout bez vytvoření skutečného jednotného trhu práv duševního vlastnictví. Výbor již řadu let vyzývá k harmonizaci evropských

a vnitrostátních pravidel na podporu inovací, tvořivosti a dobrých životních podmínek občanů a podporuje také iniciativy zaměřené na zpřístupnění děl, zboží a služeb co největšímu počtu lidí⁽⁴⁾.

1.4 EHSV obecně souhlasí s navrhovanou směrnicí týkající se vytvoření právního rámce, který zajistí zákonný přeshraniční on-line přístup k osiřelým dílům⁽⁵⁾. Ve svém stanovisku k tématu Digitální agenda pro Evropu⁽⁶⁾ Výbor pevně podpořil opatření, jakým je zavedení tohoto rámce, který by vyřešil problémy spojené s kulturní a hospodářskou roztržitostí na jednotném trhu.

1.5 EHSV důrazně podporuje digitalizaci a rozsáhlé šíření evropského kulturního dědictví⁽⁷⁾. Domnívá se, že zpřístupnění těchto materiálů on-line je ústřední součástí rozvoje znalostní ekonomiky v Evropě a má zásadní význam pro to, aby byl občanům umožněn bohatý a rozmanitý kulturní život. Z tohoto důvodu Výbor vítá skutečnost, že Komise navrhla směrnici, která se zabývá specifickou problematikou osiřelých děl.

⁽¹⁾ Europeana lidem umožňuje procházet digitalizované materiály evropských muzeí, knihoven, archivů a audiovizuálních sbírek. Tento projekt, který financuje Evropská komise, byl zahájen v roce 2008 s cílem zpřístupnit veřejnosti evropské kulturní a vědecké dědictví. Viz internetové stránky www.europeana.eu.

⁽²⁾ KOM(2011) 287 v konečném znění *Jednotný trh práv duševního vlastnictví*.

⁽³⁾ Viz strategie Evropa 2020 (KOM(2010) 2020 v konečném znění), *Roční analýza růstu pro rok 2011* (KOM(2011) 11 v konečném znění), *Digitální agenda pro Evropu* (KOM(2010) 245 v konečném znění), *Akt o jednotném trhu* (KOM(2011) 206 v konečném znění) a *Unie inovací* (KOM(2010) 546 v konečném znění).

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 116, 28.4.1999, s. 35, Úř. věst. C 155, 29.5.2001, s. 80, Úř. věst. C 221, 7.8.2001, s. 20, Úř. věst. C 32, 2.2.2004, s. 15, Úř. věst. C 108, 30.4.2004, s. 23, Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 7, Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 3, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 36, Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8, Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 52, Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 7, Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 105, Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 58.

⁽⁵⁾ Osířelými díly se rozumí např. knihy a články v novinách či časopisech, které jsou ještě chráněny autorským právem, jehož nositele však nelze vypátrat za účelem získání svolení k jejich využití. Patří sem i kinematografická a audiovizuální díla. Osířelá díla se nacházejí ve sbírkách evropských knihoven.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 58.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 7, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 36, Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 52, Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 105, Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 58.

1.6 EHSV uznává, že je nezbytná směrnice, poněvadž jen velmi málo členských států provedlo právní předpisy o osiřelých dílech a veškeré stávající vnitrostátní právní předpisy vymezují přístup pouze pro občany, kteří pobývají na příslušných vnitrostátních územích.

1.7 EHSV v zásadě souhlasí s přístupem, který navrhuje směrnice a jenž se opírá o čtyři pilíře:

- stanovení pravidel pro zjišťování, zda se jedná o osiřelé dílo, důsledným vyhledáváním nositelů autorských práv;
- uznání statusu osiřelého díla, pokud se během tohoto vyhledávání nepodaří určit nositele autorských práv;
- definování možného využití osiřelých děl, včetně jejich šíření do všech členských států;
- vzájemné uznávání statusu osiřelého díla mezi všemi členskými státy.

1.8 Pro usnadnění účinného vyhledávání nositelů autorských práv a rozsáhlého šíření osiřelých děl má v každém odvětví zásadní význam dostupnost on-line databází a rejstříků práv, podobných nástrojů, který existuje v oblasti vydávání knih⁽⁸⁾. EHSV vyzývá Komisi, aby usnadnila práci zastupujících organizací na vytváření těchto nástrojů.

1.9 EHSV je toho názoru, že by členské státy měly v souladu s ustanoveními čl. 3 odst. 4 směrnice vést rejstříky databází existujících v příslušných zemích, jež byly oficiálně schváleny k zaznamenávání výsledků důsledného vyhledávání provedeného na jejich územích. Pomocí těchto rejstříků by si instituce z jiných zemí EU mohly ověřit, zda se jedná o oficiální a důvěryhodné zdroje.

1.10 EHSV upozorňuje Komisi na význam tradiční hudby, ústních svědectví o minulosti, fotografií a kinematografických děl pro kulturní dědictví EU a požaduje, aby se k těmto zvukovým a obrazovým záznamům obsaženým v archivech kterékoliv z institucí uvedených v čl. 1 odst. 1 přistupovalo při určování autora a zveřejňování osiřelých děl stejným způsobem. Výbor poukazuje na to, že článek 11 směrnice stanoví možnost začlenit do působnosti směrnice předměty ochrany, které do její působnosti v současné době nespádají, zejména zvukové záznamy a jednotlivé fotografie, a vyzývá Komisi, aby tak učinila co nejdříve.

⁽⁸⁾ ARROW: Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works towards Europeana (Přístupný rejstřík informací o autorských právech a osiřelých dílech) je projektem sdružení evropských národních knihoven, vydavatelů a organizací kolektivní správy. Jsou v něm zastoupeni také autoři prostřednictvím hlavních evropských sdružení autorů a vnitrostátních organizací. Viz internetové stránky www.arrow-net.eu.

1.11 EHSV rovněž vítá skutečnost, že Komise usiluje o uzavření memoranda o porozumění mezi knihovnami, vydavateli, autory a kolektivními správci, a usnadnit tak poskytování licencí pro digitalizaci a zpřístupňování již nevydávaných děl⁽⁹⁾.

2. Souvislosti

2.1 Komise navrhla strategii pro oblast práv duševního vlastnictví⁽¹⁰⁾ jakožto součást souhrnného programu na podporu udržitelného růstu a pracovních míst na jednotném trhu a zlepšení evropské konkurenceschopnosti v celosvětovém měřítku. Tato strategie doplňuje strategii *Evropa 2020, Akt o jednotném trhu*⁽¹¹⁾ a *Digitální agendu pro Evropu* a je jejich významnou součástí.

2.2 V nedávném sdělení, k němuž EHSV připravuje zvláštní stanovisko, Komise plánuje zavedení jednotného trhu práv duševního vlastnictví⁽¹²⁾. K prvním výsledkům této strategie pro oblast práv duševního vlastnictví patří navrhovaná směrnice zaměřená na zjednodušení systému povolování užití osiřelých děl, díky němuž se zpřístupní množství kulturních děl on-line ve všech členských státech a usnadní rozvoj evropských digitálních knihoven, které uchovávají a šíří bohaté evropské kulturní a intelektuální dědictví.

2.3 Digitalizace a šíření osiřelých děl je mimořádnou kulturní a hospodářskou výzvou. Není-li znám nositel práv, nemohou uživatelé obdržet požadované povolení (např. není možné digitalizovat knihu). Osířelá díla tvoří podstatnou část sbírek evropských kulturních institucí. Např. Britská knihovna odhaduje, že 40 % z jejich sbírek chráněných autorským právem – celkem 150 milionů děl – představují osířelá díla.

2.4 Komise nyní navrhuje směrnici, která má všem členským státům poskytnout společná pravidla pro nakládání s osiřelými díly s cílem usnadnit rozsáhlé digitalizační projekty, jež jsou vyžadovány v Digitální agendě pro Evropu.

2.5 Komise provedla posouzení dopadů a zvážila šest různých možností, jak přistupovat k osiřelým dílům⁽¹³⁾. Dospěla k závěru, že nejlepším řešením je přístup založený na vzájemném uznávání statusu osiřelých děl jednotlivými členskými státy, který knihovnám i ostatním nabyvatelům uvedeným v čl. 1 odst. 1 návrhu směrnice umožňuje požívat právní jistoty v souvislosti se statusem osiřelého díla u konkrétních děl. Vzájemné uznávání kromě toho zajišťuje, že osířelá díla obsažená v digitální knihovně jsou dostupná občanům v celé Evropě.

⁽⁹⁾ Viz IP/11/630, Brusel, 24. května 2011.

⁽¹⁰⁾ KOM(2011) 287 v konečném znění *Jednotný trh práv duševního vlastnictví*.

⁽¹¹⁾ KOM(2011) 206 v konečném znění *Akt o jednotném trhu – Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry – Společně pro nový růst*.

⁽¹²⁾ KOM(2011) 287 v konečném znění.

⁽¹³⁾ SEK(2011) 615 v konečném znění *Souhrn posouzení dopadů přehraňujícího přístupu on-line k osiřelým dílům*.

2.6 Směrnice se opírá o čtyři pilíře:

- i. Má-li být stanoven status osiřelého díla, musí knihovny, vzdělávací zařízení, muzea, archivy, instituce pečující o filmové dědictví a veřejnoprávní vysílací organizace nejprve provést důsledné vyhledávání v souladu s požadavky specifikovanými v navrhované směrnici, a to v členském státě, v němž bylo dílo poprvé zveřejněno.
- ii. Jakmile bude na základě důsledného vyhledávání stanoven status osiřelého díla, bude dotyčné dílo považováno za osiřelé v celé EU, čímž se předejde mnohačetnému důslednému vyhledávání.
- iii. Na základě toho bude možné zpřístupňovat osiřelá díla online pro kulturní a vzdělávací účely bez předchozího povolení, pokud vlastník díla status osiřelého díla neukončí. Pokud se tak stane, měli by nositelé práv, kteří se ke svým dílům přihlásí, obdržet honorář. Tento honorář by měl zohledňovat druh díla a konkrétní užití.
- iv. Vzájemné uznávání statusu osiřelého díla mezi všemi členskými státy.

3. Připomínky

3.1 EHSV se domnívá, že je důležité, aby veškeré politické iniciativy v oblasti práv duševního vlastnictví usilovaly o rovnováhu mezi právy tvůrců a vlastníků a zájmy uživatelů a konečných spotřebitelů tak, aby byla díla zpřístupněna co největšímu počtu lidí ve všech členských státech.

3.2 Komise by mohla zveřejnit a pravidelně aktualizovat seznam institucí uvedených v čl. 1 odst. 1 směrnice, jež mají

na starosti správu osiřelých děl, čímž by se usnadnilo vyhledávání práv duševního vlastnictví.

3.3 Kromě toho je nutné, aby si tyto instituce mohly ověřit, zda jsou zdroje záznamů z důsledného vyhledávání v jiné zemi EU oficiální a důvěryhodné. Členské státy by proto měly v souladu s ustanoveními čl. 3 odst. 4 směrnice vést rejstříky databází existujících v příslušných zemích, jež byly oficiálně schváleny k zaznamenávání výsledků důsledného vyhledávání provedeného na jejich územích.

3.4 EHSV poukazuje na to, že článek 11 návrhu směrnice stanoví možnost začlenit do působnosti směrnice předměty ochrany, které do její působnosti v současné době nespádají, zejména zvukové záznamy a jednotlivé fotografie. Nehledě na toto ustanovení o přezkumu je třeba tak učinit již nyní, aby byly tyto kulturní výtvořiny zveřejněny co nejdříve.

3.4.1 Tradiční hudba a ústní svědectví o minulosti mají velký význam pro kulturní dědictví Evropy. V celé EU existuje velké množství archivovaných záznamů, a to nejen ve veřejnoprávních vysílacích organizacích, ale i v dalších institucích uvedených v čl. 1 odst. 1. Na veškeré tyto zvukové a audiovizuální materiály by se měla vztahovat stejná pravidla pro vyhledávání, klasifikaci a používání jako na další díla uvedená v čl. 1 odst. 2 směrnice.

3.4.2 Fotografické a kinematografické materiály jsou rovněž mimořádně bohatým zdrojem informací pro poznání a pochopení evropské civilizace. Tam, kde je možné taková díla zařadit mezi osiřelá díla, by měly být podniknuty veškeré kroky k uvolnění tohoto materiálu z nepřístupných archivů veřejných institucí.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské normalizaci a změně směrnic Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a směrnic Evropského parlamentu a Rady 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 98/34/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/105/ES a 2009/23/ES

KOM(2011) 315 v konečném znění – 2011/0150 (COD)

(2011/C 376/13)

Zpravodaj: **pan PEZZINI**

Dne 24. června 2011 se Rada a dne 23. června 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské normalizaci a změně směrnic Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a směrnic Evropského parlamentu a Rady 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 98/34/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/105/ES a 2009/23/ES

KOM(2011) 315 v konečném znění – 2011/0150 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 30. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 121 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) podporuje iniciativu Komise, jež hodlá přezkoumat evropský systém normalizace, zachovat jeho čtené úspěšné prvky, napravit nedostatky a dosáhnout správné vyváženosti dimenze mezinárodní, evropské a národní, a zajistit tak vynikající kvalitativní úroveň ve světovém měřítku.

1.2 Výbor je přesvědčen o nutnosti vytvoření pružného a dynamického evropského legislativního a regulačního rámce, který optimalizuje přidanou hodnotu evropské technické normalizace a podpoří tak konkurenceschopnost, inovace a růst.

1.3 Výbor připomíná význam evropské normalizace pro chod a konsolidaci vnitřního trhu, zvláště v oblasti zdravotnictví, bezpečnosti, ochrany životního prostředí a spotřebitelů a v oblasti interoperability, což jsou oblasti, které se v současné době stále více pojí s informačními a komunikačními technologiemi (IKT).

1.4 Výbor považuje za základní nutnost, aby se zlepšil rytmus a doba potřebná k vypracování norem a rozšířila se působnost na sektory informačních a komunikačních služeb a technologií, to vše za zvláštní pozornosti věnované cílům kvality, bezpečnosti a objemu produkce norem a za využití konzultačních platform na internetu a výměny informací v režimu on-line.

1.5 EHSV zastává mínění, že specifikace přijaté fóry nebo mezinárodními průmyslovými konsorcií v oblasti IKT by měly být přijaty teprve po přezkoumání evropskými normalizačními orgány (ENO) za účasti reprezentantů MSP, spotřebitelů, subjektů působících v ochraně životního prostředí, pracujících a organizací zastupujících významné společenské zájmy.

1.6 EHSV vítá zjednodušení systémů financování s odpovídajícím právním základem, které se vztahují na ENO, národní normalizační orgány, další organizace pověřené vykonáváním normalizačních činností ve spolupráci a evropské organizace zastupující zúčastněné strany.

1.7 EHSV vyzývá k vypracování společného programového dokumentu, který by zajistil koherenci a koordinaci a odpovídal by budoucím cílům trhu. Z těchto důvodů je potřebné, aby se všechny zainteresované strany v oblasti ročního plánování podílely na přípravě pracovních programů orgánů ENO, dalších struktur vyvíjejících odvětvové technické specifikace (IKT), příslušných útvarů Komise a národních normalizačních orgánů.

1.8 Výbor dále zdůrazňuje, že je důležité mít v brzké době k dispozici aktualizované technické normy pro oblast služeb, jež se bude nadále vyvíjet jako nosný inovativní prvek hospodářství pro rok 2020. Zároveň připomíná, že je nutné brát v úvahu specifický charakter služeb a že není možné automaticky kopírovat model normalizace zboží. Další vývoj norem v oblasti služeb musí vycházet z potřeb trhu a společnosti.

1.9 EHSV považuje za důležité zajistit stabilní rámec víceletého programu financování evropského normalizačního systému a je znepokojen skutečností, že rozpočtové prostředky určené na tyto činnosti Komise navrhuje pouze pro rok 2013.

1.10 Výbor doporučuje co nejintenzivnější interakci mezi procesy technické normalizace a evropskými programy pro výzkum a inovace, aby byla zajištěna rychlá aplikace nových technologií a dosažení souvisejících konkurenčních výhod evropské ekonomiky na světovém trhu.

1.11 EHSV doporučuje úzké spojení evropských normalizačních orgánů (ENO) a patentových úřadů, jež chrání práva duševního vlastnictví.

1.12 Výbor žádá, aby nová regulativní úprava výslovně obsahovala posílení evropské pozice v kontextu mezinárodní normalizace, a vedla tak k růstu obchodní výměny a evropské konkurenceschopnosti.

2. Úvod

2.1 Výbor vždy zdůrazňoval zásadní úlohu technické normalizace, která je přínosem pro tyto oblasti:

- kvalita evropských výrobků a služeb,
- jejich konkurenceschopnost na vnitřním i světovém trhu,
- ochrana spotřebitelů,
- zvýšení úrovně sociálních a environmentálních norem.

2.2 Výbor se vždy zasazoval o „větší využívání evropské normalizace v politikách a právních předpisech Společenství, aby se v souladu s potřebami společnosti i podniků posílilo rozšiřování technických norem do nových oblastí jako jsou služby, informační a komunikační technologie, doprava, ochrana spotřebitele a životního prostředí“. ⁽¹⁾

2.3 Výbor rovněž měl příležitost zdůraznit, že „evropská normalizace je především díky směrnicím ‚nového přístupu‘ zásadní pro fungování a upevnění vnitřního trhu v oblasti ...“. ⁽²⁾

2.4 Ve svém nedávném stanovisku *Na cestě k aktu o jednotném trhu* Výbor připomněl, že „normy jsou hlavním stavebním kamenem jednotného trhu“. Výbor zároveň zdůraznil, že „je důležité zvýšit zapojení spotřebitelů a MSP a současně trvalým

a udržitelným způsobem zaručit, že budou odstraněny nákladové faktory, které jim v tomto zapojení brání. Normy by neměly být určovány specifickými aktéry. Normy EU musí hrát mnohem důležitější úlohu ve světovém obchodu a měly by být prosazovány v nadcházejících obchodních jednáních na bilaterální a multilaterální úrovni“ ⁽³⁾.

2.5 Technická normalizace hraje zásadně důležitou úlohu v chodu jednotného trhu a mezinárodní konkurenceschopnosti výrobků a služeb; je strategickým nástrojem pro zajištění kvality zboží a služeb, interoperability sítí a systémů, vysoké úrovně ochrany spotřebitele a životního prostředí i vyšší úrovně inovací a sociálního začlenění.

2.6 Aby normalizace tuto úlohu účinně plnila, je mimo jiné třeba zajistit, že:

- proces evropské technické normalizace může **rychle reagovat** na požadavky zákonodárce-vznikající z iniciativy Komise – a požadavky rychle se měnící produktivní sféry, v níž se životní a vývojový cyklus výrobků stále zkracuje, což vyžaduje **vyšší dynamiku a pružnost, které jsou nezbytné pro řešení budoucích výzev**;
- technické normy jsou schopné sledovat tempo technologického rozvoje a nestávají se nepotřebnými, dokáží **pokrývat stále širší oblasti**, zvláště v informačních technologiích a službách, **je zajištěna potřebná kvantita, rychlost a kvalita** při vypracování norem, mimo jiné prostřednictvím internetových konzultačních platform;
- proces vypracování a uplatňování norem se může **přizpůsobit požadavkům malých a středních podniků, nikoliv naopak**, je zajištěna vysoká úroveň jejich zastoupení a participace v normalizačních aktivitách, zvláště na evropské úrovni, a to při respektování rovnováhy mezi národními delegacemi, protože obecně je vzájemné působení MSP a technických norem obtížné a komplexní;
- je zajištěna **vysoká úroveň a široký záběr legitimizace a konsensu** cestou procesu dobrovolné spolupráce, otevřené a transparentní, kde průmysl, MSP, veřejné orgány a **ostatní zúčastněné strany občanské společnosti mohou postupovat v souladu a s rovnými možnostmi přístupu**, protože normy se často týkají bezpečnosti a životních podmínek občanů, účinnosti sítí, životního prostředí a dalších oblastí veřejného zájmu. Tyto oblasti tedy mají mít odpovídající zastoupení a vliv;
- evropský normalizační systém je schopen **odpovídat na požadavky zajištění plné interoperability a kompatibility aplikací a služeb** informačních a komunikačních technologií (IKT) formou schválených evropských referenčních norem;

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV Úř. věst. C 110, 9.5.2006, s. 14.

⁽²⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽³⁾ Viz stanovisko EHSV Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 47.

— evropský normalizační systém bude moci využívat přiměřené **zjednodušené finanční podpory**, aby byla při vypracování norem zajištěna plná účast všech zainteresovaných subjektů, a v programech výzkumu a veřejných inovací se bude automaticky uplatňovat normativní rozměr, což podpoří rozvoj strategie Evropa 2020;

— **po zajištění úrovně transparentnosti, otevřenosti a vyvážené participace** všech zúčastněných stran bude integrována produkce **norem** fóry a konsorcii IKT uznaných ve světovém měřítku a **ověřených evropskými normalizačními orgány (ENO) – CEN, CENELEC, ETSI** ⁽⁴⁾, aby bylo možné se na ně odvolávat v evropské legislativě v oblasti veřejných zakázek;

— systém **výměny informací mezi všemi normalizačními orgány a strukturami** v Evropě bude odpovídajícím způsobem posílen a bude **zaručen rovný přístup k normám** pro všechny zainteresované subjekty.

2.7 Pokud se jedná o finanční podporu, je třeba uvést, že rozhodnutí č. 1673/2006/ES – ve věci, ke které již měl Výbor příležitost se vyjádřit – již stanoví pravidla ohledně příspěvků EU na financování evropské normalizace, aby bylo zajištěno vypracovávání a revidování evropských norem a jiných produktů evropské normalizace na podporu cílů, právních předpisů a politik Unie. Tatáž ustanovení by se dále měla vztahovat na subjekty, které ačkoli nejsou uznanými evropskými normalizačními orgány uvedenými v tomto nařízení, byly pověřeny úkolem provádět přípravnou práci na podporu evropské normalizace.

2.8 S ohledem na velice rozsáhlé pole působnosti evropské normalizace v rámci podpory politik a právních předpisů Unie a různé druhy normalizačních činností je nezbytné nastavit i různé způsoby financování.

3. Návrhy Komise

3.1 Návrh má zajistit splnění těchto požadavků:

— aby byla zajištěna významná podpora jednotného trhu zboží a služeb a nevytvářely se překážky pro obchodní výměnu uvnitř EU, musí se přijímání evropských norem v orgánech ENO týkat jak zboží, tak služeb, a musí být nadále příjemcem spolufinancování ze strany EU; proces vytváření evropských norem by se měl urychlit a měl by držet krok se stále rychlejšími cykly vývoje výrobků a služeb;

— vzhledem k tomu, že norma je výsledkem konsensu stran, které se zúčastnily jejího vypracování, musí být normalizační postup legitimizován zapojením zainteresovaných

skupin občanské společnosti, sociálních partnerů, malých a středních podniků, spotřebitelů, ochránců životního prostředí;

— aby bylo možné využívat normy zaručující interoperabilitu služeb a aplikací v odvětví informačních a telekomunikačních technologií, měly by normy IKT získat možnost formálního uznání i v případech, kdy jsou vypracovány mimo evropské normalizační orgány (ENO) specializovanými fóry e konsorcii.

3.2 Návrh proto kromě změn směrnic 89/686/EHS a 93/15/EHS, 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/105/ES a 2009/23/ES předpokládá přezkum a spojení, zejména směrnic a rozhodnutí.

3.3 Navrhovaná nová úprava s využitím regulačního nástroje k zajištění jednotného uplatňování má tyto cíle:

— lepší transparentnost a spolupráce ve vztazích mezi národními normalizačními orgány (NNO), evropskými normalizačními orgány (ENO) a Komisí;

— uznání standardů IKT (v oblasti hardwaru, softwaru a služeb informačních technologií) i v případech, kdy byly vyvinuty jinými orgány, pokud jsou v souladu se zásadami Dohody o technických překážkách obchodu (TBT) Světové obchodní organizace (WTO);

— roční plánování normalizačních priorit EU a žádostí Komise;

— zlepšení jednak reprezentace MSP díky finanční podpoře EU, ale také spotřebitelů, ochránců životního prostředí a reprezentantů sociálních zájmů, mj. také v pomocných a přípravných činnostech;

— opatření k urychlení přípravy evropských technických norem na vyžádání Komise s finančními podporami postupů aktivního hledání konsensu v ENO;

— podnětná opatření týkající se podpory evropských technických norem na mezinárodní úrovni a programů technické pomoci a spolupráce s třetími zeměmi;

— podpora evropské a mezinárodní normalizace zahrnuje pomoc podnikům při převedení do úředních jazyků EU v zájmu lepší koherence a přístupnosti;

— zesílení normalizačních aktivit ve službách na základě požadavků Komise v zájmu podpory konkurenceschopného vnitřního trhu a zamezení tvorby četných národních norem;

— snížení administrativní zátěže se standardní paušální částkou bez ověřování skutečných nákladů;

⁽⁴⁾ European telecommunications standards institute (ETSI) je nezávislá nezisková normalizační organizace EU v telekomunikačním průmyslu.

- zavedení výkonnostního systému založeného na ukazatelích a cílech v oblasti výsledku a dopadu, dohodnutých v zájmu vyšší účinnosti, rychlosti získání výsledků a k tomu vedoucích procesů;
- roční zpráva orgánů ENO určená Komisi, zvláště o finančních aspektech, transparentnosti, rychlosti, zjednodušení, kapacitě možného zapojení a kvalitě procesu.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor podporuje záměr návrhu Komise, protože rychlý, účinný a participativní evropský normalizační proces není jen nosným prvkem architektury jednotného trhu, jež je osou evropské integrace a strategie Evropa 2020 k jejímu uskutečnění, ale také a především základním prvkem konkurenceschopnosti evropského hospodářství a hnacím nástrojem inovace.

4.2 EHSV zastává mínění, že je třeba povzbudit normalizační orgány, aby v pracovních programech zhodnotily své politiky v oblasti práv duševního vlastnictví zaměřením pozornosti na podporu inovací a užší vztahy s patentovými úřady, především s evropským úřadem v Mnichově, aby byly otázky duševního vlastnictví zvažovány od samého počátku a byla tak zajištěna vyšší kvalita jak patentů, tak samotných norem.

4.3 EHSV tedy vítá záměr Komise přezkoumat evropský systém normalizace, zachovat jeho četné úspěšné prvky, napravit nedostatky a dosáhnout správné vyváženosti evropské a národní dimenze a reagovat tak na nové požadavky a očekávání podniků, spotřebitelů, sociálních partnerů a evropské společnosti jako celku.

4.4 Výbor považuje za základní nutnost, aby se zlepšil rytmus a doba potřebná k vypracování norem a rozšířila se působnost na sektory informačních a komunikačních služeb a technologií za podmínky, že tyto činnosti zachovají kvalitativní cíle norem a rozšíření struktur pro vypracování norem na organizace stojící mimo ENO proběhne za stejných záruk transparentnosti a participace, jakými jsou vázány orgány ENO.

4.4.1 Výbor považuje za nezbytné, aby za tím účelem ENO a Komise zajistily předběžnou kontrolu, zda specifikace přijaté fóry nebo mezinárodními průmyslovými konsorcií jako referenční hodnoty pro veřejné zakázky jsou vypracovány nestranným, rovným a transparentním způsobem za odpovídající účasti reprezentantů malých a středních podniků, spotřebitelů, ochránců životního prostředí, pracujících a organizací prosazujících významné společenské zájmy.

4.4.2 EHSV doporučuje, aby tato nezbytná rozšířená účast nezatěžovala postupy a lhůty konsensuálního vypracování norem, které by se naopak měly značně odlehčit díky využívání konzultačních platform na internetu a výměně informací v režimu on-line ⁽⁵⁾.

4.5 Obdobně Výbor požaduje, aby byla nařízením upravena povinnost vypracování víceletých výhledů normalizace v Evropě, aby vznikla účinnější a koordinovanější odpověď na požadavky globálních politik řešení otázek klimatické změny, rozvoje inteligentních sítí, energie z obnovitelných zdrojů a jejího přenosu a dalších naléhavých environmentálních a sociálních výzev.

4.6 EHSV zastává mínění, že je třeba v procesu normalizace podporovat a usnadňovat efektivní participaci všech zainteresovaných stran na evropské i národní úrovni, z toho důvodu je nutné podpořit vzdělávací programy a přijmout opatření potřebná k tomu, aby nejslabší národní normalizační orgány, které nejsou v současnosti řízeny sekretariáty technických výborů, mohly převzít aktivnější úlohu v procesu normalizace.

4.7 Příprava ročních pracovních programů, které sestavují ENO, další struktury vyvíjející odvětvové technické specifikace (ITK), příslušné útvary Komise a národní normalizační orgány, může být účinným opatřením k zajištění vhodného rytmu, lhůt a množství kvalitních norem, pokud bude zajištěn rámec koherence a koordinace a účinné spolupůsobení všech zainteresovaných stran při vytváření ročních programů.

4.8 EHSV vítá zjednodušení systémů financování s odpovídajícím právním základem, které se vztahují na evropské normalizační orgány, národní normalizační orgány, další organizace pověřené vykonáváním normalizačních činností a organizace zastupující zúčastněné strany popsané v příloze III.

4.8.1 EHSV je znepokojen skutečností, že rozpočtové prostředky určené na tyto činnosti Komise navrhuje pouze pro rok 2013, a považuje za důležité zajistit co nejdříve stabilní rámec víceletého programu financování.

4.9 Pokud se jedná o produkci harmonizovaných evropských norem zaručujících, že výrobky splňují základní požadavky stanovené v právních předpisech EU, „při neexistenci harmonizovaných norem nemohou podniky použít příslušnou normu, aby prokázaly předpoklad shody, a musí splnění základních požadavků prokázat v souladu s modulem posuzování shody stanoveným v platných právních předpisech EU. V obou případech nemohou podniky ušetřit náklady vznikající v důsledku roztržitéstí vnitřního trhu nebo postupů pro posuzování shody ⁽⁶⁾“.

⁽⁵⁾ Jako v případě ISO a IEC, jsou technické specifikace „výstupy, u nichž nebylo dosaženo dostatečného konsensu pro dosažení statutu mezinárodní normy“.

⁽⁶⁾ KOM(2011) 315, důvodová zpráva, odstavec 1 a body odůvodnění 18 a 36.

4.9.1 Výbor se v této souvislosti domnívá, že by bylo vhodné více podněcovat k jejich produkci a používání na dobrovolném základě, aby se zajistila stále vyšší úroveň bezpečnosti výrobků.

4.10 Výbor zastává mínění, že navrhované nařízení by mělo obsahovat ustanovení, která by podněcovala k převedení technických norem přijatých evropským normalizačním systémem na mezinárodní úroveň a posilovala by úlohu národních normalizačních orgánů a ENO v mezinárodních normalizačních organizacích. Toho by bylo možné dosáhnout prostřednictvím koordinovaných evropských iniciativ zaměřených na posílení mezinárodní konkurenceschopnosti a inovace.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Výbor by považoval za vhodné, aby v příloze I byly uvedeny také uznané národní normalizační orgány.

5.2 Je třeba rozlišovat „technické specifikace“ od formálních norem. EHSV navrhuje doplnění textu **19. bodu odůvodnění** „příslušné normy a technické specifikace“ a změnu výrazu „normy“ na „technické specifikace“ v **20. a 22. bodu odůvodnění**.

5.3 Ve **článku 2** je třeba upřesnit „rozumí technická specifikace schválená uznaným orgánem pro normalizační činnost k opakovanému...“ a dodat nový odstavec (9) „národním normalizačním orgánem“ rozumí orgán uvedený v příloze I“.

5.4 Ohledně **článku 3** se Výbor domnívá, že NNO by měly mít možnost vznášet námitky i v případech, kdy se nemohou stavět proti evropskému pracovnímu programu, a navrhuje proto tuto úpravu odstavce 5: „Národní normalizační orgány nevznášejí námitky proti tomu, aby předmět normalizace jejich pracovního programu byl řešen na evropské úrovni podle norem definovaných evropskými normalizačními orgány, a nepodnikají žádné kroky, které by mohly zpochybnit rozhodnutí v této věci.“

5.4.1 Dále EHSV navrhuje **doplnit nový odstavec 6**: „Členské státy přijmou všechna vhodná opatření k zajištění toho, aby během přípravy evropské normy podle článku 7 nepřijímaly jejich

normalizační orgány žádná opatření, která by mohla poškodit zamýšlenou harmonizaci, a zejména aby v dané oblasti nezveřejňovaly žádnou novou nebo revidovanou národní normu, která by nebyla plně v souladu s existující evropskou normou“.

5.5 V **článku 7** EHSV navrhuje za stávajícího odstavce 3 doplnit nový odstavec 3.1: „V případě žádosti o harmonizovanou normu musí být tato formalizována dohodou mezi Komisí a příslušným evropským normalizačním orgánem.“

5.5.1 EHSV se domnívá, že navrhovaná lhůta jednoho měsíce, kterou mají evropské normalizační orgány na odpověď na žádost Komise, by případně mohla omezovat konzultace zainteresovaných stran. EHSV doporučuje lhůtu tří měsíců.

5.6 V **článku 9** EHSV navrhuje změnit podtitul: „Uznávání technických specifikací v oblasti IKT pro veřejné zakázky“ a na počátku odstavce doplnit „...může Komise v odvětví informačních a komunikačních technologií rozhodnout...“.

5.7 V **článku 16** EHSV navrhuje doplnění písmene a1):

„aktualizace seznamu národních normalizačních orgánů uvedených v příloze I na základě informací dodaných členskými státy podle článku 21;“

a změnu písmene b):

„přízpůsobení kritérií pro uznávání technických specifikací pro veřejné zakázky v oblasti IKT stanovených v příloze II technickému vývoji;“

5.8 V **článku 17** EHSV navrhuje doplnění odstavce 2:

„Oprávnění přijímat akty v přenesené pravomoci podle článku 16 je Komisi uděleno na dobu neurčitou od 1. ledna 2013. Komise vypracuje zprávu o stavu přenesených pravomocí a předloží ji společně se zprávou uvedenou v čl. 19 odst. 3.“

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Strategie účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií

KOM(2010) 573 v konečném znění

(2011/C 376/14)

Zpravodajka: **paní BISCHOFF**

Spoluzpravodaj: **pan PÎRVULESCU**

Dne 19. října 2010 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise – Strategie účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií

KOM(2010) 573 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 158 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

EHSV:

1.1 se domnívá, že by Komise měla posílit kulturu základních práv na úrovni EU, zejména tím, že bude provádět monitorování s cílem zajistit, aby byly její legislativní návrhy a celý legislativní proces a rovněž všechny akty, jež přijímá, slučitelné s listinou a dodržovány členskými státy. Vzhledem k tomu, že byly zaznamenány případy vážného porušování listiny, je naléhavě nutné stanovit strategii monitorování a rychlé reakce;

1.2 zdůrazňuje právně závaznou povinnost podporovat základní práva, která se musí stát jedním z nejdůležitějších prvků prováděcí strategie, mimo jiné prostřednictvím nových, cílených iniciativ. Vyzdvihuje dynamický charakter základních práv, jež jsou základním kamenem naší společnosti a hlavním rysem Evropské unie ⁽¹⁾;

1.3 má za to, že základní sociální práva jsou „neoddělitelná“ od občanských a politických práv, a vyžadují proto zvláštní strategickou pozornost. Domnívá se, že texty obsažené v příslušných dokumentech jsou již dnes závazné a musí být podporovány;

1.4 vyzdvihuje potřebu zajistit rovnost, zejména mezi muži a ženami, a zaujmout zvláštní přístup ke všem zranitelným skupinám;

1.5 podtrhuje, že na úrovni EU se povinnosti vyplývající z listiny vztahují na všechny orgány, agentury a instituce;

1.6 naléhavě vyzývá členské státy, aby vybudovaly na všech úrovních správy a ve všech oblastech politiky a v legislativních sférách kulturu základních práv zaměřenou na jejich ochranu a podporu a aby prozkoumaly a určily konkrétní dopad procesu provádění právních předpisů do vnitrostátního práva;

1.7 je velmi znepokojen šířením některých politických názorů, které mohou vést a v některých případech skutečně vedou ke zhoršení v oblasti podpory a ochrany základních práv;

1.8 důrazně vyzývá Komisi, aby účinně plnila svou roli strážce Smluv a využívala řízení o nesplnění povinnosti, aniž by zohledňovala politické zájmy;

1.9 navrhuje další opatření a propagační aktivity s cílem povzbudit účinnost prováděcí strategie základních práv;

1.10 vyzývá všechny orgány EU a rovněž její agentury a instituce a členské státy zapojené do provádění základních práv, a především Komisi, aby více stimulovala účast občanské společnosti.

2. Úvod a souvislosti

2.1 Záměrem sdělení Komise je stanovit strategii pro uplatňování listiny v novém právním prostředí, které existuje od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost. Cílem politiky Komise je zajistit, aby základní práva obsažená v listině byla v Unii co nejúčinnější.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Transatlantické vztahy a mezinárodní propagace evropského sociálního modelu, Úř. věst. C 51, 17.2.2011, s. 20.

2.2 První část sdělení se zaměřuje na skutečnost, že Evropská komise se velmi snaží jednat tak, aby jí nebylo možné nic vytknout, a jít příkladem, a proto musí listina sloužit jako průvodce při vývoji politik Unie i jejich provádění členskými státy ve všech jeho fázích.

2.2.1 Za prvé musí Komise posílit interní kulturu základních práv, zejména tím, že bude provádět monitorování v zájmu zajištění slučitelnosti svých legislativních návrhů a aktů, jež přijímá, s listinou. Za druhé musí Komise zajistit, že každý jednotlivý akt v rámci legislativního procesu dodržuje ustanovení listiny. To znamená, že jakýkoliv pozměňovací návrh předložený některým ze spoluzákodárců a rovněž interinstitucionální dialog musí být v souladu s listinou.

2.2.2 A za třetí je třeba zajistit, aby členské státy dodržovaly listinu, když uplatňují právo Unie.

2.3 Druhá část sdělení se zabývá potřebou lépe informovat veřejnost. Aby bylo možné dosáhnout tohoto cíle, jsou zapotřebí cílená opatření konkrétně uzpůsobená různým specifickým situacím.

2.4 Třetí oddíl sdělení se zaměřuje na první výroční zprávu o uplatňování listiny, kterou Komise nedávno přijala. (2) Zpráva má dva cíle: transparentním, trvalým a soudržným způsobem vyhodnotit dosažený pokrok a umožnit každoroční výměnu názorů s Evropským parlamentem a Radou.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV přikládá **základním právům nejvyšší důležitost**. Vítá, že Komise zveřejnila sdělení Strategie účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií. EHSV považuje tento přístup za významný příspěvek ke koncepci, jež navrhuje občanství EU pro každého, kdo v EU žije.

3.1.1 Zásady obsažené ve strategii jsou velmi významné a EHSV upozorňuje především na zásady účinnosti, univerzálnosti a nedělitelnosti, jakož i na zviditelnění a předvídatelnost. EHSV má však za to, že byla zanedbána nebo nebyla dostatečně podrobně prodiskutována celá řada důležitých aspektů, což by se mělo napravit.

3.1.2 Stojí však za to podtrhnout také řadu dalších zásad. Jak uvedl ve svých předchozích stanoviscích, „EHSV se snaží zachovat celkovou soudržnost a zajistit ochranu základních práv, jakož i rovný přístup a nediskriminaci nehledě na profesní skupinu, k níž migrující pracovníci přísluší.“ (3) Právní předpisy

EU navíc nesmí zavádět opatření, která by snížila úroveň, jíž provádění zásad doposud dosáhlo (4). Měla by být navržena všechna možná opatření s cílem přesvědčit vlády Polska, Spojeného království a České republiky, aby odstoupily od protokolů umožňujících výjimku z listiny a připojily se ke všeobecnému uplatňování smlouvy.

3.1.3 Výbor vítá četné doplňující prvky, jež strategie obsahuje a které se týkají legislativních aktů. Konkrétně EHSV podporuje, že má jít EU „příkladem“ v oblasti základních práv, a také pokud jde o její vnější politiky, zejména obchodní politiku. Obecně lze říci, že EU by neměla být pouze příkladem v této oblasti, ale měla by rovněž aktivně podporovat demokracii a lidská práva – občanská, politická, hospodářská a sociální – a využívat k tomu svůj mezinárodní vliv.

3.1.4 EHSV vítá závazek Komise a dalších orgánů EU podrobně přezkoumat své legislativní a pracovní postupy, především ty, které se týkají posouzení dopadu a souvisejících subjektů, aby byla zajištěna slučitelnost jejich výsledků se zásadami a specifickým obsahem listiny. Nicméně pokud máme zaručit účinnou ochranu a podporu základních práv, je nezbytné zaměřit se na uplatňování a proaktivní přístupy ze strany členských států. Pokud jde o horizontální sociální doložku (článek 9 SFEU) a základní sociální práva, souvisejícím posouzením dopadu se detailněji zabývá jiné stanovisko EHSV (5).

3.2 Nové hrozby: krize a problémy s bezpečností

3.2.1 Strategie Komise nereaguje na hrozby, které stojí před účinným uplatňováním základních práv a které plynou z rozličných důležitých nových zdrojů nebezpečí. Strategie by tudíž měla vzít na vědomí tento nový vývoj situace a připravit promyšlenou a komplexní reakci.

3.2.2 EHSV již v tomto ohledu zdůraznil, že „v kontextu finanční a hospodářské krize je důležité posílit solidární vazby mezi státy, hospodářskými činiteli a občany a respektovat důstojnost a práva občanů“ (6). „EHSV má dále v tomto období krize pochybnosti, pokud jde o rozpočtové prostředky členských států a Unie a jejich objem, který jsou ochotny mobilizovat na národní i evropské úrovni k zajištění efektivní ochrany lidských práv.“ (7)

(4) Stanovisko EHSV k tématu Na cestě k Listině základních práv Evropské unie, Úř. věst. C 367, 20.12.2000, s. 26, odst. 3.1.3 (není k dispozici v českém jazyce).

(5) Stanovisko EHSV k tématu Posílení soudržnosti EU a koordinace politiky EU v sociální oblasti díky nové horizontální sociální doložce podle článku 9 SFEU (zatím nebylo zveřejněno v Úř. věst.).

(6) Stanovisko EHSV k tématu Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 4.2.4.2.

(7) Stanovisko EHSV k tématu Dodržování základních práv v evropských politikách a právních předpisech v oblasti přistěhovalectví, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29, odst. 4.3.4.

(2) KOM(2011) 160 v konečném znění, přijato dne 30. března 2011.

(3) Stanovisko EHSV k tématu Dodržování základních práv v evropských politikách a právních předpisech v oblasti přistěhovalectví, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29, odst. 4.2.3.

3.2.3 EHSV ve svém nedávném stanovisku k tématu politiky EU v oblasti boje proti terorismu, a tedy oblasti politiky, v níž mohou být ohrožena mnohá základní práva (lidská důstojnost, ochrana před mučením, ochrana dat, zásada nenavrácení), identifikoval praktické problémy související se zefektivňováním zásady dodržování základních práv v rámci procesu formulování a tvorby politik. EHSV vítá skutečnost, že dodržování základních práv bylo stanoveno horizontální prioritou této velmi citlivé oblasti. Závazek Komise dodržovat základní práva by však měl být doplněn o podobný závazek na straně vlád jednotlivých členských států, a to zejména při provádění právních předpisů EU. Ochrana základních práv by se navíc neměla omezovat na fázi koncipování a vytváření nástrojů, ale měla by také pokrývat fázi provádění.⁽⁸⁾

3.3 Nový zásadní rozměr: zákonná povinnost podporovat základní práva

3.3.1 Komise nyní musí vyřešit nejen otázku, jak v rámci své činnosti nejlépe chránit základní práva, ale rovněž to, jak nejlépe podporovat základní práva prostřednictvím nových cílů iniciativ.

3.3.2 V čl. 51 odst. 1 listina také stanoví povinnost „podporovat uplatňování“ základních práv. Tento prvek má pro EHSV zásadní význam. EHSV konstatuje, že Komise se sice jistým způsobem zmiňuje o podpoře základních práv, avšak nevyzdvihuje strategický význam této povinnosti. Strategie by měla tomuto aspektu přičíst alespoň stejnou úroveň strategického významu jako povinnosti dodržovat základní práva.

3.4 Základní **sociální práva** jsou „neoddělitelná“ od občanských a politických práv, a vyžadují proto zvláštní strategickou pozornost.

3.4.1 EHSV připomíná důležitost nedělitelnosti základních práv, o které se hovoří ve sdělení a na kterou EHSV upozorňoval v několika svých stanoviscích⁽⁹⁾, a zároveň konstatuje, že chybí strategický přístup, pokud jde o základní práva sociálního charakteru.

3.4.2 Vzhledem k mimořádné důležitosti základních sociálních práv⁽¹⁰⁾ a dlouhému vývoji v rámci EU to považujeme za

nepřijatelné. Vývoj právně závazné listiny, na jehož počátku byla Charta základních sociálních práv pracovníků (1989) a do něhož lze počítat také příspěvky EHSV⁽¹¹⁾, dále pokračoval Evropskou sociální chartou, kterou do primárního práva EU⁽¹²⁾ včlenila Amsterdamská smlouva. Z toho vyplývá, že základní sociální práva, zejména pokud jde o jejich „nejinovativnější“ formu obsaženou v hlavě listiny věnované solidaritě (přičemž solidarita je uznána za jednu z hodnot Unie), vyžadují zvláštní a strategickou pozornost.

3.4.3 EHSV také zdůraznil specifickou úlohu veřejných služeb při zajišťování účinného uplatňování základních práv.⁽¹³⁾ Dále Výbor vyzdvihuje význam práv a zásad „třetí generace“ obsažených v listině, zejména v oblasti životního prostředí a ochrany spotřebitele. Tyto zásady a práva by měly být důsledně dodržovány a podporovány, a to i při navrhování a provádění vnější a obchodní politiky.

3.4.4 Pokud jde o zásadu rovnocennosti základních sociálních práv a ekonomických svobod, je EHSV toho názoru, že takový přístup musí být zaručen hlavně primárním právem. Připomíná, že již ve třetím bodě odůvodnění a podrobně v článku 151 SFEU je obsažen cíl zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň. Důrazně vyzývá k začlenění protokolu o sociálním pokroku do Smluv, aby tak byla ukotvena zásada rovnocennosti mezi základními sociálními právy a průmyslovými svobodami a tím bylo jasné stanoveno, že ani průmyslové svobody ani pravidla hospodářské soutěže nesmí mít přednost před základními sociálními právy, a to v zájmu jasného vymezení dopadu cíle EU dosáhnout sociálního pokroku⁽¹⁴⁾.

3.5 Je nutné zajistit **rovnost**, zejména **mezi muži a ženami**, a zaujmout zvláštní přístup ke **všem zranitelným skupinám**.

3.5.1 Stejně jako je třeba se zabývat všemi jednotlivými základními (sociálními) právy, je také důležité prozkoumat a zajistit jejich uplatňování a podporu, a to v zájmu nediskriminace a rovnosti. To je obzvláště důležité, pokud jde o rovnost mezi muži a ženami, která již byla uznána v rámci cílů Unie a v článku 23 listiny. Začleňování problematiky rovnosti pohlaví by navíc mělo být součástí veškerých činností.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV k tématu Politika EU pro boj proti terorismu: dosažené úspěchy a budoucí úkoly (Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 91) – SOC/388, odst. 4.5.1 a 4.5.2.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Na cestě k Listině základních práv Evropské unie, Úř. věst. C 367, 20.12.2000, s. 26, odst. 3.1.1 (není k dispozici v českém jazyce); stanovisko EHSV týkající se Agentury Evropské unie pro základní práva, Úř. věst. C 88, 11.4.2006, s. 37, odst. 2.1; stanovisko EHSV Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 3.5.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV k tématu Na cestě k Listině základních práv Evropské unie, Úř. věst. C 367, 20.12.2000, s. 26, odst. 3.1.3 (není k dispozici v českém jazyce).

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV týkající se základních práv Společenství, Úř. věst. C 126, 23.5.1989, s. 4.

⁽¹²⁾ 5. bod odůvodnění Smlouvy o EU a čl. 151 odst. 1 Smlouvy o fungování EU.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV k tématu Dodržování základních práv v evropských politikách a právních předpisech v oblasti přístěhovalectví, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29, odst. 4.3.4.

⁽¹⁴⁾ Stanoviska EHSV k obnovené sociální agendě, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 65, a k tématu Sociální rozměr vnitřního trhu, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 90.

3.5.2 V rámci ochrany základních práv by se mělo specificky přistupovat ke zranitelným skupinám. EHSV upozorňuje na své nejnovější stanovisko k této problematice⁽¹⁵⁾ a zdůrazňuje potřebu chránit pracovní a sociální práva, zejména pak právo na stávku⁽¹⁶⁾. Dále Výbor podtrhuje význam Evropského fóra pro integraci.

3.5.3 EHSV považuje lidská práva za univerzální a nedělitelná práva, která je třeba chránit a která je nutno zaručit všem lidem, nikoliv pouze občanům EU. „Evropa práv a spravedlnosti“ se nemůže omezovat na osoby, které mají státní příslušnost některého z členských států EU, ale musí se vztahovat na všechny osoby, jež žijí na území EU. Jinak by byl rozměr oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva týkající se osob neslučitelný s hodnotami a zásadami, na kterých byla Evropská unie založena (nediskriminace, rovné zacházení a spravedlivé jednání a solidarita)⁽¹⁷⁾. EU musí být proaktivní při ochraně základních práv každého jedince, nezávisle na jeho či její státní příslušnosti.

3.5.4 Měl by být potvrzen dynamický charakter základních práv a pro tato práva by měly být zajištěny nové ochranné prostředky odpovídající společenskému vývoji. EHSV se již vyjádřil v tom smyslu, že například digitální společnost, jež spadá do působnosti článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP) a článků 7 a 8 listiny, potřebuje specifickou ochranu, kterou by se mohly zabývat nové texty⁽¹⁸⁾.

3.5.5 Vládní a policejní činnost se stále více soustřeďuje na etnické menšiny, zejména Romy. Reakce Komise na některá opatření členských států EU, na niž upozorňuje zpráva za rok 2010, byla sice rychlá, avšak v konečném důsledku nebyla účinná. Došlo k vyhoštění skupin Romů, ačkoliv listina výslovně zakazuje hromadné vyhoštění. EU musí zajistit, aby členské státy přestaly provádět tento druh politik.

3.6 Je třeba zvýšit strategický význam **nelegislativních aktů**.

3.6.1 Sdělení obsahuje velmi málo zmínek o nelegislativních aktech. Vzhledem ke značnému rozsahu politických a finančních činností EU, obzvláště v případě Komise, si tento významný aspekt vyžaduje strategický přístup, aby bylo možné plnit povinnosti v této oblasti vyplývající z listiny, včetně

takových citlivých oblastí, jako je obchod zahrnující třetí země. Strategie by se měla zabývat také možnými opomíjenými a nesprávným počínáním.

3.7 Na **úrovni EU** se povinnosti vyplývající z listiny vztahují na všechny orgány, agentury a instituce; každý tento subjekt má specifickou oblast odpovědnosti.

3.7.1 EHSV oceňuje to, že se sdělení na několika místech zmiňuje o orgánech EU. Tento aspekt však není zohledněn systematicky. Je třeba uvést, že institucionální rámec Unie je vymezen v čl. 13. odst. 1 Smlouvy a že jeho „cílem je podporovat její hodnoty, sledovat její cíle, sloužit jejím zájmům, zájmům jejich občanů a zájmům členských států, jakož i zajišťovat soudržnost, účinnost a kontinuitu jejich politik a činností“. Komise jakožto „strážce Smluv“ musí zajistit soudržný a účinný přístup. EHSV se zase domnívá, že jeho specifická role, pokud jde o ochranu základních práv, je být strážcem hodnot Unie.

3.7.2 Je v pravomoci Komise konkrétně zajistit, aby všechny agentury a instituce, které jsou jí odpovědné, dodržovaly a podporovaly základní práva, a dohlížet na to. To se týká zejména agentur OLAF, FRONTEX a dalších. EHSV vyjádřil v nedávných stanoviscích znepokojení, pokud jde o agenturu FRONTEX. Výbor se znepokojením zaznamenal sérii postupů vlád členských států a agentury FRONTEX v oblasti vyhoštění osob, které budou pravděpodobně potřebovat mezinárodní ochranu⁽¹⁹⁾. Tyto činnosti, jejichž četnost i rozsah narůstají, musejí probíhat za podmínek naprosté transparentnosti a plné odpovědnosti. Výbor doporučuje, aby agentura FRONTEX a Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu spolupracovaly s cílem účinně zabránit jakémukoliv porušování lidských práv. Vyhoštění osob do zemí či oblastí, kde je ohrožena jejich bezpečnost, je zjevným porušením zásady nenavracení. Navíc EHSV také navrhl, aby byli zaměstnanci agentury FRONTEX zvláště proškoleni s cílem zajistit vyšší úroveň ochrany základních práv.⁽²⁰⁾

3.7.3 Všechny ostatní orgány budou ještě muset věnovat významnou část svých činností rozvoji soudržné a účinné strategie pro dodržování a podporu základních práv a zvážit úpravu již přijatých textů⁽²¹⁾ ve smyslu tohoto stanoviska. Zejména Rada musí vzít svou úlohu vážně, jelikož je platformou členských států pro ochranu a podporu základních práv.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV k tématu Dodržování základních práv v evropských politikách a právních předpisech v oblasti přistěhovalectví, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV k tématu Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 4.1.9.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko EHSV k tématu Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 3.5.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV k tématu Posílení digitální gramotnosti, elektronických dovedností a začlenění do informační společnosti, CESE Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 9, odstavec 7.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Přidaná hodnota společného evropského azylového systému pro žadatele o azyl i pro členské státy Evropské unie, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 17, odst. 4.19.

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV k tématu minimálních norem pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany, Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 85, odst. 4.2.1.9.

⁽²¹⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. prosince 2010, Závěry Rady z 24. a 25. února 2011.

3.8 Na úrovni členských států

3.8.1 Jelikož je dodržování základních práv předpokladem a hlavním závazkem členství v EU, musí hrát členské státy důležitou úlohu v zajišťování toho, že budou tato práva skutečností. Proto EHSV vítá záměr Komise provést preventivní strategii a zároveň zajistit, aby členské státy při uplatňování práva EU dodržovaly listinu. Bude zapotřebí vybudovat na všech úrovních správy a ve všech oblastech politiky a v legislativních sférách kulturu základních práv zaměřenou na jejich ochranu a podporu a prozkoumat a určit konkrétní dopad procesu provádění právních předpisů do vnitrostátního práva. Aby se však předešlo vytváření falešných očekávání, je třeba zdůraznit, že členské státy – ačkoli jsou jinak vázány prostřednictvím významných, v různém rozsahu ratifikovaných mezinárodních aktů týkajících se ochrany práv – jsou povinny chránit a podporovat práva a zásady obsažené v listině pouze v rámci provádění práva EU.

3.8.2 EHSV důrazně vyzývá Komisi, aby účinně plnila svou roli strážce Smluv a využívala řízení o nesplnění povinnosti, aniž by zohledňovala politické zájmy. Pokud jde o ochranu základních práv, je stávající postup příliš pomalý a naprosto nevhodný. Vzhledem k významu této oblasti a možnému ohrožení života, bezpečnosti, blahobytu a důstojnosti osob, musí být opatření EU rychlá, včasná a rozhodná a musí neprodleně zapojit veškeré udělené pravomoci.

3.8.3 EHSV rozhodně doporučuje Komisi, aby se vyvarovala prioritního zpracování – formou řízení o nesplnění povinnosti – případů porušení právních předpisů, jež se týkají zásadních otázek, nebo případů porušení, jejichž negativní dopady pro občany EU jsou mimořádně velké. Všechna práva obsažená v listině, konkrétně sociální práva, si jsou rovnocenná a žádný orgán, ani Evropská komise, nemá právo či schopnost některá práva upřednostňovat.

3.8.4 Podle názoru EHSV je nepřijatelné, aby některé členské státy využily systému opt-out, jelikož takové výjimky mohou vést k situacím, které by mohly mít závažný dopad na ochranu práv občanů a pracovníků obsažených v Listině základních práv EU nebo na vymáhání těchto práv v rámci Evropské unie. Komise a všechny ostatní orgány EU by měly prozkoumat možnost vybídnout země, které nadále využívají možnosti opt-out, tedy výjimky z listiny, aby v plné míře přijaly všechny povinnosti vyplývající z tohoto nástroje podpory základních práv a každý rok podávaly zprávu o opatřeních, která v tomto ohledu přijaly, a o opatřeních přijatých na úrovni členských států za účelem účinného uplatňování základních práv, jak je stanoveno v listině.

3.9 Úloha dalších **mezinárodních závazků** je podceňována.

3.9.1 Sdělení se zmiňuje o řadě dalších mezinárodních závazků. Avšak ani toto není pojato komplexně. Je proto také zapotřebí strategický přístup. To konkrétně požaduje článek 53 listiny EU jako minimální úroveň ochrany, pokud jde o úmluvy OSN, (revidovanou) Evropskou sociální chartu a v neposlední řadě o EÚLP, jak zdůrazňuje čl. 52 odst. 3. V zásadě to samé platí u judikatury dalších mezinárodních subjektů, zejména Evropského soudu pro lidská práva, jakožto minimální úroveň ochrany.

3.10 Další opatření

3.10.1 EHSV vyzdvihl význam účinných donucovacích opatření.⁽²²⁾ Úloha Soudního dvora Evropské unie musí být posílena, pokud jde o monitorování provádění práv obsažených v listině a také s ohledem na příslušné protokoly. Zejména je třeba zveřejňovat jeho judikaturu, rovněž s ohledem na příslušné protokoly.

3.10.2 Za účelem účinné ochrany lidských práv by ve všech členských státech měly být plně dodržovány všechny právní předpisy a měly by být předmětem pravidelného předkládání zpráv. Sem patří také zejména pravomoc soudů předkládat právní předpisy a opatření státní správy vyšší soudní instanci za účelem jejich přezkumu z hlediska porušení základních a lidských práv. Stejně tak by mělo být zaručeno právo občanů stěžovat si u příslušných vnitrostátních a evropských soudů na porušování základních práv.

3.10.3 Je zapotřebí přidělit příslušným strukturám veškeré potřebné prostředky. To se primárně týká samotného EHSV, Komise a všech dalších orgánů EU. Sdělení se specificky nevěnuje konkrétním opatřením na podporu institucionální kapacity. Proces, v jehož rámci probíhají opatření EU na ochranu základních práv a posiluje se legislativní a politický proces, vyžaduje čas a významné prostředky (například na odbornou přípravu zaměstnanců). Ve sdělení se ukazuje, že neexistuje žádný konkrétní plán pro přechod do této fáze. EHSV upozorňuje na to, že bez jasné a silné záruky budování kapacit bude většina cílů této politiky přinejmenším v krátkodobém horizontu výrazně narušena. To platí jak v případě Komise⁽²³⁾, tak například v případě Agentury Evropské unie pro základní práva.⁽²⁴⁾ Proto by měla být posílena zejména tato agentura a zapojena do všech synergických opatření. Měla by se také plánovat aktivní účast národních komisí pro lidská práva, ombudsmanů a všech dalších ochránců lidských práv.

⁽²²⁾ Stanovisko EHSV k tématu Na cestě k Listině základních práv Evropské unie, Úř. věst. C 367, 20.12.2000, s. 26, odstavce 3.1.4 a 3.3.3 (není k dispozici v českém jazyce).

⁽²³⁾ Stanovisko EHSV k tématu Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 1.4; stanovisko EHSV k tématu Základní práva v evropských právních předpisech v oblasti přistěhovalectví, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29, odst. 2.15.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 3.7; stanovisko EHSV týkající se Agentury Evropské unie pro základní práva, Úř. věst. C 88, 11.4.2006, s. 37.

3.11 Opatření na podporu základních práv

3.11.1 Unie by měla usilovat o posílení právního rámce pro základní sociální práva. Za tímto účelem bude nutné, aby EU přistoupila k revidované Evropské sociální chartě a jejím protokolům. Co se týče členských států, měla by jim Unie doporučit ratifikaci všech relevantních nástrojů v oblasti základních (sociálních) práv (včetně pozměňujících a dodatečných/opčních protokolů). U těch dokumentů, u nichž se ratifikace ze strany EU nezdá možná, by se měly zapojit všechny prostředky s cílem učinit jejich obsah právně závazným.

3.11.2 Systematické začleňování nějaké problematiky znamená, že každá správní jednotka bude povinna nejen přezkoumat obvyklé (zejména zákonodárné) činnosti, ale bude se od ní také očekávat, že každoročně navrhne jedno či dvě konkrétní opatření na podporu základních práv. Kromě toho by měl být dále rozpracován „kontrolní seznam základních práv“, přičemž by měl vzít v potaz zejména povinnost podporovat základní práva, aspekt začleňování tematiky rovnosti pohlaví do všech oblastí a udržitelný rozvoj.

3.11.3 Komise by měla iniciovat více projektů. Tyto projekty by se měly věnovat také ochraně obhájců lidských práv. Měla by se zlepšit jak vnitřní, tak vnější spolupráce. EHSV by chtěl odkázat na své stanovisko, v němž „požaduje, aby ekonomická, sociální a kulturní práva měla v politikách Evropské unie větší význam, a to díky využívání zeměpisných a tematických nástrojů, které má dispozici, zejména Evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR) jako doplňkového nástroje“, což by zajistilo uznání sociálního dialogu jako priority.⁽²⁵⁾ Komise by také měla otázku ochrany a podpory lidských práv konzultovat s dalšími mezinárodními organizacemi.

3.11.4 EHSV je znepokojen nízkou úrovní povědomí veřejnosti o listině a základních právech. Je zapotřebí většího úsilí o zvýšení její viditelnosti. Listina je klíčový dokument a její obsah by měl být propagován a měl by být referenčním bodem pro naprostou většinu Evropanů. EHSV doporučuje, aby Komise zvýšila své úsilí o splnění tohoto nelehkého úkolu. V tomto ohledu by se komunikace s veřejností neměla zaměřovat na šíření vypracovaných zpráv, ale spíše na aktivní opatření, která by zajistila, že se listina stane referenčním dokumentem pro každého občana Evropské unie.

3.11.5 EHSV vítá všechny činnosti (včetně činností vykonávaných členskými státy) zaměřené na specifickou přípravu všech dotčených skupin, zejména pracovníků právních orgánů, a na zlepšení informování veřejnosti, avšak jedná se pouze o jeden z aspektů nezbytné komunikační strategie. Zásadní význam má

schopnost přímo komunikovat s veřejností. To platí zvláště tehdy, pokud se podíváme na zkušenosti sítě SOLVIT, v jejímž rámci Komise aktivně vyhledává informace, včetně informací od příslušných zúčastněných stran. Stejný přístup je třeba zaujmout v souvislosti se základními právy obecně a sociálními právy konkrétně.

3.12 „Zátěžový test“

3.12.1 Účinnost základních práv musí být prokázána v praxi, zejména v období hospodářské krize nebo tam, kde existuje silný politický tlak. EHSV je velmi znepokojen šířením některých politických názorů, které mohou vést a v některých případech skutečně vedou k závažným porušováním základních práv a ke zhoršení v oblasti jejich podpory a ochrany.

3.12.2 Soudní dvůr EU se již zabýval důležitými případy souvisejícími se základními právy, když zrušil platnost sekundárních právních předpisů s ohledem na nediskriminaci⁽²⁶⁾ a ochranu údajů⁽²⁷⁾ nebo když zabránil vnitrostátním právním předpisům, které předpokládaly trest odnětí svobody v případě „nelegálního pobytu státních příslušníků třetích zemí“.⁽²⁸⁾

3.12.3 EHSV také se znepokojením pozoruje hromadné vyhošťování Romů, zacházení s lidmi ze severní Afriky, kteří nemají dokumenty, omezování svobody slova, zejména ve sdělovacích prostředcích, atd. Je třeba se specificky zabývat všemi právními předpisy umožňujícími nepoužít či omezit základní (sociální) práva (například právo na stanovení maximálního počtu pracovních hodin).

3.12.4 Finanční a hospodářská krize vyvíjí značný tlak na základní sociální práva. Žádné pakty, plány obnovy či další opatření EU nebo členských států v žádném případě nesmí porušovat základní (sociální) práva, jako právo na informace a projednávání v podniku na kolektivní vyjednávání a kolektivní akce s plnou autonomií sociálních partnerů a rovněž veřejných a sociálních služeb, ale naopak by je měly dodržovat a podporovat.

⁽²⁵⁾ Stanovisko EHSV Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR) (stanovisko z vlastní iniciativy), odst. 1.1 a 1.2.

⁽²⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 1. března 2011 – Věc C-236/09 – Association Belge des Consommateurs Test-Achats ASBL (Zohlednění kritéria pohlaví jakožto faktoru pro posouzení pojistného rizika).

⁽²⁷⁾ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2010 – Věc C-92/09 a C-93/09 – Volker und Markus Schecke (Zveřejňování informací o příjemcích zemědělských podpor).

⁽²⁸⁾ Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 28. dubna 2011 – Věc C-61/11 PPU – El Dridi (právní předpis, který „stanoví uložení trestu odnětí svobody neoprávněně pobývajícím státnímu příslušníkovi třetí země pouze z toho důvodu, že v rozporu s příkazem k opuštění území tohoto státu v určité lhůtě setrvává na uvedeném území, aniž k tomu má legitimní důvod.“).

3.13 Občanská společnost: velmi posílen by měl být aspekt účasti.

3.13.1 Obecně lze říci, že strategie hovoří o potřebě zohlednit názory zainteresovaných stran. EHSV v mnoha svých stanoviscích zdůraznil tento důležitý aspekt v oblasti základních práv.⁽²⁹⁾ Pojem „zúčastněné strany“ se zdá být dostatečně široký, aby zahrnul všechny subjekty. Pro EHSV je však nadmíru důležité, aby byla výslovně zohledněna jeho úloha poradní instituce. To samé se vztahuje na sociální partnery na úrovni EU (článek 152 SFEU).

3.13.2 Provádění základních práv se nejvíce dotýká konkrétních jedinců, ale i občanské společnosti obecně. Zainteresované strany musí hrát výraznou úlohu. Proto musí být pravidelně, v plné míře a účinně zapojovány do tohoto procesu.

3.13.3 Zejména EHSV by měl být pravidelně a včas zapojován a konzultován, především v souvislosti s výroční zprávou připravovanou Komisí. Jakožto strážce hodnot EU a zástupce organizované občanské společnosti má Výbor nejlepší pozici pro kontakt s občanskou společností.

3.13.4 EHSV bude každoročně vypracovávat stanovisko o uplatňování Listiny základních práv (při zvláštním zohlednění základních sociálních práv), sociálních horizontálních doložek (články 8, 9, 10 SFEU) a ostatních sociálněpolitických ustanovení Lisabonské smlouvy (zejména články 145 až 166 a článek 168 SFEU), jakož i sekundárního práva a ostatních právních a politických opatření z hlediska dodržování a podpory cílů a záměrů. Přitom přezkoumá a zhodnotí, do jaké míry přispívají k sociálnímu rozvoji EU a k rozvoji z hlediska základních práv. Stanovisko bude obsahovat i případná doporučení, jak lze prostřednictvím konkrétních opatření lépe dosáhnout cílů a záměrů.

Před vypracováním stanoviska se pokaždé uskuteční slyšení, na němž budou kromě sociálních partnerů a zástupců různých zájmů moci předložit i další velké reprezentativní organizace občanské společnosti ze sociální oblasti své specifické postoje a zprávy. Toto výroční stanovisko EHSV bude předloženo a objasněno zástupcům institucí EU, zejména Evropské radě, Radě, Evropskému parlamentu, Komisi, Soudnímu dvoru a ECB.

Dále budou pořádány konference týkající dodržování účinného provádění listiny. Díky nim budou rovněž posíleny vazby s Agenturou pro základní práva.

3.13.5 Výroční zpráva je užitečný nástroj pro hodnocení pokroku v rámci určité politiky. Měla by být snadno dostupná. EHSV vyzývá Komisi a Agenturou pro základní práva, aby využily příležitosti a zapojily občanskou společnost do přípravy zprávy a aby byly otevřeny nezávislým posudkům toho, jak jsou na úrovni EU i za jejími hranicemi chráněna základní práva. Výbor jakožto zástupce organizované občanské společnosti je připraven proces zprostředkovat a přispět do výroční zprávy. Výroční zpráva musí vzít v potaz situace, které se z různých důvodů nestávají předmětem peticí nebo soudních jednání. V této souvislosti by zpráva měla přivítat informace, které poskytují různé organizace zabývající se otázkami základních práv, a také z nich vycházet.

3.13.6 Ačkoliv EHSV uznává význam výroční zprávy, domnívá se, že se první výroční zpráva nezaměřuje dostatečně důsledně na všechna základní práva, která jsou obsažena v listině. Zpráva zdůrazňuje řadu klíčových oblastí v části věnované nejdůležitějšímu vývoji, avšak kritéria výběru jsou nejasná. Tento selektivní přístup nepomáhá s určením mezer v provádění a dokonce by mohl být signálem toho, že některá základní práva jsou upřednostňována před jinými, což je ještě více znepokojující.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Na cestě k Listině základních práv Evropské unie, Úř. věst. C 367, 20.12.2000, s. 26, odst. 3.4 (není k dispozici v českém jazyce); stanovisko EHSV k tématu Prostor svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 80, odst. 4.3.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: Obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu

KOM(2010) 636 v konečném znění

(2011/C 376/15)

Zpravodaj: **pan VARDAKASTANIS**

Dne 13. ledna 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: Obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu

KOM(2010) 636 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá Evropskou strategii pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020 (dále jen „strategie“) jako nástroj aktivní politiky k provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „úmluva OSN“) a plnění závazků plynoucích z uzavření úmluvy OSN. Jde o formální potvrzení úmluvy OSN ze strany EU, které uznává její právní závaznost. EHSV vyzývá EU, aby učinila další, stejně důležité kroky, jimiž je ratifikace opčního protokolu a zajištění dodržování úmluvy OSN ve stávajících a budoucích sekundárních právních předpisech. EHSV se domnívá, že úmluva OSN vytváří jasný rámec, jenž osobám se zdravotním postižením pomáhá využívat jejich potenciál, když jim bude zaručena účast a zapojení.

1.2 EHSV navrhuje propojení provádění strategie a provádění strategie Evropa 2020. Členské státy by měly začlenit konkrétní cíle týkající se osob se zdravotním postižením do svých národních programů reformy za účelem měření chudoby, míry zaměstnanosti a úrovně vzdělání.

1.3 EHSV vítá iniciativu Evropské komise vytvořit antidiskriminační směrnici⁽¹⁾ založenou na článku 19 SFEU⁽²⁾. Vyzývá členské státy a Evropský parlament, aby přijaly důrazné

a vhodné právní předpisy EU, které rozšíří ochranu práv osob se zdravotním postižením nad rámec zaměstnání s tím, že budou upraveny články týkající se uznávání zdravotního postižení tak, aby byly v souladu s úmluvou OSN.

1.4 EHSV zdůrazňuje přidanou hodnotu, již má konzultování a aktivní zapojení organizací osob se zdravotním postižením při přípravě a provádění právních předpisů a politik podle čl. 4 odst. 3 úmluvy OSN a článku 11 Smlouvy o Evropské unii (SEU). Sociální partneři mohou rovněž hrát důležitou úlohu a ve svých jednáních by měli brát větší ohled na zdravotní postižení. EHSV žádá, aby byla provedena rámcová dohoda o trzích práce přístupných všem, již dne 25. března 2010 uzavřeli evropští sociální partneři, a má za to, že by měly členské státy přijmout konkrétní finanční opatření s cílem podpořit kolektivní vyjednávání v oblasti zdravotního postižení. Zdůrazňuje, že politiky zaměstnanosti týkající se osob se zdravotním postižením se musí obecně zaměřit na začlenění těchto osob ve všech životních situacích, a zejména pak na celoživotní učení, nábor, trvalou zaměstnanost a hledání nových pracovních míst, a využívat přitom právní předpisy týkající se státní podpory. Výbor rovněž vítá a podporuje společné kroky odborových svazů a sdružení, jako je např. společná konference EKOS a ERF.

1.5 EHSV se domnívá, že bezbariérová Evropa musí být dosažena přijetím Evropského aktu přístupnosti, tj. důrazného a vhodného závazného právního předpisu, jenž zajistí, že osoby se zdravotním postižením budou mít právo na svobodu pohybu a přístup ke zboží, službám a zastavěnému prostředí. Měly by být stanoveny vhodné a účinné mechanismy pro vymáhání a sledování na evropské i vnitrostátní úrovni.

⁽¹⁾ KOM(2008) 426 v konečném znění.

⁽²⁾ SFEU, Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 19 odst. 1: „Aniž jsou dotčena ostatní ustanovení Smluv a v rámci pravomocí svěřených Unii Smlouvami, může Rada zvláštním legislativním postupem a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu jednomyslně přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.“

1.6 Tím, že se přístupnost stane běžnou součástí každodenního života, se zvýší konkurenceschopnost EU a urychlí se její hospodářské oživení, neboť vzniknou nové trhy s pomůckami a službami pro osoby se zdravotním postižením a vytvoří se nová pracovní místa. EHSV vítá návrh zpřístupnit do roku 2015 plně internetové stránky veřejného sektoru a stránky poskytující veřejnosti základní služby, který je uveden ve strategii.

1.7 EHSV se domnívá, že evropský průkaz mobility by byl konkrétním a účinným nástrojem, který podpoří svobodu pohybu osob se zdravotním postižením tím, že jim umožní přístup ke službám na území EU. Provádění strategie by mělo vést ke schválení užívání evropského průkazu mobility ve všech členských státech.

1.8 EHSV žádá, aby se při tvorbě politik EU respektovala lidská důstojnost a rovnost mezi lidmi. Žádá, aby se prováděla osvěta na všech úrovních společnosti, včetně té rodinné, týkající se osob se zdravotním postižením, respektování jejich práv a důstojnosti a za účelem boje proti stereotypům spojeným s osobami se zdravotním postižením v zaměstnání, vzdělávání a v jiných oblastech. EHSV věří, že kroky EU, včetně podněcování všech mediálních subjektů, aby podporovaly informovanost o schopnostech a přínosu osob se zdravotním postižením, mají přidanou hodnotu pro překonání rozdílů v situaci osob se zdravotním postižením v členských státech. EHSV doporučuje vytvořit ukazatele zdravotního postižení s cílem shromažďovat ucelené údaje týkající se všech oblastí lidského života a sledovat počet občanů se zdravotním postižením za účelem dosažení cílů snížit počet osob předčasně ukončujících školní docházku, chudobu a nezaměstnanost, které jsou obsaženy ve strategii Evropa 2020.

1.9 EHSV se domnívá, že ke strukturovanému řízení strategie a silnějšímu a účinnějšímu mechanismu je zapotřebí evropského výboru pro zdravotní postižení s cílem koordinovat a monitorovat provádění úmluvy OSN na evropské i vnitrostátní úrovni na základě jejího čl. 33 odst. 1. EHSV bude rovněž průběžně hodnotit a posuzovat její provádění.

1.10 EHSV je znepokojen negativním dopadem, jaký měla finanční krize na životy osob se zdravotním postižením a jejich možnost uplatňovat svá práva. Vyzývá k podpoře osob se zdravotním postižením v období krize a varuje před jakýmkoliv škrtů v sociálních výdajích následkem úsporných opatření. K tomuto účelu a k financování provádění strategie a úmluvy OSN by měly být využity evropské strukturální fondy a jiné finanční nástroje. Potřebné jsou i dodatečné mechanismy, např. co se týče strukturálních fondů, jako např. přímé financování (ringfencing) opatření určených osobám se zdravotním postižením a jiným zranitelným skupinám. Budoucí politika soudržnosti musí být v souladu s úmluvou OSN. Článek 16 stávajícího předpisu musí být účinně prováděn.

1.11 EHSV tvrdí, že všechny osoby, včetně osob s psychosociálním postižením, osob, které vyžadují náročnější

péči, dětí a žen se zdravotním postižením, by při plném využívání všech lidských práv a základních svobod měly mít rovnoprávné postavení s ostatními. Uznává a podporuje právo na nezávislý život a vyzývá k podpoře přechodu z institucionální ke komunitní péči.

1.12 EHSV doporučuje, aby budoucí víceletý finanční rámec pro léta 2014–2020 uznal právní status strategie a úmluvy OSN v rámci EU a umožnil financování jeho zohlednění a provádění. Víceletý finanční rámec musí podporovat komplexní cíle, které se týkají posilování základních práv a začlenění osob se zdravotním postižením a měl by investovat do propagace nediskriminace a přístupnosti.

2. Úvod

2.1 Sdělení přijaté Evropskou komisí v listopadu 2010 představuje hlavní nástroj politiky týkající se osob se zdravotním postižením. Strategie stanovuje osm hlavních oblastí: přístupnost, zapojení do společnosti, rovnost, zaměstnanost, vzdělávání a odborná příprava, sociální ochrana, zdraví a vnější činnosti. Pro každou oblast byla určena klíčová opatření pro období 2010–2015, po jehož uplynutí budou vypracovány nové iniciativy a strategie bude zrevizována. Cílem strategie je podpořit provádění úmluvy OSN a určit mechanismy k jejímu začlenění do politik EU, a to i v rámci unijních institucí. Kromě toho stanoví podporu potřebnou pro financování, výzkum, informační kampaně, statistiku a sběr dat. Sdělení doprovází dva důležité dokumenty: seznam konkrétních opatření stanovených pro období 2010–2015⁽³⁾ a pracovní dokument⁽⁴⁾, který podává výklad strategie ve světle úmluvy OSN.

2.2 EHSV žádá o skutečné provádění úmluvy OSN prostřednictvím revize a rozvoje evropské legislativy.

2.3 EHSV se domnívá, že politiky EU by měly odrážet posun paradigmatu od zdravotní perspektivy k perspektivě lidských práv, který zavedla úmluva OSN, a zavazuje se, že ve svém přístupu ke zdravotnímu postižení bude používat sociální model.

2.4 EHSV doporučuje přijmout tento výrok uvedený v úmluvě OSN: „Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.“⁽⁵⁾

⁽³⁾ SEK(2010) 1324 v konečném znění.

⁽⁴⁾ SEK(2010) 1323 v konečném znění.

⁽⁵⁾ Článek 1 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením: www.mvcr.cz/soubor/sb004-10m-pdf.aspx.

2.5 EHSV je pevně přesvědčen o tom, že každá lidská bytost má právo na život, a zdůrazňuje, že osoby se zdravotním postižením mají, co se týče tohoto práva, rovnoprávné postavení s ostatními.

2.6 EHSV odsuzuje obtížné poměry osob se zdravotním postižením, které jsou vystaveny četným formám diskriminace na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického či sociálního původu, genetických rysů, jazyka, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických či jakýchkoli jiných názorů, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, věku, sexuální orientace či jakéhokoliv jiného statusu.

2.7 EHSV konstatuje, že lidé se zdravotním postižením představují zhruba 16 % obyvatelstva EU, tj. 80 milionů osob. Představují také jednu šestinu pracujících obyvatel v EU a 75 % z nich, jež by mohli potřebovat intenzivní podporu, nemá přístup k zaměstnání. 38 % osob se zdravotním postižením ve věku 16–34 let vydělává o 36 % méně než osoby bez postižení⁽⁶⁾.

2.8 EHSV obnovuje svůj závazek k podpoře rovnoprávnosti a začlenění osob se zdravotním postižením, který vyjádřil v minulých stanoviscích⁽⁷⁾, jak při provádění strategie a úmluvy OSN, tak při vnější činnosti EU.

2.9 EHSV žádá, aby byla přijata účinná opatření k boji proti předčasnému ukončování školní docházky, neboť pravděpodobnost, že osoby se zdravotním postižením dosáhnou vysokoškolského vzdělání, je dvakrát nižší než u ostatních lidí.

2.10 EHSV vyzývá k revizi směrnice Rady 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, aby bylo dosaženo souladu s úmluvou OSN. Podle úmluvy OSN by se mělo, v rámci uplatňování a provádění této směrnice, odepření přiměřené úpravy považovat za formu diskriminace. EHSV vyzývá členské státy, aby náležitě prováděly směrnici a Evropskou komisi, aby řádně sledovala její uplatňování.

2.11 EHSV podporuje využívání strukturálních fondů k hospodářskému oživení a k budování sociální soudržnosti⁽⁸⁾. Budoucí předpisy by měly zachovat zákaz diskriminace a přístupnost jako horizontální zásady a měla by být uznána přidaná hodnota organizací osob se zdravotním postižením ve všech fázích procesu jejich tvorby (návrh, provádění, řízení, hodnocení a monitorování). Ustanovení týkající se zákazu diskriminace a přístupnosti musí být posílena jako kritéria předpisu. Článek 16 stávajícího předpisu musí být posílen a jeho provádění a vymáhání musí být zajištěno Evropskou komisí a členskými státy.

2.12 Je rovněž třeba přezkoumat mechanismy finanční pomoci⁽⁹⁾, jako je např. přímé financování (ringfencing) opatření určených osobám se zdravotním postižením⁽¹⁰⁾ a jiným zranitelným skupinám, aby se politika soudržnosti nasměrovala na náležité priority⁽¹¹⁾. EHSV již doporučil, aby se fondy zaměřily na specifické cíle týkající se sociálního začlenění⁽¹²⁾. Kromě toho by sociální začleňování osob se zdravotním postižením měly být zahrnuto do financování jako samostatná kategorie, aby se zajistila pomoc, která se vyžaduje při provádění zásad úmluvy OSN a strategie.

2.13 EHSV tvrdí, že by děti se zdravotním postižením měly plně užívat všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávné úrovni s ostatními a připomíná Úmluvu o právech dítěte a závazky z ní vyplývající.

2.14 EHSV vyzývá k přechodu od institucionální ke komunitní péči s cílem respektovat právo osob se zdravotním postižením na nezávislý život. Evropské fondy by neměly být používány na výstavbu nebo renovaci institucí, nýbrž na financování procesu přechodu od institucionální ke komunitní péči, včetně přetváření institucí směrem ke komunitním službám. Zdůrazňuje potřebu podporovat přiměřený životní standard a aktivní stárnutí.

3. Hodnocení Evropské strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020

3.1 EHSV se domnívá, že strategie částečně odráží ambice úmluvy OSN a že oblasti, v nichž je třeba podniknout kroky, vymezené ve strategii jsou relevantní a že by s ohledem na úmluvu OSN měly být posíleny.

3.2 EHSV lituje, že rovnost žen a mužů není průřezovou otázkou strategie. Žádá, aby údaje o zdravotním postižení byly rozděleny podle pohlaví a aby do statistik členěných podle pohlaví byly rovněž zahrnuty ženy se zdravotním postižením. EHSV doporučuje rozdělit rozpočet finančních nástrojů EU týkajících se zdravotního postižení podle pohlaví. Při provádění strategie by se měla zaručeně zohledňovat rovnost žen a mužů.

3.3 EHSV vítá skutečnost, že se strategie zabývá nedostatkem údajů o zdravotním postižení, a žádá, aby se stanovily ukazatele, pomocí nichž by se měřila míra nezaměstnanosti a míra chudoby osob se zdravotním postižením a jejich přístup ke vzdělání.

3.4 EHSV uznává důležitost prevence, na niž upozorňuje strategie v oddíle týkajícím se zdraví, poukazuje však na to, že by bylo lepší zaměřit se ve strategii na potvrzení práv osob se zdravotním postižením, než je směřovat s prevencí.

⁽⁹⁾ Tamtéž.

⁽¹⁰⁾ KOM(2010) 636 v konečném znění.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 237, 22.9.2005, s. 27–31; Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 92–95; Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 8–15; KOM(2010) 636 v konečném znění.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 73–81, odst. 4.5.2.

⁽⁶⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 8–15.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 8–14.

3.5 EHSV vítá důrazný závazek strategie k přístupnosti a její pozitivní dopad na společnost (např. starší lidi a osoby se sníženou mobilitou). Podnikům vyznačujícím se dostupností přibude zákazníků (15 % spotřebitelů). Nové produkty vytvářejí nové trhy a jsou zdrojem trvalého hospodářského růstu⁽¹³⁾. EHSV připomíná usnesení Rady EU: „Přístupnost představuje základní kámen společnosti otevřené sociálnímu začlenění založené na nepřítomnosti diskriminace.“⁽¹⁴⁾

3.6 EHSV je zastáncem toho, aby k zajištění odpovídající finanční podpory strategie byly využívány strukturální fondy. Zejména navrhuje, aby se lépe využíval Evropský sociální fond k podpoře integrace trhu práce a Evropský regionální rozvojový fond k dosažení vysoké míry přístupnosti v Evropě.

3.7 EHSV se domnívá, že by se ve strategii měl více podpořit nezávislý život pro osoby se zdravotním postižením prostřednictvím komunitní péče a deinstitucionalizace. Evropské fondy by měly být investovány do podpory komunitní péče a měly by zajistit, aby měla tato péče patřičnou úroveň.

3.8 EHSV připomíná⁽¹⁵⁾, že aktivní začlenění musí být napojeno na trh práce a zajistit dostatečné příjmy a přístup ke kvalitním sociálním službám, jež by se odrazily na zlepšení životních podmínek včetně osob, které jsou vzdáleny trhu práce⁽¹⁵⁾.

3.9 EHSV se domnívá, že EU jako největší světový dárce vnější podpory by měla jít příkladem a propagovat ve své činnosti v oblasti spolupráce zohlednění zdravotního postižení.

3.10 EHSV se zasazuje o jednotný trh přístupný všem a žádá, aby se při zadávání veřejných zakázek povinně braly v úvahu sociální aspekty, zejména při podpoře přístupnosti, prostřednictvím přijetí ambiciózního a právně závazného Evropského aktu přístupnosti, a podpoře zaměstnanosti, nediskriminace a kvality sociálních služeb. Vítá evropský normalizační mandát č. 473⁽¹⁶⁾ a žádá o vypracování povinných standardů přístupnosti jako podpory právních předpisů týkajících se veřejných zakázek, které by se při tom inspirovaly americkými právními předpisy týkajícími se přístupnosti⁽¹⁷⁾. EHSV uznává důležitost dialogu mezi institucemi, průmyslem a občanskou společností při vymezování těchto standardů⁽¹⁸⁾. Vzhledem k jeho

malému úspěchu v praxi je však do budoucna zapotřebí vytvořit právně závazný a strukturovanější mechanismus.

3.11 EHSV vyzývá Evropský parlament, Evropskou radu a Výboru regionů, aby cílevědomě usilovaly o ochranu práv osob se zdravotním postižením a zajistily řádné provádění úmluvy OSN v Evropské unii.

4. Realizace a řízení

4.1 EHSV žádá, aby se strukturovaného řízení strategie ujal evropský výbor pro zdravotní postižení jako konkrétní způsob, jak posílit stávající skupinu na vysoké úrovni pro zdravotní postižení a byl koordinačním mechanismem pro provádění a monitorování úmluvy OSN podle jejího čl. 33 odst. 1.

4.2 EHSV věří, že národní výbory pro zdravotní postižení jsou potřeba pro koordinaci strategie a úmluvy OSN na vnitrostátní úrovni. Národní výbor by měl zajistit zapojení organizací osob se zdravotním postižením do koordinačního procesu a komunikovat s národními kontaktními místy a příslušnými evropskými aktéry.

4.3 EHSV se domnívá, že ve složení evropského výboru pro zdravotní postižení by měla být zajištěna účast zástupců osob se zdravotním postižením a že by výbor měl konzultovat EHSV, jiné příslušné zainteresované strany a organizace osob se zdravotním postižením.

4.4 EHSV se zavazuje k převzetí vedoucí úlohy při propagaci úmluvy OSN jako první mezinárodní smlouvy týkající se lidských práv ratifikované EU. Podporuje interní provádění strategie a úmluvy OSN. Bude rovněž šířit osvětu pořádáním akcí, jako je např. konference na vysoké úrovni ve spolupráci s ostatními institucemi EU a reprezentativními organizacemi osob se zdravotním postižením.

4.5 EHSV žádá, aby se bral řádný zřetel na čl. 33 odst. 1 a odst. 2 úmluvy OSN, které by se měly neprodleně provést, a to ve spolupráci s organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením. EHSV zdůrazňuje, že je důležité dát přímou odpovědnost za kontaktní místa generálnímu tajemníkovi Komise a zajistit, aby mechanismus pro monitorování byl plně nezávislý a pluralitní.

4.6 EHSV připomíná závazek zapojit podle čl. 33 odst. 3 úmluvy OSN a článku 11 Smlouvy o EU osoby se zdravotním postižením a organizace je zastupující do provádění a monitorování úmluvy OSN, včetně strategie.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 8–15.

⁽¹⁴⁾ Usnesení Rady (2008/C 75/01).

⁽¹⁵⁾ EUROFOUND.

⁽¹⁶⁾ M/473 – normalizační mandát udělený CEN, CENELEC a ETSI s cílem začlenit koncept „design pro každého“ do všech významných normalizačních iniciativ.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 8–15. „The Americans with Disabilities Act (ADA)“ je legislativní rámec, který zakazuje diskriminaci osob se zdravotním postižením v zaměstnání, dopravě, veřejných ubytovacích zařízeních a v rámci komunikace a vládní činnosti. ADA také stanovuje požadavky pro telekomunikační přenosové služby.

⁽¹⁸⁾ Viz již přijaté standardy v rámci mandátů 376 a 420 a tento odkaz: <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

4.7 EHSV se domnívá, že je důležité monitorovat provádění vnitrostátních kroků stanovených ve strategii, které mají být dosaženy v roce 2015 tím, že se zajistí, že členské státy budou předkládat zprávy o pokroku. Evropská komise by měla taktéž předkládat zprávy o pokroku na evropské úrovni. Provádění strategie by mělo být navázáno na provádění strategie Evropa 2020. Členské státy by do svých národních programů reforem měly začlenit specifické cíle pro osoby se zdravotními postiženími, aby bylo možné měřit jejich chudobu, míru zaměstnanosti a vzdělání.

4.8 Z budoucích programů financování Evropské komise, které nahradí PROGRESS, by se měly podporovat organizace osob se zdravotním postižením zastupující jak postižené obecně, tak specifická postižení. Tím se usnadní provádění úmluvy OSN.

4.9 EHSV vyzývá příslušné zainteresované strany, např. oborové svazy, zaměstnance, poskytovatele služeb, subjekty sociální ekonomiky a organizace osob se zdravotním postižením, aby se v rámci svých odpovědností a úkolů aktivně zapojily do provádění strategie.

4.10 EHSV věří, že subjekty sociální ekonomiky hrají klíčovou roli při zlepšování životní situace a příležitostí znevýhodněných osob v rámci přístupu k zaměstnání, zboží a službám.

4.11 EHSV vyzývá odborové svazy a zaměstnavatele, aby do kolektivního vyjednávání zahrnuli zvláštní doložky týkající se zdravotního postižení, a podporovaly tak trhy práce přístupné všem a provádění strategie. Členské státy by měly přijmout konkrétní finanční opatření na podporu jednání.

4.12 EHSV se domnívá, že strategie by měla podporovat spolupráci mezi národními organizacemi osob se zdravotním postižením a národními hospodářskými a sociálními radami, aby se strategie dále šířila v jednotlivých státech.

4.13 EHSV žádá, aby potřeby osob se zdravotním postižením a osob s psychosociálním postižením, které vyžadují intenzivní podporu, byly začleněny do všech oblastí strategie.

5. Revize Evropské strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením v roce 2015 a nový rámec na období po roce 2020

5.1 EHSV je zastáncem pečlivé revize strategie a ambiciózního seznamu kroků v období po roce 2015 určených na boj proti diskriminaci a zajištění rovnoprávnosti v EU.

5.2 EHSV je zastáncem přezkumu stávajících právních předpisů EU a systematického začleňování zásad úmluvy OSN do nových právních předpisů a politik EU.

5.3 EHSV podporuje komplexní revizi strategie do roku 2013, aby se zajistil soulad s ustanoveními úmluvy OSN a pokryly se mj. takové oblasti, jako je např. právo na život a uznání před zákonem.

5.4 EHSV považuje za hlavní cíle strategie rovnost v zaměstnání, vzdělávání, svobodě pohybu a v dalších příslušných oblastech života osob se zdravotním postižením.

5.5 EHSV zdůrazňuje, že je třeba ho konzultovat předtím, než bude Výboru pro práva osob se zdravotním postižením OSN předložena zpráva EU o provádění.

5.6 EHSV připomíná, že pro tvorbu politik a náležité hodnocení strategie jsou důležité konsistentní údaje, a žádá, aby byly na úrovni EU vytvořeny ukazatele zvláště zaměřené na zdravotní postižení.

První návrhy nového seznamu kroků strategie na období po roce 2015

5.7 EHSV bude pečlivě monitorovat provádění Evropského aktu přístupnosti v členských státech poté, co Evropský parlament a Rada přijmou legislativní návrh Evropské komise jako závazný právní předpis. EHSV žádá, aby byl sestaven konkrétní plán zpřístupnění všech institucí EU (infrastruktur, nábory zaměstnanců, schůzí, internetových stránek a informací) lidem se zdravotním postižením.

5.8 EHSV zdůrazňuje význam úpravy článků týkajících se zdravotního postižení obsažených v návrhu antidiskriminační směrnice Evropské komise s cílem dosáhnout souladu s úmluvou OSN a žádá členské státy o konzistentní přijetí důrazných evropských právních předpisů, které rozšíří ochranu práv osob se zdravotním postižením za sféru zaměstnání.

5.9 EHSV se domnívá, že na nový seznam kroků v období po roce 2015 by měla být zahrnuta opatření na řešení specifické situace osob s psychosociálním postižením, žen a dívek, dětí a starších lidí se zdravotním postižením a osob vyžadujících intenzivní podporu.

5.10 EHSV zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby osoby se zdravotním postižením mohly plně těžit ze svobody pohybu. EHSV je pro přijetí evropského průkazu mobility, založeného na vzájemném uznávání věcných dávek v invaliditě ve všech členských státech EU jako nástroje, jenž osobám se zdravotním postižením umožní pohybovat se svobodně na území EU na rovnoprávné úrovni s ostatními občany EU. Stejně tak jako např. parkovací průkaz, průkaz mobility by měl zajistit přístup k řadě benefitů, které nabízí mnoho veřejných a soukromých institucí, např. přístup k veřejné dopravě, vstup do muzeí apod. EHSV očekává, že budou předloženy konkrétní návrhy na odstranění překážek přenositelnosti dávek v invaliditě a specifických podpůrných služeb, např. veřejné podpory a podpůrných technologií.

5.11 EHSV navrhuje, aby se zřídilo Středisko pro sledování zdravotního postižení, které by analyzovalo situaci osob se zdravotním postižením v EU, vyměňovalo osvědčené postupy a podporovalo vývoj politiky.

5.12 EHSV žádá, aby byl vytvořen a v členských státech zaveden právně závazný evropský rámec kvality komunitních služeb.

5.13 EHSV vyzývá, aby byl hlavní vzdělávací systém přístupný všem. Navrhuje, aby se na základních školách vyučovala znaková řeč, přijímali se učitelé kvalifikovaní pro používání Braillova písma a používaly se další vhodné způsoby podpory žáků se zdravotním postižením.

5.14 EHSV žádá, aby byl vytvořen společný evropský systém posuzování zdravotního postižení, který by vycházel z přístupu založeného na lidských právech.⁽¹⁹⁾

5.15 EHSV navrhuje propagovat rovné uznání před zákonem pro osoby se zdravotním postižením. Evropský soudní dvůr

a vnitrostátní soudy musí být přístupné a musí přijmout všechna náležitá opatření k boji proti diskriminaci.

5.16 EHSV připomíná, že volební právo je nezcizitelné lidské právo, které úmluva OSN považuje za právo všech osob se zdravotním postižením. Připomíná také všem příslušným institucím, že pouhé požadavky týkající se věku a občanství mohou určovat způsobilost osoby účastnit se voleb nebo do nich kandidovat. EHSV důrazně a jednoznačně odmítá myšlenku omezit volební právo nebo právo kandidovat ve volbách na základě zdravotního postižení, ať už prostřednictvím soudního rozhodnutí nebo jiných prostředků. EHSV vyzývá instituce EU a členské státy, aby zrušily diskriminační zákony týkající se opatrovnictví, a umožnily tak všem osobám se zdravotním postižením vykonávat svá politická práva na rovnoprávné úrovni s ostatními. Má za to, že je nutná přiměřená úprava volebních postupů, zařízení a materiálů s cílem zajistit právo účastnit se vnitrostátních voleb a voleb do Evropského parlamentu.

5.17 EHSV žádá o předložení důkazů účinnosti stávajících nástrojů politik na zlepšení situace osob se zdravotním postižením. Navrhuje to provést financováním projektů, studií a výzkumu EU.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ Společný systém posuzování zdravotního postižení odvozený od práv obsažených v úmluvě OSN prostřednictvím revize Mezinárodní klasifikace fungování, zdravotního postižení a zdraví.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství

KOM(2011) 126 v konečném znění – 2011/0059 (CNS)

a k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství

KOM(2011) 127 v konečném znění – 2011/0060 (CNS)

(2011/C 376/16)

Zpravodaj: **pan PEZZINI**

Dne 26. dubna 2011 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství

KOM(2011) 126 v konečném znění – 2011/0059 (CNS)

a ve věci

návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství

KOM(2011) 127 v konečném znění – 2011/0060 (CNS).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. srpna 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 156 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s Komisí, že je nutné odstranit nejistotu a diskriminaci v oblasti majetkových práv mezinárodních párů, a považuje za vhodné přijmout legislativní balíček, jehož součástí jsou dvě různá nařízení týkající se majetkových poměrů v manželství a v registrovaném partnerství.

1.2 Výbor se domnívá, že základem jakékoli právní úpravy v této oblasti musí být právní jistota, předvídatelnost, zjednodušení a rychlý přístup ke spravedlnosti se spravedlivými řešeními, za přijatelných nákladů a v rozumné lhůtě a při dodržení jediné výhrady veřejného pořádku.

1.3 EHSV považuje za zásadní, aby jakákoli plánovaná právní úprava jasně a transparentně chránila nejen práva týkající se majetkových poměrů v manželství a v registrovaném partnerství, ale i zájmy a práva třetích osob. Za tímto účelem by volba rozhodného práva a soudní příslušnosti měla být závazně učiněna v okamžiku uzavření svazku.

1.4 EHSV si v této souvislosti klade otázku, zda by v této věci nebylo možné dospět k realizaci fakultativního doplňkového evropského režimu, tzv. „28. režimu“, který by stejným

způsobem chránil mezinárodní páry při jejich majetkových poměrech a majetkových důsledcích.

1.4.1 Kromě toho by se na základě dohod o mimosoudním vyrovnání usnadnilo využívání rozhodčích řízení.

1.5 Výbor zdůrazňuje, že je důležité zajistit okamžitou vykonatelnost rozhodnutí bez spuštění dalších, třebaže zjednodušených procedur, aby se snížila zátěž pro občany, pokud jde o lhůty a náklady, a administrativní břemeno pro soudní systémy.

1.6 EHSV doporučuje, aby byl vytvořením interaktivního internetového portálu ve všech úředních jazycích a přípravou systémů pro výměnu odborných znalostí a schopností uveden v činnost informační a vzdělávací systém pro příslušné soudní orgány, ale i pro odborníky v oblasti práva a občany.

1.7 EHSV požaduje, aby byla vytvořena evropská síť národních středisek pro bezplatné právní poradenství, jež by zastřešovala Agentura pro základní práva, aby se zajistilo, že všechny páry mohou uvědoměle vykonávat svá práva a budou o nich informovány.

1.8 EHSV zdůrazňuje, že je důležité, aby pro různá řízení – dědické řízení, rozvodové řízení, rozluky a vypořádání majetkových poměrů – byl příslušný jediný soud.

1.9 Výbor závěrem důrazně doporučuje, aby byl zajištěn plný soulad mezi stávajícími, právě revidovanými nebo plánovanými právními předpisy, a tím i homogenní, zjednodušený a všem evropským občanům přístupný rámec ve věci majetkových poměrů v manželství.

2. Stávající právní rámec

2.1 Pro Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je zásadně důležité zajistit volný pohyb občanů mezi všemi členskými státy, aby mohli žít, zakládat rodiny a nabývat majetek v Evropské unii bez překážek a nejistot.

2.2 Zakládající smlouvy a Listina základních práv Evropské unie zaručují právo na volný pohyb a pobyt, přístup ke spravedlnosti a respektování základních práv, zejména vlastnického práva, rovnosti všech před zákonem, zásady nediskriminace, práva na respektování soukromého a rodinného života, práva uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními právními předpisy a práva na spravedlivý proces.

2.3 Vzrůstající mobilita občanů v rámci EU vede ke zvyšujícímu se počtu „mezinárodních“ manželství a partnerství, v nichž manželé či partneři mají rozdílnou státní příslušnost nebo žijí v různých členských státech nebo v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky.

2.4 EHSV si je vědom významu účinného výkonu těchto práv v prostoru bez vnitřních hranic bez ohledu na podobu partnerství občanů různých členských států a na jejich možný pobyt v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky. K tomuto pobytu se často váže vlastnictví movitých a nemovitých věcí umístěných na území více členských států EU.

2.5 V Evropě je v současnosti přibližně 16 milionů mezinárodních párů. V roce 2007 zahrnovalo 13 % (310 000) z 2,4 milionu nových sňatků mezinárodní prvek. Ve stejném roce bylo z 211 000 registrovaných partnerství v EU 41 000 mezinárodních párů.

2.6 V pěti zemích mohou uzavřít sňatek i osoby stejného pohlaví (v Nizozemsku od roku 2001, v Belgii od roku 2003, ve Španělsku od roku 2005, ve Švédsku od roku 2009 a v Portugalsku od roku 2010), zatímco „registrované partnerství“ je novější právní institut, který uznává 14 členských států⁽¹⁾. V každém z těchto 14 států je přípustné registrované partnerství

osob stejného pohlaví; registrované partnerství osob stejného i různého pohlaví je přípustné pouze v Belgii, Francii, Lucembursku a Nizozemsku.

2.7 EHSV v konzultace vyžádané Komisí v roce 2006 k zelené knize o kolizním právu v oblasti úpravy majetkových poměrů v manželství v zásadě uvítal⁽²⁾ změny nařízení (ES) č. 2201/2003, které rozšiřovaly soudní příslušnost a rozhodné právo týkající se majetkových poměrů v manželství, a doporučil, aby tyto změny v daných bodech doplnily nařízení o uznávání právních rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti. K soudní příslušnosti a rozhodnému právu ve věcech manželských se EHSV již vyjádřil při zveřejnění zelené knihy o rozvodu, ke které vypracoval velmi podrobné stanovisko, na něž zde odkazuje⁽³⁾.

2.8 Výbor si také kladl otázku, zda je vhodné zabývat se odděleně otázkou rozdělení společného majetku (nemovitostí, movitých věcí a dalších majetkových práv) tím, že se rozšíří oblast uplatňování *rationae personae* právních předpisů upravujících toto rozdělení i na nesezdané páry (které také mohou mít společné děti).

2.9 Bylo by možná logičtější zabývat se na jedné straně všemi důsledky zrušení manželského svazku a na druhé straně řešit všechny důsledky rozluky nesezdaných partnerů, kteří spolu žijí v registrovaném partnerství, a vypracovat jednotný regulační rámec.

2.10 Pravděpodobně by to zlepšilo jasnost a pochopení rozhodného práva a usnadnilo uznávání právních rozhodnutí, která často upravují všechny podmínky a důsledky rozvodu nebo rozluky v jediném konečném rozhodnutí.

2.11 Kvůli odlišným rysům manželství a registrovaného partnerství a možným právním rozdílům obou typů svazků souhlasí EHSV s možností mít dvě zvláštní nařízení: jedno, které se týká příslušnosti, rozhodného práva, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství, a druhé, které se týká příslušnosti, rozhodného práva, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství.

2.12 Výbor si klade otázku, zda by nebylo vhodné zabývat se vytvořením souhrnného jednotného nástroje v podobě fakultativního doplňkového evropského režimu („28. režimu“)⁽⁴⁾, k němuž by se páry – ve svazku manželském či v registrovaném partnerství – mohly bez jakékoliv diskriminace svobodně rozhodnout přistoupit. Určitým vodítkem by v tomto ohledu mohla být dohoda mezi Francií a Německem o zavedení společné úpravy majetkových poměrů v manželství⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Belgie, Česká republika, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Rakousko, Slovinsko, Spojené království a Švédsko.

⁽²⁾ Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 71.

⁽³⁾ Úř. věst. C 24, 31.1.2006, s. 20.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 21, 21.1.2011, s. 26.

⁽⁵⁾ Viz rozhodnutí francouzské Rady ministrů ze dne 23. března 2011.

2.12.1 Majetkové aspekty manželství a registrovaných partnerství se často řeší „smířčí cestou“. V tom případě by podle EHSV bylo vhodné vložit do 28. režimu ustanovení pojednávající o platnosti mimosoudních rozhodčích dohod⁽⁶⁾, což by pro evropské občany znamenalo značné výhody.

2.13 Výbor se domnívá, že oba nástroje by měly zajistit:

- předvídatelnost a jistotu rozhodného práva díky jasným a jednotným předpisům;
- soudržnost soudní spolupráce v občanských věcech, zejména v oblasti rodinného práva;
- automatické uznávání rozhodnutí a jejich výkon prostřednictvím jednotného zjednodušeného postupu, čímž by se zaručil pohyb rozsudků bez doložky vykonatelnosti v oblasti uznávání a výkonu rozhodnutí;
- harmonizaci pravidel o soudní příslušnosti, a tak určit rozhodné právo s jediným soudem pro řízení ve všech aspektech situace jednotlivých párů, které by toto rozhodnutí musely učinit;
- určení právního rámce, jenž má soudržnou strukturu a je snadno přístupný a sjednocuje a harmonizuje terminologii týkající se všech témat a všech koncepcí a požadavků souvisejících s podobnými pravidly ve všech příslušných oblastech (např. litispence, doložky o soudní příslušnosti apod.).

3. Návrhy Komise

3.1 Ve „Zprávě o občanství EU za rok 2010 – Odstranit překážky pro výkon práv občanů EU“⁽⁷⁾ Komise konstatuje, že jednou z hlavních překážek, se kterými se občané stále setkávají v každodenním životě při výkonu svých práv, je nejistota v oblasti majetkových práv mezinárodních párů.

3.2 Základem návrhů Komise je čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

3.3 Dvě iniciativy Komise, které byly předloženy Radě, se týkají rozhodného práva v oblasti majetkových práv mezinárodních párů: první se týká určení příslušnosti rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství, druhé se týká stejných otázek ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství.

3.4 Účelem návrhů Komise je vytvářet mosty mezi různými právními systémy EU a usnadňovat mezinárodním párům život, aniž by harmonizovaly nebo upravovaly hmotné právo členských států v oblasti sňatků nebo registrovaných partnerství, avšak s cílem:

— umožnit mezinárodním manželským párům, aby si zvolily rozhodné právo pro svůj společný majetek pro případ úmrtí jednoho z manželů nebo pro případ rozvodu;

— zvýšit právní jistotu registrovaných partnerství s mezinárodní povahou tím, že bude obecným pravidlem podřídit majetek párů v registrovaném partnerství právu země, v níž bylo toto partnerství registrováno;

— zvýšit právní jistotu mezinárodních párů (manželů či registrovaných partnerů) zavedením souboru soudržných pravidel pro určení příslušných soudů a rozhodného práva na základě hierarchicky použitelných objektivních hraničních určovatелů;

— zlepšit pro mezinárodní páry předvídatelnost zjednodušením postupů pro uznávání rozhodnutí a listin v celé EU s možností, aby občané mohli jedinému soudu předkládat různé žaloby.

3.5 Návrhy počítají i s vytvořením internetové stránky Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci pro stávající rejstříky ve věcech majetkových poměrů v manželství a vnitrostátních předpisů.

3.6 Tyto návrhy vyžadují jednomyslné schválení Radou ministrů EU s předchozí konzultací Evropského parlamentu.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV považuje za vhodné, aby volba určení předpisů platných pro sezdané páry byla činěna v okamžiku uzavření sňatku a zamezilo se tomu, že by bylo možné zvolit právo, které nemá ke sňatku žádný legislativní vztah, a aby se v souvislosti s předcházejícími manželstvími místo toho v případě, že nedojde k žádné volbě, zvolily k určení rozhodného práva objektivní hraniční určovatелé v souladu se systémem přijatým v nedávném nařízení „Řím III“⁽⁸⁾.

4.1.1 EHSV má za to, že zavedení pravidel, podle nichž mají manželé omezenou možnost volby rozhodného práva, by posílilo právní jistotu a poskytlo by zúčastněným stranám jistou míru volby rozhodného práva pro jejich majetek, a tak současně zaručilo ochranu zájmů třetích stran.

4.1.2 V případě registrovaných partnerství je tato volba limitována na právo státu, v němž proběhla registrace.

4.1.3 EHSV zdůrazňuje, že je zapotřebí odpovídající a jasný informační systém týkající se volby práva, jak stanoví nařízení (EU) č. 1259/2010 a návrh obsažený v dokumentu KOM(2011) 126 v konečném znění, aby páry měly lepší povědomí o rozvodovém řízení a o právní úpravě majetkových vztahů.

⁽⁶⁾ Návrh italského ministerstva spravedlnosti a rovněž Evropského soudního dvora, rozsudek ve věci West Tankers Inc., Věc C-185/07, bod 26 o platnosti rozhodčí doložky.

⁽⁷⁾ Přijátá 27. října 2010.

⁽⁸⁾ Viz nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, Úř. věst. L 343, 29.12.2010, s. 10.

4.1.4 Výbor pokládá za prioritu právní jistotu, proto vyjadřuje své obavy o skutečnou slučitelnost volby právního režimu platného pro právní úpravu majetkových vztahů ze strany párů a skutečným fyzickým umístěním majetku, nachází-li se v jiné než smluvené zemi.

4.1.4.1 Výbor má za to, že v zájmu zajištění právní jistoty a současně i práva manželů na zachování hodnoty movitého a nemovitého majetku by se mělo přistoupit ke spravedlivému zhodnocení majetku v okamžiku uzavření sňatku a v okamžiku rozluky či rozvodu.

4.1.4.2 EHSV doufá, že uvedení platných majetkových poměrů v manželství bude začleněno do všech předpisů upravujících majetkové poměry. To je mimořádně důležité v případech podílů a účasti na společnostech, životního pojištění, penzijních fondů a dalších.

4.1.5 EHSV si klade otázku, jaký je skutečný dopad na třetí strany, k němuž může dojít v případě, že se liší rozhodné právo zvolené pro majetkové vztahy a rozhodné právo země, kde se majetek skutečně nachází, a to i mimo EU.

4.2 Výbor považuje za důležité odstranit problémy spojené s uznáváním rozhodnutí a listin, a zajistit tak pokrok v oblasti úspor a rychlosti uznávání rozhodnutí a vyvarovat se možnosti obracet se na soudy v různých členských státech.

4.3 Pravidla soudní příslušnosti týkající se vypořádání majetkových poměrů by rozšířila příslušnost soudů posuzujících rozvodové nebo dědické řízení i na otázky související s vypořádáním majetkových poměrů. To by poskytlo občanům větší právní jistotu, protože soud příslušný pro rozvodové nebo dědické řízení by byl příslušný i pro vypořádání majetkových poměrů.

4.3.1 Výbor je znepokojen důsledky doby nutné pro přizpůsobení vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států a datem vstupu v platnost nařízení týkajících se majetkových poměrů.

4.4 EHSV považuje za nutné zaručit volný pohyb rozhodnutí prostřednictvím jejich automatického uznávání v celé EU a jejich provádění jednotným zjednodušeným postupem, jakož i zaručit požadovanou soudržnost soudní spolupráce v občanských věcech.

4.5 EHSV se domnívá, že obecným cílem by mělo být určení právního rámce, jenž má soudržnou strukturu a je snadno přístupný; soudí, že za tímto účelem by měla být sjednocena a harmonizována terminologie týkající se všech témat a všech koncepcí a požadavků souvisejících s podobnými pravidly ve všech příslušných oblastech (např. litispendence, doložky o soudní příslušnosti, obvyklé bydliště apod.).

4.6 Podle názoru Výboru je rovněž důležité umožnit uznávání, výkon a volný pohyb rozhodnutí bez doložky vykonatelnosti na vnitřním trhu v souladu s navrženými změnami⁽⁹⁾ a s pravidly v občanských a obchodních věcech ve smyslu nařízení Rady (ES) č. 44/2001 bez možnosti jiné výhrady než veřejného pořádku a souladu s Listinou základních práv.

4.7 EHSV souhlasí, že je vhodné, aby byl pro různá řízení – rozvodová řízení, rozluky a vypořádání majetkových poměrů mezi manžely – příslušný jediný soud. Příslušné soudy jsou totožné s těmi, které byly určeny podle nařízení Brusel IIa.

4.7.1 Výbor podtrhuje, že je důležité vyloučit souběžná řízení a uplatňování podstatně se lišících právních předpisů na majetek manželů a majetek registrovaných partnerů.

4.8 EHSV se domnívá, že zvláště důležité je vzdělávat na úrovni EU v této problematice složky příslušných veřejných orgánů a odborníky v oblasti práva, kteří budou provádět nový právní rámec ve věcech majetkových poměrů v manželství a ve věcech majetkových poměrů mezi registrovanými partnery.

4.9 Bude zapotřebí poskytnout manželům a registrovaným partnerům odpovídající informace o účincích zvolené právní úpravy na majetek v případě jeho přesunu, zejména bude-li se lišit zvolená právní úprava od právní úpravy země, kde se majetek skutečně nachází.

4.10 V závěrech Rady pro spravedlnost a vnitřní věci z 24. a 25. února 2011 se uvádí, že „dodržování základních práv je třeba zohledňovat i při přípravě právních aktů mimo rámec legislativního postupu“⁽¹⁰⁾. Výbor se domnívá, že Agentura pro základní práva by mohla a měla převzít aktivní úlohu při poskytování právního poradenství párům v zájmu účinného výkonu jejich práv.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Navržená nařízení týkající se majetkových vztahů v manželství

5.1.1 Výbor souhlasí, že **definice majetkových poměrů v manželství** zahrnuje každodenní správu majetku manželů a jejich majetkové vypořádání, aniž by byla dotčena povaha věcných práv vztahujících se k majetku, kvalifikace majetku a práv a určení výsad držitele těchto práv, aniž by byla dotčena jediná výhrada veřejného pořádku stanovená v právních předpisech členských států.

⁽⁹⁾ Viz KOM(2010) 748 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ Viz závěry Rady o úloze Rady Evropské unie při zaručování účinného uplatňování Listiny základních práv Evropské unie, 24. a 25. února 2011.

5.1.2 Výbor se značně zasazuje o zajištění soudržnosti v oblasti příslušnosti mezi rozhodným režimem podle nařízení č. 1259/2010 (rozvod a rozluka), rozhodným režimem podle nařízení č. 2201/2003 (sňatek) a rozhodným režimem stanoveným v návrhu nařízení týkajícího se majetkových poměrů v manželství (viz kapitola II články 4 a 5 a kapitola III články 15–18).

5.1.2.1 EHSV má za to, že odlišnost režimů v různých situacích, jež by byla ponechána na pouhé libovůli stran, by mohla přivodit nadměrnou složitost a vyvolat možné spory o příslušnost a z toho plynoucí důsledky s výrazným zhoršením z hlediska lhůt a nákladů. Výbor se domnívá, že soudní příslušnost by měla být určena v okamžiku uzavření sňatku.

5.1.3 EHSV se domnívá, že zásada vzájemného uznávání v otázce volného pohybu rozhodnutí, úředních listin a soudních smírů ve věcech majetkových poměrů v manželství by měla vyloučit stanovení jiných možných řízení než těch, která jsou navržena. Jakýkoli druh řízení o prohlášení vykonatelnosti (viz nařízení Brusel I a II) by totiž znamenal zhoršení z hlediska nákladů a lhůt.

5.1.4 Podle EHSV by v obou nařízeních měla být v článku 4 vyloučena možnost ponechat na dohodě stran určení soudní příslušnosti pro případy zrušení svazku či jeho prohlášení za neplatný, i co se týče majetkových aspektů těchto aktů.

5.2 Pravidla navržená pro majetkové poměry párů v registrovaném partnerství

5.2.1 EHSV se domnívá, že je nezbytné uvážit odlišné rysy registrovaného partnerství, aby bylo možné určit právní dopady pro páry v registrovaném partnerství, pokud jde čistě o majetkové vztahy partnerů mezi sebou a vůči třetím osobám.

5.2.2 Co se týče pravidel obsažených v kapitole III návrhu nařízení 127/2011 (registrovaná partnerství), EHSV se obává, že uvedené ustanovení mohou být v rozporu s pravidly stanovenými právními předpisy míst, v nichž se majetek skutečně nachází.

5.2.3 S ohledem na stávající rozdíly mezi vnitrostátními režimy zemí, které povolují registrovaná partnerství, by v zájmu posílení právních záruk jednotlivců v registrovaném partnerství a třetích stran bylo vhodné přistoupit k harmonizaci informačních systémů, postupů zveřejňování a napadnutelnosti práv týkajících se majetku párů, zejména v případech, kdy se majetek nachází v zemích, v nichž není tento institut zaveden.

5.3 Přístup k informacím o existujících majetkových poměrech v členských státech

5.3.1 EHSV zdůrazňuje, že je důležité zaručit odpovídající přístup k informacím především ze strany manželů a partnerů v registrovaném partnerství, ale také pro příslušné soudy a odborníky v oblasti práva, a to prostřednictvím praktických rad v jazycích EU a vytvořením internetového portálu ve všech úředních jazycích EU.

5.3.2 Výbor považuje za nezbytné, aby existoval program vzdělávání soudů, odborníků a uživatelů práva, jež by doplňovaly výměny zkušeností, aby se tak zajistilo odpovídající rozšíření profesionálního přístupu a znalostí příslušných vnitrostátních právních systémů.

5.3.3 EHSV doufá, že bude vytvořena evropská síť národních středisek pro právní poradenství, jež by zastřešovala Agentura pro základní práva, aby byl zajištěn bezplatný a uvědomělý výkon práv manželů a registrovaných partnerů v oblasti majetkových poměrů.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropský akční plán „eGovernment“ na období 2011–2015 – Využívání IKT na podporu inteligentní, udržitelné a inovativní veřejné správy

KOM(2010) 743 v konečném znění

a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta k interoperabilitě evropských veřejných služeb

KOM(2010) 744 v konečném znění

(2011/C 376/17)

Zpravodaj: **pan HENCKS**

Dne 15. a 16. prosince 2010 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropský akční plán „eGovernment“ na období 2011–2015 – Využívání IKT na podporu inteligentní, udržitelné a inovativní veřejné správy

KOM(2010) 743 v konečném znění a

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta k interoperabilitě evropských veřejných služeb

KOM(2010) 744 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 161 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Akční plán, který je předmětem stanoviska, vychází z požadavku ministerské konference o elektronické správě, která se konala v roce 2009 v Malmö, během níž se ministři EU zavázali, že budou propagovat dostupnější, interaktivnější a personalizovanější přeshraniční veřejné služby online. Další závazky byly přijaty v rámci Digitální agendy a strategie Evropa 2020.

1.2 Jelikož jedinou pravomocí Komise v této oblasti je navrhnout podmínky a činnosti, jež by přispívaly k harmonickému rozvoji přeshraničních transakcí elektronické správy v Evropě, EHSV by rád zdůraznil, že v konečném důsledku bude příslušet členským státům, aby zajistily, že budou dodržovány závazky přijaté v Malmö.

1.3 Aby se zabránilo záměnám s jiným typem služeb, EHSV navrhuje používat v tomto případě termín evropské „přeshraniční elektronické služby veřejné správy“, a nikoli „evropské veřejné služby“.

1.4 EHSV podporuje akční plán předložený Komisí pro udržitelnou a inovativní elektronickou veřejnou správu, který

otevřít cestu personalizovanějším a interaktivnějším službám a lépe zohledňuje potřeby a očekávání uživatelů, kteří mají hrát aktivnější roli při definování online veřejných služeb.

1.5 Podporu elektronické správy bude třeba doplnit reformou správy a jejích vztahů s uživateli, zejména poskytováním podpory uživatelům při plnění postupů elektronické správy.

1.6 V souladu se strategií Evropa 2020 a článkem 9 Smlouvy o fungování EU musí Unie a členské státy přijmout veškerá opatření pro zapojení široké veřejnosti do digitální společnosti, a to včetně znevýhodněných skupin.

1.7 V oblastech interoperability, elektronického podpisu a elektronické identifikace často vznikají překážky z důvodu neexistence přeshraniční právní základny, rozdílů v právních předpisech jednotlivých států a v řešeních přijímaných členskými státy, jež nejsou vzájemně kompatibilní. Je zapotřebí řádná a efektivní víceúrovňová správa založená na lidech a na přiměřených prostředcích.

1.8 V souvislosti s evropským rámcem interoperability EHSV podporuje rozvoj vize v oblasti norem společného rozhraní a je zastáncem platformy pro výměnu informací, zkušeností a kódů založených na softwaru z otevřených zdrojů s otevřeným kódem, aby byly možné opravy a změny, a především otevřené datové formáty umožňující interoperabilitu. Je třeba využít zkušeností získaných některými správami (např. celními správami), aby bylo možné předvídat technickou, sémantickou a organizační interoperabilitu systémů před jejich propojením, neboť jsou díky vytvoření společných pravidel a pevných právních základů zárukou provádění dohod a stability fungování.

1.9 Interoperabilita je v dnešní době považována za nezbytnou, ale pouze pro ty služby, kde je užitečná. Její realizace je velmi složitá a žádá si začlenění mnoha činností a provádění technických opatření, aby byla pro občany zajištěna bezpečnost výměn údajů. Navíc se neustále vyvíjí.

1.10 Před zahájením výměny údajů je třeba správním orgánům členských států doporučit, aby provedly selekci, čímž dojde ke zveřejnění pouze těch údajů, které jsou užitečné pro výměnu. V prvé řadě je zapotřebí dodržovat stávající předpisy.

1.11 Je nutné chránit osobní údaje občanů, podniků a organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů a respektovat jejich „právo být zapomenut“. Ochrana údajů musí být zajišťována a zabezpečována na evropské úrovni, a to již ve fázi návrhu výměn a dále pak na úrovni serverů, softwaru, ukládání a výměny dat atd. Případné opakované využití údajů třetími stranami musí podléhat stejným pravidlům a požadavkům.

2. Podpora elektronické správy

2.1 Již od roku 1993 se Unie zabývá koordinací činnosti členských států pro usnadnění digitální konvergence a řešení výzev informační společnosti (programy IDA IDAI, IDAIL, IDABC, ISA) ⁽¹⁾ s cílem vytvořit jednotný evropský prostor poskytující dostupná a bezpečná širokopásmová komunikační spojení, jakož i kvalitní a rozmanitý obsah přizpůsobený potřebám uživatelů.

2.2 Unie tak přijala příslušné politické hlavní směry, které se staly součástí různých sdělení a akčních plánů, přičemž některé měly za úkol urychlit zavádění elektronické veřejné správy na základě pěti priorit:

- přístup pro všechny;
- vyšší účinnost;
- online služby se silným dopadem;
- zavádění klíčových nástrojů;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 249, 13.9.1993, s. 6; Úř. věst. C 214, 10.7.1998, s. 33; Úř. věst. C 80, 3.4.2002, s. 21; Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 83; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 36.

— větší zapojení veřejnosti do demokratického rozhodování.

2.3 Nový akční plán je nedílnou součástí digitální agendy. V souladu se strategií Evropa 2020 a článkem 9 Smlouvy o fungování EU musí Unie a členské státy přijmout veškerá opatření pro zapojení široké veřejnosti do digitální společnosti, a to včetně znevýhodněných skupin.

3. Nové iniciativy Komise

3.1 Na páté ministerské konferenci o elektronické správě, která se konala v roce 2009 v Malmö, se ministři EU zavázali, že budou stimulovat konkurenceschopnost Evropy prostřednictvím úspory času a peněz, což by mohlo přispět k tomu, že veřejné služby online budou dostupnější, interaktivnější a personalizovanější.

3.2 Komise tedy navrhuje nový akční plán „eGovernment“, jehož cílem je reagovat konkrétním způsobem na požadavek z konference v Malmö a který přispívá ke dvěma klíčovými cílům digitálního programu pro Evropu, podle něž budou členské státy muset do roku 2013 harmonizovat své vnitrostátní rámce interoperability s platnými evropskými rámci a orgány veřejné správy budou muset propagovat elektronickou správu, aby do roku 2015 50 % občanů a 80 % podniků využívalo elektronické služby veřejné správy.

3.3 40 opatření akčního plánu na období 2011–2015 se týká těchto čtyř oblastí:

A. Posílení uživatele:

- služby navržené na základě potřeb uživatelů;
- společné vytváření služeb využívajících např. technologie typu Web 2.0;
- opakované použití informací veřejného sektoru;
- zlepšení transparentnosti;
- zapojení občanů a podniků do rozhodovacího procesu.

B. Vnitřní trh:

- hladce fungující služby pro podniky;
- zavádění přeshraničních služeb v celé EU.

C. Účinnost a výkonnost vládních a správních orgánů:

- zlepšení organizačních postupů (elektronické zadávání veřejných zakázek, zrychlené vyřizování žádostí atd.);
- snížení administrativní zátěže;

- „zelená správa“ (elektronická archivace, používání videokonferencí, aby se omezilo cestování atd.).

D. Vytvoření předpokladů vývoje elektronické správy:

- otevřené specifikace a interoperabilita (realizace Evropského rámce interoperability);
- vytvoření klíčových předpokladů (revize směrnice o elektronických podpisech, návrh rozhodnutí o vzájemném uznávání elektronické identifikace a elektronické autentifikace na území EU).

3.4 Akční plán konkrétně stanovuje následující opatření:

- zajistit, aby některé informace poskytované správě mohly být jednou provždy a bezpečně zaregistrovány (a aby nebylo nutné sdělovat několikrát stejné informace různým správám);
- v celé EU zevšeobecnit používání systémů elektronické identifikace (eID) s cílem usnadnit určité nadnárodní formality, jako je zakládání podniku v zahraničí, stěhování a pobyt v zahraničí za účelem práce, převod důchodových práv do jiné země či zápis do školského nebo univerzitního zařízení;
- umožnit občanům a podnikům sledovat v reálném čase, jak správa zpracovává jejich žádosti, a zároveň posílit transparentnost a otevřenost;
- personalizovat služby, aby lépe reagovaly na konkrétní očekávání uživatelů, např. zajištěním bezpečného a rychlého převodu dokumentů a informací v digitální podobě;
- umožnit opětovné využívání informací třetími stranami, aby bylo usnadněno vypracování nových aplikací a veřejných služeb.

4. Všeobecné poznámky

EHSV souhlasí s tím, že je naprosto nezbytné podporovat udržitelnou a inovativní elektronickou veřejnou správu a také přeshraniční interoperabilitu bez překážek.

4.1 V této souvislosti připomíná, že hlavní úkol Komise spočívá v tomto případě ve vytváření lepších podmínek pro rozvoj transakcí elektronické správy, a zejména předběžných podmínek, jako jsou interoperabilita, elektronický podpis a elektronická identifikace, a v koordinaci činností členských

států se zřetelem na to, že vlády členských států, jež se politicky zavázaly prostřednictvím prohlášení z Malmö, hrají klíčovou roli při provádění přijatých opatření.

4.2 EHSV by chtěl především upozornit, že termín „evropské veřejné služby“, který Komise používá ve svém sdělení k interoperabilitě, je nevhodný a uvádí nás v omyl. EHSV ve svém stanovisku k tématu Služby obecného hospodářského zájmu – způsob rozdělení pravomocí mezi EU a členské státy⁽²⁾ uvedl, které služby nemohou poskytovat organizace činné pouze na celostátní či místní úrovni a které by mohly být považovány za služby obecného zájmu ES. Třebaže přeshraniční online veřejné služby mají určitý evropský rozměr, jelikož přesahují hranice, mají zcela odlišný charakter a z toho důvodu nemohou být kvalifikovány jako evropské veřejné služby.

4.3 EHSV podporuje novou strategii, jež spočívá v posunu od bývalého přístupu, který měl spíše univerzální charakter, k personalizovanému přístupu, který otevírá cestu k interaktivnějším veřejným službám a který lépe reaguje na očekávání a požadavky uživatelů. Tento přístup vychází z nové generace otevřených, pružných a nepřetržitých elektronických veřejných služeb na místní, regionální, vnitrostátní a evropské úrovni.

4.4 EHSV je potěšen, že Komise otevírá cestu k tomu, aby mohli uživatelé (občané, podniky, nevládní organizace a také formální struktury dialogu uznávané Komisí) v brzké době hrát aktivnější roli při definování veřejných služeb online, jež budou přizpůsobeny jejich potřebám.

4.5 EHSV tedy podporuje nový akční plán předložený Komisí, který umožňuje všem zúčastněným stranám těžit se rychleji a kvalitněji veřejným službám a který pomůže veřejné správě k přezkumu svého přístupu k poskytovaným službám a svým vnitřním postupům, aby bylo možné lépe reagovat na nové požadavky, jakými jsou rychlost, dostupnost a jednoduchost.

4.6 Nelze se však zbavit dojmu, že uživatelé skutečně nejsou v centru zájmu správy příliš často, ale že je elektronická správa organizována spíše v závislosti na vnitřní struktuře správy nežli podle občanů, čímž vznikají uživatelům problémy s dostupností, nedostatečným zviditelněním a nejednotností způsobu grafické stylizace.

4.7 EHSV lituje, že se Komise nezabývá otázkou ochrany údajů a jejich selekcí. Je třeba plně provádět nařízení z roku 2001; žádné soukromé údaje občanů není možné sdělovat, aniž by byla zcela zajištěna jejich důvěrnost, „právo být zapomenut“ a nebudou stanoveny požadavky se zárukou, že budou dodržovány. EHSV má výhrady k opakovanému využití těchto údajů třetími stranami.

⁽²⁾ Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 65.

4.8 Nelze zlehčovat význam otázek v oblasti techniky a informatiky, neboť ty podmiňují úspěšnost interoperability a bezpečnost údajů: interoperabilita v oblasti techniky, sémantiky a organizování. Elektronická správa bude muset vyústit v reorganizaci správy a jejích vztahů s uživatelem; uspokojivé výsledky pro všechny strany však poskytne pouze tehdy, pokud bude navržena jako nástroj změny zahrnující odbornou přípravu, kolektivní a individuální sledování a komunikaci, a nikoli jako cíl sám o sobě. Nesmí tedy jít o to, aby byly lidské bytosti nahrazeny informačními nástroji, ale o uvolnění lidských kapacit, aby lidé získali více času na řešení úkolu větší přidané hodnoty, zejména pomoc občanům, aby se seznámili s elektronickou správou a používali ji ⁽³⁾, tím spíš, že Komise konstatuje, že přeshraničních elektronických služeb veřejné správy je jen několik, a i když jsou k dispozici, většina občanů EU se zdráhá je používat.

4.9 Propagace používání elektronické správy nesmí přehlížet problémy související s propojením, dovednostmi a začleněním do informační společnosti ⁽³⁾.

4.10 Ačkoli je pravdou, že velký počet elektronických služeb veřejné správy je již nyní k dispozici a jejich kvalita se v průběhu let zlepšuje, EHSV má výhrady ke srovnávacímu hodnocení elektronické správy předkládanému Komisí, jež se zakládá na přezkumu příliš malého počtu služeb, a nebylo by tudíž reprezentativní. 100 % míra dostupnosti služeb online, jež byla ověřena v Portugalsku, je tedy stále daleko od reality. Je však třeba poznamenat, že všechny správní služby nebudou potřebovat přeshraniční interoperabilitu.

4.11 Bylo by však zapotřebí předejít tomu, aby se digitální propast nepřeměnila ve správní propast. Jedním z důvodů výhrad občanů k používání elektronické správy je jistě nedůvěra, pokud jde o zabezpečení a ochranu údajů. EHSV tedy považuje za nezbytné, aby byla zavedena skutečná demokratická kontrola metod a používání údajů a aby byl do ní zahrnut evropský inspektor ochrany údajů. V opačném případě by to nebylo příznivé pro opakované využití údajů třetími stranami, jak doporučuje Komise ve snaze docílit, aby došlo ke vzniku nových administrativních služeb. EHSV se domnívá, že je nebytné vytvořit smíšený výbor pro elektronickou správu, který by seskladoval zástupce Unie, vnitrostátních správních orgánů, sociálních partnerů a uživatelů.

4.12 EHSV v této souvislosti připomíná základní potřebu „kodexu“ (ve smyslu souboru závazných předpisů) práv digitálního uživatele, který by měl být dohodnut se zástupci občanské společnosti.

4.13 Co se týká veřejných zakázek (které představují přibližně 18 % HDP EU, pokud jde o zboží, služby a práce, a které jsou jedním z 12 klíčových prvků Aktu o jednotném trhu), dostupnost zadávání veřejných zakázek online dosáhla v Unii přibližně 60 %, což je stále daleko od cíle 100 %, který stanovil pro rok 2010 první akční plán i2010.

4.14 EHSV ve svém stanovisku ⁽⁴⁾ k zelené knize o rozšířeném využití elektronického zadávání veřejných zakázek v EU doporučil, aby byl zaveden mechanismus monitorování provádění s cílem přezkoumat dosažený pokrok, překážky a přijatá nápravná opatření v souvislosti se zavedením elektronického zadávání veřejných zakázek v členských státech.

4.15 Ve stejném stanovisku EHSV dodal, že v rámci provádění elektronického zadávání veřejných zakázek je třeba podněcovat členské státy, aby hledaly inovační řešení k překonání potíží s obchodními postupy a jazykových problémů, zatímco Evropská komise by současně s uplatňováním své vůle měla jít příkladem a přijmout postup elektronického zadávání veřejných zakázek ve všech svých institucích.

4.16 Třebaže jsou interoperabilita, elektronický podpis a elektronická identifikace účinným prostředkem k propagaci rozvoje přeshraničních elektronických služeb veřejné správy, narážejí často na neexistenci přeshraniční a meziodvětvové právní základny, která by byla použitelná pro interoperabilitu, rozdíly, jaké jsou mezi jednotlivými členskými státy a vzájemně nekompatibilní řešení zvolená členskými státy.

4.17 Bude zapotřebí rozvíjet společnou vizi a společné normy, aby bylo možné vypořádat se s chybějící infrastrukturou, architekturou a chybějícími společnými hlavními směry, což hrozí zvýšením počtu řešení, jež nejsou interoperabilní.

4.18 EHSV podporuje Komisi v jejích činnostech v oblasti interoperability, pokud jde o výměnu důvěryhodných informací, architekturu interoperability a posouzení dopadů nových právních předpisů EU z hlediska IKT, a to v rámci Evropské strategie interoperability (*European Interoperability Strategy*, EIS).

4.19 Současně EHSV schvaluje myšlenku, že bude použit Evropský rámec interoperability (*European Interoperability Framework*, EIF) jakožto dohodnutý přístup k interoperabilitě organizací, jež chtějí spolupracovat na společném poskytování elektronických veřejných služeb, který specifikuje společné prvky, jako je slovník, koncepce, zásady, pokyny, normy, specifikace a postupy s tím, že bude nezbytné podporovat mnohojazyčnost a každodenně tyto prvky aktualizovat.

4.20 Při zavádění přeshraničních služeb online musí orgány veřejné správy uzavírat dohody o interoperabilitě, které budou uplatňovat stávající formálně schválené specifikace, nebo popřípadě spolupracovat se společenstvími působícími ve stejných oblastech. Při hodnocení a výběru formálně schválených specifikací musí orgány veřejné správy používat strukturovaný, transparentní a cílený přístup.

⁽³⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 9

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 99

4.21 EHSV podporuje Komisi v jejím záměru v co nejbližší době zveřejnit pro účely orgánů veřejné správy sdělení, které poskytne pokyny k vazbě mezi normalizací v oblasti IKT a zadáváním veřejných zakázek, což se zdá být dobrým prostředkem pro větší otevření přístupu k veřejným zakázkám a pro usnadnění správních formalit, které z toho vyplývají pro obě strany.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020

KOM(2011) 21 v konečném znění

(2011/C 376/18)

Zpravodaj: **pan RIBBE**

Dne 26. ledna 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020

KOM(2011) 21 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 22. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 13 hlasů bylo proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 EHSV vítá stěžejní iniciativu Evropa účinněji využívající zdroje, domnívá se však, že je formulována příliš neurčitě. Vzhledem ke globálnímu rozměru hlavních otázek souvisejících s životním prostředím Výbor odkazuje na své návrhy pro Konferenci OSN o udržitelném rozvoji 2012 a práci v oblasti plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 ⁽¹⁾.

1.2 Očekává, že Komise ve 20 jednotlivých iniciativách, jež mají být předloženy, velmi podrobně popíše:

- co přesně je míněno „účinným využíváním zdrojů“,
- čeho lze dosáhnout již pomocí technických zlepšení, resp.
- ve kterých odvětvích musí dojít k avizovanému „výraznému posunu“, jak má tento posun v jednotlivých případech vypadat a pomocí jakých nástrojů má být uskutečněn,
- k jakým konkrétním změnám v chování výrobců a spotřebitelů musí dojít a jakým způsobem se tyto změny mají urychlit.

1.3 Je mimo jakoukoli pochybnost, že v rámci strategie Evropa 2020 musí být vytyčen směr vývoje k takovému hospodářství, které bude udržitelné a tudíž bude i účinně využívat zdroje. Přesto je vhodné, aby byla úloha strategie pro udržitelný rozvoj i nadále oddělena od úlohy strategie Evropa 2020.

1.4 EHSV nechápe, proč byla iniciativa pro účinné využívání zdrojů zařazena do strategie Evropa 2020. Pro Výbor je tato iniciativa spíše konkretizací strategie pro udržitelný rozvoj, jež byla přijata v roce 2001 a v roce 2006 byla přezkoumána, a to už jen z toho důvodu, že její časový horizont zdaleka přesahuje rok 2020. EHSV se vyslovuje pro „vzkříšení“ strategie pro udržitelný rozvoj, kterou dle jeho názoru Komise zanedbává.

2. Úvod

2.1 Nedlouho předtím, než Komise požádala EHSV o vypracování tohoto stanoviska ke stěžejní iniciativě Evropa účinněji využívající zdroje, rozhodlo předsednictvo Výboru, že bude připraveno stanovisko z vlastní iniciativy týkající se situace a stavu strategie EU pro udržitelný rozvoj.

2.2 Orgány EHSV se usnesly na zahrnutí obou témat do tohoto stanoviska.

3. Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020

3.1 Komisi zveřejněná stěžejní iniciativa Evropa účinněji využívající zdroje, k níž se má toto stanovisko vyjádřit, je jednou ze sedmi nových stěžejních iniciativ, které Komise zařadila do strategie Evropa 2020.

3.2 V tomto sdělení Komise uvádí (ne prvně), že současné intenzivní využívání zdrojů nejen vytváří přílišný ekologický tlak na naši planetu, ale ohrožuje i bezpečnost dodávek, neboť rozvíjející se a rozvojové země usilují o dosažení srovnatelné prosperity – prosperity založené na neudržitelných výrobních postupech a spotřebitelských návycích.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Rio+20: *na cestě k zelené ekonomice a lepší správě – Příspěvek evropské organizované občanské společnosti a stanovisko EHSV k tématu Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050* (viz strana 110 v tomto čísle Úředního věstníku).

3.3 V rámci této stěžejní iniciativy má být ještě v průběhu roku 2011 zveřejněno celkem 20 jednotlivých iniciativ, jež mají přispět k vytvoření Evropy účinněji využívající zdroje. Dosažení tohoto cíle dle Komise umožní pouze „technická zlepšení, **výrazný posun v energetických, průmyslových, zemědělských a dopravních systémech** a změny v našem chování v roli výrobců a spotřebitelů“.

3.4 Komise uvádí, že „je nezbytné vyvíjet nové výrobky a služby a hledat nové způsoby, jak snížit vstupy“ a že za tímto účelem musí být učiněna koordinovaná opatření, která musí být politicky zviditelněna.

3.5 Nejprve je však nutné provést „koherentní analýzu důvodů, proč některé zdroje nejsou využívány účinně“, aby se docílilo „komplexního a vzájemně propojujícího přístupu [...] kombinací politik, jež co nejlépe využívá synergií a řeší kompromisy mezi různými oblastmi a politikami“.

3.6 Hlavním cílem této stěžejní iniciativy je přispět k dosažení „dohody o dlouhodobé vizi“, která by sahala až do roku 2050 a definovala by, jak vypadá nízkouhlíkové hospodářství, jakým způsobem lze změnit energetický a dopravní systém a jak oddělit „hospodářský růst od využívání zdrojů“.

4. Obecné připomínky ke stěžejní iniciativě Evropa účinněji využívající zdroje a k jejímu vztahu ke strategii pro udržitelný rozvoj

4.1 EHSV vítá iniciativu Komise a pokládá ji za důležitou, ba dokonce hlavní **součástí strategie pro udržitelný rozvoj**, kterou však tato iniciativa nemůže nahradit.

4.2 Souhlasí s Komisí v tom, že v rámci strategie Evropa 2020 musí být vytyčen směr budoucího vývoje do roku 2050 a dále. Klade si ovšem otázku, proč Komise tuto stěžejní strategii Evropa účinněji využívající zdroje váže na strategii Evropa 2020 a nepředkládá ji jako konkretizaci strategie pro udržitelný rozvoj, což by bylo mnohem smysluplnější. Už jen skutečnost, že se ve sdělení Komise častěji hovoří o časovém horizontu 2050 než o roce 2020, dokládá, že tady jde o dlouhodobý úkol.

4.3 Výrok Komise, že je zapotřebí jak technických zlepšení, tak výrazného posunu v energetických, průmyslových, zemědělských a dopravních systémech a změn v chování výrobců a spotřebitelů, odpovídá postoji, který EHSV vyjádřil již ve svém průzkumném stanovisku ze dne 28. dubna 2004 k tématu Hodnocení strategie EU pro udržitelný rozvoj [pozn. překl.: není k dispozici v češtině]. EHSV však už tenkrát poukazoval na to, že je nezbytné co nejkonkrétněji popsat, k jakým změnám musí dojít a jakým způsobem mají být uskutečněny, má-li být politika v oblasti udržitelného rozvoje úspěšná.

4.4 A přesně to v tomto sdělení chybí. Je sice dobře napsáno, ale je málo konkrétní. EHSV proto pokládá za naléhavě nutné, aby bylo ve 20 jednotlivých iniciativách, jež mají být předloženy, velmi podrobně popsáno, co se musí změnit,

kde přesně se dají očekávat protesty proti zavádění změn a jakými konkrétními opatřeními má být tento odpor překonán.

4.5 EHSV přitom pokládá Komisi uplatněné uspořádání, tj. rozdělení na

— technická zlepšení,

— výrazný posun a

— změny v chování výrobců a spotřebitelů,

za velmi užitečné. Komise by však tudíž měla objasnit, čeho lze dosáhnout technickými zlepšeními, kde mají tato zlepšení své meze a na základě čeho je nutný výrazný posun v určitých oblastech života a hospodářství.

4.6 Nejprve však musí být provedena „koherentní analýza“ toho, proč se dnes se zdroji zachází pořád tak neúčinně. EHSV považuje za nedostatek tohoto sdělení skutečnost, že v něm právě taková analýza chybí.

4.7 EHSV jen ve velmi omezené míře souhlasí s tezí Komise, že neúčinné využívání zdrojů vyplývá z toho, že nejsou k dispozici informace o skutečných nákladech, které pro společnost jejich spotřebou vznikají. Např. náklady související s rýsující se změnou klimatu jsou totiž více než působivě popsány v tzv. *Sternově zprávě*, náklady vznikající ubýváním biologické rozmanitosti pak ve zprávě *Ekonomika ekosystémů a biologické rozmanitosti (TEEB – The economics of ecosystems and biodiversity)*. Přesto ještě nedošlo k žádným zásadním změnám.

4.8 Současné neúčinné využívání zdrojů pravděpodobně vyplývá spíše z toho, že

a) ještě nebylo dosaženo skutečného společenského konsensu ohledně hodnocení současné situace (co je účinné či neúčinné, nakolik je momentální celkový rozvoj nebo rozvoj v určitých hospodářských odvětvích skutečně udržitelný či neudržitelný?),

b) je značně nejasné, co tedy konkrétně znamenají pojmy „udržitelný rozvoj“, „zelená ekonomika“ nebo „hospodářství účinně využívající zdroje“, neboť neexistuje jednoznačný a obecně platný výrok či definice toho, co to představuje pro jednotlivé oblasti politiky,

c) v závislosti na příslušných zájmech panují zcela rozdílné názory na to, co konkrétně se musí z kvantitativního i kvalitativního hlediska změnit, jak se v důsledku toho musí budoucí vývoj lišit od toho dnešního a jak tyto změny ovlivní každodenní život a hospodaření.

4.9 Komise má pravdu, když ve sdělení uvádí, že neudržitelné hospodaření dnes vede k prosperitě, z níž se mnozí těší (a na niž jiní nemají nárok). Negativní důsledky takového hospodaření plně pocítí a ponesou teprve budoucí generace.

4.10 Jak pro politiku a hospodářství, tak pro občanskou společnost je těžké tuto skutečnost uznat a vyvodit z ní potřebné důsledky. Situaci ztěžuje to, že si sotva kdo dokáže představit, jakým způsobem by bylo možné zaručit „novou prosperitu“ např. pomocí pouhé desetiny současné spotřeby energie. Tato nejistota vyvolává strach a pochyby, k nimž je třeba přistupovat s krajní obezřetností⁽²⁾.

Technická zlepšení, výrazný posun a změny v chování

4.11 Vedle cílů, jež byly nově formulovány ve stěžejní strategii Evropa účinněji využívající zdroje (snížení emisí CO₂ o 80 až 95 %), vypadají dosavadní kvantitativní cíle EU, např. snížení emisí CO₂ o 20 % do roku 2020, neškodně. Vzhledem k přetrvávající technické neúčinnosti stávajícího systému a k novým, po technické stránce zdokonaleným technologiím lze totiž poměrně snadno docílit snížení emisí skleníkových plynů o 20 %. Přesto se i při realizaci dosavadního jednoznačně ještě stále nepostačujícího cíle ozývaly a ozývají četné varovné hlasy upozorňující na to, že už jen avizovaná technická zlepšení a optimalizace by mohla ohrozit konkurenceschopnost hospodářství. Důsledkem je to, že se dnes důsledně neprovádí ani to, čeho by se dalo z velké části dosáhnout pomocí technických zlepšení, aniž by bylo nutné snižovat spotřebu. Je jasné, že rozsáhlejší opatření („výrazný posun“) se setkají s ještě větším odporem.

4.12 EHSV se domnívá, že je vhodné velmi důrazně upozornit na to, že technické zlepšení účinnosti je sice velmi důležité pro dosažení daných cílů, že ale ani ty nejúčinnější techniky z hlediska využívání zdrojů nesmí být automaticky ztotožňovány s udržitelným rozvojem. Uvedme k tomu jen jeden příklad za všechny: německý automobilový průmysl, který úspěšně dokázal zabránit přísným mezním hodnotám emisí (120 g CO₂/km) navrženým Komisí, je pyšný na nejnovější výsledky svého technického vývoje. Např. Audi se pyšní tím, že nová A7 (zdvihový objem 2,7 l) s výkonem 180 koňských sil spotřebuje „pouhých“ cca 6,8 litrů nafty na 100 km (a vyprodukuje tak 180 g CO₂/km). Porovnáme-li tyto údaje s hodnotami emisí, které měly vozy odpovídající třídy dříve, je to jistě pokrok v účinnosti. S udržitelným rozvojem to však nemá nic společného. A7 není ani udržitelná, ani účinná z hlediska využívání zdrojů! Není ani projevem nové „zelené ekonomiky“, spíše se jedná o jasný důkaz toho, že vzácné suroviny mohou být spotřebovávány i při využití údajně účinné techniky a že je tedy zapotřebí zcela nové politiky v oblasti mobility osob a zboží.

4.13 EHSV lituje, že se Komise ve stěžejní iniciativě věnuje nejzásadnějšímu problému, totiž tomu, že model prosperity v dnešní společnosti západních zemí je v přílišné míře založen na využívání levných energií a na rostoucí a často neúčinné spotřebě materiálu, pouze okrajově a v několika málo větech.

4.14 Právě touto situací by se však měla mnohem intenzivněji zabývat stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje,

nebo ještě lépe reaktivovaná strategie pro udržitelný rozvoj. Ve sdělení Komise jsou sice na několika místech zmíněny „kompromisy“, jež brání účinnějšímu využívání zdrojů, nejsou však jednoznačně popsány a není zde ani jasně uvedeno, jak se s nimi chtějí politikové vypořádat.

4.15 Jak těžké je ovšem tyto „kompromisy“ řešit, to je nyní dobře patrné v Německu, kde bylo rozhodnuto o zásadní transformaci energetického hospodářství, aniž by tím byl zpochybněn cíl snížení emisí CO₂.

Výrazný posun

4.16 Stojíme před náročným úkolem, a to popsat, vytvořit a zavést „výrazný posun“, nové hospodářství a tím také novou konkurenceschopnost hospodářství (i v celosvětovém měřítku). Doba levných energií a surovin se kvůli jejich nadměrnému využívání blíží ke konci. I budoucím generacím jsme povinovani, abychom se naučili tato tenčí se ekologická aktiva sdílet. Politikové proto musí dát mnohem důrazněji najevo, že konkurenceschopnost hospodářství, které je založené na levných energiích a nadměrném využívání přírodních zdrojů a které navíc může externalizovat environmentální náklady, je z dlouhodobého hlediska zcela neudržitelná. Ze společenského a politického hlediska nemůže a nesmí být cílem zachování takového hospodářství, nýbrž jeho transformace.

4.17 Stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje k tomu může výrazně přispět, sama o sobě toho však nemůže dosáhnout. Otázka účinného využívání zdrojů totiž neřeší další aspekty udržitelného rozvoje. Z tohoto důvodu byla vypracována strategie pro udržitelný rozvoj, jejímž úkolem je popsat postupnou společenskou a hospodářskou transformaci v Evropě a její spojitost s otázkami spravedlivého přístupu k různým věkovým skupinám a spravedlivého rozdělování a zahájit tuto transformaci.

4.18 Stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje nedokázala ani definovat pojem „účinného využívání zdrojů“, což je dalším nedostatkem, na který by chtěl EHSV poukázat. Bylo by žádoucí, aby byla v souladu se zásadou „top runner“ pro jednotlivé výrobky, postupy a oblasti přesněji popsána technická úroveň, která je považována za účinnou z hlediska využívání zdrojů. Komise už přece učinila první kroky tímto směrem např. označováním energetické účinnosti u chladicích zařízení.

4.19 Není pochyb o tom, že při zavádění struktur s účinným využíváním zdrojů musí být využity různé nástroje. Jedním z nich je nastavení cen výrobků, které bude dle Komise hrát důležitou roli. Její upozornění, že se „musí klást větší důraz na správné nastavení cen“ a jejich zpřehlednění [...], tak aby tyto ceny plně odrážely náklady [...] spojené s využitím zdrojů“, je tudíž správné. V roce 2011 to však opravdu není žádný objevný poznatek. Novinkou není ani to, že EHSV vždy požadoval odpovídající internalizaci externích nákladů. Příliš mnoho se toho však neděje. Vina není pouze na straně Komise a členských států, svůj podíl na tom má i protest některých hospodářských odvětví, která by z toho neměla žádný užitek,

⁽²⁾ Přesně na toto EHSV poukazoval již v roce 2004 ve svém průzkumném stanovisku k tématu *Hodnocení strategie EU pro udržitelný rozvoj* (Úř. věst. C 117, 30.4.2004, s. 22–37 [není k dispozici v češtině]) a marně Komisi žádal o to, aby této situaci věnovala zvláštní pozornost.

nýbrž by naopak byla negativně postižena požadovaným „výrazným posunem“. Politika musí usilovat o postupné překonání tohoto protestu.

4.20 Aby toho bylo možné dosáhnout, je nezbytné popsat, jakým způsobem má být uskutečněno „správné nastavení cen a jejich zpřehlednění“. Ve strategii však chybí příslušné informace.

5. Souhra politiky a občanské společnosti, účinného využívání zdrojů, strategie Evropa 2020 a udržitelného rozvoje aneb nezbytnost řádné správy věcí veřejných

5.1 Jestliže je pokrok v udržitelném rozvoji, v zavádění „zelené ekonomiky“ či v přechodu na hospodářství účinně využívající zdroje jen velmi pomalý, měli by se politikové pečlivě zamyslet nad tím, proč tomu tak je. EHSV již výše podal několik odpovědí na tuto otázku.

5.2 Pomalu, velmi pomalu se prosazuje poznání, že pro to, aby se skutečně dalo hovořit o udržitelném rozvoji, je nutná opravdu radikální změna našeho současného hospodářského systému. EHSV vítá skutečnost, že je k tomu ve sdělení Komise uvedeno několik konkrétních čísel, např. to, že do roku 2050 musíme v EU snížit emise CO₂ o 80 % až 95 %. Když byl tento cíl poprvé zmíněn, hovořil o tom předseda Evropské komise Barroso jako o „nové průmyslové revoluci“, před níž stojíme, resp. již musíme uskutečnit.

5.3 EHSV v rámci této nadcházející diskuse znovu poukazuje na to, že považuje za naléhavě nutné zásadním způsobem prodiskutovat pojem „růstu“. Komisi a Radě je známo stanovisko Výboru k tématu Překročit HDP, v němž se jasně uvádí, že stará národohospodářská rovnice „růst = prosperita“ již dnes nefunguje.

5.4 Stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje a strategie Evropa 2020 se však tímto problémem bohužel dostatečně nezabývají. To, co je v nich uvedeno, naopak vyvolává dojem, že „růst“ sám o sobě představuje hodnotu.

5.5 Ve strategii Evropa 2020 se uvádí, že tato strategie má „tři priority:

- inteligentní růst – vyvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích,
- udržitelný růst – podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje,
- růst podporující začlenění – podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností.

Tyto tři priority se vzájemně podporují a nabízí vizi evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století.“

5.6 EHSV si klade otázku, jaký signál chtějí Komise a Rada touto formulací vyslat. Má si to společnost vyložit tak, že předchozí růst nebyl založen na znalostech a inovacích? Copak nebyla podpora vysoké zaměstnanosti a sociální a územní

soudržnosti vždy cílem politiky? A vedou tyto různé koncepce růstu automaticky k udržitelnému rozvoji? Pokud ano, proč již tedy Komise, resp. Evropská rada nepoužívá pojem „udržitelnost“? Proč popisuje vizi „evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století“, a ne např. „sociálně ekologického tržního hospodářství“?

5.7 Komise moc dobře ví, že např. důsledná ochrana zdrojů může přispět nikoli ke zvýšení, nýbrž ke snížení hrubého domácího produktu. Až budou všechny klasické žárovky na základě zákazu jejich prodeje nahrazeny úspornými žárovkami, až budou izolovány všechny budovy a budou provedena všechna opatření na úsporu energie, pak tím např. prudce klesne spotřeba energie a s ní i HDP. Proto EHSV znovu upozorňuje na to, že

— musí být redefinován pojem „růstu“ a že

— HDP není jednotkou, která by vypovídala o štěstí, prosperitě, stavu životního prostředí, zdraví či sociální spravedlnosti.

Nová průmyslová „revoluce“ – revoluce v odpovědnosti

5.8 Když předseda Evropské komise Barroso hovoří o „nové průmyslové revoluci“, pak má pravdu pouze co do radikálnosti možných změn. Budoucnost si žádá nový model výroby a spotřeby. Pan Barroso si je přirozeně dobře vědom toho, že pojem „revoluce“ je ze společenského a politického pohledu zcela nevhodný a může vyvolat obavy. Revoluce vznikají na popud většinových mas utlačovaných držitelů moci, které chtějí rychle a trvale změnit svou nepříjemnou situaci.

5.9 V diskusi kolem udržitelného rozvoje či účinného využívání zdrojů však k takové situaci nedochází. Právě naopak – nemůže zde vzniknout utlačovaná převažující skupina, která by se vzbouřila proti mocenským strukturám. Situace je spíše taková, že ve společnosti, která ročně spotřebuje tolik ropy, kolik jí vzniklo za zhruba 5 milionů let, a jež každý rok vyhubí 10 000 krát více druhů, než by dokázala evoluce, se žije velice dobře.

5.10 Vystává tak úloha a otázka, jak vybudovat smysl pro kolektivní odpovědnost dnešní populace vůči budoucím generacím a jak prosazovat skutečné změny, v jejichž rámci bude případně nutné přinášet i oběti.

5.11 Zásadní význam zde má zapojení občanské společnosti a hospodářství do tohoto procesu, a to už od začátku a dostatečným způsobem. Přesně to je a bylo dosavadním úkolem strategie EU pro udržitelný rozvoj, jež byla přijata v roce 2001 v Göteborgu.

Stav strategie pro udržitelný rozvoj v EU

5.12 EHSV již řadu let velmi bedlivě a aktivně sleduje strategii EU pro udržitelný rozvoj, kterou schválila Evropská rada v roce 2001. Výbor od počátku požadoval, aby byla právě této dlouhodobé strategii věnována maximální pozornost.

5.13 EHSV vždy (a často) požadoval, aby strategie pro udržitelný rozvoj občanům, hospodářským subjektům, sdružením, ale i politikům stanovila **jasná pravidla**, a tím i **kvalitativní a kvantitativní cíle**. Z nich by měla vycházet rozhodnutí přijímaná v krátkodobém a střednědobém časovém horizontu a všechny oblasti politiky EU by měly být zaměřeny na dosažení cílů strategie pro udržitelný rozvoj.

5.14 Neméně často však musel EHSV s politováním konstatovat, že strategie pro udržitelný rozvoj je dle jeho názoru nejen formulována příliš neurčitě, ale že navíc není dostatečně zohledňována na politické úrovni.

5.15 Výbor uvítal také skutečnost, že mu Evropská rada v přezkumu strategie pro udržitelný rozvoj z roku 2006 výslovně přidělila zvláštní úlohu, a to připravovat příspěvky ke zprávě o pokroku, kterou má Komise vypracovávat co 2 roky. Komise sice v letech 2007 a 2009 zveřejnila zprávy o pokroku v této oblasti, které Výbor **následně** zhodnotil a vyjádřil k nim své připomínky, **nevyžádala** si však předem příspěvky od EHSV, jak bylo vlastně původně stanoveno.

5.16 Při dodržení dvouletého intervalu, který určila Evropská rada, by měla další zpráva o pokroku spatřit světlo světa letos. Vše ovšem nasvědčuje tomu, že se tak nestane. Komise zatím nepožádala, aby EHSV předložil své příspěvky.

5.17 *Pracovní program Komise na rok 2011* ⁽³⁾ nenaznačuje, že by Komise měla v plánu tuto průběžnou zprávu předložit, mimoto se v tomto 51stránkovém dokumentu o strategii pro udržitelný rozvoj vůbec nehovoří. Komise zde zmiňuje neuvěřitelné množství nejrůznějších strategií EU, ale ne strategii pro udržitelný rozvoj, čehož EHSV hluboce lituje.

5.18 Kolem strategie pro udržitelný rozvoj tedy nastalo pozoruhodné ticho – příliš velké ticho, jak soudí EHSV. Mnohé z politických slibů, jež byly v této strategii dány, jako např. předložení seznamu subvencí s negativními účinky na životní prostředí, nebyly splněny. Každodenní politika se soustřeďuje pouze na strategii Evropa 2020, která neobsahuje žádný skutečný odkaz na strategii pro udržitelný rozvoj.

5.19 To, že se o strategii pro udržitelný rozvoj již téměř nevedou politické diskuse a neinformuje se o ní, může být špatným signálem pro občanskou společnost. EHSV si klade otázku, proč tomu tak je a jak si to má společnost vysvětlit. Komise si musí uvědomit, že to působí, jako by pozornost

politiků zcela zaměstnávaly četné krize ⁽⁴⁾ posledních měsíců a let, a to natolik, že se při tom dlouhodobě orientovaná politika dostala úplně do pozadí.

5.20 Stále více lidí se však táže – dle EHSV naprosto oprávněně – zaprvé zda tyto krize, k nimž hromadně dochází ve velmi odlišných politických oblastech, nejsou spolu spjaty a zadruhé zda nejsou projevem, resp. důsledkem neudržitelného hospodaření.

5.21 Zprávu předsednictví *Přezkum strategie EU pro udržitelný rozvoj (2009)* ⁽⁵⁾ si lze jednoznačně vyložit tak, že přinejmenším Rada si uvědomuje, že tomu tak nejspíš je. Již v první větě tohoto dokumentu se uvádí toto: „Současný vývoj není v mnoha ohledech udržitelný; hranice fyzické kapacity země jsou překračovány a sociální a hospodářský kapitál se nalézají pod tlakem. Ačkoli již bylo několikrát řečeno, že musí dojít ke změně, výsledky jsou omezené.“ Tato zpráva v podstatě obhájí strategii pro udržitelný rozvoj, která „představuje dlouhodobou vizi a obecný politický rámec poskytující vodítko pro všechny politiky a strategie EU [...] Výzva spočívá v zajištění skutečného vlivu strategie pro udržitelný rozvoj na politiky EU [...] s cílem zajistit soudržnost mezi krátkodobými a dlouhodobými cíli a mezi různými odvětvími“.

5.22 Obecný politický rámec, který požaduje EHSV a i Rada jej pokládá za nezbytný a jímž má být strategie EU pro udržitelný rozvoj, v současnosti tedy existuje nanejvýš v podobě požadavků ve starších dokumentech a některých proslovech, není však politickou realitou. Tuto mezeru nemůže zaplnit ani stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje, ani strategie Evropa 2020.

5.23 Podle EHSV hrozí, že se v tom občané přestanou orientovat, a to nejen z toho důvodu, že jim už vůbec není jasné, která strategie nyní existuje a platí, ale také kvůli zmatečnosti používané terminologie. Ve strategii Evropa 2020 se např. ustavičně mluví o růstu v nejrůznějších podobách, ale pojmy „udržitelnost“ nebo „udržitelný rozvoj“ se zde již neobjevují.

5.24 Z tohoto důvodu se EHSV domnívá, že by Komise měla co nejdříve a co nejednoznačněji objasnit souvislosti mezi strategií Evropa 2020 a strategií pro udržitelný rozvoj. Opětovně se vyslovuje pro to, aby byla „vzkříšena“ strategie pro udržitelný rozvoj a aby se na strategii Evropa 2020 nahlíželo jako na mimořádně důležitou strategii, která má připravit půdu pro transformaci nejvýznamnějších hospodářských odvětví.

V Bruselu dne 22. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁾ KOM(2010) 623 v konečném znění ze dne 27. října 2010.

⁽⁴⁾ Např. finanční krize či krize eura, energetická krize, krize spojená se změnou klimatu, krize v oblasti biologické rozmanitosti, problematika hladu.

⁽⁵⁾ Viz dokument Rady č. 16818/09 ze dne 1. prosince 2009.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Rio+20: na cestě k zelené ekonomice a lepší správě

KOM(2011) 363 v konečném znění

Příspěvek evropské organizované občanské společnosti

(2011/C 376/19)

Zpravodaj: **pan WILMS**

Dne 20. června 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Rio+20: na cestě k zelené ekonomice a lepší správě

KOM(2011) 363 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 22. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 141 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV se domnívá, že konference Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji, jež se uskuteční v roce 2012 v Riu, musí vyslat jasný signál obyvatelům celého světa, jehož součástí budou konkrétní návrhy na přechod k hospodářskému systému založenému na kvalitativním hospodářském růstu, který napomůže odstranit chudobu a sociální nespravedlnost a současně zachová přírodní prostředí pro budoucí generace.

1.2 Výbor vítá sdělení Komise ⁽¹⁾ jako důležité východisko pro společnou analýzu a pozici institucí EU při přípravě na konferenci Rio+20. V této souvislosti Výbor poukazuje na svou práci související se stěžejní iniciativou Evropa účinněji využívající zdroje a s Plánem přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 ⁽²⁾. Na tomto základě chce Výbor definovat následující hlavní body.

1.3 EHSV je přesvědčen, že přechod k udržitelné ekonomice musí být součástí zastřešující strategie pro udržitelný rozvoj a musí být spravedlivý. Výbor vítá, že i Komise se nyní věnuje sociálnímu rozměru udržitelného rozvoje. Výbor si přeje, aby byl na tento aspekt kladen větší důraz. Zásadní význam v tomto směru mají sociální soudržnost, spravedlnost včetně mezigenerační, spravedlivé přerozdělování a řešení sociálních problémů, jako např. rostoucí nerovnosti, chybějícího přístupu k celé škále zdrojů, chudoby a nezaměstnanosti.

1.4 Výbor podporuje doporučení MOP k politikám, která se vztahují na zelená pracovní místa, a zdůrazňuje zejména potřebu aktivní spolupráce sociálních partnerů v procesu

přechodu v pracovním prostředí. EHSV dále bezvýhradně schvaluje iniciativu o minimální úrovni sociální ochrany (*Social Protection Floor Initiative*), jejímž smyslem je poskytnout základní soubor sociálních práv a transferů a také dodávku základní úrovně zboží a sociálních služeb dostupných všem.

1.5 Výbor vítá, že sdělení Komise bylo předloženo společně komisařem pro životní prostředí a komisařem pro rozvoj, čímž se jednoznačně zdůrazňuje souvislost mezi životním prostředím, udržitelným rozvojem a rozvojovou pomocí. Výbor se zasazuje o to, aby byla politika rozvojové pomoci EU nově formulována v duchu udržitelného rozvoje a aby se to projevilo jak ve směřování plateb, tak v koncepci místních projektů rozvojové pomoci.

1.6 EHSV v nejvyšší míře odsuzuje fakt, že miliarda lidí v různých částech světa, zejména v rozvojových zemích, trpí hladem. Tato situace je v naprostém rozporu se záměrem dosáhnout prvního z rozvojových cílů tisíciletí. Výbor je přesvědčen, že zaručení přístupu ke zdrojům, potravinám a energii musí být prioritou celosvětové agendy udržitelnosti. Je nezbytné, aby se občanská společnost aktivně účastnila provádění projektů udržitelnosti na místní a vnitrostátní úrovni, v rozvojových zemích je třeba zejména zdůraznit úlohu žen.

1.7 Výbor je přesvědčen, že je zapotřebí politických opatření na mezinárodní, vnitrostátní, regionální a místní úrovni obsahujících širokou škálu politických nástrojů za účelem vytvořit přechod k zelené ekonomice. K tomu patří zejména opatření, která zaručí, že do tržních cen budou vhodně zahrnuty ekologické náklady, jakož i finanční politika šetrnější k životnímu prostředí, jež se zaměří na zdanění spotřeby zdrojů místo na zdanění práce. Veřejné výdajové programy je třeba zaměřit na podporu investic do udržitelných technologií a projektů, a je nutné odstranit dotace poškozující životní prostředí, přičemž je

⁽¹⁾ KOM(2011) 363 v konečném znění.

⁽²⁾ Viz strany 110 tohoto Úředního věstníku.

třeba příslušně zohlednit sociální dopady. Zadávání veřejných zakázek musí být využito k podpoře výrobků a služeb šetrných k životnímu prostředí. Je třeba přijmout opatření k lepší vzájemné podpoře celosvětového obchodu a udržitelného rozvoje.

1.8 Je třeba zavést parametry, které budou jasně udávat stupeň pokroku k větší udržitelnosti. Je nutné vyvinout metody jiné než HDP pro měření hospodářského pokroku podle zlepšení blahobytu občanů a kvality jejich života za zohlednění boje proti chudobě, vytvoření důstojných pracovních podmínek a zachování přírodního prostředí. EHSV chce s přihlédnutím ke stanovisku na téma Více než HDP – ukazatele pro udržitelný rozvoj⁽³⁾ ještě před konferencí Rio+20 předložit svůj postoj týkající se způsobu zapojení občanské společnosti do vývoje těchto ukazatelů.

1.9 V této souvislosti by měl být na konferenci Rio+20 schválen mandát k „zelené ekonomice“, jenž by OSN měla cílevědomě prosazovat. Tento mandát by se měl týkat šesti hlavních bodů:

- měření pokroku ekonomik v zelené transformaci;
- politická opatření pro přechod k zelené ekonomice;
- výchova k udržitelnosti za účelem podpory zelené ekonomiky;
- finanční nástroje pro podporu zelené ekonomiky;
- státní výdaje a investice do zelené ekonomiky;
- stanovení cílů zelené ekonomiky.

1.10 Výsledky prací na základě uvedeného mandátu mají být využity k vypracování akčních plánů a strategií pro přechod k zelené ekonomice na vnitrostátní úrovni, přičemž je nutno zohlednit příslušné národní odlišnosti.

1.11 Na mezinárodní úrovni a úrovni OSN je naléhavě nutné lépe integrovat a posílit správu v oblasti udržitelného rozvoje, aby mohly být zahájeny potřebné kroky celosvětového společenství směrem k udržitelnému rozvoji. Konference Rio+20 musí být využito ke stanovení pevného institucionálního rámce na úrovni OSN. UNEP by měl být posílen

a institucionálně dále vyvíjen. Výbor se dále domnívá, že koncepce Rady pro udržitelný rozvoj, již by tvořili vedoucí političtí představitelé členských států OSN a jež by byla přímo podřízena Valnému shromáždění, je vhodná pro plnění výzev v rámci kroků nutných k zajištění udržitelného rozvoje a k zavedení zelené ekonomiky.

1.12 Přechod k udržitelnému hospodaření může být úspěšný pouze tehdy, bude-li ho akceptovat a podporovat občanská společnost. Výbor proto důrazně usiluje o aktivní zapojení zástupců organizované občanské společnosti do příprav a sledování konference Rio+20 a o zaručení toho, aby byli na jednáních konference a při provádění na ní přijatých rozhodnutí účinně vyslyšeni. Dosavadní způsoby účasti je třeba kriticky přezkoumat, zda účinně plní tento úkol. Výbor tento proces aktivně podporuje již před konáním konference Rio+20 prostřednictvím konferencí s občanskou společností a konzultací se zástupci evropské občanské společnosti a jiných částí světa.

1.13 Na vnitrostátní, regionální a místní úrovni a na úrovni podnikového řízení je třeba posílit správu směřující k udržitelnému rozvoji. To předpokládá účinnou a institucionálně zajištěnou účast občanské společnosti na tématech a projektech, které jsou významné pro ekologizaci hospodářství a udržitelný rozvoj, prostřednictvím demokratických procesů a zřízení struktur pro dialog. Evropa by měla v rámci diskuze na summitu Rio+20 předvést pozitivní zkušenosti s účastí veřejnosti na rozhodování, s veřejným přístupem k informacím v oblasti životního prostředí a s přístupem k právní ochraně na základě tzv. Aarhuské úmluvy a usilovat o ustanovení podobných struktur na globální úrovni.

1.14 K zajištění toho, že budou brány více a s právní závazností v potaz zájmy dlouhodobé udržitelnosti, podporuje EHSV iniciativu Rady pro budoucnost světa, aby byli v rámci OSN a v jednotlivých státech jmenováni veřejní ochránci práv pro budoucí generace.

1.15 EU a členské státy by si měly zamést před vlastním prahem, co se týče všech výzev udržitelného rozvoje a přechodu k zelené ekonomice. EHSV je přesvědčen, že EU může posílit svoji vyjednávací pozici na konferenci Rio+20, pokud bude věrná své historické odpovědnosti a stanoví si ambiciózní cíle v oblasti udržitelného rozvoje. V některých oblastech tak již učinila, v jiných je toho ještě třeba učinit hodně a v některých se ještě nezačalo. Výbor naléhavě vyzývá Radu, Komisi a Evropský parlament, aby do roku 2020 plně provedly všechny stávající cíle týkající se snížení emisí a přezkoumaly, zda cíl stanovený pro rok 2020 týkající se snížení emisí nelze zvýšit na 25 %, aby mohly být hospodárně dosaženy budoucí cíle a byla připravena cesta pro další globální dohody. Členské státy by měly urychleně zavést všechna nutná opatření za účelem dosažení cíle zvýšit do roku 2020 energetickou účinnost o 20 %. Obecně by EU měla zohlednit důsledky, které bude mít přechod k zelenější ekonomice podporující udržitelnější rozvoj pro jednotlivé politiky při určování nového víceletého finančního rámce, v návrhu svých hlavních politik, jako je zemědělská politika, politika soudržnosti,

⁽³⁾ Úř. věst. C 100, 30.4.2009, s. 53.

obchodní politika a rozvojová politika a v dalším provádění strategie Evropa 2020. Po konferenci Rio+20 by EU měla přepracovat svoji strategii udržitelnosti.

2. Souvislosti

2.1 Dne 24. prosince 2009 přijalo Valné shromáždění OSN usnesení o uspořádání další konference o udržitelném rozvoji (UNCSD) v roce 2012 v Riu.

2.2 EHSV projednal v roce 2010 přístup EU k této významné události a přijal první stanovisko k tomuto tématu v září 2010 ⁽⁴⁾. Od té doby proběhla přípravná setkání v New Yorku i jinde a Evropská komise předložila sdělení (KOM(2011) 363 v konečném znění) k možným hlavním směrům EU pro jednání na konferenci Rio+20. Na základě rozsáhlých debat se zástupci organizované občanské společnosti rozvíjí EHSV v tomto stanovisku své postoje dále a usiluje o zahrnutí řady bodů do vyjednávací strategie EU pro konferenci Rio+20 jako jejích pilířů.

2.3 Podle usnesení Valného shromáždění by konference měla mít tři cíle:

- zajistit obnovu politického závazku k udržitelnému rozvoji;
- posoudit dosavadní pokrok a stanovit zbývající mezery v provádění výsledků hlavních summitů o udržitelném rozvoji;
- řešit nové a budoucí výzvy.

2.4 **Současná situace.** Ačkoliv bylo v posledních dvaceti letech dosaženo pokroku v některých aspektech udržitelného rozvoje, v mnoha oblastech se situace zhoršuje:

- vzrostla chudoba v absolutních číslech. 2,6 miliardy lidí žije s méně než 2 EUR na den;
- 1,5 miliardy pracovníků, tj. polovina celkového počtu, pracuje za nejistých podmínek. V roce 2010 byla naměřena nejvyšší míra nezaměstnanosti za celou dobu její evidence;
- nadále se zvyšují emise uhlíku a jeho množství v atmosféře a změna klimatu má stále škodlivější dopad na životní podmínky v mnoha částech světa;

— roste migrace v celosvětovém měřítku, čímž se ještě zvyšuje tlak na životní prostředí a zajištění dodávek;

— podle současných demografických trendů vzroste do roku 2050 počet obyvatel na světě na 9 miliard, čímž se tyto problémy ještě prohloubí.

2.5 **Nové a budoucí výzvy.** Rostoucí počet obyvatel na světě, zvyšující se očekávaná životní úroveň a rostoucí materiální spotřeba začínají zatěžovat světové dodávky potravin, energie a dalších přírodních zdrojů. To vede ke zvyšování cen a vážným sociálním a politickým problémům.

2.6 Jednou z největších nových výzev, jimž svět čelí v tomto století, je zachování či dosažení náležité úrovně zabezpečení potravin, energie a zdrojů pro všechny dnes a v budoucnosti ve světě, v němž roste počet obyvatel a přírodní zdroje jsou omezené. Ve výsledku je nutno zajistit kvalitativní hospodářský růst, jenž napomůže odstranit chudobu a sociální nespravedlnost a současně zachová přírodní prostředí pro budoucí generace. Ústředním tématem summitu v roce 2012 by mělo být zavedení institucionálních struktur pro zvládnutí této výzvy.

2.7 Čelní političtí představitelé a ministerstva financí a hospodářství jsou v posledních třech letech velmi vytíženi finanční a hospodářskou krizí. Tyto naléhavé krátkodobé problémy však nesmějí odvádět pozornost od problémů vznikajících v reálné ekonomice světa a od naléhavé potřeby transformovat fungování světových ekonomik udržitelnějším, spravedlivějším a ekologičtějším směrem. Tento přechod by sám o sobě měl být zdrojem nových investic a nových pracovních míst a měl by vést k větší rovnosti, soudržnosti, stabilitě a odolnosti. Může být příspěvkem k řešení stávajících hospodářských problémů.

2.8 **Obnovený politický závazek.** Summit v Riu v roce 2012 nabízí klíčovou příležitost pro vytvoření rámce této transformace a k přijetí politického závazku na vysoké úrovni k uskutečnění této změny. Je zásadně důležité, aby se samotní předsedové vlád zhostili těchto otázek, zúčastnili se konference a zajistili její hladký průběh. Jelikož je transformace světové ekonomiky klíčovým tématem konference, měli by se jí zúčastnit rovněž ministři financí a ministři pro životní prostředí a rozvoj.

2.9 Udržitelný rozvoj závisí na iniciativách občanské společnosti a jejím zapojení. Občanská společnost se musí aktivně zapojit jak do přípravy summitu, tak do činnosti po něm následující a do provádění na něm přijatých rozhodnutí. Na vnitrostátní a mezinárodní úrovni by měla být vytvořena fóra pro dialog s cílem usnadnit dialog o otázkách spojených s ekologizací hospodářství a udržitelným rozvojem mezi zainteresovanými subjekty občanské společnosti a tvůrci politických rozhodnutí.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Příprava na světový summit o udržitelném rozvoji v roce 2012, Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 65.

2.10 Usnesení Valného shromáždění stanovilo dvě specifická témata:

- zelená ekonomika v kontextu udržitelného rozvoje a odstranění chudoby;
- institucionální rámec pro udržitelný rozvoj.

2.11 Na jednom summitu nebude samozřejmě možné dosáhnout dohody ohledně všeho, co je ve světě potřeba učinit k ekologizaci světové ekonomiky a k účinnější podpoře udržitelného rozvoje. Výbor se proto domnívá, že hlavním cílem konference Rio+20 by mělo být stanovení pevného institucionálního rámce uvnitř systému OSN pro provádění rozhodnutí, jež budou trvale podporovat udržitelný rozvoj ve světě a provádění akčního programu ekologizace světové ekonomiky v příštích letech.

3. Institucionální rámec. Nová Rada pro udržitelný rozvoj.

3.1 Na mezinárodní úrovni má v posledních 19 letech za monitorování pokroku v oblasti udržitelného rozvoje ve světě odpovědnost Komise OSN pro udržitelný rozvoj (CSD). Ve své současné podobě však již není přínosná. Dobře analyzovala některé problémy, není ale schopná je zásadně řešit v praxi. V systému OSN je tedy zapotřebí výkonnější struktury k efektivnějšímu řešení velkých globálních otázek udržitelnosti.

3.2 Z různých možností pro posílení institucionální struktury uvnitř OSN schvaluje Výbor vznikající koncepci nové **Rady pro udržitelný rozvoj**, která by byla přímo podřízena Valnému shromáždění a propojila by a posílila činnost, již v současnosti nezávisle na sobě provádí Hospodářská a sociální rada OSN (ECOSOC) a CSD.

3.3 Členství v Radě by mělo pokrývat všechny země světa, které by měly zastupovat jejich vedoucí političtí představitelé. Rada má podporovat globální činnost ve všech aspektech udržitelného rozvoje a přechod k zelenější ekonomice, jakož i opatření související s nově vznikajícími a na významu nabývajícími problémy, jakými jsou např. zabezpečení potravin a energie.

3.4 Nová Rada by měla navázat užší vztahy se Světovou bankou a MMF, jež by samy o sobě měly být pověřeny novým úkolem učinit z propagace udržitelného rozvoje jádro svého poslání.

3.5 Měl by být posílen Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a Rozvojový program OSN (UNDP), aby mohly společně lépe přispět k environmentálnímu a rozvojovému rozměru udržitelného rozvoje.

3.6 **Vnitrostátní správa.** Čelní političtí představitelé musejí využít příležitost, již nabízí summit v Riu, nejen ke zřízení funkčních struktur v rámci OSN, ale rovněž ke vzpříčení vnitrostátního aparátu pro podporu udržitelného rozvoje.

3.7 Je třeba obnovit a posílit vnitrostátní strategie pro udržitelný rozvoj, do nichž se musí plně zapojit a jež musí plně podpořit podniky a všechny části občanské společnosti. Poradní orgány, jako jsou Rady pro udržitelný rozvoj, musí být náležitě financovány, aby mohly plně hrát svoji úlohu v prosazování nového myšlení a udržování tlaku na pokrok.

3.8 **Regionální, městská a místní správa.** Ve světě se lze setkat s mnoha vynikajícími příklady toho, čeho mohou subnárodní orgány dosáhnout. Na summitu by měly být předvedeny osvědčené postupy a národní vlády by se měly zavázat, že místním a regionálním orgánům uloží provádění dalších kroků vpřed a podpoří je v nich.

3.9 **Úloha podniků a sociálních partnerů.** Přišel čas využít nejlepší příklady osvědčených postupů a nařídit v širším rozsahu nejlepší podnikové postupy v oblasti udržitelnosti tím, že se na základě ISO 26000 sjedná rámcová úmluva o společenské odpovědnosti podniků za udržitelnost a rámcová úmluva o zodpovědnosti. Na summitu by měla být zahájena jednání za tímto účelem. Sociální partneři musejí být do tohoto procesu rozsáhle zapojeni.

3.10 **Úloha občanské společnosti.** Přechod k udržitelnému hospodaření může být úspěšný pouze tehdy, když do tohoto procesu bude aktivně zapojena občanská společnost. Předpokladem pro to jsou demokratické procesy a zřízení struktur pro dialog mezi občanskou společností a tvůrci politických rozhodnutí. Ve všech zemích musejí být obecně přístupné informace o životním prostředí, o pokroku směrem k zelenější ekonomice a o dalších aspektech udržitelného rozvoje, aby mohla probíhat odborná veřejná debata o těchto klíčových otázkách. Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (tzv. Aarhuská úmluva) z roku 1998 vedla v Evropě k úspěšnému rozšíření a zakotvení práv veřejnosti na informace a k podpoře veřejné účasti a přístupu k právní ochraně. Summit by měl podpořit vznik podobných úmluv ve všech regionech světa a nová Rada pro udržitelný rozvoj by měla být pověřena sledováním tohoto cíle v globálním rámci.

3.11 **Veřejní ochránci práv pro budoucí generace.** Potřeby budoucích generací jsou klíčovým prvkem udržitelného rozvoje, nejsou však součástí příslušného rozhodovacího procesu. K nápravě této situace a k zajištění toho, že budou brány více a s právní závazností v potaz dlouhodobé zájmy, podporuje EHSV iniciativu Rady pro budoucnost světa⁽⁵⁾, aby byli v rámci OSN a v jednotlivých státech jmenováni veřejní ochránci práv pro budoucí generace.

⁽⁵⁾ <http://www.futurejustice.org/action-the-campaign/?section=full#21>.

4. Zelená ekonomika

4.1 Světová ekonomika při svém současném fungování nezařizuje udržitelný rozvoj. Z environmentálního hlediska podněcuje nadměrnou spotřebu přírodních zdrojů, umožňuje znečišťování životního prostředí a není úspěšná v předcházení změně klimatu. Ze sociálního hlediska pak umožňuje rozsáhlý výskyt nezaměstnanosti, chudoby, špatného zdravotního stavu a nízkého vzdělání.

4.2 Ekologizace světové ekonomiky znamená udát nový směr jejímu fungování, a zajistit tak udržitelnější výsledky. Je třeba přehodnotit další hospodářské cíle z hlediska jejich přínosu k udržitelnému rozvoji. Je třeba restartovat všechny nástroje řízení ekonomiky, a směřovat tak ekonomiku udržitelnějším směrem.

4.3 Hospodářský růst byl v rámci dosavadního hospodářského rozvoje důležitým předpokladem pro zvýšení obecné životní úrovně. Klíčovým cílem musí zůstat i v budoucnu, zejména v rozvíjejících se zemích, v nichž musejí být důstojné životní podmínky pro všechny teprve vytvořeny. Zelená ekonomika je zaměřena na oddělení hospodářského růstu od negativních dopadů na životní prostředí. Musí být součástí strategie pro udržitelný rozvoj, která je zaměřena na kvalitativní hospodářský růst, jenž napomůže odstranit chudobu a sociální nespravedlnost a současně zachová přírodní prostředí pro budoucí generace. Změna orientace na zelenou ekonomiku musí zohlednit hlavní zásady spravedlnosti, spolupráce a společné, ale diferencované odpovědnosti.

4.4 Výbor považuje za pozitivní, že v mezinárodních jednáních v oblasti klimatu se nyní v souvislosti s přechodem k nízkouhlíkové ekonomice zohledňuje i sociální rozměr a aspekt důstojné práce, jak bylo uvedeno ve společné vizi dlouhodobé globální akce v dohodě z Cancúnu. Podporuje doporučení MOP k politikám, která se vztahují na zelená pracovní místa, a zdůrazňuje zejména potřebu aktivní spolupráce sociálních partnerů v procesu přechodu v pracovním prostředí.

4.5 Ekologizace hospodářství je rozsáhlý úkol, který je nutné provést v řadě různých oblastí:

- na mezinárodní, státní a místní správní (vládní) úrovni;
- v mnoha různých hospodářských odvětvích;
- zapojením podniků všech typů, sociálních partnerů a dalších hospodářských subjektů, jakož i
- zapojením občanů a spotřebitelů.

4.6 Z konference Rio+20 by měl vzejít nový politický závazek k podpoře udržitelného rozvoje a přechodu k zelené ekonomice na celém světě. Účastníci konference by měli vypracovat soubor zásad pro přechod k zelenější ekonomice. Odpovědné orgány OSN by na ní měly být pověřeny přípravou prakticky orientovaného pracovního programu týkajícího se bodů klíčových pro pokrok v udržitelném rozvoji na světě.

4.7 **Mandát k zelené ekonomice pro orgány OSN.** EHSV navrhuje, aby do mandátu pro další práci orgánů OSN pro udržitelný rozvoj bylo začleněno šest pilířů nebo hlavních bodů:

- měření pokroku ekonomik v zelené transformaci;
- politická opatření pro přechod k zelené ekonomice;
- výchova k udržitelnosti za účelem podpory zelené ekonomiky;
- finanční nástroje pro podporu zelené ekonomiky;
- státní výdaje a investice do zelené ekonomiky;
- stanovení cílů zelené ekonomiky.

4.8 EU a členské státy shromáždily při uplatňování politických nástrojů na podporu udržitelnosti řadu zkušeností. EU by proto měla tyto zkušenosti aktivně uplatnit na mezinárodní úrovni.

4.9 **Měření pokroku na cestě k zelenější ekonomice.** Je třeba zavést parametry, které budou jasně udávat stupeň pokroku k větší udržitelnosti. Je třeba vyvinout metody pro měření hospodářského pokroku podle zlepšení blahobytu občanů a kvality jejich života za zohlednění boje proti chudobě, vytvoření důstojných pracovních podmínek a zachování přírodního prostředí. Zejména je třeba dohodnout se na způsobech měření zatížení různých druhů přírodního kapitálu v naší pevnině, mořích a atmosféře a biosystémech, jež vyživují, ekonomickou činností.

4.10 Summit by měl stanovit časový plán pro vytvoření systému měření pokroku na cestě k zelenému způsobu hospodaření.

4.11 EHSV již předložil ve stanovisku na téma Více než HDP – ukazatele pro udržitelný rozvoj⁽⁹⁾ úvahy ohledně hranic HDP, možných úprav a doplnění, jakož i nutnosti vypracovat nová kritéria, s nimiž budou stanoveny dodatečné ukazatele prosperity (hospodářské, sociální a ekologické) a udržitelnosti. EHSV chce ještě před konferencí Rio+20 předložit své stanovisko týkající se způsobu zapojení občanské společnosti do vývoje těchto ukazatelů.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 100, 30.4.2009, s. 53.

4.12 Regulační opatření. Normy účinnosti mnoha různých výrobků a výrobních postupů (zejména normy pro energetickou účinnost) se v Evropě neustále zvyšují následkem postupného zpřísňování minimálních norem v průběhu let. Evropa by měla navrhnout podobný mechanismus k podpoře téhož procesu v mezinárodním měřítku. Je možná rovněž vhodná vyvíjet nové mezinárodní iniciativy týkající se nakládání s chemickými látkami a řízení dopadů nových rozvíjejících se technologií, jako např. nanotechnologie.

4.13 Vzdělávání a výměna informací. Existuje několik zemí, regionů, měst, podniků atd., které již prakticky prokazují úspěch přechodu k udržitelnosti.

4.14 Evropa je aktivní v propagaci vzdělávání a v šíření informací o osvědčených postupech a nových iniciativách v oblasti udržitelnosti. Z toho získané zkušenosti by měly být zahrnuty do mezinárodní debaty o nástrojích pro zelenou ekonomiku.

4.15 Daňová opatření. Summit by měl dodat další důležitější podnět vnitrostátnímu a mezinárodnímu úsilí o ekologizaci daňového základu tím, že budou odstraněny nevhodné dotace a daňová politika bude utvářena tak, aby podporovala zaměstnanost, bránila znečišťování životního prostředí a snižovala spotřebu fosilních paliv a jiných přírodních zdrojů. Je rovněž na čase zahájit novou iniciativu v oblasti zdanění finančních transakcí na globálně dohodnutém základě a využít výtežky k financování investic do udržitelného rozvoje.

4.16 Investice do výzkumu a vývoje. Odpovědné orgány OSN by měly být pověřeny stanovením toho, v jakých oblastech výzkumu a vývoje technologií a nástrojů pro zelenou ekonomiku by bylo prospěšné sdružování úsilí v této oblasti prostřednictvím mezinárodní spolupráce. Bude důležité, aby byly nové ekologičtější technologie rychle zavedeny po celém světě. Odpovědné orgány OSN by měly být obzvláště pověřeny zjišťováním překážek rychlého transferu těchto technologií a nacházením způsobů jejich překonání.

4.17 Účinným nástrojem orientace výrobců na ekologičtější výrobky a služby mohou být programy zadávání veřejných zakázek. Evropa má zkušenosti s prováděním „zeleného“ zadávání veřejných zakázek za dodržení zásad volného obchodu v evropském kontextu. Odpovědné orgány OSN by měly být konkrétně pověřeny propagací osvědčených postupů v této oblasti.

4.18 Investiční toky. Nová globální dohoda. Podle úředních odhadů dosahují jen investice do energetiky, které jsou ve světě v nadcházejících 40 letech potřeba k přechodu na nízkouhlíkové hospodářství, bilionů eur. I u ostatních aspektů přechodu k udržitelnosti budou zapotřebí velmi vysoké částky. Odpovědné orgány OSN by měly být pověřeny tím, že nabídnou fórum pro monitorování hlavních světových investičních toků a pro stanovení oblastí, v nichž je za účelem podpory přechodu k udržitelnosti třeba investice zvýšit nebo změnit.

4.19 Schopnost učinit přechod k udržitelnosti se mezi jednotlivými zeměmi značně liší z hlediska přírodních, ekonomických a lidských zdrojů. Jednou z nejdůležitějších výzev pro summit v roce 2012 je způsob, jak lépe realizovat a rozšířit globální dohodu, aby došlo k mobilizaci veřejných a soukromých zdrojů na budování kapacit, transfer technologií a programy udržitelných investic, a pomohlo se tak nejméně rozvinutým zemím a jiným rozvojovým zemím držet krok s přechodem na udržitelnost spravedlivým způsobem. Odpovědné orgány OSN by měly sledovat pokrok ve finančních a jiných závazcích k podpoře rozvojových zemí v přechodu k udržitelnosti.

5. Úkoly v klíčových odvětvích

5.1 Zelenější ekonomika ovlivní všechna hlavní hospodářská odvětví. V každém odvětví bude třeba propagovat účinnější využívání energie a všech ostatních přírodních zdrojů, snížit dopady znečištění a produkci odpadu, brát větší ohled na přírodní prostředí a biologickou rozmanitost a zajistit rovnost a spravedlnost.

5.2 Mezinárodní rozvojové cíle se v současnosti soustředí na provádění rozvojových cílů tisíciletí. Výbor se domnívá, že při jejich přezkumu v roce 2015 by se měl stanovit nový soubor mezinárodních rozvojových cílů na další období s vyšším důrazem na cíle udržitelného rozvoje. Na summitu v Riu by se tento úkol měl přijmout jak obecný cíl a nová Rada by měla být pověřena jeho zdárným provedením, k čemuž by měla přijmout specifické návrhy v oblastech klíčových témat. V následujících odstavcích jsou stručně uvedeny priority některých klíčových odvětví.

5.3 Energetika. Ekologizace energetiky je tou největší výzvou v rámci celého projektu zelenější ekonomiky.

5.4 Přechod na zelenější ekonomiku si žádá radikální transformaci energetiky ve smyslu přechodu od fosilních paliv k energetickým zdrojům s nulovými emisemi uhlíku, např. obnovitelným zdrojům. Aby bylo možné tento přechod provést úspěšněji a účinněji, je třeba, aby se ve všech odvětvích vyvinulo úsilí o účinnější využívání energie, a tedy o zadržení či snížení růstu celkové poptávky po energii na světě.

5.5 Přístup k čistým, dostupným a moderním energetickým službám je podmínkou pro posílení trvalého sociálního a hospodářského rozvoje a dosažení rozvojových cílů tisíciletí. Podle Mezinárodní energetické agentury nemá více než 1,4 miliardy osob na celém světě přístup k elektřině. Další miliarda osob má přístup pouze k nespolehlivým elektrickým sítím. Valné shromáždění OSN nedávno jmenovalo rok 2012 „mezinárodním rokem udržitelné energie pro všechny“, což bude velmi naléhavá příležitost k tomu, aby se mezinárodní pozornost zaměřila na energetickou chudobu, jakož i na dostupná řešení a obchodní modely, které již existují a mohou být

uplatněny v globálním měřítku. EHSV byl aktivně zapojen do debat o udržitelném rozvoji a udržitelné energii a bude dále přispívat k tomuto důležitému tématu.

5.6 Mnoho lidí ještě stále nemá dostatečný přístup k energii (energetická chudoba). Prvořadým cílem přechodu k ekologickým způsobům zásobování energií musí být dostatečné zásobování energií za akceptovatelnou cenu pro chudší vrstvy obyvatelstva.

5.7 Zemědělství, biologická rozmanitost a přírodní prostředí. EHSV v nejvyšší míře odsuzuje fakt, že miliarda lidí v různých částech světa, zejména v rozvojových zemích, trpí hladem. Tato situace je v naprostém rozporu se záměrem dosáhnout prvního z rozvojových cílů tisíciletí.

5.8 EHSV vyzývá mezinárodní společenství, aby uznalo právo na potraviny na mezinárodní a vnitrostátní úrovni, posílilo právo vlastnit půdu a mít přístup k půdě a k vodě a drželo pod kontrolou velkoplošný zábor půdy státními subjekty a soukromými investory v rozvojových zemích.

5.9 V mnoha částech světa je třeba důkladně přehodnotit zemědělství z hlediska zelené ekonomiky, zajišťování potravin pro všechny, zachování přírodního kapitálu území a jeho zdrojů biologické rozmanitosti a propagace účinného využívání zdrojů v tomto odvětví. Je obzvláště potřeba lépe hospodařit s vodními zdroji a lépe je chránit. V těchto oblastech je třeba stanovit nové cíle.

5.10 EHSV považuje pro udržitelné zemědělství za klíčové, aby byla zachována dostatečná vysoce kvalitní a regionálně rozlišná produkce potravin, jež by byla prováděna celoplošně a šetrně k životnímu prostředí, jež by chránila a kultivovala venkovské oblasti, vyznačovala se rozmanitostí a rozlišností produktů a podporovala pestré a na druhy bohaté kulturní krajiny a venkovské oblasti⁽⁷⁾. Navzdory celosvětové potřebě biologické rozmanitosti dochází i nadále k vymírání druhů. Biologickou rozmanitost ohrožuje rovněž lesnictví, těžba, průmysl, jakož i v neposlední řadě růst počtu obyvatelstva.

5.11 Je nutné zavést účinná opatření pro lepší a transparentní fungování zemědělských trhů. Je třeba bojovat s volatilitou a nepřipustným zvyšováním cen potravin. Využití obnovitelných zdrojů k výrobě energie nesmí probíhat na úkor globálního zajišťování potravin. Bezpečné zásobování potravinami musí být zajištěno prostřednictvím zásob na regionální úrovni. Kromě toho je třeba usilovat o větší využití zbytkové biomasy ze zemědělství a produkce potravin.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV na téma Reforma společné zemědělské politiky v roce 2013, Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 35.

5.12 Prováděním stávajících úmluv MOP je třeba zaručit práva zemědělských pracovníků. Je nezbytné, aby se občanská společnost aktivně účastnila provádění projektů udržitelnosti na místní a vnitrostátní úrovni, v rozvojových zemích je třeba zejména zdůraznit úlohu žen.

5.13 Mořské prostředí. Mořské prostředí se vyznačuje znečištěním, nadměrným rybolovem a nadměrným využíváním jiných mořských zdrojů. Summit by měl pověřit odpovědné orgány OSN iniciováním nového mezinárodního procesu posílení a koordinace stávajících mechanismů ochrany mořského prostředí a účinnější ochrany rybolovných zdrojů a jiných mořských zdrojů než za současných právních předpisů.

6. Ukázat odpovědnost

6.1 EU si musí nejprve zamést před vlastním prahem, co se přístupu k udržitelnosti týče, aby byla důvěryhodná.

6.2 Členské státy a EU musí:

- společně znovu potvrdit svůj politický závazek k udržitelnému rozvoji tím, že odpovědnost za něj bude svěřena vládě za podpory ministrů hospodářství a financí a ministerstva životního prostředí a jiných ministerstev;
- oživit své vlastní strategie a akční programy v oblasti udržitelného rozvoje;
- spolu s podniky a všemi částmi občanské společnosti plně zapojit do přípravy konference a po ní následujících činností a do podpory udržitelného rozvoje a zelené ekonomiky.

Akční plán

Evropský hospodářský a sociální výbor si předsevzal, že bude aktivně sledovat proces příprav na konferenci OSN o udržitelném rozvoji 2012 v Riu. Již v rámci vypracování tohoto stanoviska se uskutečnila ve dnech 23. března 2011 a 7. července 2011 slyšení.

— Po přijetí stanoviska se bude zpravodaj aktivně snažit o zapojení postoje EHSV do interinstitucionálního dialogu vedoucího ke společné pozici EU.

— Na základě přijatého stanoviska bude EHSV dále rozvíjet dialog s evropskou organizovanou občanskou společností. Plánují se setkání se styčnou skupinou, se zástupci národních HSR, a dále s dalšími organizacemi a sítěmi občanské společnosti, které také pracují na definování postojů pro konferenci Rio+20. Dalším milníkem v této probíhající debatě občanské společnosti bude větší konference, jež EHSV plánuje na začátek roku 2012.

- EHSV se tématu konference Rio+20 věnuje kromě v rámci vnitroeuroevropského dialogu také v rámci vztahů se zástupci organizované občanské společnosti z jiných oblastí světa, zejména s Brazílií, jež je hostitelskou zemí konference, s Čínou a Jižní Afrikou. Zpravodaj se bude tohoto dialogu aktivně účastnit za účelem stanovení společných hlavních bodů v rámci cílů organizované občanské společnosti z různých oblastí světa a předložení těchto postojů v červnu 2012 v Rio de Janeiru. Zpravodaj bude také zastupovat EHSV v procesu debat týkajících se Rio+20 v rámci Mezinárodní asociace hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí (AICESIS). Příští rok je v Rio plánována paralelně ke konferenci řada setkání s mezinárodními partnery Výboru.

V Bruselu dne 22. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050

KOM(2011) 112 v konečném znění

(2011/C 376/20)

Zpravodaj: **pan ADAMS**

Spoluzpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Dne 8. března 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050

KOM(2011) 112 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 22. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 119 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá, že Komise vypracovala plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 jako vizi pro budoucí strategii, a vybízí všechny evropské instituce, aby se jím plně řídily při navrhování opatření a politik potřebných k dosažení cílů stanovených pro rok 2050. V této souvislosti se Výbor odkazuje na svoji práci související se stěžejní iniciativou pro účinné využívání zdrojů a své návrhy pro konferenci OSN o udržitelném rozvoji.⁽¹⁾

1.2 EHSV vybízí Radu, Komisi a Parlament, aby zajistily plné provedení všech existujících cílů souvisejících s emisemi uhlíku do roku 2020 a zvážily, zda by cíl snížení emisí skleníkových plynů pro rok 2020 nemohl být na základě pokroku dosaženého v jednáních COP 17 a očekávaného hospodářského vývoje Unie zvýšen na 25 %, aby se přiblížil dohodnutému snížení o 80 až 95 % do roku 2050.

1.3 EHSV vybízí EU, aby přijala orientační cíle pro snížení emisí skleníkových plynů o 40 % do roku 2030 a o 60 % do roku 2040 a následně uplatňovala právně závazné politiky, jež toto snížení umožní. Tyto dlouhodobé orientační cíle jsou potřebné, neboť mohou sloužit jako referenční hodnoty poskytující investorům a rozhodujícím činitelům předvídatelnost a stabilitu.

1.4 Výbor doporučuje, aby Komise předložila komplexní nový soubor opatření s cílem vytvořit pobídky pro další rozsáhlé investice potřebné pro splnění těchto nových cílů.

Soubor opatření by měl zahrnovat posílení systému pro obchodování s emisemi jakožto nástroje optimalizujícího náklady pro rozhodování o investicích a rovněž další opatření, která:

- podpoří energetickou účinnost ve všech odvětvích;
- zvýší informovanost spotřebitelů a jejich schopnost využívat své kupní síly k podpoře nízkouhlíkových výrobků a služeb;
- podpoří investice do nezbytné infrastruktury;
- podpoří odbornou přípravu a budování kapacit v klíčových odvětvích.

1.5 Výbor naléhavě žádá, aby byla prováděna aktivní průmyslová politika a koordinovaný výzkum a vývoj pro podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství. EHSV podporuje návrh plánů jako strategických vizí, jimiž se má tento přechod řídit, obzvláště v oblasti energetiky, dopravy, stavebnictví a bydlení, zemědělství a nakládání s odpady.

1.6 Je zásadní, aby byla plně zapojena občanská společnost prostřednictvím strukturovaného a stálého dialogu o konkrétních strategických plánech.

2. Plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství

2.1 V plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 je navržen postup, který by EU mohl umožnit dosáhnout cíle snížení emisí skleníkových plynů o 80 až 95 % oproti roku 1990, který v únoru 2011 znovu potvrdila Rada jakožto cíl EU.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 a ke sdělení Rio+20: na cestě k zelené ekonomice a lepší správě – Příspěvek evropské organizované občanské společnosti* (viz s. 102 tohoto Úředního věstníku).

2.2 Pro splnění tohoto cíle tento plán navrhuje stanovit 80 % snížení domácích emisí skleníkových plynů do roku 2050 s tím, že vyšší cíl 95 % by vzešel ze zakoupení kompenzací na světovém trhu s uhlíkem. Nákladově nejefektivnějším řešením by bylo snížení domácích emisí oproti roku 1990 o 40 % do roku 2030 a o 60 % do roku 2040. V této souvislosti je snížení emisí o 25 % do roku 2020 považováno za součást tohoto vývoje.

2.3 U odvětví energetiky plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství navrhuje, že v roce 2050 by se nízkouhlíkové technologie měly podílet na dodávkách elektřiny téměř 100 %. To si vyžádá značné investice do obnovitelných zdrojů energie a do vytvoření nového celoevropského systému inteligentních sítí, což by mělo být podpořeno zejména posílením systému pro obchodování s emisemi.

2.4 V odvětví dopravy se očekává 60 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2050. Podle plánu bude zapotřebí další vývoj biopaliv, zejména v letectví a u těžkých nákladních vozidel. Avšak upozorňuje, že s vývojem biopaliv jsou spojeny problémy se zajišťováním potravin a ochranou životního prostředí, a zdůrazňuje, že je důležité vyvíjet udržitelnější biopalaiva druhé a třetí generace.

2.5 U stavebnictví plán zdůrazňuje význam rychlého zavedení norem pro téměř nulové emise uhlíku u nových budov a problémy související se zlepšováním energetické náročnosti stávajících budov.

2.6 V průmyslu se očekává další zvyšování energetické účinnosti a přechod k energeticky méně náročným výrobním metodám. Bude zde zapotřebí specifických řešení a dalších zvláštních plánů pro jednotlivá průmyslová odvětví. Je důležité zajistit, aby opatření pro snižování emisí uhlíku nevedla k tomu, že energeticky náročná odvětví jednoduše přemístí svou činnost do zemí s méně přísnými právními předpisy (únik uhlíku).

2.7 V odvětví zemědělství a lesnictví je potřebné zvyšování energetické účinnosti a postupy, které zlepšují schopnost obhospodařované půdy vázat a uchovávat CO₂. Uvádí se též biomasa jako možný zdroj udržitelné energie za předpokladu, že budou řádně vyhodnoceny všechny její dopady. Obecně je třeba hledat řešení, jak sladit rostoucí poptávku po potravinách, resp. biomase, s cíli politiky v oblasti změny klimatu.

2.8 Pro dosažení všech těchto cílů budou nezbytné další veřejné a soukromé investice ve výši přibližně 270 miliard EUR ročně po dobu příštích 40 let. To představuje 1,5 % HDP EU či 8 % stávající výše investic, což je mnohem méně, než jsou úrovně již dosahované v některých nově se rozvíjejících ekonomikách, jež vyvíjejí velké úsilí o přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

2.9 Další veřejné prostředky na financování těchto investic by se daly získat v dalším kole dražeb emisních povolenek v rámci systému pro obchodování s emisemi. Veškeré programy veřejných investic by také měly být využívány systematictěji, aby pomohly nashromáždit další finanční prostředky ze soukromého sektoru.

2.10 K dalším výhodám přechodu na nízkouhlíkové hospodářství patří snížení závislosti na dovozu fosilních paliv, zvýšení energetické bezpečnosti, vznik nových pracovních míst a lepší kvalita ovzduší a zdraví.

2.11 Sdělení neobsahuje konkrétní návrhy nových politik a opatření. Poukazuje na řadu oblastí, v nichž bude zapotřebí nových strategií či politických iniciativ na úrovni EU a na úrovni jednotlivých států, aby mohly být v příštích 40 letech uskutečněny nezbytné změny. Plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 ukazuje důležitý přechod od nových závazných cílů k opatřením. Iniciuje diskusi, v níž se členské státy EU rozhodnou, zda budeme mít nové cíle či nikoliv. Stojí před námi klíčové politické rozhodnutí: shora stanovené cíle nebo zdola vycházející politika technologických inovací.

3. Obecné připomínky

3.1 Plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství spoléhá na konkrétní ekonomické modely a jejich schopnost ukázat nákladově nejefektivnější řešení pro dosažení cílů snížení emisí skleníkových plynů do roku 2050. S cílem zajistit plnou důvěru v tyto metody je zapotřebí zpřístupnit více informací o tvorbě modelů, o údajích, jež jsou v nich používány, a o zkouškách citlivosti, jež jsou aplikovány. Metody se již přesto zdají dostatečně stabilní, aby podpořily hlavní závěry, podle nichž musí být úroveň investic podstatně zvýšena, pokud má být do roku 2050 dosaženo nízkouhlíkové hospodářství.

3.2 Výbor zvláště podporuje závěry uvedené v plánu, podle kterých má včasný pokrok zásadní význam pro efektivitu nákladů. Včasný pokrok může uspořádat zavedení nových technologií, snížit jejich cenu, zamezit dalším nákladným a zbytečným investicím do zařízení s krátkou životností a vysokými emisemi uhlíku a poskytnout hospodářský impuls pro potřebné změny.

3.3 Plán je užitečný pouze tehdy, pokud vede ke konkrétním krokům. Zkušebním kamenem tohoto plánu bude to, do jaké míry bude možné učinit z něj nedílnou součást tvorby politik a rozhodování ze strany hlavních zúčastněných evropských aktérů ve vládách, v odvětví energetiky, v dalších klíčových průmyslových odvětvích a při individuálních volbách spotřebitelů.

3.4 Budoucí politické, hospodářské a technologické změny budou vyžadovat určitou flexibilitu na zvolené cestě, to by však nemělo omlouvat nerozhodnost a zpoždění. Z tohoto plánu by měl vzejít konsensus mezi hlavními zúčastněnými stranami ohledně povahy a rychlosti nezbytných změn a potřebného zvýšení investic. Zvláštní prioritou by měly být investice, jež zlepší zabezpečení dodávek energie v Evropě, vzhledem k nejistotám ohledně mnoha existujících zdrojů energie pro Evropu v nadcházejících letech.

3.5 Plán by rovněž měl zvýšit povědomí široké veřejnosti a spotřebitelů ohledně potřeby přejít na nízkouhlíkové hospodářství a jejich role v tomto procesu. Je zásadní, aby se jednalo o „spravedlivý přechod“, který bude nestranný vůči všem a pomůže jednotlivcům přizpůsobit se potřebným změnám.

3.6 Mnoho dalších zemí (včetně Číny, USA, Jižní Koreji atd.) se usilovně snaží vyvíjet a zavádět nízkouhlíkové technologie, aby získaly vedoucí postavení na poli technologií a konkurenční výhodu v tomto novém růstovém průmyslovém odvětví. Je naprosto nutné, aby Evropská unie udržela krok s tímto úsilím, pokud nechce zaostát v této dravé konkurenční soutěži o vedoucí postavení v oblasti ekologičtějších a nízkouhlíkových technologií.

3.7 Stávající cíle „20-20-20“ pro rozšíření obnovitelných zdrojů energie, zvýšení energetické účinnosti a snížení emisí uhlíku do roku 2020 již jsou úkolem pro EU pro daný rok a je zásadně důležité, aby byly tyto cíle splněny. Výbor opět vybízí Radu, Parlament a Komisi, aby naléhavě přezkoumaly, zda by cíl snížení emisí skleníkových plynů pro rok 2020 nemohl být na základě pokroku dosaženého v jednáních COP 17 a očekávaného hospodářského vývoje Unie zvýšen na nejméně 25 %, aby se přiblížil dohodnutému snížení o 80 % do roku 2050.

3.8 Bylo by samozřejmě vítáno, kdyby takový krok mohl být učiněn společně s pokrokem směrem k obecné dohodě o nové řadě cílů v rámci procesu mezinárodních jednání o změně klimatu. Avšak neexistence obecné dohody by neměla být důvodem k tomu, aby byly oddáleny další kroky tam, kde EU potřebuje jednat právě nyní, aby splnila svůj dlouhodobý cíl pro rok 2020, jímž je lepší zabezpečení dodávek energie a zachování konkurenčního postavení v soutěži o vedoucí postavení v oblasti ekologických technologií.

3.9 EHSV rovněž vybízí EU, aby neprodleně přijala orientační cíle pro snížení emisí skleníkových plynů o 40 % do roku 2030 a o 60 % do roku 2040, a poskytla tak předvídatelné pokyny pro rozhodování o investicích v odvětví energetiky a dalších klíčových oblastech.

3.10 Požadované nové investice ve výši 270 miliard EUR ročně představují vysoké číslo, jelikož však jde o pouhých 1,5 % HDP EU, je možné jich dosáhnout (za předpokladu, že budou dány a zachovány příslušné fiskální a jiné rámcové podmínky). EHSV plně souhlasí s tím, že tento rámec musí být stabilní a předvídatelný, aby byla zaručena odpovídající bezpečnost potřebných investic.

3.11 Pro dosažení cílů plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství bude nezbytná jak orientace na poptávku na trhu (tzv. „market pull“, sem patří konkurenceschopný integrovaný trh s energií v EU, potřebná distribuční infrastruktura a zavedení cen za uhlík), tak technologický podnět (tzv. „technology push“, tj. podpora výzkumu a vývoje, demonstrací a rychlého zavádění technologií, jak bylo stanoveno v Evropském strategickém plánu pro energetické technologie – plánu SET⁽²⁾). Podpora rychlého a všeobecného zavádění nových, průlomových nízkouhlíkových technologií má mimořádný význam pro urychlení procesu osvojování a zvýšení míry využívání. Dřívější rozpočtové závazky v této oblasti musí být zachovány.

3.12 Zvlášť důležité je překlenovací financování, aby nové technologie s vysokou přidanou hodnotou pro Evropu a s dobrou dlouhodobou ekonomickou návratností nezanikly v rané fázi vývoje. EU by měla:

- finančně podporovat technologie v rámci plánu SET, a to vhodnou kombinací grantů a půjček;
- přizpůsobit pravidla pro veřejné zakázky cílům plánu SET;
- zajistit, aby Fond soudržnosti a strukturální fondy fungovaly jednotně za účelem podpory nízkouhlíkových cílů v projektech v oblasti infrastruktury a v dalších projektech.

3.13 Plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství klade velký důraz na evropský systém pro obchodování s emisemi jako prostředek pro zavádění změn a potřebných investic. Tento systém byl navržen tak, aby určoval celosvětový vývoj a aby se stal součástí mezinárodního obchodního systému stanovujícího stropy emisí („cap-and-trade“), v jehož rámci by byl neustále snižován limit pro světové emise uhlíku v souladu s cílem omezení oteplování na 2 °C. Cílem bylo stanovit globální cenu pro obchodování s emisemi uhlíku na světovém trhu, jež by sama o sobě mohla být po svém pevném ukotvení významným nástrojem, jenž by přinesl nezbytný přechod k investování do nízkouhlíkových technologií budoucnosti. Současný evropský systém pro obchodování s emisemi ponechaný sám sobě však neposkytuje dostatečný podnět ke značnému navýšení nových zelenějších investic, a to ani v Evropě.

3.14 Výbor tedy doporučuje, aby nyní Komise předložila komplexní nový soubor opatření vedoucích k potřebné rychlé změně priorit v investování. Soubor opatření by měl nesporně zahrnovat reformu a posílení systému pro obchodování s emisemi (který je nyní pojímán jako evropské opatření spíše než jako globální předchůdce) se zvláštním důrazem na značné navýšení prostředků na podporu výzkumu a vývoje a zavádění nových technologií a podpůrné infrastruktury. Měl by ale také obsahovat řadu dalších fiskálních a regulačních opatření a opatření zaměřených na spotřebitele.

⁽²⁾ Evropský strategický plán pro energetické technologie – viz http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm.

3.15 Komplexní soubor opatření

a) Posílený systém pro obchodování s emisemi

EHSV doporučuje provést rozsáhlý přezkum systému pro obchodování s emisemi. Zvláštní význam připadá čtyřem oblastem:

- je nutné nalézt způsob, jak zvýšit schopnost tohoto systému podporovat inovace a zavádění nových nízkouhlíkových technologií tak, jak je popsáno v plánu SET, a zároveň používat příjem z dražeb emisních povolenek na podporu výzkumu a vývoje, demonstrací a rychlého zavádění technologií;
- je nutné řešit možný problém úniku uhlíku, tj. přemísťování činnosti určitých odvětví (zejména odvětví s vysokými emisemi uhlíku) mimo EU. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo vytvořit světový trh s uhlíkem, mají nyní své opodstatnění kompenzační úpravy dovozních cen. Dokud se nepodaří vybudovat celosvětový trh s uhlíkem, měla by Komise podniknout další kroky k zajištění konkurenceschopnosti podniků, které jsou skutečně vystaveny úniku uhlíku;
- mělo by být přezkoumáno zahrnutí jednotlivých odvětví do systému pro obchodování s emisemi. (EHSV ve svých předchozích stanoviscích uvítal začlenění letecké dopravy do tohoto systému a požadoval jeho další rozšíření na námořní dopravu.);
- měly by být posíleny a rozšířeny mezinárodní kompenzační systémy k podpoře nákladově efektivního snižování emisí v rozvojových zemích (aniž by to poskytlo záminku k omezení úsilí při dosahování domácích cílů snížení emisí).

b) Regulační opatření – energetická účinnost

Některé oblasti, např. energetická účinnost, příliš nereagují na cenové signály. Je zapotřebí přísnějších opatření EU pro zavedení a prosazení vyšších norem energetické účinnosti pro obytné domy a jiné budovy, auta a jiná vozidla a různé spotřební zboží. EHSV vybízí, aby byl po důkladném posouzení dopadů aktivně monitorován plán energetické účinnosti (KOM(2011) 109 v konečném znění).

c) Posílení úlohy spotřebitelů

Je nutné motivovat spotřebitele, aby aktivně přispívali k vytváření společnosti s nízkými emisemi uhlíku tím, že budou nakupovat výrobky a služby šetrnější k životnímu prostředí, a to zejména:

- zvýšením důvěryhodnosti iniciativ zaměřených na ekologické označování a harmonizací jejich norem;
- podporou dostupnosti účinného a udržitelného spotřebního zboží;
- posílením vnitřního trhu s energií v celé EU.

Je nutné přesvědčit spotřebitele o jejich roli v budoucím nízkouhlíkovém světě a je třeba podpořit partnerství založená na spolupráci s veřejným sektorem.

d) Infrastruktura

Na celoevropské úrovni budou nezbytné značné investice do infrastruktury s cílem podpořit nové nízkouhlíkové technologie a zajistit interoperabilitu této infrastruktury, např. pomocí nových inteligentních energetických sítí, aby byla zaručena jednotnost technických specifikací a optimální sdílení energie. EHSV doporučuje, aby Komise vypracovala návaznou studii možných způsobů rozvoje celoevropské infrastruktury na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství a souvisejících investic a institucionálních struktur.

e) Budování kapacit a dopady na zaměstnanost

Je velmi důležité předem posoudit, jaký bude sociální dopad růstu či poklesu na jednotlivá odvětví, jichž se přechod na nízkouhlíkové hospodářství dotkne, a přijmout rozsáhlé odvětvové nástroje a opatření k vytvoření potřebných dovedností a kapacit a poskytnout možnost rekvalifikace či jinou pomoc těm, kteří opustí starý systém hospodářství s vysokými emisemi uhlíku, a umožnit tak sociálně spravedlivou restrukturalizaci.

f) Daňová opatření

Neutrální daňové reformy zaměřené na zvýšení úrovně zdanění uhlíkového paliva (a jiných přírodních zdrojů) při současně podpoře zaměstnanosti a lepšího sociálního zabezpečení budou mít zásadní úlohu při nasměrování přechodu na nízkouhlíkové hospodářství. Politické klima ještě pravděpodobně není zralé na to, aby byl obnoven dřívější návrh na celoevropskou daň z emisí uhlíku, avšak je třeba učit vše pro to, aby byla tato reforma provedena na národní úrovni. Výbor též vítá nedávný návrh daně z finančních transakcí a naléhavě žádá, aby byly tyto výnosy použity na podporu investic do nízkouhlíkového hospodářství.

4. Přípomínky k jednotlivým odvětvím

4.1 Energetika: Cena obnovitelných zdrojů se v posledních letech stále snižuje. Investice nyní musí být rozšířeny s cílem snížit cenu na konkurenční a dostupnou úroveň. Zároveň musí být zachováno dostatečné základní zatížení nebo rozvinuty systémy skladování či distribuční systémy pro vyřešení problémů spojených s nestabilitou dodávky větrné a fotovoltaické energie.

4.2 Pro větší využívání obnovitelných zdrojů energie je velmi důležitý i rozvoj koncepce inteligentních sítí v evropském měřítku. Současná schopnost evropské energetické soustavy absorbovat nestabilní dodávky energie z obnovitelných zdrojů je omezená a tento systém musí udržovat odpovídající množství energie pro základní zatížení z neobnovitelných zdrojů (včetně jaderné energie). Bude třeba rozšířit systémy inteligentních integrovaných sítí (včetně řízení poptávky v průmyslu a v domácnostech) a vytvořit značné kapacity pro uchovávání snadno dostupných zdrojů energie (baterie, přečerpávací vodní elektrárny atd.). Mají-li být součástí řešení jaderná a fosilní paliva se zachycováním a ukládáním uhlíku, je třeba se této otázce otevřeně věnovat a vyřešit ji, pravděpodobně případ od případu nebo jednotlivě pro každou zemi. Doufáme, že nadcházející

energetický plán pro rok 2050 se bude této tematice věnovat podrobněji a že přinese užší koordinaci při výrobě energie a jejím přenosu po celé Evropě.

4.3 Investovat do nízkouhlíkových technologií může znamenat zrychlení tempa investic nad mez, která je na trhu pokládána za rentabilní. Vyžádá si to vložení veřejných prostředků, zejména na demonstrace a rychlé zavádění těchto technologií. Pro nízkouhlíkové hospodářství má zásadní význam další rozvoj plánu SET.

4.4 **Odvětví dopravy:** EHSV podporuje postoj Komise ke změnám, jež musí být uskutečněny v odvětví dopravy. Snižování emisí uhlíku u všech stávajících technologií musí být optimalizováno. Je třeba podporovat nové technologie, jako je elektrifikace silniční dopravy. K tomu patří i podpora 3. generace biopaliv, jež snižuje emise ze stávajícího vozového parku a činí nákladní dopravu nezávislou na fosilních palivech. Je nutné stimulovat přechod na efektivní veřejnou dopravu a bezmotorovou dopravu. EU a členské státy musí použít veřejné výdaje, daňové politiky a regulační prostředky, aby těchto změn dosáhly. EU musí sehrát silnou koordinační a podněcující úlohu a stanovit cíle a časový plán pro některé konkrétní potřebné změny.

4.5 Pokud jde o auta a ostatní silniční vozidla, prokázaly při snižování emisí velkou účinnost emisní normy. Právně závazné emisní normy poskytují automobilovému průmyslu a jeho dodavatelům maximální možnou jistotu. EHSV ve svých předchozích stanoviscích vyjádřil své připomínky k postupnému zvyšování norem palivové účinnosti pro silniční vozidla a vybídl k rychlejšímu postupu v této záležitosti⁽³⁾. Výbor tato svá doporučení znovu opakuje.

4.6 EHSV konstatuje, že účinnost spalovacích motorů má své fyzické meze, a navrhuje, aby Komise využila dlouhodobé perspektivy plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství a absolutní nezbytnosti snížit emise u silničních vozidel a stala se leaderem ve vývoji a zavádění vozidel s nulovými emisemi uhlíku poháněných udržitelně vyrobeným vodíkem či ekologičtěji vyrobenou elektřinou.

4.7 EHSV má přetrvávající výhrady, pokud jde o rozsah, v jakém by mohla či měla být využívána biopaliva, a souhlasí se záměrem Komise omezit využívání biopaliv pouze na ty části odvětví dopravy, která lze obtížně elektrifikovat, a využít je jako nástroj ke snížení emisí ze stávajícího vozového parku. To zahrnuje i úsilí o vývoj biopaliv druhé a třetí generace s nižšími emisemi uhlíku.

4.8 **Odvětví stavebnictví:** Nízkouhlíkové domy a jiné budovy se prosazují příliš pomalu. V oblasti bydlení je velmi nízká míra nahrazování stávajících budov novými. Hlavním úkolem v tomto odvětví tedy bude vypracovat a zavést rozsáhlé programy pro zlepšení energetické náročnosti stávajících budov. EHSV doporučuje, aby Komise co nejrychleji přistoupila k:

— uplatňování norem pro nulové emise u všech nových budov, veřejných i soukromých, obytných i určených pro jiné účely, diferencovaných podle klimatických podmínek, jakmile to bude možné;

— uplatňování kvantifikovaných cílů a programů pro zlepšení energetické náročnosti stávajících budov všech typů, pokud to bude možné.

4.9 **Průmysl:** V plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství musí být jasně popsán politický dopad navrhovaného postupu pro evropský průmysl, a to vzhledem k jeho možným důsledkům pro konkurenceschopnost a zaměstnanost. Stávající cíle by měly být řádně posouzeny z hlediska jednotlivých průmyslových odvětví. U některých průmyslových procesů (výroba oceli, výroba cementu atd.) je tvorba emisí uhlíku neodmyslitelně spojena s používanými chemickými procesy. Možnost snižování emisí skleníkových plynů zde tedy může být podstatným způsobem omezena, pokud nebude možné plošně zavést nové výrobky nebo nové metody zachycování uhlíku. V důsledku toho bude třeba vypracovat pro jednotlivá průmyslová odvětví zvláštní rozbor a plány, jak dosáhnout dalšího snížení emisí skleníkových plynů v těchto odvětvích.

4.10 Výbor žádá Komisi, aby vyjasnila, zda je součástí plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství rozbor a snížení „skrytého“ (neboli dovezeného) uhlíku. Celosvětové emise z výroby vyváženého zboží vzrostly z 4,3 gigatun CO₂ v roce 1990 (20 % celkových emisí) na 7,8 gigatun CO₂ v roce 2008 (26 %). Zdánlivé snížení emisí uhlíku v členských státech může být negováno dovozem výrobků, jež se dříve vyráběly v EU. Účinná kontrola v této oblasti by musela zahrnovat kombinaci cel a celních prohlídek a změnu v chování spotřebitelů v EU. V obou případech se jedná o velmi citlivé oblasti.

4.11 **Zemědělství a lesnictví:** EHSV souhlasí s tím, že v nadcházejícím přezkumu SZP by měla být věnována pozornost podpoře energeticky účinných a nízkouhlíkových zemědělských postupů na základě dosaženého snížení o 20 % (1990–2006) a že by mělo být v zemědělství a lesnictví podporováno a prosazováno maximální zachycování a uchovávání uhlíku. Měli by být podporováni zemědělci zapojení do krátkých místních dodavatelských řetězců. Toto odvětví skýtá značný potenciál, co se týče snižování emisí CO₂ z fosilních paliv a neobnovitelných materiálů. V zemědělství však lze jasné pozorovat nesoulad mezi cíli, a sice mezi nezbytností rozšiřovat výrobu na jedné straně a potřebou intenzivnějšího vázání uhlíku v půdě a v biomase na straně druhé. Jak tento nesoulad vyřešit, zůstává otázkou. Celosvětově rostoucí poptávka po potravinách, jejichž produkce je spojena s vysokými emisemi uhlíku, a větší využívání biomasy je dle našeho názoru v diametrálním rozporu s představami o omezení používání hnojiv, o zvýšení sekvence uhlíku, o zamezení orby luk atd. a navrhovaná opatření tento rozpor neodstraňují.

⁽³⁾ Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 53–56.

4.12 **Odpady:** Prioritou evropské strategie pro nakládání s odpady je i nadále omezení tvorby odpadů, podpora opětovného používání a recyklace a minimalizace znečištění a znehodnocení půdy. Výbor navrhuje Komisi, aby nejen zvážila různé metody odstraňování odpadů, ale aby se též zaměřila na to, jak může nakládání s odpady přispět k udržitelnějšímu a nízkouhlíkovému hospodářství. Mělo by být přezkoumáno zejména využívání odpadu jako obnovitelného paliva a recyklace skládkového plynu (methanu) k výrobě energie.

V Bruselu dne 22. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1927/2006 o zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci

KOM(2011) 336 v konečném znění – 2011/0147 (COD)

(2011/C 376/21)

Dne 14. července 2011 se Rada a dne 19. července 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 175 třetím pododstavcem Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1927/2006 o zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci

KOM(2011) 336 v konečném znění – 2011/0147 (COD).

Vzhledem k tomu, že projednávaný návrh pouze prodlužuje platnost dočasné odchylky zavedené nařízením (ES) č. 546/2009, k němuž se již Výbor vyjádřil ve svém stanovisku CESE 627/2009 přijatém dne 24. března 2009 ⁽¹⁾, se Výbor rozhodl na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 21. září 2011) 160 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 12 členů se zdrželo hlasování, nevypracovat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 21. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1927/2006 o zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci, KOM(2008) 867 v konečném znění – 2008/0267 (COD), Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 103.

2011/C 376/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: Obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu KOM(2010) 636 v konečném znění	81
2011/C 376/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství KOM(2011) 126 v konečném znění – 2011/0059 (CNS) a k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství KOM(2011) 127 v konečném znění – 2011/0060 (CNS)	87
2011/C 376/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropský akční plán „eGovernment“ na období 2011–2015 – Využívání IKT na podporu inteligentní, udržitelné a inovativní veřejné správy KOM(2010) 743 v konečném znění a sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta k interoperabilitě evropských veřejných služeb KOM(2010) 744 v konečném znění	92
2011/C 376/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 KOM(2011) 21 v konečném znění	97
2011/C 376/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Rio+20: na cestě k zelené ekonomice a lepší správě KOM(2011) 363 v konečném znění – Příspěvek evropské organizované občanské společnosti	102
2011/C 376/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 KOM(2011) 112 v konečném znění	110
2011/C 376/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1927/2006 o zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci KOM(2011) 336 v konečném znění – 2011/0147 (COD)	116

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2011 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 100 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční DVD	22 úředních jazyků EU	1 200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	770 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční DVD (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	400 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), DVD, jedno vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	300 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v Úředním věstníku L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsávat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je Úřední věstník vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k Úřednímu věstníku (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném DVD.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh Úředního věstníku. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Prodej a předplatné

Předplatné různých placených periodik, jako například předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, lze získat u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUCEMBURSKO

CS